AHSC EXAM
2024-25

ମାଧ୍ୟମିକ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଦୀପ

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍

ମାଧ୍ୟମିକ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଦୀପ

(୨୦୨୪-୨୫ ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷରେ ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ)

AHSC EXAM -2024-25

ସମୀକ୍ଷକ

ପଣ୍ଡିତ ଭୂପତି ଭୂଷଣ ମିଶ୍ର

ପ୍ରକାଶକ

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ, ଯାଜପୁର

ଅଟ୍ଟାଳିକାଟିଏ ....

ଗଢିତୋଳିବାପାଇଁ ଯେଉଁପରି ସୁଦୃଢ ମୂଳଭିତିଭୂମିର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ସେହିପରି ଭଲମଣିଷ ଆଉସୁନ୍ଦର ଭବିଷ୍ୟତଟିଏ ତିଆରିକରିବାପାଇଁ, ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ମାନଙ୍କର ଶୈକ୍ଷିକ ଜୀବନ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଓ ରୁଚି ସଂପନ୍ନ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଶୈକ୍ଷିକ ବିକାଶପାଇଁ ଏକ ଛୋଟିଆ ପ୍ରୟାସଟିଏ କରିଛି । ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ, ଯାଜପୁରର ପ୍ରବାଦ ପୁରୁଷ ସ୍ୱର୍ଗତ ଅଶୋକ ଦାସଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ସ୍ମୃତିରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବା ଓ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ସଦାସର୍ବଦା ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ । ରକ୍ତଦାନ, ବୃକ୍ଷରୋପଣ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଶିବିର ସହିତ ଶୈକ୍ଷିକ ବିକାଶପାଇଁ ସଙ୍ଗଠନ ପ୍ରୟାସ ଜାରିରଖିଛି।

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ । ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପକ୍ଷରୁ ବିଭିନ୍ନ ଶୈକ୍ଷିକ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନବାପାଇଁ ପ୍ରୟାସ ଜାରିରଖିଛି । ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ମାନନୀୟ ପୂଜ୍ୟଶିକ୍ଷକ, ଅଭିବାବକ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ କାମନା କରୁଛୁ ।

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ ପକ୍ଷରୁ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାକୁ ସାକାରରୂପ ଦେବାପାଇଁ ଚଳିତବର୍ଷ ୨୪ – ୨୫ ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷରେ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ **"ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଦୀପ"** ପୁସ୍ତକଟିକୁ ଉପହାର ଦବାକୁ ସଂକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କର ସହଯୋଗ ଓ ଆନ୍ତରିକ ସଦିଚ୍ଛା ପାଇଁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରିବା ସହିତ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେମାଙ୍କର ଶୁଭେଚ୍ଛା କାମନା କରୁଛୁ ।

ପ୍ରିୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପରୀକ୍ଷାରେ ସଫଳତା ପାଇଁ ଶୁଭେଚ୍ଛା କାମନା କରି ମା' ବିରଜାଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛୁ ।

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ , ଜହ୍ନବଗିଚା, ଯାଜପୁର

ମୋ – **8249185453**

ମାଧ୍ୟମିକ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଦୀପ

GEOGRAPHY
&
ECONOMICS
(SSG)

PUBLISHER
ASHOK DAS FOUNDATION, JAJPUR

ସୂଚୀପତ୍ର

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ : ସମ୍ବଳ

୧.	ପ୍ରଥମ ପାଠ	:	ସମ୍ବଳ ଓ ତାହାର ବିକାଶ	୦୬
୨.	ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ	:	ଭୂସମ୍ବଳ	୨୧
୩.	ତୃତୀୟ ପାଠ	:	ମୃତ୍ତିକା ସମ୍ବଳ	୨୯

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ : ଜୈବ ସମ୍ବଳ

୧.	ପ୍ରଥମ ପାଠ	:	ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ବଳ	୩୫
୨.	ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ	:	ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମ୍ବଳ	୪୫

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ : ଜଳ ସମ୍ବଳ	୫୪
ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ : ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ	୬୪
ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ : ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ	୭୭
ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ : କୃଷି	୯୧
ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ : ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗ	୯୯
ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ : ପରିବହନ, ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	୧୦୬
ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ : ଜଳବାୟୁ ଜନିତ ବିପତ୍ତି ଓ ପରିଚାଳନା	୧୧୬

ଅର୍ଥନୀତି

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ:	ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ	୧୨୫
ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ :	ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା	
	ପ୍ରଥମ ପାଠ - ଦର ବୃଦ୍ଧି ଓ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା	୧୩୧
	ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ଖାଉଟି ସଚେତନତା	୧୩୭
	ତୃତୀୟ ପାଠ - ଦାରିଦ୍ର୍ୟ	୧୪୨
	ଚତୁର୍ଥ ପାଠ - ବେକାରୀ	**୧୪୮**
ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ	ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ	
	ପ୍ରଥମ ପାଠ – ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ	୧୫୪
	ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ – ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଠ	୧୬୨

MODEL QUESTIONS **୧୬୮**

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ :ସମ୍ବଳ

ପ୍ରଥମ ପାଠ : - ସମ୍ବଳ ଓ ତାହାର ବିକାଶ

ସଂକ୍ଷେପରେ ମନେରଖିବାପରି ତଥ୍ୟ :

- ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାରେ ଉପଯୋଗୀ ବିବେଚିତ ହେଉଥିବା ପରିବେଶର ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଯାହା ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁସୁଗମ୍ୟ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁସମ୍ଭବଏବଂସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗ୍ରହଣ ଯୋଗ୍ୟ ତାକୁ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।
- ସମ୍ବଳର ରୂପାନ୍ତରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ –ମନୁଷ୍ୟ - ପ୍ରକୃତି- ଅନୁଷ୍ଠାନ - ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗ ପରସ୍ପର ଅନ୍ତଃନିର୍ଭରଶୀଳ ।
- ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ବଳର ଉତ୍ପାଦନ, ବଂଟନ, ବ୍ୟବହାର ଓ କ୍ଷୟ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମାହିତ ହେଉଥିବାରୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାନବ ସମ୍ବଳ କହନ୍ତି ।

ସମ୍ବଳର ୪ ଟିବିଶେଷତ୍ୱ :

୧- ଉପଯୋଗୀତା – ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ

୨- କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା – ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବାରେ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ

୩- ସୁଲଭତା – ମନୁଷ୍ୟକୁ ସହଜ ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ମିଳୁଥିବା ଦରକାର

୪- ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳତା– ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନ ହୋଇ ପାରୁଥିବ

ବିଭିନ୍ନ କାରକ ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳକୁ ଭାଗ କରାଯାଇଛି :

ଯଥା : ୧-ପ୍ରକୃତି ୨- ଉତ୍ପତ୍ତି ୩- ବ୍ୟବହାର ଓ ସୁଲଭତା ୪- ପରିମାଣ ୫- ଭରଣ ୬- ବଂଟନ ୭- ବିକାଶସ୍ତର

୧-ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ

- ପ୍ରାକୃତିକ - ପ୍ରକୃତିରୁ ମିଳୁଥିବା : ଭୂମି, ମୃତ୍ତିକା, ଅରଣ୍ୟ , ଜଳ , ବାୟୁ, ଖଣିଜପଦାର୍ଥ, ଶକ୍ତି
- ସାଂସ୍କୃତିକ – ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳକୁ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ପରିବର୍ତନ କରି ବ୍ୟବହାର କରେ : ଶିଳ୍ପ, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ରାସ୍ତାଘାଟ, ବାଣିଜ୍ୟ
- ମାନବ – ମନୁଷ୍ୟ, ପରିବେଶ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନର ମିଳିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସୃଷ୍ଟି : ସଂରଚନା, ସଂସ୍ଥାନ, ଗୁଣବତ୍ତା

୨- ଉତ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ

- ଜୈବ – ଜୀବମଣ୍ଡଳର ସଜୀବବସ୍ତୁ- ମନୁଷ୍ୟ,ପ୍ରାଣୀ, ଉଦ୍ଭିଦ
- ଅଜୈବ - ନିର୍ଜୀବବସ୍ତୁ – ଭୂମି, ଜଳ, ମୃତିକା, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ

୩- ବ୍ୟବହାର ଓ ସୁଲଭତା ଅନୁସାରେ

- ଅସରନ୍ତିବା ଅକ୍ଷୟ – ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶେଷହୁଏ ନାହିଁ- ସୌରଶକ୍ତି, ବାୟୁ
- ସରନ୍ତି ବା କ୍ଷୟଶୀଳ – ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶେଷ ହୋଇଥାଏ : ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ, କୋଇଲା

୪-ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ

- ଅପୂରଣୀୟ – ବ୍ୟବହାରରେ ଶେଷ ହୁଏ ମାତ୍ର ପୁନଃ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ- ସମସ୍ତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ
- ଅବିରାମ ବା ପୂରଣୀୟ – ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶେଷ ହୋଇ ନ ଥାଏ – ସୌରଶକ୍ତି, ଭୂତାପଜ ଶକ୍ତି, ଜୁଆର ଓ ପବନ ଶକ୍ତି

୫- ଭରଣ ଅନୁସାରେ-

- ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ – ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପୁଣି ଭରଣା କରାଯାଇପାରେ–ଜଙ୍ଗଲଜାତ ପଦାର୍ଥ, ପ୍ରାଣୀଜାତ ଓ କୃଷିଜାତ ପଦାର୍ଥ
- ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ – ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶେଷ ହେଲେ ପୁନଃଭରଣ କରିହୁଏ ନାହିଁ – ସମସ୍ତଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ

୬- ବଂଟନ ବା ବିତରଣ ଅନୁସାରେ

- ସର୍ବତସୁଲଭ – ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ସବୁଠାରେ ମିଳେ – ଭୂମି, ଜଳ , ବାୟୁ
- ସ୍ଥାନୀୟସମ୍ବଳ- ଭୂପୃଷ୍ଠରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ମିଳେ – ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ

୭- ବିକାଶସ୍ତର ଅନୁସାରେ

- ଗଚ୍ଛିତସମ୍ବଳ- ବିକାଶ ନ ହୋଇ ଗଚ୍ଛିତ ରହିଥାଏ
- ବିକଶିତସମ୍ବଳ -ଯାହାକୁ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରାଯାଇପାରେ
- ସଂରକ୍ଷିତ ସମ୍ବଳ – ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ନ ହୋଇ ଭବିଷ୍ୟତ ଆଶାରେ ରଖା ଯାଇଥାଏ
- ସମ୍ବଳଭଣ୍ଡାର - ପରିବେଶରେ ଅଛି, ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ପାରିବ ମାତ୍ର ଆଜିର ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ।

୮- ମାଲିକାନା ଅନୁସାରେ –

- ବ୍ୟକ୍ତିଗତ – ବ୍ୟକ୍ତିର ନିଜ ଅଧିକାର –ଚାଷଜମି, ଗୃହ, କୃଷି
- ଗୋଷ୍ଠୀଗତ – କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅଧିକାର- ଖେଳ ପଡିଆ, ଶ୍ମଶାନ, ପାର୍କ
- ଜାତୀୟ – ଦେଶର ଭୌଗଳିକ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ- ରେଳପଥ, ଖଣିଜ
- ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ - ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ- ବିଶ୍ୱଜାତିସଂଘ ଅଧିନରେ

ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା :

- ବ୍ୟବହାରରେ ମିତବ୍ୟୟିତା ଅବଲମ୍ବନ
- ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ
- ଆବଶ୍ୟକ ନ ଥିଲେ ବା ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଅନବରତ ବ୍ୟବହାର କରିବା

ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣର ଉପାୟ

- ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାର
- ସମ୍ବଳର ପୁନଃଚକ୍ରୀକରଣ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ
- ପୁନଃବ୍ୟବହାର

ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଯୋଜନାର ପାଂଚଗୋଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା :

- ସମ୍ବଳ ମିଳିବାର ସ୍ଥାନ ଚିହ୍ନଟ କରିବା
- ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳର ପରିମାଣ ଓ ବିକାଶସ୍ତର ଆକଳନ କରିବା
- ସମ୍ବଳର ଉତୋଳନ ପାଇଁ କୌଶଳ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା, ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଉପଲବ୍ଧି ଓ ବଜାରମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା
- ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ , ବ୍ୟବହାର ଓ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ବଜାର, ଗମନାଗମନ ଓ ପରିବହନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

ଧାରଣୀୟ ବିକାଶ ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ :

ସମ୍ବଳ କୁବିନିଯୋଗକୁ ଆଗାମୀ ବଂଶଧର ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ କରି ଧରି ରଖିବାକୁ ଧାରଣୀୟ ବିକାଶ କୁହାଯାଏ ।

ବିଶେଷତ୍ୱ :

- ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ
- ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା
- ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା
- ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଅବକ୍ଷୟର ହ୍ରାସକରିବା
- ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ବ୍ୟବହାରରେ ପରିବର୍ତନ କରିବା
- ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳବାସୀଙ୍କୁ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ସଚେତନ କରିବା

ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣରାଜ୍ୟ – ଓଡିଶା, ଛତିଶଗଡ, ଝାଡଖଣ୍ଡ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ (ପ୍ରଥମ ପାଠ)

ସମ୍ବଳ ଓ ତାହାର ବିକାଶ

MCQ

୧) ସମ୍ବଳର ଉତ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ କେଉଁ ତିନୋଟି ଅନ୍ୟ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ

କ) ପ୍ରାଣୀ ଖ) ଉଦ୍ଭିଦ ଗ) ଅଣୁଜୀବ ଘ) ଜଳ

୨) କେଉଁଟି ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ?

କ) ଯାନବାହନ ଖ) ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଗ) ପରିବହନ ଘ)କଳକାରଖାନା

୩) କେଉଁଟି ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ ନୁହେଁ ?

କ) ଶିଳ୍ପ ଖ)ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗ) ଶିକ୍ଷା ଘ) ଅର୍ଥଲଗାଣ

୪) ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ କେଉଁଟି ସମ୍ବଳର ଏକ ପ୍ରକାରଭେଦ ନୁହେଁ ?

କ) ଅସରନ୍ତି ସମ୍ବଳ ଖ) ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ ଗ) ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଘ) ମାନବ ସମ୍ବଳ

୫) ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ତାର ପରିବେଶ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନର ମିଳିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କେଉଁଟି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

କ) ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗ ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ) ସମ୍ବଳ ଘ) ଅନୁଷ୍ଠାନ

୬) ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ଦକ୍ଷତା ଓ କାରିଗରୀ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳକୁ ରୂପାନ୍ତରିତ କଲେ କେଉଁ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି ହଏ ?

କ) ସାଂସ୍କୃତିକ ଖ) ମାନବୀୟ ଗ) ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଘ) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ

୭) ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ସମ୍ବଳ କେଉଁଠାରୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ?

କ) ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବେଶରୁ ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶରୁଗ) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର ଘ) ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରୁ

୮) ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ମନୁଷ୍ୟର ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର ସତ୍ତ୍ୱେ ସରେ ନାହିଁ ତାକୁ କେଉଁ ସମ୍ବଳ କହନ୍ତି ?

କ) ଅକ୍ଷୟ ଖ) କ୍ଷୟଶୀଳ ଗ) ଜୈବ ଘ) ଅଜୈବ

୯) ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶେଷ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଥିବା ସମ୍ବଳକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ) ସୀମିତ ଖ) ଅସରନ୍ତି ଗ) ସ୍ଥାନୀୟ ଘ) ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ

୧୦) କେଉଁଟି ଉଭୟ ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ଅସରନ୍ତି ସମ୍ବଳ

କ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଖ) କୋଇଲା ଗ) ଉଦ୍ଭିଦ ଘ) ବାୟୁ

୧୧) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସମ୍ବଳର ଏକ ବିଶେଷତ୍ୱ ନୁହେଁ ?

କ) ଉପଯୋଗୀତା ଖ) ଗ୍ରହଣଯୋଗୀତା ଗ) ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳତା ଘ) ସୁଲଭତା

୧୨) ପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ?

କ) ସୌରଶକ୍ତି ଖ) ଭୂ-ତାପଜ ଶକ୍ତି ଗ) ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଘ) କୋଇଲା

୧୩) ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା ?

କ) ଖଣିଜପଦାର୍ଥ ଖ) ଖଣିଜ ତୈଳ ଗ) ଭୂମି ଘ) କୋଇଲା

୧୪) ଚକ୍ରୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା କେଉଁଟି ଆଉ ଥରେ ନବୀକରଣ କରାଯାଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନଥାଏ ?

କ) ଜଙ୍ଗଲଜାତ ପଦାର୍ଥ ଖ) ପ୍ରାଣୀଜାତ ପଦାର୍ଥ ଗ) କୃଷିଜାତ ପଦାର୍ଥ ଘ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ

୧୫) ଯାନ୍ତ୍ରୀକ ପଦ୍ଧତିରେ ପୁନଃଚକ୍ରୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଆଉ ଥରେ ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ) ଅବିରାମ ଖ) ପୁନଃଉଦ୍ଧାର ଯୋଗ୍ୟ ଗ) ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ଘ) ଅକ୍ଷୟ

୧୬) କେଉଁଟି ପୁନଃରୁଦ୍ଧାର ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ ?

କ) କୋଇଲା ଖ) ଜଳ ଗ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଘ) ତମ୍ବା

୧୭) ବଂଟନ ଅନୁସାରେ କେଉଁ ସମ୍ବଳଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା ?

କ) ଭୂମି ଖ) ଜଳ ଗ) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଘ) ବାୟୁ

୧୮) କେଉଁଟି ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ସମ୍ବଳ ନୁହେଁ ?

କ) ଭୂମି ଖ) ଖଣିଜପଦାର୍ଥ ଗ) ଜଳ ଘ) ବାୟୁ

୧୯) ସମୁଦ୍ର ତଳେ ଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ସ୍ଥାନୀୟ ଖ) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର ଗ) ଗଚ୍ଛିତ ଘ) ଅବିରାମ

୨୦) ପ୍ରକୃତିର ଗନ୍ତାଘରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ସମ୍ବଳକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ) ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ଖ) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଗ) ଅସରନ୍ତି ଘ) ଅପୂରଣୀୟ

୨୧) ଗୁଜୁରାଟ ଓ ରାଜସ୍ଥାନରେ ମହଜୁଦ୍ ଥିବା ପ୍ରଚୁର ସୌର ଶକ୍ତି ଓ ପବନ ଶକ୍ତି କେଉଁ ସମ୍ବଳ ?

କ) ଗଚ୍ଛିତ ଖ) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର ଗ) ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଯୋଗ୍ୟ ଘ) ସଂରକ୍ଷିତ ସମ୍ବଳ

୨୨) ବିକାଶ ସ୍ତର ଅନୁସାରେ କେଉଁଟି ସମ୍ବଳର ଏକ ପ୍ରକାରଭେଦ ନୁହେଁ ?

କ) ସଂରକ୍ଷିତ ଖ) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର ଗ) ଅକ୍ଷୟ ଘ) ବିକଶିତ

୨୩) ପ୍ରବାହିତ ଜଳ ଯାହା ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ତାହା କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ବିକଶିତ ଖ) ସଂରକ୍ଷିତ ଗ) ଗଚ୍ଛିତ ଘ) ଅକ୍ଷୟ

୨୪) ସନ୍ଧାନ ମିଳିଛି ମାତ୍ର ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉପଯୋଗୀ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ? ଏହା କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ସଂରକ୍ଷିତ ଖ) ବିକଶିତ ଗ) ଅବିରାମ ଘ) ସ୍ଥାନୀୟ

୨୫) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ ?

କ) ପୁଷ୍କରିଣୀ ଖ) ଅରଣ୍ୟ ଗ) ଭୂମି ଘ) କୂପ

୨୬) ମାଲିକାନା ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳ କେତେ ପ୍ରକାର ର ?

କ) ୧ ଖ) ୩

ଗ) ୪ ଘ) ୬

୨୭) ଚିତବିନୋଦନ କେନ୍ଦ୍ର କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଖ) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗ) ଜାତୀୟ ଘ) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ

୨୮) କେଉଁଟି ଉଭୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମ୍ବଳ ?

କ) ଅରଣ୍ୟ ଖ) ରାସ୍ତାଘାଟ ଗ) କୂପ ଘ) କେନାଲ

୨୯) ସମୂହ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ସ୍ଥାବର ଓ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପ କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ) ଜୈବ ଘ) ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ

୩୦) ଏକ ନଟିକାଲ ମାଇଲ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୨ ଖ) ୧.୮୫ ଗ) ୨.୫୪ ଘ) ୨.୨

୩୧) ଉପକୂଳଠାରୁ ସମୁହ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ଦୂରତାରେ ଥିବା ଜଳଭାଗ ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ୧୦.୫ ଖ) ୧୨ ଗ) ୨୦.୩ ଘ) ୨୨.୨

୩୨) ଉପକୂଳଠାରୁ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ କେତେ ନଟିକାଲ ମାଇଲ ଦୂରତାରେ ଥିବା ଜଳଭାଗ ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

କ) ୧୨ ଖ) ୨୦୦

ଗ) ୮୯.୯ ଘ) ୯୦

୩୩) ଦେଶର ଭୌଗୋଳିକ ସୀମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ମାନବ ସମ୍ବଳକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ) ପ୍ରାକୃତିକ ଖ) ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ଗ) ଜାତୀୟ ଘ) ସ୍ଥାନୀୟ

୩୪) ୨୦୦ ନଟିକାଲ ମାଇଲ .... କିଲୋମିଟର ?

କ) ୨୨୦ ଖ) ୨୭୦ ଗ) ୧୮୫ ଘ) ୩୭୦

୩୫) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳର ମାଲିକ କିଏ ?

କ) ବିଶ୍ୱଜାତି ସଂଘ ଖ) ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଗ) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଘ) ଚ଼ୀନ

୩୬) ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ ଅନନ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତିକ ଅଂଚଳ କେତେ ନଟିକାଲ ମାଇଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ?

କ) ୧୨୦ ଖ) ୨୦୦ ଗ) ୩୦୦ ଘ) ୧୮୦

୩୭) କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚ଼ାଳିତ ହୋଇଥାଏ ?

କ) ସଂରକ୍ଷିତ ଖ) ଗଚ୍ଛିତ ଗ) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଘ) ପ୍ରାକୃତିକ

୩୮) ନିର୍ବିକାର ସମ୍ବଳ ଉତ୍ତୋଳନ ଯୋଗୁଁ କେଉଁ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

କ) ଭୂତପ୍ତୀକରଣ ଖ) ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଗ) ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଘ) ଓଜନସ୍ତର ହ୍ରାସ

୩୯) ମୃତ୍ତିକାର ଉର୍ବରତା ବୃଦ୍ଧିରେ କିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ?

କ) ଫସଲ ଚ଼କ୍ର ଖ) ଭୂକ୍ଷୟ ଗ) ପୁନଃ ଚ଼କ୍ରୀକରଣ ଘ) ଧାରଣୀୟ ବିକାଶ

୪୦) ଭାରତ ମହାସାଗରର ଇ.ଇ.ଜେଡ୍ ଅଂଚଳରୁ ଭାରତ କେଉଁ ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ଅଧିକାର ପାଇଛି ?

କ) ମାଙ୍ଗାନିଜ ଖ) ନିକେଲ

ଗ) ଲୌହ ଘ) ସୁନା

୪୧) ସମ୍ବଳର ସଯତ୍ନ ବିନିଯୋଗ ତଥା ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଦେବାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

କ) ଆରଣ୍ୟ ବିକାଶ ଖ)ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ ଗ) ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଘ) ପରିସଂସ୍ଥା

୪୨) କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ କମ୍ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ ରହିଛି ?

କ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଖ) ଓଡ଼ିଶା ଗ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଘ) ବିହାର

୪୩) କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଜଳ ସମ୍ବଳ ରହିଛି ?

କ) ଉ□ରପ୍ରଦେଶ ଖ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଗ) ଅରୁଣାଚ଼ଳ ପ୍ରଦେଶ ଘ) ଓଡ଼ିଶା

୪୪) ସମ୍ବଳ ବିନିଯୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ତଥା ଆଗାମୀ ବଂଶଧରଙ୍କ ପାଇଁ ତା'ର ସଂରକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

କ) ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଖ) ଧାରଣୀୟ ବିକାଶ ଗ) ସମ୍ବଳ ଯୋଜନା ଘ) ସମ୍ବଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା

୪୫) କେଉଁଟି ଏକ ଶୀତଳ ମରୁଭୂମି ?

କ) କାଶ୍ମୀର ଖ) ଲାଦାଖ ଗ) ଦାରିଙ୍ଗବାଡ଼ି ଘ) ଶିମଳା

୪୬) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣର ଉପାୟ ନୁହେଁ ?

କ) ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାର ହ୍ରାସ

ଖ) ପୁନଃ ଚକ୍ରୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ

ଗ) ସମ୍ବଳର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର

ଘ) ଜୈବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା

୪୭) ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ମାଧ୍ୟମରେ କେତୋଟି ପ୍ରଜାତି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉଛି ।

କ) ୪ ଖ) ୫

ଗ) ୩ ଘ) ୧୦

୪୮) ଅରଣ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉଛି ।

କ) ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ

ଖ) ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ

ଗ) ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଘ)ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଳର ସଂରକ୍ଷଣ

୪୯) ଭାରତ କେବେ ରିଓ ଡ଼ି ଜେନେରିଓ ବିଶ୍ୱ ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲା ?

କ) ୧୯୭୨ ଖ) ୧୯୮୦ ଗ) ୧୯୯୦ ଘ) ୧୯୯୨

୫୦. ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନ କେଉଁ ସମ୍ପଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ?

କ) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପଳ ଖ) ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମ୍ପଳ ଗ) ଜାତୀୟ ସମ୍ପଳ ଘ) ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ପଳ

୫୧. ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ଭୂପୃଷ୍ଠ କାହା ଉପରେ ସଦା ସର୍ବଦା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ?

କ) ଜଳ ଖ) ଶିଳା ଗ) ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଘ) ଅରଣ୍ୟ

୫୨. ମନୁଷ୍ୟ ପରିବେଶରୁ କଣ ସଂଗ୍ରହ କରି ତାର ଜୀବନଯାପନର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିଥାଏ ?

କ) ପ୍ରାକୃତିକ ବସ୍ତୁ ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ଗ) ଜଳ ଘ) ମୃତିକା

୫୩. ମଣିଷ ଅବ୍ୟବହୃତ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞାତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପଦାର୍ଥକୁ ସନ୍ଧାନ କରି ବିଭିନ୍ନ କରି ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ କଲେ ତାହା କଣ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୁଏ ?ୟ

୫୪. ସମ୍ପଳର ଉତ୍ପାଦନ, ବଂଟନ, ବ୍ୟବହାର ଓ କ୍ଷୟ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା କାହାଦ୍ୱାରା ସମାହିତ ହୋଇଥାଏ ?

କ) ଜଳ ଖ) ବାୟୁ ଗ) ଉତାପ ଘ) ମନୁଷ୍ୟ

୫୫) ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ କେଉଁ ବସ୍ତୁଗୁଡିକ ଜୈବ ସମ୍ପଳ କୁହାଯାଏ ?

କ) ନିର୍ଜୀବ ଖ) ଅସରନ୍ତି ଗ) ସଜୀବ ଘ) ସୀମିତ

୫୬) ଭୂମି, ଶିଳା, ଜଳ , ମୃତିକା, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଇତ୍ୟାଦି ନିର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁଗୁଡିକ କେଉଁ ସମ୍ପଳ କୁହାଯାଏ ?

କ) ଜୈବ ଖ) ଅଜୈବ ଗ) ସଜୀବ ଘ) ସାଂସ୍କୃତିକ

୫୭) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ଯରୁ କେଉଁଟି ଏକ ଅଜୈବ ସମ୍ପଳ ?

କ) ମାଛ ଖ) ପଶୁପକ୍ଷୀ ଗ) ଜଳ ଘ) ଅଣୁଜୀବ

୫୮) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ଯରୁ କେଉଁଟି ସମ୍ପଳର ବିଶେଷତ୍ୱ ନୁହେଁ ?

କ) ଉପଯୋଗିତା ଖ) ସହଯୋଗିତା ଗ) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଘ) ସୁଲଭତା

୫୯) ଜଳ, ମୃତିକା, ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ କେଉଁ ଉପାୟରେ ଭରଣା ହୋଇଥାଏ ?

କ) କୃତ୍ରିମ ଖ) ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗ) ପ୍ରାକୃତିକ ଘ) ରାସାୟନିକ

୬୦) ନମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ଯରୁ କେଉଁଟି ଏକ କ୍ଷୟଶୀଳ ସମ୍ପଳ ନୁହେଁ ?

କ) ବାୟୁ ଖ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଗ) କୋଇଲା ଘ) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ

ANSWER SHEET

୧. ଘ ୨. ଖ ୩. ଖ ୪. କ ୫. ଗ ୬.କ ୭. ଖ ୮. କ ୯. କ ୧୦. ଘ ୧୧.ଖ ୧୨. ଘ ୧୩. ଗ ୧୪. ଘ ୧୫. କ ୧୬. ଘ ୧୭. ଗ ୧୮. ଖ ୧୯. ଗ ୨୦. ଖ୨୧. କ ୨୨. ଗ ୨୩.

ଖ ୨୪. କ ୨୮. ଖ ୨୬. ଗ ୨୭. କ ୨୮. ଗ ୨୯. କ ୩୦. ଖ ୩୧. ଘ ୩୨. କ ୩୩. ଗ ୩୪. ଘ ୩୫. କ ୩୬. ଖ ୩୭. ଗ ୩୮. ଖ ୩୯. କ ୪୦. କ ୪୧. ଗ ୪୨. ଘ ୪୩. ଗ ୪୪. ଖ ୪୫. ଖ ୪୬. ଘ ୪୭. ଖ ୪୮. କ ୪୯. ଘ ୫୦. ଖ ୫୧.ଗ ୫୨. କ ୫୩. ଗ ୫୪. ଘ ୫୫.ଗ ୫୬.ଖ ୫୭.ଗ ୫୮. ଖ ୫୯.ଗ ୬୦. କ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ପ୍ରଥମ ପାଠ- ସମ୍ବଳ ଓ ତା'ର ବିକାଶ

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଉତ୍ତର

୧. ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

ଉତ୍ତର

i) ସମ୍ବଳର ସଯତ୍ନ ବିନିଯୋଗ ତଥା ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଦେବାକୁ ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ କୁହାଯାଏ ।

ii) ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣର ମୁଖ୍ୟ ତିନୋଟି ଉପାୟ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା –

- ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାରର ଯଥୋଚିତ ହ୍ରାସ
- ସମ୍ବଳର ପୁନଃ ଚକ୍ରୀକରଣ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ
- ସମ୍ବଳର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର ମାଧ୍ୟମରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ

୨.ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉତ୍ତର:-

- ଦେଶର ଭୌଗୋଳିକ ସୀମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ମାନବ ସମ୍ବଳ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।
- ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଦେଶର ସମୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।
- ରାସ୍ତାଘାଟ, କେନାଲ, ରେଳପଥ, ଖଣିଜପଦାର୍ଥ, ଜଳ, ଅରଣ୍ୟ, ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ସମ୍ବଳର ଉଦାହରଣ ।
- ସମୁଦ୍ର ଓ ସାଗର ଅଂଚଳରେ ଏହି ସମ୍ବଳର ବିସ୍ତୃତି ଉପକୂଳ ଠାରୁ ଜଳଭାଗଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ ୧୨ ନଟିକାଲ ମାଇଲ ଦୂରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଥାଏ ।

୩. ବିକାଶ ସ୍ତର ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳ କେତେପ୍ରକାର, ସେଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କର ?

ଉ: ବିକାଶ ସ୍ତର ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳ ଚାରିପ୍ରକାର ଯଥା :

i) ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ, ii) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର, iii) ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ, iv) ସଂରକ୍ଷିତ ସମ୍ବଳ

i) ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ : ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ପ୍ରକୃତିର ଗନ୍ତାଘରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛି ତାକୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବା ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂ ସମୁଦ୍ର ତଳର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ଗୁଜୁରାଟ ଓ ରାଜସ୍ଥାନରେ ଥିବା ସୌରଶକ୍ତି ଓ ପବନ ଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି

ii) ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାର : ପରିବେଶରେ ଥିବା ପଦାର୍ଥ ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକ ମନୁଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିପାରିବ ମାତ୍ର

ଆଜିକାଲିର ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଅନୁସାରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ, ଏଭଳି ପଦାର୍ଥ ସମ୍ବଳ ଭଣ୍ଡାରର ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ ।

iii) ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ : ଯାହା ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରାଯାଇପାରିଛି ତାକୁ ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ, ଯଥା – ଜଳ, ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି ଅରଣ୍ୟ ଓ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ।

iv) ସଂରକ୍ଷିତ ସମ୍ବଳ : ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡିକର ସନ୍ଧାନ ମଳିପାରଛି, ମାତ୍ର ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇପାରିନାହିଁ । କନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉପଯୋଗୀ ହେବାର ଆଶା ଅଛି ସେଗଡ଼ୁିକୁ ସଂରକ୍ଷତି ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଯଥା – ପ୍ରବାହିତ ଜଳ ଯାହା ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରୁନାହିଁ ।

୪.ସମ୍ବଳର ବିକାଶ ତଥା ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା କିପରି ସମ୍ଭବ ଉଲ୍ଲେଖ କର ?

ଉତ୍ତର:

- ସମ୍ବଳର ପରିମାଣ ତଥା ଗୁଣବତ୍ତାର ସଠିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଉଭୟ କ୍ଷୟଶୀଳ ତଥା ଭରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳର ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ ସଯତ୍ନ ଉପଯୋଗ କରାଯିବା ଉଚିତ ।
- ସମ୍ବଳର ଉତ୍ପାଦିକା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।
- ବ୍ୟବହାର ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳକୁ ନଷ୍ଟ ନ କରି ସେଗଡିକୁ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ପନୁଃ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ କରିବା ।
- ଦୁର୍ଲଭ ସମ୍ବଳର ଉପଲବ୍ଧତା ନିଶ୍ଚୟ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଜରୁରୀ ।
- ସମ୍ବଳ ଆବଶ୍ୟକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭରଣଯୋଗ୍ୟ ବିକଳ୍ପ ସମ୍ବଳର ଉଦ୍‌ଭାବନ ଓ ବ୍ୟବହାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।
- ସମ୍ବଳର ବହୁମୁଖୀ ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିବା ଦରକାର ।
- ସବୁ ଅଂଚଳରେ ସମ୍ବଳର ବିକାଶ ତଥା ନବୀକରଣ ସମଭାବରେ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଜନ ସଚେତନତା ଓ ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଧିବିଧାନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

୫.ସମ୍ବଳ ଯୋଜନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ନିଆଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପମାନ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉତ୍ତର -ଭାରତ ଜାତି ସଂଘର ଏକ ସଦସ୍ୟ ଦେଶ ଭାବରେ ଏହାର ନୀତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଆସୁଛି ।

- ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ସଂସ୍ଥା ପାଂଚଗୋଟି ଜାତିର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- (i) ବିଲୁପ୍ତି ବା ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ଜାତି, (ii) ବିପଦଶଙ୍କୁଳ ଜାତି, (iii) ଅସୁରକ୍ଷିତ ଜାତି, (iv) ଦୁର୍ଲଭ ଜାତି, (v) ଅଜଣା ଜାତି ।
- ଅରଣ୍ୟର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଉଛି ।
- ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ରୋକିବାକୁ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ।

୬. ମାଲିକାନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମ୍ବଳକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ? ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉତ୍ତର:- ମାଲିକାନା ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳକୁ ଚାରି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଯଥା - ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ବଳ, ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମ୍ବଳ, ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ ।

- ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ବଳ : ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ନିଜସ୍ୱ ଅଧିକାରରେ ରହିଥାଏ ତାହାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ - ଚାଷଜମି, ଗୃହରୋପଣ କୃଷି ଭୂମି, ପୁଷ୍କରିଣୀ, କୂପ ଇତ୍ୟାଦି । ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମ୍ବଳ : କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀର ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସମୂହ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ସ୍ଥାବର ଓ ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ଯଥା - ଗୋଚରଭୂମି, ଶ୍ମଶାନ, ପୁଷ୍କରିଣୀ, ଖେଳପଡ଼ିଆ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ : ଦେଶର ଭୌଗୋଳିକ ସୀମାରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ, ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ, ମାନବ ସମ୍ବଳଇତ୍ୟାଦିକୁ ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଏହି ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଦେଶର ସମୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ - ରାସ୍ତାଘାଟ, କେନାଲ, ରେଳପଥ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ଜଳ, ଅରଣ୍ୟ ଓ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଏବଂ ଉପକୂଳଠାରୁ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ ପ୍ରାୟ ୧ ୨ ନଟିକାଲ ମାଇଲ ଦୂରତାରେ ଥିବା ଜଳଭାଗ ।
- ଆନ୍ତର୍ଜା ତୀୟ ସମ୍ବଳ : ଯେଉ ଁ ସମ୍ବଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଅନଷ୍ଠା ାନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ତାକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ - ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳଠାରୁ ୨ ୦ ୦ ନଟିକାଲ ମାଇଲ୍‌ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଂଚଳରେ ଥିବା ସମୁଦ୍ର । ଏହା ବିଶ୍ୱଜାତିସଂଘ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ ।

୭.ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ବିକଳ୍ପ ଆବିଷ୍କାର ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ?

Ans.

i) କୋଇଲା, ଖଣିଜ ତୈଳ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବଳର ଗଚ୍ଛିତ ଭଣ୍ଡାର ଖୁବ୍ ଶିଘ୍ର ସରିଆସୁଛି ।

ii) ଅତ୍ୟଧିକ ସମ୍ବଳର ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାକୃତିକ ଭାରସାମ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି ।

iii) ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ଫଳରେ ସେଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମଶଃ ଶେଷ ହୋଇ ଆସୁଛି ।

iv) ଆଧୁନିକା ଜୀବନ ଶୈଳିର ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

v) ଅତ୍ୟଧିକ ସମ୍ବଳର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଓ ଜଳ ମଣ୍ଡଳ ଓ ଜଳ ଭାଗ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେଉଛି । ତେଣୁ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ବିକଳ୍ପ ଆବିଷ୍କାର ହେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ।

୮. ସମ୍ବଳର ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟର ଭୂମିକା ପ୍ରତିପାଦନ କର ।

Ans.

i) ମାନବୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର କ୍ରିୟାତ୍ମକ ବସ୍ତୁକୁ ସମ୍ବଳ କହନ୍ତି ।

ii) ସମ୍ବଳର ବ୍ୟବହାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାରୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ସମ୍ବଳର ସ୍ରଷ୍ଟା, ଉପଯୋକ୍ତା ଓ କ୍ଷରକାରୀ ଶକ୍ତି ଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଏ ।

iii) ଉତ୍ପାଦନ, ବଂଟନ, ବ୍ୟବହାର ଓ କ୍ଷୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମନୁଷ୍ୟଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦନ ହୋଇଥାଏ ।

iv) କୌଣସି ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣର ମାନ ଉକ୍ତ ଦେଶର ସମ୍ବଳ ଓ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଗୁଣ ଓ ଆକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

v) ସେହିପରି ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଉକ୍ତ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା, ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ପରିମାଣ, ଓ ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଗୁଣ ତଥା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

୯. ସମ୍ବଳର ବ୍ୟବହାର ଓ ସୁଲଭତା ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସମ୍ବଳ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।

Ans.

i. ସମ୍ପଳର ବ୍ୟବହାର ଓ ସୁଲଭତା ଅନୁସାରେ ଏହାକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଅସରନ୍ତି ବା ଅକ୍ଷୟ ଓ ସରନ୍ତି ବା ସୀମତି ବା କ୍ଷୟଶୀଳ ସମ୍ପଳ ।

ii. ମନୁଷ୍ୟର ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର ସତ୍ୱେ ଏହାର ପରିମାଣରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼େନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅସରନ୍ତି ବା ଅକ୍ଷୟ ସମ୍ପଳ କୁହାଯାଏ ।

iii. ସୌରଶକ୍ତି, ବାୟୁ, ଜଳ, ଭୂମି, ଜୁଆର ଶକ୍ତିବ ଆଦି ଅକ୍ଷୟ ସମ୍ପଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

iv. ଯେଉଁ ସମ୍ପଳ ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଏହାର ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ଘଟିଥାଏ କିମ୍ବା ସରିଯିବା ଆଶଙ୍କା ଥାଏ ।

v. ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍, କୋଇଲା, ଲୁହାପଥର, କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

୧୦. ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କର ।

Ans.

i. ମନୁଷ୍ୟର ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପଳର ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ଘଟେ ବା ସେଗୁଡ଼ିକର ପୁନଃକରଣ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ତାହାକୁ ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ii. କୋଇଲା, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଇତ୍ୟାଦି ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପଳ ଅଟନ୍ତି ।

iii. କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଦରକାରୀ ଧାତବ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପୁନଃ ଚକ୍ରିୟ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ଆଉଥରେ ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପଳ କୁହାଯାଏ ।

iv. ଯେଉଁ ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ପଳ କୁହାଯାଏ । କୋଇଲା, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଇତ୍ୟାଦି ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ ।

୧୧. ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଳର ଅସଦ୍ ବ୍ୟବହାର ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

Ans.

i. ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପଳର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣର ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ପଳ ପରିମାଣ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

ii. ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତି ସମ୍ପଳ ପରିମାଣରେ ଚିନ୍ତାଜନକ ଭାବେ ହ୍ରାସ ଘଟିବା ଯୋଗୁଁ ଶକ୍ତି ଶଙ୍କଟ ପରି ଉକ୍ଟ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଲାଣି ।

iii. ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ଖାଦ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ରାସାୟନିକ ଓ କୀଟ ନାଶକ ବ୍ୟବହାର ସହ ବାରମ୍ବାର ଚାଷ ଫଳରେ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ଉର୍ବରତା ନଷ୍ଟ । ପରି ଉକ୍ଟ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ।

iv. ଖଣି ଖନନ, ଶିଳ୍ପାୟନ, ସହରୀକରଣ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ହେବା ସହିତ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ସ୍ଥିତିରେ ପହଁଛି ।

v. ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରେ ସମ୍ପଳ ସଂଗ୍ରହ , ଏହାର ବ୍ୟବହାର ତଥା ସଠିକ୍ ପରିଚାଳନା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ ।

୧୨. କେଉଁ କେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ସମ୍ପଳ ଯୋଜନା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ?

Ans.

i. ସମ୍ପଳର ସଠିକ୍ ଯୋଜନା ମୁଖ୍ୟତଃ ୫ଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମ୍ପଳର ଆବଶ୍ୟକତା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ସମ୍ପଳପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନର ଚିହ୍ନଟିକରଣ ଏବଂ ସମ୍ପଳ ଚାହିଦାର ପରିମାଣ ଆକଳନ, ସମ୍ପଳର ଗଚ୍ଛିତ ପରିମାଣ ଓ ବିକାଶ ସ୍ତର ଆକଳନ, ସର୍ବେକ୍ଷଣ, ମାନଚିତ୍ର ତଥା ଗୁଣାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ।

ii. ସମ୍ପଳ ଉତ୍ତୋଳନ, କ୍ରିୟାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ବ୍ୟବହାର ତଥା ଯୋଜନା ସଂରଚନା ପ୍ରସ୍ତୁତିକରଣ ଏବଂ ପୁନଃବ୍ୟବହାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ ।

iii. ସମ୍ପଳ ଉତ୍ତୋଳନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ଉପଲବ୍ଧି, ଉପଯୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ, ବଜାର ମୂଲ୍ୟ

iv. ସମ୍ପଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଓ ଜାତୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା ମାଧମରେ ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

v. ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରେ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ, ବ୍ୟବହାର ତଥା ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୩. ସମ୍ବଳ ଯୋଜନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱାଧିନତା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ କେଉଁ ସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ।

Ans.

i) ଭାରତ ସ୍ୱାଧିନତା ପାଇବା ପରେ ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଠାରୁ ସମ୍ବଳ ଯୋଜନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା ଜାରି ରହିଛି ।

ii) ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂସ୍ଥା IUCN ଗଠିତ ହୋଇଛି । ଜାତିସଂଘର ଏକ ସଦସ୍ୟଦ ଦେଶ ଭାବରେ ଭାରତ ଏହାର ନୀତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସମ୍ବଳ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛି ।

iii) ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣନ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଛି ।

iv) ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ରୋକିବାକୁ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ।

v) ବିଶ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସ୍ୱାଭାବିକ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ପରିବେଶ ସଂରକ୍ଷଣ ଉପରେ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଛି ।

୧୪. ଧାରଣୀୟ ବିକାଶର ବିଶେଷତ୍ୱ ଲେଖ ।

Ans.

i. ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଓ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେବା

ii. ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଧାରଣ ମାନରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା

iii. ପୃଥିବୀର ସାମର୍ଥ ଓ ବିବରଣର ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା

iv. ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ଅବକ୍ଷୟ ଯଥାସମ୍ଭ ହ୍ରାସ କରିବା

v. ପରିବେଶ ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବ ।

୧୫. କେଉଁ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଉପରେ ସମ୍ବଳ ଯୋଜନା ନିର୍ଭର କରିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉତ୍ତର:-

i) ବଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମ୍ବଳର ଆବଶ୍ୟକତା ନର୍ଦ୍ଧାରଣ, ସମ୍ବଳପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନର ଚିହ୍ନଟିକରଣ ଚାହଦି ପରମି ।ଣ ଆକଳନ ।

ii) ସମ୍ବଳ ଗଚ୍ଛିତ ପରିମାଣ ଓ ବିକାଶସ୍ତର ଆକଳନ ଓ ଏହାର ସର୍ବେକ୍ଷଣ ମାନଚିତ୍ରକରଣ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟାତ୍ମକ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ।

iii) ସମ୍ବଳ ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ସମ୍ବଳର ପୁନଃ ବ୍ୟବହାରର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

iv) ସମ୍ବଳ ଉତ୍ତୋଳନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ମଲ୍ୟୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦି ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯୋଜନା ପଣ୍ରୟନ ।

v) ସମ୍ବଳ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଓ ଜାତୀୟ ବିକାଶ ଯୋଜନା ମଧରେ ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ନୂତନ ବିକଳ୍ପ ସମ୍ବଳର ଆବିଷ୍କାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଯୋଜନା ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ ଓ ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ:-

Ans.

ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ

i. ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ମନୁଷ୍ୟନ ଦ୍ୱାରା ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର ସତ୍ତ୍ୱେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷୟ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃଭରଣ କରାଯାଇପାରିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଜଳ, ମୃତ୍ତିକା, ବାୟୁ ଇତ୍ୟାଦି ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳରତ ଉଦାହରଣ ।

ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ :

i. ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ମନୁଷ୍ୟର ଅନବରତ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ ଦ୍ୱାରା ହ୍ରାସ ପାଇଲେ ଆଉ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନଃ ଭରଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାଏ, ତାହାକୁ ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. କୋଇଲା, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ବାଷ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ ଉଦାହରଣ ।

୨. ଅବିରାମ ସମ୍ବଳ ଓ ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ

Ans.

ଅବିରାମ ସମ୍ବଳ:-

i. ମଣିଷର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ହ୍ରାସ ହେଉନଥିବା ସମ୍ବଳକୁ ଅବିରାମ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ସୌରଶକ୍ତି, ଜୁଆର ଶକ୍ତି, ଭୂତାପଜ ଶକ୍ତି ଓ ପବନ ଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ:-

i. ମଣିଷର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଃଶେଷ ହୋଇଯାଉଥିବା ଓ ପୁନଃ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରୁନଥିବା ସମ୍ବଳକୁ ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ଖଣିଜ ତୈଳ ଓ କୋଇଲା ଇତ୍ୟାଦି ।

୩. ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ବଳ ଓ ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ସମ୍ବଳ

Ans.

ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ବଳ:-

i. ଭୂପୃଷ୍ଠର କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକ ସୀମିତ ଭାବରେ ମିଳିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଲୁହା, କୋଇଲା ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ବକ୍ସାଇଟ୍, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ଇତ୍ୟାଦି ।

ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ସମ୍ବଳ:-

i. ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକ ଭୂପୃଷ୍ଠର ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମିଳିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବତ୍ର ସୁଲଭ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଭୂମି, ଜଳ, ବାୟୁ, ସୌରଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ।

୪. ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ:-

Ans.

ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ

i. ପ୍ରକୃତିରେ ଥିବା ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ଓ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ମୃତ୍ତିକା, ଭୂମି, ଅରଣ୍ୟ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତ ଏହାର ଉଦାହରଣ ।

ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ

i. ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶରୁ ମିଳୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ମ୍ମାମରେ କିମ୍ବା ସେହିପରି ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରି ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ତାହାକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ, ବୈଷୟିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ କଳକାରଖାନା, ପରିବହନ ଓ ଯୋଗଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ଏହାର ଉଦାହରଣ ।

୫. ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ ଓ ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ

Ans.

ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ:

i. ପ୍ରାକୃତିର ଗନ୍ତାଘରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା ସମ୍ବଳକୁ ଗଚ୍ଛିତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହା ମନୁଷ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ ଉପଯୋଗ ହୋଇପାରିବ ।

ii. ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ: ସାମୁଦ୍ରିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ, ସୌର ଶକ୍ତି, ପବନ ଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ସମ୍ବଳର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ :-

i. ପ୍ରକୃତିର ଗନ୍ତାଘରେ ଥିବା ଯେଉଁ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ କରାଯାଇ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରାଯାଇପାରିଛି ତାହାକୁ ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ : ଖଣିଜ ତୈଳ, କୋଇଲଖ, ପ୍ରାକୃତିକ ବାଷ୍ପ, ଅଗଣ୍ୟ , ମୃତ୍ତିକା ଓ ଜଳ ଇତ୍ୟାଦି ବିକଶିତ ସମ୍ବଳର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

<u>କାରଣ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)</u>

୧. ମନୁଷ୍ୟକୁ ସମ୍ବଳର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା କୁହାଯାଏ ।

Ans.

i. ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିଥିବା ପଦାର୍ଥକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଇଲେ ତାହା ସମ୍ବଳ ପଦବାଚ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ii. ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ତାହାର ପରିବେଶ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଗଠନ ମିଳିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

୨. ସମ୍ବଳ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଶୈଳି ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ ।

Ans.

i. ମନୁଷ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଉପରେ ସଦାସର୍ବଦା ନିର୍ଭର କରି ଜୀବନ ଧାରଣ କରିଥାଏ ।

ii. ପରିବେଶରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାକୃତିକ ବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ବିନିଯୋଗ କରି ସେ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ସମ୍ବଳ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଶୈଳୀ ଉନ୍ନତ ହୋଇଥାଏ ।

୩. ମାନବ ସମ୍ବଳର ପ୍ରଗତିରେ ଦେଶ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ହୋଇଥାଏ ।

Ans.

i. କୌଣସି ଦେଶର ସଭ୍ୟତା, ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣର ମାନ ଉକ୍ତ ଦେଶର ସମ୍ବଳ ଓ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଗୁଣ ଓ ଆକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳକୁ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରିଥାଏ ।

ii. ତେଣୁ ଯେଉଁ ଦେଶର ମାନବ ସମ୍ବଳ ଯେତେ ଉନ୍ନତ ସେ ଦେଶ ସେତେ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ହୋଇଥାଏ ।

୪. ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ମିତବ୍ୟୟତ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଜରୁରୀ ।

Ans.

i. ସମ୍ବଳର ଅତ୍ୟଧିକ ଓ ଅନୁଚିତ ବ୍ୟବହାର ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ପାଇଁ ଏକ ବିପଦ ଅଟେ ।

ii. ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ସତର୍କଘ□ସଦୃଶ । ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ରହିବା ସମସ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ମିତବ୍ୟୟତା ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୫. ଆ□ଳିକ ଅର୍ଥନୀତି ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ବଳର ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

Ans.

i. ପ୍ରକୃତି ପୃଷ୍ଠରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ବଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ ଗୁଡ଼ିକ ମିଳିଥାଏ ।

ii. ଏହି ଖଣିଜ ସମ୍ବଳକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଶିଳ୍ପ କଳକାରଖାନାମାନ ଗଢି ଉଠିଥାଏ । ଫଳରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଅଂଚଳରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ବିନିଯୋଗ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ଲେଖ:- (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)

୧. ମାନବ ସମ୍ବଳ:-

ans.

i. ସମ୍ବଳର ବ୍ୟବହାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟର ବିଶେଷ ଭୂମିକା ରହିଛି ।ମନୁଷ୍ୟକୁ ସମ୍ବଳର ସ୍ରଷ୍ଟା, ଉପଭୋକ୍ତା ଓ କ୍ଷୟକାରକ ଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଏ ।

ii. କାରଣ ଉତ୍ପାଦନ, ବଂଟନ, ବ୍ୟବହାର ଓ କ୍ଷୟ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ହିଁ ପ୍ରତିପାଦିତପ ହୋଇଥାଏ ।ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାନବ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

୨. ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ:

Ans.

i. ପ୍ରକୃତିରେ ଥିବା ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ଓ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହୋଇଥାଏ ତାହାକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଭୂମି, ମୃତ୍ତିକା, ଅରଣ୍ୟ , ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ, ଜଳ, ବାୟୁ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ଶକ୍ତି ସମ୍ପଦ ଏହାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ।

୩. ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ:-

Ans.

i. ମନୁଷ୍ୟର ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ଵାରା ଯେଉଁ ସମ୍ବଳର ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ଘଟିଥାଏ ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ, ତାହାକୁ ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଖଣି ପଦାର୍ଥ, ଖଣିଜ ତୈଳ, କୋଇଲା, ମୂଲ୍ୟବାନ ଧାତୁ ଇତ୍ୟାଦି ଅପୂରଣୀୟ ସମ୍ବଳର ଉଦାହରଣ ।

୪. ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ସମ୍ବଳ:

Ans.

i. ଯେଉଁ ସମ୍ବଳ ପ୍ରକୃତିର ଗନ୍ତାଘରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛି ତାହାକୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ସମ୍ବଳ କହନ୍ତି ।

ii. ଗୁଜୁରାଟ ଓ ରାଜସ୍ଥାନରେ ସୌରଶକ୍ତି ଓ ପବନଶକ୍ତି, ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ହେଉଛି ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ସମ୍ବଳର ଉଦାହରଣ ।

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ (ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ)
ଭୂ ସମ୍ବଳ

ମନେ ରଖିବା ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଧାରଣା :
ସମସ୍ତ ଭୂ ସମ୍ବଳକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୩ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି

୧- ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମି – ୩୦% ଶୀର୍ଷ ଭାଗ ହିମାଳୟ, ବିନ୍ଧ୍ୟ ଆରାବଳୀ, ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତମାଳା
୨- ମାଳଭୂମି – ୨୭% (ଛୋଟନାଗପୁର, ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ମାଳଭୂମି, ରେଓ୍ୱା ମାଳଭୂମି
୩- ସମତଳ ଭୂମି – ୪୩% - ନଦୀ ଅବବାହିକା, ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ ଅଂଚଳ

ଭୂବ୍ୟବହାର –
ସାଧାରଣତଃ କୃଷି ଭୂମି, ଅଣ କୃଷିଭୂମ. ଅନାବାଦୀ, ଚାରଣ ଓ ଗୋଚର ଭୂମି, କୃଷି ପାଇଁ ମିଳୁ ନ ଥିବା ଭୂମି ବା ଅରଣ୍ୟ
କୃଷିଭୂମି - ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା, ଉପକୂଳବର୍ତୀ, ସମତଳ ଭୂମି, ତ୍ରିକୋଣଭୂମି ,ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଲାଭାଜନିତ ମାଳଭୂମି
ଭାରତ ପୃଥିବୀର ୭ମ ବୃହତମ ଦେଶ
ଭାରତରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଭୂ ସମ୍ବଳର କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ = ୫୫% ବ୍ୟବହାର ହୁଏ, ଯାହା ପୃଥିବୀର ୧୧%
ଅରଣ୍ୟ ଭୂମି = ୨୪.୩୯% (ଆବଶ୍ୟକ ଅରଣ୍ୟାଂଚଳ)
ଭୂ-ବ୍ୟବହାର-

- ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା – ମୃତିକା, ଉଦ୍ଭିଦ, ଖଣିଜ, ଜଳବାୟୁ
- ମାନବୀୟ ଅବସ୍ଥା – ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ଶିକ୍ଷା, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ, ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ କୌଶଳ
- କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଣ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ – ଜନବସତି, ରାସ୍ତାଘାଟ

ଭୂ କ୍ଷୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ:

- କୃଷି ଓ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ସଂରକ୍ଷଣ
- ପୁନଃ ବନୀକରଣ , ବର୍ଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା
- ବାୟୁ ଓ ଜଳ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା କ୍ଷୟକୁ ରୋକିବା

ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟର କାରଣ
କ) ଜନବସତି ଖ) ନଗରୀକରଣ ଗ) କୃଷି ଭୂମିର ଆୟତନ ବୃଦ୍ଧି ଘ) ଗମନାଗମନ ପଥର ବିସ୍ତୃତି ଙ) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତୋଳନ ଚ) ଜଳ ଭଣ୍ଡାର ଓ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ।

ଅରଣ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ
କ) ସାମାଜିକ ବନୀକରଣ ଖ) ପୁନଃବନୀକରଣ ଗ) ଅରଣ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ ଘ) ଜଳଛାୟା ନିର୍ମାଣ

ପତିତ ଭୂମି ୩ ପ୍ରକାର
କ) ଚଳନ୍ତି ପତିତ – ଏକ ବର୍ଷ ବା ତାଠାରୁ କମ୍ ସମୟ ଧରି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉନଥିବ
ଖ) ପୁରୁଣା ପତିତ ଭୂମି – ଏକ ବର୍ଷରୁ ପାଂଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉନଥିବ
ଗ) ସଂମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପତିତ ଭୂମି - ପାଂଚବର୍ଷରୁ ଅଧିକା ସମୟ ଧରି ପଡିଆ ପଡିଥିବା ଭୂମି

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ (ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ)

ଭୂ ସମ୍ବଳ

(MCQ)

୧) ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କାହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ ?
କ) କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଖ) ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗ) ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଘ) ଭୂମି ଉପରେ

୨) ଭୂମି କି ପ୍ରକାର ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଅଟେ ?
କ) ଅପୂରଣୀୟ ଖ) ଗଚ୍ଛିତ ଗ) ମୌଳିକ ଘ) ଯୌଗିକ

୩) କେଉଁ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଭୂମି ଯୋଗାଇ ନଥାଏ ?
କ) ରେଳପଥ ଖ) ଖାଦ୍ୟ ଗ) ବସ୍ତ୍ର ଘ) ବାସଗୃହ

୪) କେଉଁ ପରିବହନ ମାଧମ ଭୂମି ଉପରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ନଥାଏ ?
କ) ରେଳପଥ ଖ) ଉଡାଜାହାଜ ପଡିଆ ଗ) ସାମୁଦ୍ରିକ ପଥ ଘ) କେନାଲ

୫) ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ପୃଥିବୀର କେଉଁ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ ?
କ) ଦକ୍ଷିଣ ଖ) ଉତ୍ତର ଗ) ପୂର୍ବ ଘ) ପଶ୍ଚିମ

୬) ଭାରତ ଏସିଆ ମହାଦେଶର କେଉଁ ଅଂଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ?
କ) ଉତ୍ତର-ଦକ୍ଷିଣାଂଶ ଖ) ଉତ୍ତରାଂଶ ଗ) ପଶ୍ଚିମାଂଶ ଘ) ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବାଂଶ

୭) ଇନ୍ଦିରା ପଏଂଟ ପୂର୍ବେ କେଉଁ ନାମରେ ନାମିତ ଥିଲା ?
କ) ଆରଲ୍ ଖ)କାସପିଆନ୍ ଗ) ଏଡିସ୍ ଘ) ପିଗମେଲିଆନ୍

୮) ଭାରତର ଉତ୍ତର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥିବା ସ୍ଥାନଟିର ନାମ କଣ ?
କ) କିବିଥି ଖ) କଚ୍ଛ ଗ) ଦଫାଦାର ବା ଇନ୍ଦିରାକଲ୍ ଘ) କାଶ୍ମୀର

୯) ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର କଙ୍କଣ ଉପକୂଳରେ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ?
କ) କ୍ଷାରୀୟ ଖ) କଙ୍କର ଗ) ଖାଦର ଘ) ଭାଙ୍ଗର

୧୦) ହିମାଳୟର ହିମାଚ୍ଛାଦିତ ଅଂଚଳରେ ଥିବା 'ଗ୍ଲେ' ମୃତ୍ତିକା କେଉଁ ଚାଷ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ?
କ) ଫୁଲ ଖ) ବାଦାମ ଗ) ଗହମ ଘ) ଫଳ

୧୧) ଭାରତର ମୂଳ ଭୂଖଣ୍ଡଟି କେତେ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ସମାକ୍ଷରେଖା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?
କ) ୮୪° ଉ -୩୭°୬ଉ ଖ) ୮°୪ ଉ -୩୬°୮'ଉ
ଗ) ୮°୪ଉ -୩୭°୬ ଦ ଘ) ୮°୪ଦ -୩୭°୬ ଉ

୧୨) ଭାରତର ମୂଳ ଭୂଖଣ୍ଡ ______ ଉତ୍ତର ଓ ______ ଉତ୍ତର ଅକ୍ଷାଂଶ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।
କ) ୬୮° ୭'ପୂର୍ବ, ୯୭° ୨୫'ପୂର୍ବ ଦ୍ରାଘିମା ଖ) ୮° ୪'ଉ, ୩୭° ୬' ଉ. ଅକ୍ଷାଂଶ
ଗ) ୮° ୪'ଉ - ୭°୬' ଦ ଘ) ୮° ୪'ଦ - ୭°୬' ଉ

୧୩) ଭାରତର ମୂଳ ଭୂ-ଖଣ୍ଡର ଦକ୍ଷିଣତମ ସ୍ଥାନ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?
କ) କେରଳ ଖ) ତାମିଲନାଡୁ ଗ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଘ)
ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

୧୪) ଇନ୍ଦିରା ପଏ□କେଉଁ ଦ୍ୱୀପରେ ଅବସ୍ଥିତ ?
କ) ଆଣ୍ଡାମାନ ଖ) ପିତଲି ଗ) ଲାକ୍ଷାଦ୍ୱୀପ ଘ) ନିକୋବର

୧୫) ପିଗ୍‌ମେଲିଅନ କାହାର ପୂର୍ବ ନାମ ?

କ) ଗୁହାରମୋତି ଖ) ଗିଲଗିଟ୍ ଗ) ଇନ୍ଦିରା ପଏ□ ଘ) କନ୍ୟା କୁମାରୀ

୧୬) ଭାରତର ମୂଳ ଭୂଖଣ୍ଡର ଦକ୍ଷିଣତମ ସ୍ଥାନ କିଏ ?

କ) ଇନ୍ଦିରାକଲ ଖ) ଇନ୍ଦିରା ପଏ□ ଗ) ରାମେଶ୍ୱରମ୍ ଘ) କନ୍ୟାକୁମାରୀ

୧୭) ଭାରତର ପୂର୍ବସୀମା କିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଛି ?

କ) ଆଉଁ ଖ) କିବିଥୁ

ଗ) ଇଟାନଗର ଘ) ତାଙ୍ଗଲଙ୍ଗ

୧୮) କେଉଁଠାରେ ଆରବ ସାଗର, ବଙ୍ଗୋପସାର ଓ ଭାରତ ମହାସାଗର ମିଳିତ ହୋଇଛନ୍ତି ?

କ) କନ୍ୟାକୁମାରୀ ଖ) ରାମେଶ୍ୱରମ୍ ଗ) ଥିରୁଅନନ୍ତପୁରମ୍ ଘ) କୋନ

୧୯) ଇନ୍ଦିରା ପଏ□କେଉଁ ସମାକ୍ଷରେଖାରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

କ) ୮°୪'ଉ ଖ) ୨୩°୦'ଉ ଗ) ୩୭°୬'ଉ ଘ) ୬°୪୫'ଉ

୨୦) କେଉଁ ସମାକ୍ଷ ରେଖାଟି ଭାରତକୁ ସମାନ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରୁଅଛି ?

କ) ୨୩°୩୦'ଉ ଖ) ୭୩°୩୦'ଉ ଗ) ୧୨°୩୦'ଉ ଘ) ୭୨°୩୦'ଉ

୨୧) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଆୟତନ କେତେ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୩.୨୮ ହଜାର ଖ) ୩.୨୮ ଲକ୍ଷ ଗ) ୩.୨୮ ନିୟୁତ ଘ) ୩.୨୮ କୋଟି

୨୨) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଆୟତନ ପୃଥିବୀର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ?

କ) ୪.୭ ଖ) ୭.୮ ଗ) ୫.୩ ଘ) ୨.୪

୨୩) ଆକାର ଅନୁସାରେ ଭାରତ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ?

କ) ତୃତୀୟ ଖ) ପଂଚମ ଗ) ସପ୍ତମ ଘ) ନବମ

୨୪) ଭାରତର ସ୍ଥଳ ଭାଗର ସୀମା ରେଖା ପ୍ରାୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୧୫,୨୦୦ ଖ) ୮, ୧୯୪ ଗ) ୬, ୧୦୦ ଘ) ୯, ୫୩୦୦

୨୫) ଭାରତର ମୂଳ ଭୂ-ଖଣ୍ଡ ଆଣ୍ଡାମାନ ଓ ନିକୋବର ଏବଂ ଲାକ୍ଷାଦ୍ୱୀପ ପୁଞ୍ଜକୁ ମିଶାଇ ଉପକୂଳ ରେଖା ପ୍ରାୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୬,୧୦୦ ଖ) ୫,୬୭୫ ଗ) ୭, ୨୯୫ ଘ) ୮,୧୯୪

୨୬) ଭାରତୀୟ ମୂଳ ଭୂଖଣ୍ଡର ଉପକୂଳ ରେଖା ପ୍ରାୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୩, ୧୦୦ ଖ) ୬, ୧୦୦ ଗ) ୫,୧୦୦ ଘ) ୪, ୧୦୦

୨୭) ବାଙ୍ଗଲାଦେଶ ମିଆଁମାର ଭାରତର କେଉଁ ଦିଗରେ ଅଛନ୍ତି ?

କ) ପୂର୍ବ ଖ) ପଶ୍ଚିମ ଗ) ଉତ୍ତର ଘ) ଦକ୍ଷିଣ

୨୮) କେଉଁଟି ଭାରତର ଉତ୍ତରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ନୁହେଁ ?

କ) ଚୀନ ଖ) ଭୁଟାନ୍ ଗ) ନେପାଳ ଘ) ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ

୨୯) ଭାରତର ଉତ୍ତର -ଦକ୍ଷିଣ ବିସ୍ତାର କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୩,୧୦୫ ଖ) ୭,୮୪୪ ଗ) ୩, ୨୧୪ ଘ) ୨, ୯୧୫

୩୦) ଭାରତର ପୂର୍ବ -ପଶ୍ଚିମ ଦୂରତ୍ୱ ପ୍ରାୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

କ) ୨୯୩୩ ଖ) ୭୨୩୫

ଗ) ୨୫୨୫ ଘ) ୨୭୩୦

୩୧) ମଧ୍ୟମ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ସମୋଚ୍ଚ ଭୂମିକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

କ) ସମତଳ ଭୂମି ଖ) ମାଳଭୂମି ଗ) ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମି ଘ) ମରୁଭୂମି

୩୨) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଭୂ -ସମ୍ବଳର ଆୟତନ କେତେ ବର୍ଗ କି.ମି. ?

କ) ୨୫ଲକ୍ଷ ୩୨ ହଜାର ଖ) ୩୦ଲକ୍ଷ ୨୮ ହଜାର

ଗ) ୩୨ଲକ୍ଷ ୮୭ ହଜାର ଘ) ୩୧ଲକ୍ଷ ୪୨ ହଜାର

୩୩) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଭୂ-ଭାଗର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ସମତଳ ଭୂମି ?

କ) ୫୦ ଖ) ୪୧ ଗ) ୪୩ ଘ) ୨୮

୩୪) ଭାରତର ମୋଟ ଭୂ-ସମ୍ବଳର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ମାଳ ଭୂମି ?

କ) ୭୨ ଖ) ୭୪ ଗ) ୨୫ ଘ) ୭୭

୩୫) ଖଣିଜ ସମ୍ବଳର ଗନ୍ତାଘର କିଏ ?

କ) ମାଳଭୂମି ଖ) ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମି ଗ) ଅରଣ୍ୟ ଭୂମି ଘ) ଗୋଚ଼ର ଭୂମି

୩୬) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଭୂ-ଭାଗର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ?

କ) ୫୨ ଖ) ୫୫ ଗ) ୬୧ ଘ) ୬୫

୩୭) ଭୂ ପ୍ରକୃତି, ମୃତ୍ତିକା, ଉଦ୍ଭିଦ, ଜଳବାୟୁ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆଦି ଭୂ ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାରର କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ?

କ) ପ୍ରାକୃତିକ ଖ) ରାସାୟନିକ ଗ) ମାନବୀୟ ଘ) ଜୈବିକ

୩୮) ପାଂଚ□ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ପଡ଼ିଆ ରହୁଥିବା ଭୂମିକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

କ) ଅଣ-କୃଷିଭୂମି ଖ) ପୁରୁଣା ପତିତ ଭୂମି ଗ) କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଅବ୍ୟବହୃତ ଭୂମି ଘ) ଚରଣ ଭୂମି

୩୯) ଜନସଂଖ୍ୟାର ଘନତ୍ୱ, ଶିକ୍ଷା, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ, ପ୍ରୟୋଗମୂକ କୌଶଳ ଇତ୍ୟାଦି ଭୂ-ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବହାରର କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ?

କ) ସାଂସ୍କୃତିକ ଖ) ମାନବୀୟ ଗ) ରୂପାନ୍ତରିକ ଘ) ପ୍ରଶାସନିକ

୪୦) ଏକ ବର୍ଷରୁ ପାଂଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନଥିବା ଭୂମି କେଉଁ ବର୍ଗର ?

କ) ପୁରୁଣା ପତିତଭୂମି ଖ) ଚ଼ଳନ୍ତି ପତିତଭୂମିଗ) ସ୍ଥାୟୀ ଗୋଚ଼ର ଘ) ଜଳସେଚ଼ିତ କୃଷି ଭୂମି

୪୧) ଚ଼ଳନ୍ତି କୃଷିବର୍ଷ ବା ତା'ଠାରୁ କମ୍ ସମୟ ଧରି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ନଥିବା ଭୂମିକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

କ) ଚ଼ଳନ୍ତି ପତିତଭୂମି ଖ) ଚ଼ଳନ୍ତି ଚରଣଭୂମି ଗ) ଚ଼ଳନ୍ତି ଗୋଚ଼ରଭୂମି ଘ) ଚ଼ଳନ୍ତି ଶସ୍ୟଭୂମି

୪୨) ଭାରତରେ ବ୍ୟବହୃତ ମୋଟ ଚାଷ ଜମିର ଆୟତନ କେତେ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ?

କ) ୪୮.୫୧ ଖ) ୧୮୯.୭୪ ଗ) ୧୪୧ ଘ) ୮୦.୭୦

୪୩) ଆମ ଦେଶରେ ମୋଟ କୃଷିଭୂମି ମଧ୍ୟରୁ ଜଳସେଚ଼ିତ ଭୂମିର ଆୟତନ କେତେ ?

କ) ୫୨ହଜାର ହେକ୍ଟର ଖ) ୬୮ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେକ୍ଟର ଗ) ୭୦ କୋଟି ହେକ୍ଟର ଘ)୭୩ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର

୪୪) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ କେତେ ଭାଗ ଅଂଚଳ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମି ?

କ) ୩୩ ଖ) ୨୪.୩୯ ଗ) ୩୧.୨ ଘ) ୪୩.୭

୪୫) ପାରିସ୍ଥିତିକ ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଭୂମି ଅରଣ୍ୟ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

କ) ୭୫ କ) ୨୭ ଗ) ୩୧ ଘ) ୩୩

୪୬) ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଅରଣ୍ୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଂଚଳରେ ରହିଲେ ପାରିସ୍ଥିତିକ ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରେ l

କ) ୬୦ ଖ) ୬୫ ଗ) ୭୧ ଘ) ୭୩

୪୭) ମୋଟ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଅରଣ୍ୟ, ସମତଳ ଅ□ଳରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

କ) ୧୫ ଖ) ୧୭ ଗ) ୨୦ ଘ) ୨୭

୪୮) ମୋଟ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଅରଣ୍ୟ, ସମତଳ ଅଂଚଳରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

କ) ୧୫ ଖ) ୧୭ ଗ) ୨୦ ଘ) ୨୭

ANSWER SHEET

୧.ଗ ୨.ଖ ୩.କ ୪.ଗ ୫.ଖ ୬.କ ୭.ଘ ୮.ଗ ୯.କ ୧୦.ଘ
୧୧.କ ୧୨.ଖ ୧୩.ଖ ୧୪.ଘ ୧୫.ଗ ୧୬.ଘ ୧୭.ଖ ୧୮.କ ୧୯.ଘ ୨୦.ଖ ୨୧.ଗ ୨୨.ଘ ୨୩.ଗ ୨୪.କ ୨୫.ଘ ୨୬.ଖ ୨୭.କ ୨୮.ଘ ୨୯.ଖ ୩୦.କ ୩୧.ଖ ୩୨.କ ୩୩.ଗ ୩୪.ଘ ୩୫.କ
୩୬.ଖ ୩୭.କ ୩୮.ଗ ୩୯.ଖ ୪୦.ଘ ୪୧.କ ୪୨.ଗ ୪୩.ଘ ୪୪. ଖ
୪୫.ଘ ୪୬.କ ୪୭.ଗ ୪୮.ଗ

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ : ଭୂସମ୍ପଳ

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତର ମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

୧) ଭୂମିକୁ ଏକ ମୌଳିକ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଳ କାହିଁକି କୁହାଯାଇଥାଏ ?

କିମ୍ବା, ଭୂମି ପ୍ରକୃତିର ଏକ ଅମୂଲ୍ୟଦାନ ପ୍ରତିପାଦନ କର ।

ଉ:-

i) ଭୂମି ପ୍ରକୃତିର ସମସ୍ତ ପରିସଂସ୍ଥାରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଜୀବଜଗତର ଭାର ବହନ କରିଥାଏ ।

ii) ସମସ୍ତ ଜୀବଜଗତ ଭୂମି ଉପରେ ବାସ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ଭଳି ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଭୂମିରୁ ପାଇଥାନ୍ତି ।

iii) ଆମର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥାଏ ।

iv) ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଭୂମିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଉ ।

୨) ଉଚ୍ଚାବଚ୍ଚ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତକୁ କିପରି ବିଭିନ୍ନ ଭାଗର ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ପ୍ରତିପାଦନ କର ।

ଉ:-

i) ଉଚ୍ଚାବଚ୍ଚ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମୁଦ୍ର ପତ୍ତନଠାରୁ ସ୍ଥଳଭାଗର ଉଚ୍ଚତା ଅନୁସାରେ ଭୂ-ଭାଗକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ii) ପ୍ରଥମ ଭାଗଟି ଅଧିକ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ସମୋଚ୍ଚ ମାଳାଭୂମି ଏବଂ କମ୍ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଓ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଭୂମିକୁ ନେଇ ଗଠିତ ।

iii) ତୃତୀୟ ଭାଗଟି ସମୁଦ୍ର ହ୍ରଦ ଓ ଦ୍ୱୀପକୁ ନେଇ ଗଠିତ ।

୩) ଭାରତରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଭୂରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ:-

i) ଭାରତରେ ସମୁଦାୟ ଭୂ-ସମ୍ପଳର ଆୟତନ ହେଉଛି ୩୨ ଲକ୍ଷ ୮୭ ହଜାର ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଯାହାର ଶତକଡା ୪୩ ଭାଗ ସମତଳ ଭୂମି, ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମି ଏବଂ ଶତକଡ଼ା ୨୭ ଭାଗ ମାଳଭୂମି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ii) ଭାରତରେ ଗଙ୍ଗା ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀର ସମତଳ ଭୂମି ଏବଂ ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଭୂମି ଅବସ୍ଥିତ ।

iii) ଭାରତରରେ ଛୋଟନାଗପୁର ମାଳଭୂମି, ଦାକ୍ଷିଣାତା ମାଳଭୂମି, ମାଳବ ମାଳଭୂମି, ରେୱା ମାଳଭୂମି ।

iv) ଏତଦ୍ ଭିନ୍ନ ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ହିମାଳୟ, ବିନ୍ଧ୍ୟ, ଆରାବଳୀ, ପର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମଘାଟ ଇତ୍ୟାଦି ପାର୍ବତ୍ୟଭୂମି ରହିଅଛି ।

୪) ଭାରତରେ ଭୂ-ସମ୍ପଳର ବ୍ୟବହାର ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

ଉ:-

i) ଭାରତରେ ଭୂ-ସମ୍ପଳର ବ୍ୟବହାର ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଯଥା (କ) ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା (ଖ) ମାନବୀୟ ଅବସ୍ଥା

ii) ଭୂ-ପ୍ରକୃତି, ମୃତ୍ତିକା, ଉଦ୍ଭିଦ, ଜଳବାୟୁ , ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆଦି ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

iii) ଜନସଂଖ୍ୟାର ଘନତ୍ୱ, ଶିକ୍ଷା, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ, ପ୍ରୟୋଗତ୍ମକ କୌଶଳ ଇତ୍ୟାଦି ମାନବୀୟ ଅବସ୍ଥାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ।

iv) ଏହି ଅବସ୍ଥା ଗୁଡିକ ସ୍ଥାନରୁ ସ୍ଥାନକୁ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଭୂ-ବ୍ୟବହାରରେ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

୫) ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଅ ।

ଉ:-

i) ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କାରଣରୁ ନୂତନ ଜନବସତି ସ୍ଥାପନ ଅରଣ୍ୟକ୍ଷୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ ଅଟେ, ସେହିପରି ନଗରୀକରଣ ଓ ଶିଳ୍ପସ୍ଥାପନ କାରଣରୁ ମଧ ଅରଣ୍ୟକ୍ଷୟ ସଂଘଟିତ ହେଉଅଛି ।

ii) କୃଷି ଭୂମିର ଆୟତନ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ଘଟୁଅଛି ।

iii) ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ, ଗମନା ଗମନ ପଥର ବିସ୍ତୃତି, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ।

ଉ:-

i) ଭୂମି ମନୁଷ୍ୟକୁ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ଇତ୍ୟାଦି ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ii) ଭୂମି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ସହିତ ଅନେକ ଶିଳ୍ପ କଂଚାମାଲ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇଥାଏ

iii) ଗ୍ରାମ, ସହର, ଶିଳ୍ପକେନ୍ଦ୍ର, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଥାସ୍ୱ ବଜାର, ପ୍ରଶାସନିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ରାସ୍ତାଘାଟ ରେଳପଥ, ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପଡ଼ିଆ, ନଦୀବନ୍ଧ, କେନାଲ, ସାମୁଦ୍ରିକ ବନ୍ଦର, ସମ୍ବାଦ ସଂଚାଳନ କେନ୍ଦ୍ର, ଭୂମି ଉପରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ ।

iv) ଭୂମିର ଉନ୍ନତି ଭାଗରୁ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖଣି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଇଥାଏ ସେହିପରି ଭୂମି ଉପରେ ଥିବା ଅରଣ୍ୟ ଓ ତୃଣଭୂମି ପ୍ରାଣୀ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ ପୂରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

୬) ଭୂକ୍ଷୟ ସମସ୍ୟାର କିପରି ସମାଧାନ କରାଯାଇ ପାରିବ ?

କିମ୍ବା, ଭୂକ୍ଷୟର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ?

ଉ:- ଭୂକ୍ଷୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନାମାନ ଅନୁସୃତ ହୋଇଛି ।

i) ପୁନଃ ନବୀକରଣ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପଶୁଚାରଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ii) ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବଳୟରୂପେ କୃଷି ଓ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇଛି ।

iii) ପଶୁଚାରଣ, ବାଲୁକା ପାହାଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ବୃଦ୍ଧିକୁ ସଂକୋଚନା କରାଯିବା ସହିତ ଉଚିତ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନା ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି ।

iv) ଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ନିର୍ଗତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ସୁପରିଚାଳନା କରାଯାଉଛି ନଦୀଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ପନବ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ଭୂକ୍ଷୟକୁ ପ୍ରତିରୋଧ, କରାଯିବା ପାଇଁ ଉପାୟ ବାହାର କରାଯାଇଛି ।

v) ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଜୟ ଏବଂ ମାନବୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଅରଣ୍ୟ ଭୂମିର ଆୟତନ ହ୍ରାସ ପାଉଅଛି ।

୭. ଭାରତରେ କୃଷିଭୂମିର ବିତରଣ ଓ ବ୍ୟବହାର ଆଲୋଚନା କର ।

କିମ୍ବା ଭାରତର କୃଷି ଭୂମିର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ: i) ଆମ ଦେଶରେ ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୫୮ ଭାଗରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ।

ii) ଭାରତରେ ମୋଟ ଆୟତନ ଶତକଡ଼ା ୪୬ରୁ ୬୪ ଭାଗ ହେଉଛି କୃଷିଭୂମି ।

iii) ୧୯୫୦-୫୧ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ୧୧୮.୭୫ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ୨୦୧୮-୧୯ ବର୍ଷରେ ଏହା ୧୮୯.୭୪ ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର ହୋଇଛି ।

iv) ବିଭିନ୍ନ ନଦୀ ଓ ଉପନଦୀ ଅବବାହିକା ପ୍ଲାବନ ଭୂମି ଓ ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମି ଅଂଚଳ ଯଥା-ଗଙ୍ଗା, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର, ମହାନଦୀ, ଗୋଦାବରୀ, କାବେରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉର୍ବର ମୃତ୍ତିକା କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ଉ - ପଟୁବ୍ୟଜନର ନିମ୍ନ ଅଂଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପତଳା ଓ ଜୈବାଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକାକୁ ତରାଇ ମୃତ୍ତିକା କୁହାଯାଏ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ

କ) **ଲୋଏସ୍** ମୃତ୍ତିକା **ଓ ଉସର** ମୃତ୍ତିକା

ଉ:-

ଲୋଏସ ମୃତ୍ତିକା

i) ରାଜସ୍ଥାନର ଥର୍ ମରୁଭୂମିକୁ ପଂଜାବ, ହରିୟାଣା, ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରଦେଶ ଓ ପଶ୍ଚିମ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଆଡ଼କୁ ପବନଦ୍ୱାରା ପରିବାହିତ ସରୁବାଲି ବା ଧୂଳିକଣା, ମିଶ୍ରିତ ମାଟି ପରିବାହିତ ହୋଇ ଜମା ହୋଇରହେ, ଯାହାକୁ ଲେଏସ୍ କୁହାଯାଏ ।

ii) ବାଲି, ଧୂଳିକଣା ଆଦି ଅଜୈବ ପଦାର୍ଥ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଠାରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ମୃତ୍ତିକା ଅନୁର୍ବର ଅଟେ ।

ଉସର ମୃତ୍ତିକା

i) ଲୁଣା ଓ କ୍ଷାରୀୟ ମୃତ୍ତିକା ର ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ନାମ ହେଉଛି ଉସର ।

ii) ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ନାମରେ ପରିଚିତ । ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ଓ ପଞ୍ଜାବରେ ଏହାକୁ ଉସର କୁହାଯାଏ

ଖ) **ଖଦର ଓ ଭାଙ୍ଗର ।**

ଖଦର

ନଦୀଶଯ୍ୟାର ପ୍ଲାବନ ଭୂମିରେ ଖଦର ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବାଲିଥାଏ ।

ଭାଙ୍ଗର : i) ଉତ୍ତର ଭାରତର ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଏବଂ ତାହାର ଉପନଦୀ ଗୁଡ଼ିକର ଅବବାହିକାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପୁରାତନ ପଟୁ ମୃତ୍ତିକା କୁ ଭାଙ୍ଗର କୁହାଯାଏ ।

ii) ନଦୀର ପ୍ଲାବନଭୂମିଠାରୁ ବନ୍ୟାଜଳ ପହଂଚୁ ନଥିବା ଅଂଚଳରେ ଏହି ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ମାଟି ଅଂଶ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରହିଥାଏ ।

ଗ) ରେ ଓ ବରି ।

ଉତ୍ତର :- ରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶୁଷ୍କ ଅଂଚଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପଟୁ ମୃତ୍ତିକା କୁ 'ରେ' କୁହାଯାଏ ।

ବରି : କେରଳ ରାଜ୍ୟର ପଶ୍ଚିମାଂଶରେ କୋଟାୟାମ୍ ଆଲାପୁଜା ଜିଲ୍ଲାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା, ପିଟ୍ ଓ ଜଳଭୂମି ମୃତ୍ତିକା କୁ 'ବରି' ମୃତ୍ତିକା କୁହାଯାଏ ।

ଘ) **ଭାବର ଓ ତରାଇ**

ଉତ୍ତର : i) ଭାବର ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ସିଓ୍ୱାଲିକ୍ ପାର୍ବତ୍ୟାଂଚଳରେ ପାଦଦେଶରେ ଦେଖାଯାଉ ଥିବା ପତ୍ରବ୍ୟଜନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଗୋଡ଼ିମିଶା ।

ii) ତରାଇ ପଟୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ନିମ୍ନ ଅଂଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ସନ୍ତ ସନ୍ତିଆ ସ୍ଥାନରେ ଜୈବାଂଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା କୁ ତରାଇ କୁହାଯାଏ ।

ଙ) **(କ) ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା (ଖ) ମାନବୀୟ ଅବସ୍ଥା**

(କ) ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା ସାଧାରଣତଃ ଭୂ-ପ୍ରକୃତି ମୃତ୍ତିକା, ଉଦ୍ଭିଦ, ଜଳବାୟୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଜଳ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବୁଝାଏ ।

(ଖ) ଜନସଂଖ୍ୟାର ଘନତ୍ୱ, ଶିକ୍ଷା, ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ କୌଶଳ ଇତ୍ୟାଦି ମାନବୀୟ ଅବସ୍ଥା ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୨ ମାର୍କ)

୧) **କୃଷି ଅଲଭ୍ୟଭୂମି ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ।**

ଉତ୍ତର : i) ଯେଉଁ ଭୂମିରେ ଅଣକୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଭୂ-ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ ତାହାକୁ କୃଷି ଅଲଭ୍ୟ ଭୂମି କୁହାଯାଏ ।

ii) କୃଷି ଅଲଭ୍ୟ ଭୂମି ଦୁଇପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ଯଥା (କ) ଜନବସତି, ଯାତାୟତପଥ କେନାଲ, ଖଣି , ଖାଦାନ ଇତ୍ୟାଦି ।

୨) **ଜାତୀୟ ଅରଣ୍ୟ ନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତିପାଦନ କର ।**

ଉତ୍ତର i) ଜାତୀୟ ଅରଣ୍ୟ ନୀତି ଅନୁସାରେ ପାରିସ୍ଥିତିକ ସନ୍ତୁଳନ ପାଇଁ ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ଶତକଡ଼ା ୩୩ ଭାଗ ଭୂମି ଅରଣ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ii) ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କାରଣରୁ ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ହୋଇ ଭାରତରେ ସମୁଦାୟ ଶତକଡ଼ା ୨୨.୫ ଭାଗଅଞ୍ଚଳ ଅରଣ୍ୟ ରହିଛି ।

୩) **ପୁନଃ ନବୀକରଣ**

ଉତ୍ତର: i) ଦେଶରେ ଅରଣ୍ୟର ପରିମାଣ କ୍ରମଶ ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି, ତେଣୁ ପୁନଃ ନବୀକରଣ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇ ନୂତନ ଜଙ୍ଗଲ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଛି ।

ii) ପୁନଃ ନବୀକରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ପାହାଡ଼ିଆ କିମ୍ବା ମାଳଭୂମି ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକରେ ନୂତନ ଅରଣ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରା

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ତୃତୀୟ ପାଠ : ମୃତ୍ତିକା ସମ୍ପଦ

ମୃତ୍ତିକା ସମ୍ପଦ → ମୃତ୍ତିକା (ମାଟି)

ଏହା ପ୍ରକୃତିର ମୂଲ୍ୟବାନ ଦାନ ଓ ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରକୃତିକ ସମ୍ପଦ

- ➔ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଜୀବ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ମୃତ୍ତିକା ଉପରେ ନିଭରଶୀଳ
- ➔ ମୃତ୍ତିକା ଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ଚୂର୍ଣ୍ଣିଭବନ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ମୃତ୍ତିକା ଗଠନର ନିୟାମକ ବା କାରକ :

ପରିବେଶର କ) ସୂକ୍ଷ୍ମ ଶୀଳାରେଣୁ ଖ) ପୃଷ୍ଠ ସଂରଚନା ଗ) ଜଳବାୟୁ ଘ) ପ୍ରକୃତିକ ଉଭିଦ ଚ) ଜୈବାଂଶ ଛ) ସମୟ

ମୃତ୍ତିକା ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରକ୍ରିୟା –

-ପ୍ରାକୃତିକ – ଗଠନ , ସଂରଚନା , ରଙ୍ଗ , ଛିଦ୍ରତା

- ରାସାୟନିକ - ଅମ୍ଳ ଅଂଶ , ଲବଣାକ୍ତ

ମୃତ୍ତିକା ଏକ ଯୌଗିକ ପଦାର୍ଥ । ଏହା ଆଗ୍ନେୟ ଶିଳା, ସ୍ତରୀଭୂତ ଅବକ୍ଷିପ୍ତ ଶୀଳା, ରୂପାନ୍ତରିତ ଶିଳା ସହ ଅନ୍ୟ କାରକ ମିଶ୍ରଣ

ଶିଳାଜାତ ଶିଳାରେଣୁର ଆକାର ଓ ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ ମୃତ୍ତିକା ର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ

କ) ପଟୁମାଟି ଖ) ବାଲିଆ ମାଟି ଗ) ମଟାଳ ମାଟି ଘ) ସମପରିମାଣ ଦୋରସା ମାଟି

ପେଡାଲଫର – ଲବଣାମ୍ଳ ଯୁକ୍ତ ସ୍ୱଳ୍ପ ଜୈବାଂଶ ବିଶିଷ୍ଟ

ପେଡୋକାଲ - କମ୍ ଅମ୍ଳୀୟ + ଅଧିକ କ୍ଷାରୀୟ

ଭାରତୀୟ କୃଷି ଗବେଷଣା ପରିଷଦ (ICAR) ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାର ପ୍ରକାର ଭେଦ – ୯ ପ୍ରକାର

ପଟୁ ମୃତ୍ତିକା , ଲୁଣା ଓ ଖାରୀୟ ମୃତ୍ତିକା , ପିଟ ଓ ଜଳା ଭୂମି ମୃତ୍ତିକା

ମୃତ୍ତିକା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ୟା – ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ , ମରୁକରଣ , ଜଳବନ୍ଦୀ , ଲବଣାକ୍ତ , କ୍ଷାରତ୍ୱ, ନଗରୀକରଣ , ପରିବହନ ବିକାଶ

ଜଳପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ – ଧାରାକ୍ଷୟ (ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମି) , ଗର୍ତ୍ତ କ୍ଷୟ (ପାହାଡ) ପୃଷ୍ଠ କ୍ଷୟ (ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନ – ସମତଳ ଭୂମି

ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ – କ୍ଷୁଦ୍ର ପଦକ୍ଷେପ (ସ୍ଥାନୀୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରରେ) , ବୃହତ ପଦକ୍ଷେପ (ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ)

ମୃତ୍ତିକା ସମ୍ବଳ(MCQ)

୧) ମୃତ୍ତିକା ଭୂମିର କେଉଁ ସ୍ତର ଗଠନ କରିଥାଏ ?
(a) ପୃଷ୍ଠ (b) ଉପରିଭାଗ ପୃଷ୍ଠ (c) ସମତଳ ପୃଷ୍ଠ (d) ଚିକ୍କଣ ପୃଷ୍ଠ

୨) ଭୂପୃଷ୍ଠସ୍ଥ ଶିଳା ଉପର ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମିକ ହ୍ରାସ ବୃଦ୍ଧି, କରକା ଓ ହିମବାହର ପ୍ରଭାବ, ଉଦ୍ଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡିତ ଏହାଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ରେଣୁ ରେ ପରିଣତକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ।
(a) ରୂପାନ୍ତରିକ (b) ମୃତ୍ତିକା (c) ରାସାୟନିକ କ୍ରିୟା (d) ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭବନ

୩) ମୃତ୍ତିକା ଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ?
(a) ଶିଳା (b) ସୁକ୍ଷ୍ମ ଛେଦା ରେଣୁ (c) ଜୈବାଂଶ (d) ଯୌଗିକ ପଦାର୍ଥ

୪) ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ ?
(a) ରାଜସ୍ଥାନ (b) ଅରୁଣାଂଚଳ ପ୍ରଦେଶ (c) ଓଡିଶ୍ୱା (d) ପଂଜାବ

୫) ମୃତ୍ତିକା ଏକ କେଉଁ ପଦାର୍ଥ ?
(a) ମୌଳିକ (b) ରାସାୟନିକ (c) ଯୌଗିକ (d) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ

୬) ଜୀବାଣୁ ମାନେ ମୃତ୍ତିକାରେ ବହୁତ .... ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣନ୍ତି ।
(a) ରାସାୟନିକ (b) ଭୌତିକ (c) ତାପମାତ୍ରା (d) ବିନ୍ୟାସ

୭) .... ସେଂଟିମିଟର ବହନ ମୃତ୍ତିକା ସ୍ତର ଗଠନ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ନେଇଥାଏ ।
(a)୪ (b)୫ (c)୨ (d)୩

୮) କେଉଁଟି ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟର ଏକ କାରଣ ନୁହେଁ ?
(a)ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି (b)ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ (c)ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ (d) ନବୀକରଣ

୯. ଯେଉଁ ମୌଳିକ ବସ୍ତୁଗୁଡିକ ମୃତ୍ତିକା ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୃତ୍ତିକା ଗଠନର କ'ଣ କୁହାଯାଏ ।
(a) ନିୟାମକ (b) ମୃତ୍ତିକା (c)ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭବନ (d) ରାସାୟନିକ

୧୦. ଏଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରୁ କାରକ କିଏ ?
(a) ଛିଦ୍ରତା (b) ସଂରଚନା (c) ଜୈବାଂଶ (a) ଜଳୀୟ ଅଂଶ

୧୧. ଜଳବାୟୁ : ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ: ଜୈବାଂଶ : ....
(a) ସମୟ (b) ପ୍ରାକୃତିକ (c) ପୃଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚାବଚ (d) ଢାଲୁ

୧୨. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ସଂଚୟ ଜାତ ମୃତ୍ତିକା ଗଠନ ରେ କିଏ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ?
(a) ନଦୀ (b) ତାପମାତ୍ରା (c) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (d) ରଙ୍ଗ

୧୩. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଆଖୁ ଚାଷ ପାଇଁ ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ ?
(a) ଅବଶିଷ୍ଟ (b) ପରିବାହିତ (c) ଦୋରସା (d) ପଟୁମାଟି

୧୪. କଙ୍କଣ ଉପକୂଳରେ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ?
(a) ଲାଲ (b) କ୍ଷାର (c) କୃଷ୍ଣ (d)ଧୂସର

୧୫. କେଉଁ ବିଶେଷତ୍ୱ ମୃତ୍ତିକାର ଅମ୍ଳ ଅଂଶ, ଲବଣତା ପ୍ରଭୃତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ?
(a) ଭୌତିକ (b) ରାସାୟନିକ (c) ପ୍ରାକୃତିକ (d) ପ୍ରକୃତି

୧୬. ବାୟୁରେ ଥିବା ଅମ୍ଳଜାନ, ଅଙ୍ଗର କାମ୍ଳ ଇତ୍ୟାଦି ଜଳରେ ମିଶି ଲୁହାପଥର ଓ ଚୂନ ପଥର ଇତ୍ୟାଦିକୁ କ୍ଷୟ କରି ମୃତ୍ତିକାରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ କେଉଁ କ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ ?
(a) ରାସାୟନିକ (b) ଭୌତିକ (c) ତାପମାତ୍ରା (d) ନିୟାମକ

୧୭. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥରେ ରହି ନ ଥାଏ ?
(a) ଲୁହା, ଚୂନ, ପୋଟାସିୟମ (b) ଚୂନ, ମ୍ୟାଗ୍ନେସିଅମ୍, ଯବକ୍ଷାରଜାନ
(c) ମୃତ୍ତିକାର ରଙ୍ଗ , ବିନ୍ୟାସ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (d) ଗନ୍ଧକ, ଫସ୍‌ଫରସ୍, ଚୂନ

୧୮. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଅତି ବହଳିଆ ହୋଇଥାଏ ?
(କ) ଭାବର (ଖ) ଖାଦର (ଗ) ତରାଇ (ଘ) ଭାଙ୍ଗର

୧୯. ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭବନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ରେଣୁରେ ପରିଣତ ହେବା ଫଳରେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଜମାହୋଇ ଯେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ସୃଷ୍ଟିକରେ ତାକୁ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା କୁହାଯାଏ ?
(a) ଅପମୃତ ମୃତ୍ତିକା (b) ଲୋଏସ୍ ମୃତ୍ତିକା । (c) ଅବଶିଷ୍ଟ ମୃତ୍ତିକା (d) ପେଡ଼ୋକାଲ ମୃତ୍ତିକା

୨୦. ନଦୀ, ବାୟୁ, ହିମବାହ ଦ୍ୱାରା ପରିବାହିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ସଞ୍ଚିତ ହେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ସୃଷ୍ଟି କରେ ତାକୁ .... ମୃତ୍ତିକା କୁହାଯାଏ ?
(a) ଲୋଏସ୍ (b) ଦୋରସା (c) ପଟୁମାଟି (d) ଅପସୃତ

୨୧. ପଟୁମାଟି, ଲୋଏସ୍ ଆଦି କେଉଁ ମୃତ୍ତିକାର ଉଦାହରଣ ?
(a) ଦୋରସା (b) ପେଡ଼ାଲଫର (c) ଅପସୃତ (d) ଲୋଏସ୍

୨୨. ଭାରତର କେଉଁ ଅଂଚଳରେ ଦୁର୍ଗମ ଭୂମି ଦେଖାଯାଏ ?
(କ) ଚମ୍ବଲ ଉପତ୍ୟକା (ଖ) ଗଣ୍ଡଓ୍ୱାନାଲାଣ୍ଡ (ଗ) ସାତପୁରା (ଘ) ଆରାବଳୀ

୨୩. ବାଲିଆ, ପଟୁ, ମଟାଳ ମିଶିକରି କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ସୃଷ୍ଟିହୁଏ ?
(a) ଲୋଏସ୍ (b) ଲୋହିତ (c) କୃଷ୍ଣ (d) ଦୋରସା

୨୪. ଆଖୁଚାଷ ପାଇଁ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଭଲ ?
(a) ଦୋରସା (b) ଲୋହିତ (c) କୃଷ୍ଣ (d) ଲାଟେରାଇଟ୍

୨୫. ଆଦ୍ର ଜଳବାୟୁ ଅଂଚଳରେ କିପରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୋଇଥାଏ ?
(a) କମ୍ (b) ଅଧିକ (c) ବହୁତ ଅଧିକ (d) ମଧ୍ୟମ

୨୬. ମରୁ ଅଂଚଳରେ : ଲୋଏସ :: ଶୁଷ୍କ ଅଂଚଳରେ :-------
(କ) ରେଗରୁ (ଖ) ରେ (ଗ) ରେଗୋଲିଥ (ଘ) ଚେର୍ଣ୍ଣୋଜେମ

୨୭. କେଉଁ ଅଂଚଳରେ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୁଏ ?
(a) ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ (b) ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ (c) ଉତ୍ତର-ଦକ୍ଷିଣ (d) ଉତ୍ତର

୨୮. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସଂଚୟଜାତ ମୃତ୍ତିକା ଗଠନରେ ସହାୟକ ହୋଇନଥାଏ ?
(a) ବୃଷ୍ଟିପାତ (b) ବାୟୁ (c) ନଦୀ (d) ସମୁଦ୍ର ତରଙ୍ଗ

୨୯. ପେଡ଼ୋକାଲ ମୃତ୍ତିକାରେ ଅମ୍ଳୀୟ କିପରି ଥାଏ ?
(a) କମ୍ (b) ଅଧିକ (c) ମଧ୍ୟମ (d) ବହୁତ କମ୍

୩୦. ଭାରତୀୟ କୃଷି ଗବେଷଣା ପରିଷଦ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳରେ ଭୂ-ପ୍ରକୃତି ବିଭିନ୍ନ ଅଂଚଳର ଭୂ-ପ୍ରକୃତି, ଜଳବାୟୁ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ଭିତ୍ତିରେ ଭାରତଦୁଇ ମୃତ୍ତିକାକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।
(a) ୮ (b) ୯ (c) ୪ (d) ୫

୩୧. ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ପ୍ରାଥମିକ ଶିଳାର ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ ସ୍ତର ?

(a) ପୀତ ମୃତ୍ତିକା (b) କୃଷ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା (c) ପୃଷ୍ଠ ମୃତ୍ତିକା (d) ଅଧଃସ୍ତର ମୃତ୍ତିକା

୩୨. ପଟୁ ମୃତ୍ତିକା ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ .... ଭାଗରେ ଦେଖାଯାଏ ।

(a) ୪୪ (b) ୪୩ (c) ୪୨ (d) ୪୯

୩୩. କେଉଁଟି ଅପସୃତ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

(a) ପ୍ଲାବନ ଭୂମି (b) ନଦୀ ଶଯ୍ୟା (c) ସମତଳ ଅଂଚଳ (d) ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମି

୩୪. କେଉଁଟି ମୃତ୍ତିକା ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ନିୟାମକ ?

(a) କାରକ (b) ବାହକ (c) ହିମାଙ୍କ (d) କର୍ଦ୍ଦମ

୩୫. ତ୍ରିକୋଣି ଭୂମି ଅଂଚଳରେ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ?

(a) କାବେରୀ, କୃଷ୍ଣା, ମହାନଦୀ

(b) ପଟୁ, ଦୋରସା, ମଟାଳ

(c) ଝୋଟ, ଆଖୁ, ଗହମ (d) ପଟୁ

୩୬. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକାରେ ପଟାସ ଓ ଚୂନ ଅଂଶରେ ଅଧିକ ଥାଏ ?

(a) ପଟାସ (b) ପଟୁ

(c) ଭୋଏସ୍ (d) ଶ୍ୱେତ ଲାଟେରାଇଟ୍

୩୭. ଆଗ୍ନେୟ ସମତଳ ଭୂମିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପଟୁ ମୃତ୍ତିକା ମୁଖ୍ୟତଃ କେତେ ପ୍ରକାର ।

(a) ୨ ପ୍ରକାର (b) ୩ ପ୍ରକାର (c) ୪ ପ୍ରକାର (d) ୫ ପ୍ରକାର

୩୮. ଖାଦର ମୃତ୍ତିକା କେଉଁଟି ଦେଖାଯାଏ ?

(a) ନଦୀ ଶଯ୍ୟାରେ ପ୍ଲାବନ ଭୂମିରେ (b) ନଦୀ ପାଖରେ

(c)ସମତଳ ଭୂମି (d) କେଉଁଟି ବି ନୁହେଁ

୩୯. ଖାଦର ରଙ୍ଗ କିପରି ?

(a) କଳା (b) ଅଳ୍ପ କଳା (c) ନାଲି (d) ମାଟିଆ

୪୦. ଭାଙ୍ଗର ମୃତ୍ତିକା ରେ ଚୂନ ଗୋଡି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଥିଲେ ତାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ

(a) କଂକର ମୃତ୍ତିକା(b) ଖାଦର ମୃତ୍ତିକା (c) ଭାଙ୍ଗର ମୃତ୍ତିକା (d) ମରୁସ୍ଥଳୀ ମୃତ୍ତିକା

୪୪. ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ସିୱାଲିକ୍ ପାର୍ବତ୍ୟାଂଚଳର ପାଦଦେଶରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପଟୁ ବ୍ୟଜନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଗୋଡ଼ିମିଶା ମୋଟା ବା ହଳଦିଆ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ । ଏହାକୁ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ହୁହାଯାଏ ।

(a) ଖାଦର (b) ଭାଙ୍ଗର (c) କଂକର (d) ଭାବର

୪୧. ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପତଳା ଓ ଜୈବାଂଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(a) ତରାଇ (b) ଭାବର

(c) ଖାଦର (d) ଆଦର

୪୨. ଏଥିରେ କେଉଁ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥର ରେଣୁ ଅଧିକ ରହିଥାଏ ?

(a) କ୍ଲୋରିନ (b) ବୋରିକ (c) କ୍ଷାର (d) ଅମ୍ଳୀୟ

୪୩. ଶୁଷ୍କ ଅଂଚଳରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପଟୁ ମୃତ୍ତିକାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(a) 'ରେ' (b) ଅପସୃତ (c) ଖାଦର (d) ଭାବର

୪୪. କ୍ଷାର ମୃତ୍ତିକା କେଉଁଟି ଦେଖାଯାଏ ?

(a) ନଦୀ ଶଯ୍ୟାର ଉପକୂଳରେ
(a) ନଦୀ ଶଯ୍ୟାରେ ପ୍ଳାବନଭୂମି
(c) ସମତଳ ଭୂମି
(d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର କଂକଣ ଉପକୂଳରେ

୪୫. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକାରେ ଅଧିକ କ୍ଷାରୀୟ ଅଂଶ ରହିଛି ?
(a) ମଟାଳ (b) ଦୋରସା (c) ପଟୁ (d) ଅପସୃତ

୪୬. ପବନ ଦ୍ୱାରା ପରିବାହିତ ସରୁ ଧୂଳିକଣା ମିଶ୍ରିତ ମାଟି ଏହି ଅଂଚଳରେ ଏକ ଅନୁର୍ବର ମୃତ୍ତିକା ଗଠନ କରେ ତାହାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?
(a) କଂକର (b) ଲୋଏସ୍ (c) ମଟାଳ (d) ଦୋରସା

୪୭. ଧାନ, ଝୋଟ, ଗମହ, କପା, ଫଳ, ପନିପରିବା ଆଖୁ ଏସବୁ କେଉଁ ମୃତ୍ତିକାରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ ?
(a) ପଟୁ (b) ମଟାଳ (c) ମରୁସ୍ଥଳୀ (d) ଭାବର

୪୮. ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକା ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ଶତକଡା .... ଭାଗରେ ବିସ୍ତୃତ ।
(a) ୧୯.୨ (b) ୧୮.୫ (c) ୧୯.୨ (d) ୨୦.୪୧

୪୯. ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକାରେ କେଉଁ କେଉଁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରହିଥାଏ ?
(a) ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ୍ ,ପଟାସ୍,ଫସ୍ଫେଟ୍ (b) ଗନ୍ଧକ, ଫସ୍ଫରସ୍, ଚୂନ
(c) ଲୁହା , ଚୂନ, ପୋଟାସିୟମ (d) ବିନ୍ୟାସ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ, ମୃତ୍ତିକା ର ରଙ୍ଗ

୫୦. ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକା ରେ କେଉଁ ଅଂଶ ଅଧିକ ଥିବାରୁ ଏହାର ରଙ୍ଗ ଲାଲ୍ ଦେଖାଯାଏ ?
(a) ଜୈବାଂଶ (b) ଫସ୍ଫରସ୍ ଅମ୍ଳ (c) କ୍ୟାଲ୍ସିୟମ୍ (d) ଲୌହ

୫୧. କୃଷ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବେ କଣ କୁହାଯାଏ ?
(a) ରେଗୁର (b) ଚେର୍ଣ୍ଣୋଜେମ୍ (c) ଶ୍ୱେତ ଲାଟେରାଇଟ (d) ପୀତ

୫୨. ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ କୃଷ୍ଣ ମୃତ୍ତିକାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?
(a) ପୀତ (b) ଶ୍ୱେତ ଲାଟେରାଇଟ୍ (c) ଚେର୍ଣ୍ଣୋଜେମ୍ (d) ଭାଙ୍ଗର

୫୩. ଲାଟେରାଇଟ୍ ମୃତ୍ତିକାର ରଙ୍ଗ କିପରି ହୋଇଥାଏ ?
(a) ଲାଲ୍ (b) ହଳଦିଆ (c) ମାଟିଆ (d) ପି

୫୪. ଲାଟେରାଇଟ୍ ମୃତ୍ତିକାରେ କେଉଁ ଅଂଶ କମିଗଲେ ଅଧିକ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଯାଏ ?
(a) ବାୟୁ (b) ଜଳ
(c) କ୍ଷାର (d) ପୋଟାସ

୫୫. ପାର୍ବତ୍ୟ ମୃତ୍ତିକା ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାର .... ମିଟରକୁ .... ମିଟର ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତ ନଦୀ ଉପତ୍ୟାକ ପର୍ବତ ଶିଖରାଂଚଳରେ ଦେଖାଯାଏ ।
(a) ୨୧୦୦ ରୁ ୩୦୦୦
(b) ୨୫୦୦ ରୁ ୪୦୦
(c) ୨୨୦୦ ରୁ ୨୦୦୦
(d) ୨୦୦୦ ରୁ ୨୫୦୦

୫୬. ପାର୍ବତ୍ୟ ମୃତ୍ତିକାର ରଙ୍ଗ କିପରି ?
(a) ଧଳା (b) ନାଲ୍ (c) ପାଉଁଶିଆ (d) ଘନ ଧୂସର

୫୭. ପାର୍ବତ୍ୟ ମୃତ୍ତିକାରେ କେଉଁ ବୃକ୍ଷ ରହିଛି ?
(a) ଚିର୍, ଦେବାରୁ, ପାଇନ (b) ଆଖୁ, ଗହମ, ଧାନ
(c) କର୍ଁ, ବାଲି, ମକା (d) ପନିପରିବା, ଫଳ, ଆଖୁ

୫୮. ଅରଣ୍ୟ ମୃତ୍ତିକାସାଧାରଣତଃ ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ମାଳାର .... ମିଟରରୁ ୩୫୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତ ।
(a) ୩୫୦୦ (b) ୩୦୦୦ (c) ୩୬୦୦ (d) ୨୮୦୦

୫୯. ଅରଣ୍ୟ ମୃତ୍ତିକାରେ କେଉଁ ଅଂଶ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଥାଏ ?
(a) ଜୈବାଂଶ (b) ଜଳୀୟ ଅଂଶ (c) ଅମ୍ଳ ଅଂଶ (d) କ୍ଷାରୀୟ ଅଂଶ

୬୦. ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ର କେଉଁ ଅଂଚଳରେ ଗହମ ଚାଷ ହୁଏ ?
(a) ଡ଼େରାଡୁନ୍ (b) ହରିଦ୍ୱାର (c) ରୁଦ୍ରପୁର (d) ତରାଇ

୬୧. ଗୁଜୁରାଟର କେଉଁଠାରେ ମରୁସ୍ଥଳୀ ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ?
(a) ହରିୟଣା (b) ପାତ୍ୟାବ (c) ସୌରାଷ୍ଟ୍ର (d) ମାଲକାନଗିରି

୬୨. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକା ସମୁଦାୟ ଆୟତନ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ୧୫ ଭାଗରେ ଏହି ମୃତ୍ତିକା ଦେଖାଯାଏ ?
(a) ଭାବର (b) ଭାଙ୍ଗର (c) ଖାଦର (d) ମରୁସ୍ଥଳୀ

୬୩. ରାଜସ୍ଥାନର ଗଙ୍ଗାନଗର ଜିଲ୍ଲାରେ .... ଗାନ୍ଧି କେନାଲ ରହିଛି ।
(a) ଇନ୍ଦିରା (b) ମହାତ୍ମା (c) ବୁଦ୍ଧ (d) ଇକୋ

୬୪. ମରୁସ୍ଥଳୀ ମୃତ୍ତିକାକୁ .... କୁହାଯାଏ ।
(a) ରୋଗୋଲିକ୍ (b) ଲିଖୋଦଲିକ (c) କେଉଁଟି ନୁହେଁ (d) ଉଭୟ A & B

୬୫. ଲୁଣା ଓ କ୍ଷାରୀୟ ମୃତ୍ତିକାକୁ ଆଉ କଣ କୁହାଯାଏ ?
(a) ଉସର (b) ତରାଇ (c) ପୀତ (d) ଲୋଏସ୍

୬୬. ପିଟ୍ ଓ ଜଳାଭୂମି ମୃତ୍ତିକାର ରଙ୍ଗ କିପରି ?
(a) ଧଳା (b) କଳା (c) ହଳଦିଆ (d) ନାଲି

୬୭. ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ . ... ଭାଗ ଅଂଚଳରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ ।
(a) ୨୪ (b) ୨୧ (c) ୨୨ (d) ୨୮

Answer

1) A 2)D 3)B 4)A 5)C 6)A 7)C 8)B 9)A 10)C
11)A 12)A 13)B 14)B 15)B 16)A 17)C 18)C 19)C 20)D
21)C 22)A 23)D 24)A 25)B 26)B 27)B 28)A 29)A 30)B
31)D 32)B 33)B 34)A 35)B 36)A 37)A 38)B 39)A 40)D
41)A 42)B 43)A 44)D 45)C 46)B 47)A 48)B 49)A 50)D
51)A 52)C 53)A 54)B 55)A 56)D 57)D 58)B 59)B 60)A
61)D 62)C 63)D 64)A 65)A 66)B 67)B

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ (ପ୍ରଥମ ପାଠ)

ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ

ମନେରଖ-

ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରୁ ପ୍ରଶାସନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଭାରତରେ ତିନି ପ୍ରକାରର ଅରଣ୍ୟ ରହିଛି ।

୧.ସଂରକ୍ଷତି ଅରଣ୍ୟ (Reserved Forests):

୨. ସୁରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ (Protected Forest) :

୩. ଅବର୍ଗୀକୃତ ଅରଣ୍ୟ (Unclassified Forests):

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଅରଣ୍ୟକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

୧. ରାଜ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ (State Forests):

୨. ଗୋଷ୍ଠୀ ଅରଣ୍ୟ (Community Forests):

୩. ବେସରକାରୀ ଅରଣ୍ୟ (Private Forests) :

ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରକାର : ଅବସ୍ଥିତି, ଭୂ-ଉଚ୍ଚାବଚ୍ଚ, ତାପମାତ୍ରା, ବୃଷ୍ଟିପ ।ତ, ଆଲୋକ, ବାୟୁ ପ୍ରବାହ, ମୃତ୍ତିକା ଇତ୍ୟାଦିର ଆଂଚଳିକ ତଥା ଅକ୍ଷାଂଶୀୟ ତାରତମ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଭାରତରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ନଅ ପ୍ରକାରର ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ ଦେଖାଯାଏ ।

(କ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ (Tropical Wet Evergreen Forests) :

(ଖ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ-ଚରିହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ (Tropical Wet Semi-Evergreen Forest):

(ଗ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ବା ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ (Tropical Moist Deciduous or Monsoon Forest):

(ଘ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ (Tropical Dry Deciduous Forest):

(ଙ) ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ (Tidal or Mangrove Forest):

(ଚ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ କଂଟାବନ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଅରଣ୍ୟ (Tropical Thorny and Shrub Forest) :

(ଛ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ (Subtropical Montane Forest) :

(ଜ) ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ (Temperate Montane Forest) :

(ଝ) ଆଲ୍‌ପାଇନ୍ ଅରଣ୍ୟ (Alpine Forest):

ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ

(MCQ)

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭିନ୍ନ ଅଟେ ?

(କ) ଲୁହାପଥର (ଖ) ଟିଣ (ଗ) ନିକେଲ (ଘ) ମାଙ୍ଗାନିଜ

୨. କେଉଁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟଟି ଟୁଥ୍‌ପେଷ୍ଟର ଚମକ ବଢ଼ାଇଥାଏ ?

(କ) ସୀସା (ଖ) ଫସ୍‌ଫେଟ୍ (ଗ) ରୁଟାଇଲ (ଘ) ଅଭ୍ର

୩. କେଉଁଟି ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଖଣିଜ ଅଟେ ?

(କ) ପ୍ଲାଟିନମ୍   (ଖ) ନିକେଲ   (ଗ) ଗ୍ରାନାଇଟ୍   (ଘ) ମାର୍ବଲ

୪. ବ୍ଲିଚିଂ ପାଉଡ଼ର, କୀଟନାଶକ ଏବଂ ରଙ୍ଗ ତିଆରିରେ କ'ଣ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(କ) ବକ୍ସାଇଟ୍ (ଖ) କ୍ରୋମାଇଟ୍ (ଗ) ଅଭ୍ର   (ଘ) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍

୫. କେଉଁଟି ଭାରତର ଗଭୀରତମ ଖଣି ?

(କ) ରାଣୀଗଞ୍ଜ   (ଖ) କୋଲାର   (ଗ) ଝରିଆ   (ଘ) ତାଳଚେର

୬. ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଅଣୁଜୀବ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ପରସ୍ପର ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଓ ନିର୍ଭରଶୀଳ ରହି ପାରସ୍ପରିକ ସହବସ୍ଥାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(କ) ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ   (ଖ) ପରିସଂସ୍ଥା   (ଗ) ପରିବୃତ୍ତି   (ଘ) ଜୈବମଣ୍ଡଳ

୭. କେଉଁଟି ଭୂ-ମଣ୍ଡଳର ଏକ ଅଂଶ ନୁହେଁ ?

(କ) ଅଶ୍ମମଣ୍ଡଳ   (ଖ) ବାରିମଣ୍ଡଳ   (ଗ) ସୌରମଣ୍ଡଳ   (ଘ) ବାୟୁମଣ୍ଡଳ

୮. ଅରଣ୍ୟ ଓ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ନିମ୍ନକ୍ତ ମ୍ନରୁ କେଉଁ ସମ୍ପଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?

(କ) ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ   (ଖ) ସାଂସ୍କୃତିକ   (ଗ) ସାଂସ୍କୃତିକ   (ଘ) ଗଚ୍ଛିତ

୯. ଭାରତର ସମୁଦାୟ ଆୟତନର ଶତକଡା ପ୍ରାୟ କେତେଭାଗ ଅରଣ୍ୟ ଆଚ୍ଛାଦିତ ?

(କ) ୨୨.୫   (ଖ) ୨୭.୩ (ଗ) ୨୯.୮   (ଘ) ୩୩.୧

୧୦. ଜୈବମଣ୍ଡଳ ବାରିମଣ୍ଡଳରେ କେତେ ମିଟର ଗଭୀରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ?

(କ) ୯୦୦୦   (ଖ) ୭୦୦୦   (ଗ) ୧୨୦୦୦   (ଘ) ୧୧୦୦୦

୧୧. କେଉଁ ଉଦ୍ଭିଦଟି ଚୀନ ଓ ମଧ୍ୟ ଏସିଆ ଅଂଚଳରୁ ଆସିଛି ?

(କ) ବୋରିୟଲ   (ଖ) ଉଷ୍ଣକ୍ରାନ୍ତୀୟ   (ଗ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ   (ଘ) ତୁନ୍ଦ୍ରା

୧୨. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଉଦ୍ଭିଦଟି ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଓ ମାଲୟେସିଆ ଅଂଚଳରୁ ଭାରତକୁ ଆସିଛି ?

(କ) ସୁନ୍ଦରୀ   (ଖ) ଦାମାରିକ୍ସ   (ଗ) ଉଷ୍ଣକ୍ରାନ୍ତୀୟ   (ଘ) ରୋଜଡଡ

୧୩. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ ଅରଣ୍ୟ ନାହିଁ ?

(କ) ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ (ଖ) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ   (ଗ) ଛତିଶଗଡ (ଘ) ଉ□ରପ୍ରଦେଶ

୧୪. କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଗୁଳ୍ମ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?

(କ) ଅରୁଣାଂଚଳ ପ୍ରଦେଶ   (ଖ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ   (ଗ) ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ   (ଘ) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ

୧୫. ସର୍ବନିମ୍ନ ଅରଣ୍ୟ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି ?

(କ) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ   (ଖ) ହରିୟାଣା   (ଗ) ତ୍ରିପୁରା   (ଘ) ଗୋଆ

୧୬. କେଉଁ ଅରଣ୍ୟରୁ କାଷ୍ଠ ସଂଗ୍ରହ ତଥା ପଶୁଚାରଣ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଜନତାକୁ ଅନୁମତି ମିଳି ନଥାଏ ?

(କ) ସୁରକ୍ଷିତ   (ଖ) ଅବର୍ଗୀକୃତ   (ଗ) ସଂରକ୍ଷିତ   (ଘ) ଗୋଷ୍ଠୀ

୧୭. କେଉଁ ଅରଣ୍ୟକୁ ମୁକ୍ତ ଅରଣ୍ୟ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଅବର୍ଗୀକୃତ   (ଖ) ସଂରକ୍ଷିତ   (ଗ) ସୁରକ୍ଷିତ   (ଘ) ରାଜ୍ୟ

୧୮. ଭାରତରେ ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ କେଉଁଟି ଅରଣ୍ୟର ଏକ ପ୍ରକାର ଭେଦ ନୁହେଁ ?

(କ) ରାଜ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ   (ଖ) ଗୋଷ୍ଠୀ ଅରଣ୍ୟ (ଗ) ବେସରକାରୀ ଅରଣ୍ୟ   (ଘ) ସଂରକ୍ଷିତ

୧୯. ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଅସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷଗୁଡିକର ସଦୁପଯୋଗ ହେବା କଷ୍ଟକର ହୋଇନଥାଏ ?

(କ) ଅତ୍ୟଧିକ ତାପମାତ୍ରା (ଖ) ଭୀଷଣ ବୃଷ୍ଟି (ଗ) ଘଂଚ ଜଙ୍ଗଲ (ଘ)ପରିବହନ ପଥର ଅସୁବିଧା

୨୦. ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି କେତେ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଚରିହରିତ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?
(କ) ୨୫୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ (ଖ) ୨୦୦-୨୫୦ (ଗ) ୧୫୦-୨୦୦ (ଘ) ୧୦୦-୧୫୦
୨୧. କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ ଅରଣ୍ୟର ବୃକ୍ଷଗୁଡିକ କେତେ ମିଟର ଉଚ୍ଚ ହୋଇଥାଏ ?
(କ) ୧୦-୨୦ (ଖ) ୧୫-୨୫ (ଗ) ୨୦-୩୦ (ଘ) ୨୪-୩୬
୨୨. କେଉଁ ଅରଣ୍ୟର ବୃକ୍ଷଗୁଡିକ ୨୫ରୁ ୬୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତି ?
(କ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଖ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚରି ହରିତ
(ଗ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଘ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଚିରହରିତ
୨୩. ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ବୃକ୍ଷଗୁଡିକ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ପୂର୍ବରୁ କେତେ ସପ୍ତାହଧରି ପତ୍ର ଝଡା ଦିଅନ୍ତି ?
(କ) ୬ ରୁ ୮ (ଖ) ୫ରୁ ୬ (ଗ) ୬ ରୁ ୧୦ (ଘ) ୬ ରୁ ୯
୨୪. ସିୱାଲିକ ପର୍ବତର ଭାବର ଓ ତରାଇ ଅଂଚଳରେ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?
(କ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ (ଖ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାର୍ବତ୍ୟ
(ଗ) ମୌସୁମୀ (ଘ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ କଂଟାବନ ଓ ଗୁଳ୍ମ
୨୫. ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରୁ କନ୍ୟାକୁମାରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅ□ଳରେ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ବିସ୍ତୃତ ?
(କ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଖ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧ ଚିରହରିତ
(ଗ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଘ) ଜୁଆରିଆ
୨୬. ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ କେତେ ଶତାଂଶ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ଅରଣ୍ୟ ?
(କ) ୨.୩ (ଖ) ୫.୩୨ (ଗ) ୪.୯ (ଘ) ୩.୫
୨୭. ଭାରତରେ ଜୁଆରି ଅରଣ୍ୟର ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?
(କ) ୧୫ (ଖ) ୨୦ (ଗ) ୨୪ (ଘ) ୨୮
୨୮. ଗଙ୍ଗାନଦୀ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀର ଯୁଗ୍ମ ତ୍ରିକୋଣଭୂମିରେ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?
(କ) ମୌସୁମୀ (ଖ) ସୁନ୍ଦରବନ (ଗ) ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ (ଘ) କଂଟାବନ
୨୯. ଓଡିଶାର ମହାନଦୀ - ବ୍ରାହ୍ମଣ - ବୈତରଣୀର ମିଶ୍ରିତ ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟର ନାମ କ'ଣ ?
(କ) କ୍ଷୁଦ୍ର ସୁନ୍ଦରବନ (ଖ) ନଳ ବନ (ଗ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ କ□ବନ (ଘ)ଆର୍ଦ୍ର ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ
୩୦. ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ୫୦ରୁ ୭୫ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅ□ଳରେ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?
(କ) ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ (ଖ)ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ
(ଗ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ କ*ାବନ ଓ ଶୁଳ୍କ ଅରଣ୍ୟ (ଘ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ଚିରହରିତ
୩୧. ଯେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ବର୍ଷ ସାରା ସବୁଜ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ, ତାକୁ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ କୁହନ୍ତି ?
(କ) ଚିରହରିତ୍ (ଖ) ମୌସୁମୀ (ଗ) ଜୁଆରିଆ (ଘ) ଗୁଳ୍ମ
୩୨. ଯେଉଁ ଅରଣ୍ୟର ବକ୍ଷଗୁଡିକ ବର୍ଷର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ପତ୍ର ଝଡା ଦିଅନ୍ତି, ତାକୁ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ କୁହାଯାଏ ?
(କ) ସୁନ୍ଦରବନ (ଖ) କ୍ଷୁଦ୍ର ସୁନ୍ଦର ବନ (ଗ) ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଘ) ସୁରକ୍ଷିତ
୩୩. ସୁନ୍ଦରୀ ବୃକ୍ଷର ଅନ୍ୟ ନାମ ?
(କ) କାଜୁଗିନା (ଖ) କାଣ୍ଡାଲା (ଗ) ଗ□ (ଘ) ତୁଣ୍ଡ
୩୪. କେଉଁ ବୃକ୍ଷର କାଠରେ ଡଙ୍ଗା ତିଆରି କରାଯାଏ ?
(କ) ଝାଉଁ (ଖ) ରୋଜଉଡ୍ (ଗ) ଶ୍ୱେତ (ଘ) କୁସୁମ
୩୫. କେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫୁଲକୁ ଲୁଗା ରଙ୍ଗ କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

(କ) ଚେଷ୍ଟନଟ (ଖ) କଦମ (ଗ) ଡୁନ୍ (ଘ) ସୁନ୍ଦରୀ

୩୬. କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଆଶ୍ରୟ ବଳୟ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ?

(କ) ମୌସୁମୀ (ଖ) ଚିର୍‌ହରିତ୍ (ଗ) ଜୁଆରିଆ (ଘ) ପାର୍ବତ୍ୟ

୩୭. ଗଙ୍ଗାନଦୀର ମୁହାଣଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣର କେଉଁ ନଦୀର ମୁହାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନ ଭୂମି ଓ ତ୍ରିକୋଣଭୂମିରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?

(କ) ମହାନଦୀ (ଖ) କାବେରୀ (ଗ) ଗୋଦାବରୀ(ଘ) କୃଷ୍ଣା

୩୮. ଓଡିଶାର ଭିତରକନିକାରେ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?

(କ) ହେନ୍ତାଳ (ଖ) ମୌସୁମୀ (ଗ) ଆର୍ଦ୍ରପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ (ଘ) ସୁନ୍ଦରବନ

୩୯. ସହ୍ୟାଦ୍ରିର ବୃଷ୍ଟି ଛାୟା ଅଞ୍ଚଳରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ?

(କ) କ୍ରାନ୍ତୀୟ କଂଟାବନ ଓ ଗୁଳ୍ମ (ଖ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାର୍ବତ୍ୟ

(ଗ) ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପରିଚିତ (ଘ) ଆର୍ଦ୍ର ପାର୍ବତ୍ୟ

୪୦. କେଉଁ ଗଛରୁ ଅଠା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ?

(କ) ଝାଉଁ (ଖ) ବାବୁଲ (ଗ) ବର (ଘ) ପଳାସ

୪୧. ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପାଇନ୍ ଅରଣ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ବୃକ୍ଷଟି କିଏ ?

(କ) ପଳାସ (ଖ) ଅଲିଭ (ଗ) ଚିର୍ (ଘ) ଓକ୍

ଉତ୍ତରମାଳା

୧. (ଖ)	୨. (ଘ)	୩. (କ)	୪. (ଘ)	୫. (ଖ)	୬. (ଖ)	୭. (ଗ)
୮. (ଗ)	୯. (କ)	୧୦. (ଘ)	୧୧. (କ)	୧୨. (ଗ)	୧୩. (ଘ)	
୧୪. (ଖ)	୧୫. (କ)	୧୬. (ଗ)	୧୭. (କ)	୧୮ (ଘ)		
୧୯. (କ)	୨୦. (ଖ)	୨୧. (ଘ)	୨୨. (ଗ)	୨୩. (କ)		
୨୪. (ଗ)	୨୫. (କ)	୨୬. (ଗ)	୨୭. (ଘ)	୨୮. (ଖ)		
୨୯. (କ)	୩୦. (ଗ)	୩୧. (କ)	୩୨. (ଗ)	୩୩. (ଖ)		
୩୪. (କ)	୩୫. (କ)	୩୬. (ଗ)	୩୭. (ଖ)	୩୮. (କ)		
୩୯. (କ)	୪୦. (ଖ)	୪୧. (ଗ)				

ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

କାରଣ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)

ପ୍ର.୧ - ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାରେ ଆଲପାୟ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଉ.କ) ଉଚ୍ଚତା ଓ ତାପମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭେଦ ଯୋଗୁଁ ହିମାଳୟ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ ।

ଖ) ଉଚ୍ଚତା ଅନୁସାରେ ତାପମାତ୍ରା କମ୍ ଥିବାରୁ ଏହି ପର୍ବତମାଳାର ୨୭୦୦ ମିଟରରୁ ୪୦୦୦ ମିଟର ମଧ୍ୟରେ ଅଲପାୟ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ର. ୨- ଭାରତର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଉ.କ) ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଗଙ୍ଗାନଦୀର ମୁହାଣ ଠାରୁ କାବେରୀ ନଦୀର ମୁହାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନଭୂମି ଓ ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମି ଗୁଡ଼ିକରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଜୁଆର ବେଳେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଲୁଣିଆ ପାଣିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଯୋଗୁଁ ମାଟି କାଦୁଅ ହୋଇଯାଏ ଓ ଭଟ୍ଟା ବେଳେ ଶୁଖିଲା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସେ । ତେଣୁ ଏଠାରେ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ର. ୩- ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅରଣ୍ୟର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଉ.କ)ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଳ ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତିର ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇଥାଏ ।

ଖ) ୧୯୮୮ ମସିହା ଜାତୀୟ ନୀତି ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅରଣ୍ୟର ଯଥେଷ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତେଣୁ ଏହାର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପ୍ର. ୪- ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ଯୋଗୁଁ ପରିସଂସ୍ଥା ନଷ୍ଟ ହୁଏ ?

ଉ.କ)ଅରଣ୍ୟ ଏକ ଅକ୍ଷୟ ସମ୍ପଳ ଓ ଏହା ପରିସଂସ୍ଥାରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ସହ ପରିବେଶରେ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଆଣିଥାଏ ।

ଖ) ତେଣୁ ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ ଯୋଗୁଁ ପରିସଂସ୍ଥା ଭାରସାମ୍ୟ ହରାଇ ନଷ୍ଟ ହେବାର ଲାଗିଛି ।

ପ୍ର. ୫- ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣମୋଟ୍ଟୀ ଅରଣ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

ଉ.କ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୧୦୦ ସେ.ମି. ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଇଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏହି ଅରଣ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଷର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ପତ୍ରଝଡ଼ା ଦେଇଥା'ନ୍ତି । ତେଣୁ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣମୋଟ୍ଟୀ ଅରଣ୍ୟ

ଗ) ଭାରତରର ଉତର-ପୂର୍ବ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ, ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତମାଳାର ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ୱ ଏବଂ ଆଣ୍ଡାମାନ ଓ ନିକୋବର ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଅରଣ୍ୟ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ।

ପ୍ର. ୬- କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋଟ୍ଟୀ ଅରଣ୍ୟ :

ଉ. କ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ୭୦ ସେ.ମି.ରୁ ୧୦୦ ସେ.ମି. ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏଠାକାର ଆପେକ୍ଷିକ ଆର୍ଦ୍ରତା ୬୩ରୁ ୭୭ ଶତାଂଶ ଭିତରେ ରହିଥାଏ ।

ଖ) ଭାରତର ଉତର ପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଏହା ବିସ୍ତୃତ । ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ଶାଗୁଆନ, କେନ୍ଦୁ, ଶାଳ, ବୀଜଶାଳ, ରୋଜଉଡ୍, ପଳାଶ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମେ ।

ପ୍ର.୭- ଅରଣ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ :

ଉ.କ) ୧୯୮୮ ମସିହାର ଜାତୀୟ ଅରଣ୍ୟ ନୀତି ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅରଣ୍ୟର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଖ) ବନ ମହୋତ୍ସବ ପାଳନ ଓ ବୃକ୍ଷରୋପଣ, ସବୁଜ ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଜନ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି କରି ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଳର ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଜରୁରୀ ଅଟେ ।

ପ୍ର.୮- ୟିଉ ଉଦ୍ଭିଦ :

ଉ.କ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳାରେ ୟିଉ ନାମକ ଏକ ଔଷଧୀୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା କେବଳ ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ଓ ହିମାଳୟ ପ୍ରଦେଶରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଖ) ଟକ୍ସୋଲ ନାମକ ଏକ ପ୍ରକାର ଔଷଧ ଏଥିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା କର୍କଟ ରୋଗର ଏକ ଅବ୍ୟର୍ଥ ଔଷଧ । ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ଏହି ବୃକ୍ଷ କଟାଯାଇ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା 'ଲରେ ଏହା କ୍ରମଶଃ ଲୁପ୍ତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ।

ଗ) ଏଠାରେ ଗୁଜ୍ଜରମାନେ ପଶୁଚାରଣ କରନ୍ତି । ଏଠାରେ ବ୍ରହ୍ମକମଳ ଓ କୁନ୍ଥ ନାମକ ଉଦ୍ଭିଦର ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପରୁ ଅତର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ କରାଯାଏ ।

ପ୍ର.୯- ପ୍ରଶାସନିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଭାରତର ଅରଣ୍ୟର ବିଭାଗୀକରଣ କରି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ.କ) ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରୁ ପ୍ରଶାସନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଭାରତରେ ତିନି ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ରହିଛି; ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା –ସଂରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ, ସୁରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ ଓ ଅବର୍ଗୀୟ କୃତ ଅରଣ୍ୟ ।

ଖ) ସଂରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ – ଏହା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରହିଥାଏ । ଏଥିରୁ କାଷ୍ଠ ସଂଗ୍ରହ ତଥା ପଶୁ ଚାରଣ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କୁ ଅନୁମତି ମିଳି ନଥାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୫୩ ଶତାଂଶ ।

ଗ) ସୁରକ୍ଷିତ ଅରଣ୍ୟ : ଏହି ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନର ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କୁ କାଷ୍ଠ ସଗ୍ରହ ଓ ପଶୁଚାରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳିଥାଏ । ଏହାର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ - ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୨୯ ଶତାଂଶ ।

ଘ) ଅବର୍ଗୀକୃତ ଅରଣ୍ୟ : ଏହା ମୁକ୍ତ ଅରଣ୍ୟ । ଏହାର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୧୮ ଶତାଂଶ ।

ପ୍ର. ୧୦- ଉପକ୍ରାନ୍ତ ଶୁଷ୍କ ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ଦେଖାଯାଏ ? ଏଠାରେ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ଓ ତାପମାତ୍ରା କେତେ ରହିଥାଏ ?

ଉ.କ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ୫୪୦ ମିଟରରୁ ୧୫୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଜାବ, ହରିୟାଣା ଓ କାଶ୍ମୀର (ସଲଟରେଞ୍ଜ ଓ ଟାଇଗର ହିଲସ)ର କେତେକ ଅଂଚଳରେ ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏଠାରେ ବାର୍ଷିକ ହରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ୫୦ ସେ.ମି.ରୁ ୧୦୦ ସେ.ମି. ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ ।

ଗ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ତାପମାତ୍ରା ୨୦° ସେଲସିୟସରୁ ୩୨° ସେଲସିୟସ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ ।

(୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ) ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ଲେଖ ।

ପ୍ର.୧- ଜାତୀୟ ଅରଣ୍ୟ ନୀତି:

ଉ.କ) ଦେଶର ଅରଣ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା, ସରକ୍ଷଣ ଓ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ୧୯୫୨, ୧୯୮୮ ଏବଂ ୨୦୧୮ ମସିହାରେ ଜାତୀୟ ଅରଣ୍ୟ ନୀତି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ।

ଖ) ଏହି ନୀତି ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅରଣ୍ୟର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସମ୍ବଳ ପରିବେଶ ଓ ପରିସଂସ୍ଥାର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ବM୍ ରହିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ପ୍ର.୨- ହେନ୍ତାଳ ବନ :

ଉ.କ) ଓଡ଼ିଶାର ମହାନଦୀ – ବ୍ରାହ୍ମଣୀ – ବିତରଣୀର ମିଶ୍ରିତ ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମିରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ହେନ୍ତାଳ ଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦେଖାଯାଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ହେନ୍ତାଳ ବନ କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ର.୩- କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ :

ଭାରତରେ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୨୫ ସେ.ମରୁ ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଉଥିବା ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଏହି ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ତାପମାତ୍ରା ୨୫° ସେଲସିୟସରୁ ୪୦° ସେଲସିୟସ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ଆର୍ଦ୍ରତା ୭୭ ଶତାଂଶରୁ ଅଧିକ ରହିଥାଏ ।

ପ୍ର.୪- ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପାଇନ ଅରଣ୍ୟ ଓ ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ :

ଉ. **<u>ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ</u>**

କ) ଉ□ର ପଶ୍ଚିମ ହିମାଳୟର (କାଶ୍ମିର ର ବ୍ୟତୀତ) ୧୦୦ ମିଟରରୁ ୧୮୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ଖାସି ପାହାଡ଼, ନାଗାଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ମଣିପୁର ଇତ୍ୟାଦି ଅ□ଳରେ ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପାଇନ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏଠାରେ ବାର୍ଷିକ ହରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ୧୦୦ ସେ.ମି.ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି. ଓ ତାପମାତ୍ରା ୧୫° ସେଲସିୟସରୁ ୨୨° ସେଲସିୟସ ଏବଂ ଆପେକ୍ଷିକ ଆର୍ଦ୍ରତା ୬୩ରୁ ୭୭ ଶତାଂଶ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ ।

<u>ନୀତି ଶିତୋଷ୍ଣ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ</u>

କ) ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ନୀଳଗିରି ପର୍ବତ, ଆନମଲାର ପର୍ବତ, ପାଲନି ପର୍ବତ ଓ ପୂର୍ବ ହିମାଳୟରେ ଆସାମସ୍ଥିତ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅ□ଳରେ ୧୫୦୦ ମିଟରରୁ ୧୮୫୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏଠାରେ ବାର୍ଷିକ ହରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ୧୫ ସେ.ମି.ରୁ ଅଧିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ତାପମାତ୍ରା ୧୮° ସେଲସିୟସ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାଏ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତର

(୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ) ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

ପ୍ର.୧- ଭୂ-ମଣ୍ଡଳରେ ଜୀବ ମଣ୍ଡଳର ବିସ୍ତୃତ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ଜୈବମଣ୍ଡଳ ବାୟୁମଣ୍ଡରେ ୧୦,୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଛି ।

ଖ) ଏହା ମହାସାଗର (ବାରିମଣ୍ଡଳ)ରେ ୧୧,୦୦ ମିଟର ଗଭୀରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ।

ପ୍ର.୨- ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି କେତେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଅ□ଳରେ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ? ଏହା କେଉଁଠାରେ ଦେଖାଯାଏ ଓ ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ କେଉଁ ସବୁ ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ ?

ଉ.କ) ବାର୍ଷିକ ହରାହାରି ୧୦୦ ସେ.ମି.ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି. ମଧ୍ୟରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଅMଳରେ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ପଶ୍ଚିମ ଘାଟ ପର୍ବତମାଳାର ପୂର୍ବୀୟ ଢ଼ାଲୁ ଅ□ଳରେ, ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଉତର ପୂର୍ବ ଅMଳ ଏବଂ ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ପାଦ ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ସିଓ୍ୱାଲିକ୍ ପର୍ବତର ଭାବର ଓ ତରାଇ ଅ□ଳରେ, ଓଡ଼ିଶା, ଛୋଟନାଗପୁର ମାଳଭୂମି, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ପୂର୍ବ ଭାଗ, ଛତିଶଗଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ଅ□ଳରେ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ର.୩- କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚ଼ୀ ଅରଣ୍ୟ କେଉଁ ସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ? ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ କେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ? କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ଅରଣ୍ୟର କେତେକାଂଶ ପରିଷ୍କାର କରାଯାଇ ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଯାଇଛି ?

ଉ.କ) ଉ□ରପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚ଼ୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଶାଗୁଆନ, କେନ୍ଦୁ, ଶାଳ, ବୀଜଶାଳ, ରୋଜଉଡ଼, ପଳାଶ, ବେଲ, ଖଇର, ଚ଼ନ୍ଦନ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ଅରଣ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ।

ଗ) କୃଷି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ଅରଣ୍ୟର କେତେକାଂଶ ପରିଷ୍କାର କରାଯାଇ ଲଗାଯାଇଛି ।

ଘ) ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟର ଏହା ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅଟେ ।

ଙ) ଏଠାରେ ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚତା ୨୫.ମି. ରୁ ୬୦ ମି. ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ ।

ଚ଼) ଭାରତର ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତମାଳାର ପୂର୍ବୀୟ ଢ଼ାଲୁ ଅ□ଳ, ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଉ□ର-ପୂର୍ବ ଅ□ଳ ଏବଂ ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ପାଦଶେରେ ଅବସ୍ଥିତ ସିଓ୍ୱାଲିକ୍ ପର୍ବତର ଭାବର ଓ ତରାଇ ଅ□ଳ, ଓଡ଼ିଶା, ଛୋଟନାଗପୁର ମାଳଭୂମି ଅ□ଳରେ ମୌସୁମି ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଛ)   ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ଶାଳ, ଶାଗୁଆନ, ଶିଶୁ, ଚନ୍ଦନ, ଖଇର, ମହୁଲ ଆଦି ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ର. ୭- ଭାରତରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବା କ୍ରାନ୍ତୀୟ କ□ବୁଦା ଓ ଗୁଳ୍ମ ଅରଣ୍ୟର ବିଶେଷତ୍ୱ ଓ ବିତରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ.କ)   ବାର୍ଷିକ ହରାହାରି ୫୦ ସେ.ମି.ରୁ ୭୫ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ହାରାହାରି ୨୫° ସେଲସିୟସରୁ ୨୭° ସେଲସିୟସ ତାପମାତ୍ରା, ୪୭° ଶତାଂଶରୁ କମ୍ ଆର୍ଦ୍ରତା ଥିବା ଅ□ଳରେ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ)   ବାର୍ଷିକ ୫୦ ସେ.ମ.ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଅ□ଳରେ ଶିମିଳି, ବାବୁଲ, ଆକାଶିଆ ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମେ ।

ଗ)   ଏହି ଅଂଚଳରେ ତୃଣଭୂମି ଦେଖାଯାଏ ଓ ତୃଣଭୂମିରେ ମୁଞ୍ଜ, ସବାଇଘାସ ଓ ବେଣା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ ।

ଘ)   ଭାରତର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ପଞ୍ଜାବ, ହରିୟାଣା, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଓ ପୂର୍ବ ରାଜସ୍ଥାନ, ପଶ୍ଚିମ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସହ୍ୟାଦ୍ରିର ବୃଷ୍ଟିଛାୟା ଅ□ଳରେ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଅବସ୍ଥିତ ।

ପ୍ର.୮- ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ ସଂରକ୍ଷଣର ଯେ କୌଣସି ୫ଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ଦେଶର ଆୟତନର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଭୂମିରେ ଅରଣ୍ୟ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ପାର୍ବତ୍ୟା□ଳରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭୂମିର ୬୦ ଶତାଂଶ ଏବଂ ସମତଳ ଭୂମିରେ ୨୦ ଶତାଂଶ ଅରଣ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

ଖ)   ବନମହୋତ୍ସବ ଓ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ସପ୍ତାହ ଆଦି ପାଳନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଦରକାର ।

ଗ)   ଅରଣ୍ୟ ପରିଚାଳନାକୁ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ସୁଶୃଙ୍ଖଳ କରିବା ନିମି□ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଘ)   ପୁନଃ ନବୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ଅରଣ୍ୟର ଆୟତନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଙ)   ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ବୃକ୍ଷକୁ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ସହିତ ସର୍ବତ୍ର ସବୁଜ ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଚ)   ଏହା ବୃଷ୍ଟିଜଳ ପ୍ରବାହ ଓ ପବନର ବେଗକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟାର ପ୍ରକୋପରୁ ରକ୍ଷା କରେ ।

ଛ)   ଅରଣ୍ୟ ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ଜଳ ସଂଚୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ମୃତିକା କ୍ଷୟ ରୋକିବା ସହ ଜଳଶୀର୍ଷର ଉଚ୍ଚତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ।

ଜ)   ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଦରକାରୀ ଜିନିଷ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ।

ଝ)   ଏହା ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ଚାରଣ ଭୂମି ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଞ)   କୃଷି, ଫଳଚାଷ ସହ ଫଳମୂଳ, ଶୁଷ୍କ ପତ୍ର, ଲତା ଇତ୍ୟାଦି ଜଙ୍ଗଲରୁ ସଂଗୃହୀତ ହୁଏ ।

ଚ)   ଅରଣ୍ୟକୁ ଏକ ବିଶଇଷ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟଟକସ୍ଥଳୀ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯାଇପାରେ ।

ପ୍ର.୬- ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୧୦୦ ସେ.ମି. ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଇଥିବା ଅMଳରେ ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖି ବା ଭାରତରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୧୦୦ ସେ.ମି. ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ ବା ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ଅରଣ୍ୟର ବୃକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ପତ୍ରଝଡ଼ା ଦେଇଥାଏ ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

(୪ ନମ୍ବର ସମ୍ବନ୍ଧିତ)

ପ୍ର.୧- ଭାରତରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥିବା କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ ଅରଣ୍ୟର ବିଶେଷତ୍ୱ ଓ ବିତରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ.କ) ଭାରତରେ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୨୫୦ ସେ.ମି.ରୁ ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ, ୨୫ ଡ଼ିଗ୍ରୀରୁ ୪୦ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ସେଲସିୟସ ତାପମାତ୍ରା ଏବଂ ୭୭ ଶତାଂଶରୁ ଅଧିକ ଆର୍ଦ୍ରତା ପାଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ଚିରହରିତ ଅରଣ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ ।

ଖ) ଭାରତର ଉ□ର-ପୂର୍ବ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳ, ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତମାଳାର ପଶ୍ଚିମ ପଶ୍ଚିମପାର୍ଶ୍ୱ ଏବଂ ଆଣ୍ଡାମାନ ଓ ନିକୋବର ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜରେ ଚିରହରିତ୍ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଗ) ରୋଲଉଡ୍, ଶିଶୁ, ବେତ, ଶ୍ୱେତସେଦାର ଓ ଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷ ଏଠାରେ ଜନ୍ମେ ।

ଘ) ଉଚ୍ଚ ଓ ଘଞ୍ଚ□ବୃକ୍ଷର ପାଦଦେଶରେ ବାଉଁଶ ଓ ବେତଗଛ ମଧ୍ୟ ଘଞ୍ଚ□ଭାବେ ବଢ଼ିଥାଏ ।

ଙ) ଭୀଷଣ ବର୍ଷା, ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବହନ ପଥର ଅସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ ଏହି ଅରଣ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକର ସଦୁପଯୋଗ ହେବା କଷ୍ଟକର ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ର.୨- ଭାରତରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଆଲପୀୟ ଅରଣ୍ୟର ବିଶେଷତ୍ୱ ଓ ବିତରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ୨୭୦୦ ମିଟରରୁ ୪୦୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ସରଳବର୍ଗୀୟ ବୃକ୍ଷ ପାଇନ ଓ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ବୃକ୍ଷର ମିଶ୍ରିତ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଏଠାରେ ୨୮୫୦ ମିଟରୁ ୩୬୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ସିଲଭର, ଫିଲ୍, ଜୁନିପର, ପାଇନ, ବାଡ଼ ଆଦି ବୃକ୍ଷ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ବୃକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକ ଘଞ୍ଚ□ଏବଂ ଝଙ୍କାଳିଆ ହୋଇ ବଢ଼ିଥାଏ ।

ଗ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ଦକ୍ଷିଣ ଢ଼ାଲୁ ଅଞ୍ଚଳର ୬୦ ମିଟରରୁ ୯୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ଆଲପାଇନ ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ ।

ଘ) ଏହାର ଉ□ର ଢ଼ାଲୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ହିମରେଖାର ନିମ୍ନରେ ଶୁଷ୍କ କଣ୍ଟା ଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ର.୩- ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଅରଣ୍ୟର ବର୍ଗୀକରଣ କରି ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଉ. ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଭାରତର ଅରଣ୍ୟକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା – ରାଜ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଅରଣ୍ୟ, ବେସରକାରୀ ଅରଣ୍ୟ ।

କ) ରାଜ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ :- ଏହା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଥାଏ । ଏହାର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୯୩.୮ ଶତାଂଶ ।

ଖ) ଗୋଷ୍ଠୀ ଅରଣ୍ୟ :- ଏହା ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା, ନଗରପାଳିକା, ମହାନଗରପାଳିକା, ପ□ାୟତ, ସରହ କିମ୍ବା ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୪.୯ ଶତାଂଶ ।

ଗ) ବେସରକାରୀ ଅରଣ୍ୟ :- ଏହା କେତେକ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା, ଦଳ ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପ□ିଭାବରେ ରହିଥାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ବିଶେଷତଃ ଓଡ଼ିଶା, ମେଘାଳୟ, ପଞ୍ଜାବ, ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶରେ ରହିଛି । ଏହାର ଆୟତନ ସମୁଦାୟ ଅରଣ୍ୟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ୧.୩ ଶତାଂଶ ।

ପ୍ର.୪- ଅରଣ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ଲେଖ । କିମ୍ବା

ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଳର ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ଅରଣ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ଜଳବାୟୁକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସହ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅମ୍ଳଜାନ ଓ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରେ ।

ପ୍ର.୫- ଭାରତର ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଉ.କ) ଭାରତର ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳ ଅପ୍ରଶସ୍ତ ଓ ଗଭୀର ହୋଇଥାଏ ।

ଖ) ପୁନଶ୍ଚ ଏଠାକାର ସମୁଦ୍ର କମ୍ ଜୁଆର ବିଶିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବାରୁ ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

<u>ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)</u>

ପ୍ର. ୧ - ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଓ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ ।

ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ

କ) ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ନିମ୍ନ ଭୂମି ଓ ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ତ୍ରିକୋଣ ଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ନଦୀମୁହାଣରେ ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ସୁନ୍ଦରୀ ବୃକ୍ଷ ଓ ହେନ୍ତାଳ ବୃକ୍ଷ ଭଳି ଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଜୁଆରିଆ ଅରଣ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ ।

ପାର୍ବତ୍ୟ ଅରଣ୍ୟ

କ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ମାଳାରେ ଉଚ୍ଚତା ଓ ତାପମାତ୍ରା ଭିତିରେ ବିଭିନ୍ନ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଯଥା- ପର୍ବତର ପାଦ ଦେଶରେ ଚିରହରିତ ଅରଣ୍ୟ, ଶୀତଳ ଅ□ଳରେ ପାଇନ ଜାତୀୟ ସରଳବର୍ଗୀୟ ଅରଣ୍ୟ ।

ଖ) ହିମାଳୟର ୨୭୦୦ ମିଟରରୁ ୪୦୦୦ ମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସରଳବର୍ଗୀୟ ଅରଣ୍ୟକୁ ଆଲପାଇନ ଅରଣ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ସିଲଭର, ଜୁନିପର, ଫିର୍ ଓ ବର୍ଚ୍ଚ ଆଦି ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମେ ।

ପ୍ର. ୨ - କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ ଓ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ ।

କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କ ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ

କ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୭୦ ସେ.ମି.ରୁ ୧୦୦ ସେ.ମି ମଧ୍ୟରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଉଥିବା ଅ□ଳରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଶୁଷ୍କପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଭାରତର ଉ□ରପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକରେ ଏହା ବିସ୍ତୃତ । ଏହି ଅରଣ୍ୟରେ ଶାଗୁଆନ, କେନ୍ଦୁ, ଶାଳ, ବୀଜାଶାଳ, ରୋଜଉଡ଼, ପଳାଶ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମେ ।

କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ

କ) ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ୧୦୦ସେ.ମି.ରୁ ୨୦୦ ସେ.ମି ମଧ୍ୟରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ପାଉଥିବା ଅ□ଳରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆର୍ଦ୍ର ପର୍ଣ୍ଣମୋଚୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଖ) ଭାରତର ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତମାଳାର ପୂର୍ବୀୟ ଢ଼ାଲୁ ଅ□ଳ, ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ଅ□ଳ ଏବଂ ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ସିଓ୍ୱାଲିକ୍ ପର୍ବତର ଭାବର ଓ ତରାଇ ଅ□ଳ, ଓଡ଼ିଶା, ଛୋଟନାଗପୁର ମାଳଭୂମି, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ପୂର୍ବଭାଗ ଛତିଶଗଡ଼ ଅ□ଳରେ ମୌସୁମୀ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ (ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ)

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ସମ୍ପଦ ଓ ଜଳ ସମ୍ପଦ

ମନେରଖିବା ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା-

ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ଜୈବବିବଧତା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି

ଜୈବ ବିବିଧତା ୩ ପ୍ରକାର

୧-ଜିନୀୟ ଜୈବ ବିବିଧତା　　୨- ଜାତି ଜୈବ ବିବିଧତା　　୩- ପରିସଂସ୍ଥୀୟ ଜୈବ ବିବିଧତା

ଜୈବ ବିବିଧତା ଅନୁସାରେ ୧୨ ଟି ବୃହତ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ୧୮ ଟି ତପ୍ତ ସ୍ଥଳରେ ପୃଥିବୀକୁ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଭାରତରେ ଦୁଇଟି ତପ୍ତ ସ୍ଥଳ ଅଛି । (ଉତର-ପୂର୍ବଭାରତ ଓ ପଶ୍ଚିମଘାଟ)

ଖାଦ୍ୟସ୍ତର ଅନୁସାରେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ୪ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

୧- ପ୍ରାଥମିକ ଭକ୍ଷକ – ଶାକାହାରୀ ବା ତୃଣଭୋଜୀ
୨- ଦ୍ୱିତୀୟକ ଭକ୍ଷକ – ମାଂସହାରୀ ବା ମାଂସାସୀ
୩- ତୃତୀୟକ ଭକ୍ଷକ – ମାଂସହାରୀ ବା ମାଂସାସୀ
୪- ମୃତ ଭୋଜୀ ବା ମୃତୋପଜୀବୀ - ଅପଘଟକ

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ବିତରଣ –

ଭୂପ୍ରକୃତି, ମୃତିକା ଓ ଜଳବାୟୁ ଅନୁସାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟ ଓ ବିଭିନ୍ନ ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

ପୃଥିବୀର ୧୨ ଟି ଜୈବବିବିଧତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶରୁ ଭାରତ ଗୋଟିଏ,
ପୃଥବୀରେ ୧୫ ଲକ୍ଷ ପ୍ରଜାତିର ପଶୁ ମଧ୍ୟରୁ ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୮୯୦୦୦ ପ୍ରକାରର ପଶୁ, ୧୨୦୦ ପ୍ରକାର ପକ୍ଷୀ, ୨୫୦୦ ପ୍ରକାର ମାଛ, ୪୫୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍ଭିଦ ଅଛନ୍ତି ।
ଭାରତକୁ ଛଅଗୋଟି ପ୍ରାଣୀ – ଭୌଗଳିକ - ଅଂଚଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛଇ ।
୧- ହିମାଳୟ ଅଂଚଳ ୨- ଉତରସ୍ଥ ସମତଳ ଅଂଚଳ ୩- ମରୁଭୂମି ଅଂଚଳ

୪- ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ମାଳଭୂମି ୫- ମାଲବାର ଉପକୂଳ ଅଂଚଳ ୬- ନୀଳଗିର ପାର୍ବତ୍ୟାଂଚଳ

ଭାରତରେ :-

୧-ବିଶ୍ୱ ଐତିହସ୍ଥଳୀ – ୦୫

୨- ଜୈବମଣ୍ଡଳ – ୧୮
୩- ରାମସାର ସ୍ଥଳୀ – ୨୬
୪- ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ -୧୦୩
୫- ଅଭୟାରଣ୍ୟ – ୫୩୫

- ଭାରତର ଜାତୀୟ ପଶୁ – ବାଘ
- ଜାତୀୟ ଐତିହ ପ୍ରାଣୀ – ହାତୀ
- ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀ- ମୟୁର
- ଜାତୀୟ ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ- ଡଲଫିନ
- ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ୨୭ଟି ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ।

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀର ଉପକାରିତା –

- ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ଠାରୁ ଦୁଗ୍ଧ, ମାଂସ, ଚମଡା, ପଶମ ମିଳିଥାଏ
- ଏମାନେ ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନା ସଫା କରି ପରିଷ୍କାର ରଖନ୍ତି ।
- ପରିବେଶକୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ମୁକ୍ତ କରନ୍ତି ।
- ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣୀ, ପକ୍ଷୀ, ମାଛଙ୍କ ଠାରୁ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟର ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଇବାର କାରଣ ;

ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ସହରୀକରଣ, ଅରଣ୍ୟ କ୍ଷୟ, ଶିଳ୍ପୀକରଣ, କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ, ପ୍ରାକୃତିକ କାରଣରୁ ନିଆଁ ଲାଗିବା, ଭୂମିକମ୍ପ ହେବା, ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡି ଓ ମନୁଷ୍ୟ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶିକାର

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣ –

- ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସଂରକ୍ଷଣ ଦେବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱ ସଂରକ୍ଷଣ ସଂଘ, ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା ଗଠନ କରାଯାଇଛି ।
- ମନୁଷ୍ୟର ଅବାଧ ଶିକାର ପ୍ରତି ରୋକ ଲଗାଯାଇଛି ।
- ଶିଳ୍ପାଂଚଳକୁ ବନ୍ୟ ଅଂଚଳରୁ ଦୂରରେ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।
- ସଂକଟପନ୍ନ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ମାନଙ୍କ ତାଲିକା ଲାଲ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକରେ ୧୯୬୬ ରେ ପ୍ରକାଶି ହୋଇଥିଲା
- ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟିକ ଶୋଷଣ ନ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ।
- କୃତ୍ରିମ ପ୍ରଜନନ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂକଟାପନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି ।

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ସମ୍ବଳ ଓ ଜଳ ସମ୍ବଳ

(MCQ)

୨) ଭୂ-ପଷ୍ଠ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୀବଜନ୍ତୁ ପରିସଂସ୍ଥାର ସମଷ୍ଟିକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?
କ) ପରିବେଶ ଖ) ଜୈବ ପିରମିଡ୍ ଗ) ପରିସଂସ୍ଥା ଘ) ଜୈବ ବିବିଧତା

୩) ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଜୈବ ବିବିଧତା ଅନୁସାରେ କେତୋଟି ବୃହତ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?
କ) ୧୦ ଖ) ୧୨ ଗ) ୧୫ ଘ) ୧୮

୪) ଭାରତରେ କେତୋଟି ଚିତ୍ର ସ୍ଥଳ ରହିଛି ?
କ) ୨ ଖ) ୪ ଗ) ୫ ଘ)୧୦

୬) କେଉଁ ଜୈବ ବିବିଧତାର ଏକ ପ୍ରକାରଭେଦ ନୁହେଁ?
କ) ଜିନୀୟ ଖ) ଜାତି ଗ) ପରି ସଂସ୍ଥୀୟ ଘ) ପ୍ରାକୃତିକ

୭) ପୃଥିବୀକୁ ଜୈବ ବିବିଧତା ଅନୁସାରେ କେତୋଟି ଐତିହ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?
କ) ୧୫ ଖ) ୧୮ ଗ) ୨୦ ଘ) ୨୫

୮) ମୃତ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଶରୀରରୁ ଖାଦ୍ୟ ଶୋଷଣ କରି ବଞ୍ଚି ରହୁଥିବା ଅଣୁଜୀବଙ୍କୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?
କ) ଅପଘଟକ ଖ) ଭକ୍ଷକ ଗ) ଶୋଷଣ ଘ) ମୃତଭୋଜୀ

୯) ଖାଦ୍ୟସ୍ତର ଅନୁସାରେ କେଉଁଟି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାରଭେଦ ନୁହେଁ?
କ) ତୃଣଭୋଜୀ ଖ) ସର୍ବଭୋଜୀ ଗ) ମାଂସାଶୀ ଘ) ମୃତଭୋଜୀ

୧୦) ପୃଥିବୀରେ କେତୋଟି ବିଶାଳ ଜୈବ ବିବିଧତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶ ଅଛି ?

କ) ୧୨ ଖ) ୧୩ ଗ) ୧୪ ଘ) ୧୫

୧୧) ପୃଥିବୀରେ ସମୁଦାୟ କେତେ ପ୍ରଜାତିର ପଶୁ ଅଛନ୍ତି ?

କ) ୧୫,୦୦୦୦୦ ଖ) ୧୫,୦୦୦୦ ଗ) ୧୫,୦୦୦୦୦୦ ଘ) ୧୫,୦୦୦୦୦୦୦

୧୩) ଭାରତରେ କେତେ ହଜାରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପ୍ରଜାତିର ଉଦ୍ଭିଦ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

କ) ୨୫,୦୦୦ ଖ) ୪୫,୦୦୦ ଗ) ୫୨,୦୦୦ ଘ) ୬୨,୦୦୦

୧୪) ଆମ ଦେଶରେ କେତୋଟି ପ୍ରଜାତିର ପକ୍ଷୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

କ) ୧୨୦୦ ଖ)୧୪୦୦ ଗ) ୧୫୦୦ ଘ) ୨୦୦୦

୧୫) ଭାରତରେ କେତୋଟି ବିଶ୍ୱ ଐତିହ୍ୟସ୍ଥଳୀ ଅଛି ?

କ) ୧୮ ଖ) ୫ ଗ) ୨୧ ଘ) ୮

୧୬) ଭାରତରେ କେତୋଟି ଜୈବ ମଣ୍ଡଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି ?

କ) ୧୫ ଖ) ୧୬ ଗ) ୧୮ ଘ) ୨୫

୧୭) ଆମ ଦେଶରେ କେତୋଟି ରାମସାର ସ୍ଥଳୀ ଅଛି ?

କ) ୨୦ ଖ) ୨୨ ଗ) ୨୪ ଘ) ୨୬

୧୮) ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବ□ମାନ ଆମ ଦେଶରେ କେତୋଟି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଅଛି ?

କ) ୧୩୦ ଖ) ୮୫ ଗ) ୧୨୫ ଘ) ୮୮

୧୯) ଅଧୁନା ଭାରତରେ କେତୋଟି ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଅଛି ?

କ) ୨୮୭ ଖ) ୩୭୫ ଗ) ୪୮୨ ଘ) ୫୩୫

୨୨) ଭାରତର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଓ ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଯୋଡ଼ିଟି ଅଲଗା ?

କ) ଜିମ୍ କାରବେଟ୍- ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଖ) କାହ୍ନା –ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ

ଗ) କେଓଲାଦେଓ – ଉ□ପ୍ରଦେଶ

ଘ) ନାମଦ'। - ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ

୨୩) କାହ୍ନା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି ?

କ) ରାଜସ୍ଥାନ ଖ) ହିମାଚଳପ୍ରଦେଶ ଗ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଘ) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ

୨୪) ସାରିସ୍କା ବନ୍ୟଜୀବ ଅଭୟାରଣ୍ୟ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

କ) ରାଜସ୍ଥାନ ଖ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଗ) ଛତିଶଗଡ଼ ଘ) ଗୁଜୁରାଟ

୨୫) କାଙ୍ଗେର ଉପତ୍ୟକା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି ?

କ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଖ) ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଗ) ଛତିଶଗଡ଼ ଘ) ତ୍ରିପୁରା

୨୬) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନଟି କେରଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

କ) ଗୀର ଖ) ପେରିଆର ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ

ଗ) ବାନ୍ଧବଗଡ଼ ଘ) ପୁଷ୍ପକ ଉପତ୍ୟାକା

୨୭) କେଉଁ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

କ) ଜଲଦ୍‌ପରା ଖ) ବାନ୍ଧବଗଡ଼

ଗ) ପୁଷ୍ପକ ଉପତ୍ୟାକା ଘ) 'ସିଲ

୨୮) ସ୍ୟାଡ଼ଲଶୃଙ୍ଗ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ କେଉଁଠି ଅଛି ?

କ) ତ୍ରିପୁରା ଖ) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ଗ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଘ) ଆଣ୍ଡାମାନ ଓ ନିକୋବର

୨୯) ଗୀର୍ ଅରଣ୍ୟରେ କେଉଁ ପ୍ରଜାତିର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ବାସ କରନ୍ତି ?

କ) ଭାଲୁ ଖ) ହାତୀ ଗ) ବାଘ ଘ) ସିଂହ

୩୦) ସୁନ୍ଦରବନରେ କେଉଁ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀର ସୁରକ୍ଷା କରାଯାଉଛି ?

କ) ମହାବଳ ବାଘ ଖ) ଗଣ୍ଡା ଗ) ହୁଲକ୍ ଗୀବନ ଘ) ନୀଳଗାଈ

୩୧) ରେଓ୍ୱା- ମାଳଭୂମିରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

କ) ହାତୀ ଖ) ସିଂହ ଗ) ଧଳାବାଘ ଘ) ଚମରୀ ଗାଈ

୩୩) କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା ?

କ) ହାଙ୍ଗୁଲ ଖ) ଦଳବଳୀ

ଗ) ତେନ୍ଦୁଆ ଘ) ଆମିନ୍

୩୪) ହୁଲକ୍ ଗୀବନ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

କ) ଆସାମ ଖ) ମଣିପୁର ଗ) ସିକିମ୍ ଘ) ମିଜୋରାମ

୩୫) ଲାଲପାଣ୍ଡା କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

କ) ତ୍ରିପୁରା ଖ) ମେଘାଳୟ

ଗ) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ଘ) ସିକିମ୍

୩୬) କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା ?

କ) ସାରସ୍ ଖ) ଚି□ଲ

ଗ) ବଟେର ଘ) ଧନେଶ

୩୭) ଓଡ଼ିଶାର କେଉଁଠି ବିରଳ ଅଲିଭ କଇଁଛ ଅଣ୍ଡା ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆସନ୍ତି ?

କ) ଋଷିକଲ୍ୟା ମୁହାଣ ଖ) ଦେବୀନଦୀ ମୁହାଣ

ଗ) ଦୟାନଦୀ ମୁହାଣ ଘ) ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀମୁହାଣ

୩୮) ଓଡ଼ିଶାର କେଉଁ ଠାରେ ନୀଳ କଙ୍କଡ଼ା ଦେଖାଯାନ୍ତି ?

କ) ପାରାଦ୍ୱୀପ ଖ) ଅସ୍ତରଙ୍ଗ

ଗ) ଚନ୍ଦ୍ରବାଲି ଘ) ଭିତରକନିକା

୩୯) ଚିଲିକା ହ୍ରଦରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଡ଼ଲଫିନ୍‌ର ନାମ କ'ଣ ?

କ) ଶାଙ୍କୁଚ୍ ଖ) ମଗର

ଗ) ତିମି ଘ) ଇରଓ୍ୱାଡ଼ି

୪୬) ପ୍ରାୟ ୫୦ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଧରି କୌଣସି ଜାତି ଦୃଶ୍ୟମାନ ନ ହେଲେ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

କ) ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଜାତି ଖ) ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜାତି ଗ) ବିଲୁପ୍ତ ଜାତି ଘ) ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଜାତି

୪୭) ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିକୂଳ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ଜାତିର ଜୀବ ମାନେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ତାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ) ବିପଦପ୍ରବଣ ଜାତି ଖ) ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଜାତି ଗ) ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜାତି ଘ) ବିଲୁପ୍ତ ଜାତି

୪୭) ଉପଯୁକ୍ତ ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନହେଲେ ଯେଉଁ ଜାତି ବିଲୁପ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ତାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

କ)ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜାତି ଖ) ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଜାତି ଗ) ବିରଳ ଜାତି ଘ) ବିପଦପ୍ରବଣ ଜାତି

୪୯) ଲାଲ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକ କେବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ?

କ)୧୯୫୨ ଖ) ୧୯୬୦ ଗ) ୧୯୬୬ ଘ) ୧୯୭୨

୫୦) ଲାଲ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକ କେଉଁ ଜାତିର ଜୀବମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ?

କ)ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଖ) ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଗ) ବିପଦପ୍ରବଣ ଘ) ସଙ୍କଟାପନ୍ନ

୫୧) ୨୦୧୯ ମସିହାରେ ଉଭୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀ ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଜାତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ଅଛି ?

କ)୨୮୩୩୮ ଖ) ୨୯୨୨୩ ଗ) ୩୦୧୫୩ ଘ) ୩୧୪୫୮

୫୨) ଲାଲ ପୁସ୍ତକ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତରେ ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଉଦ୍ଭିଦ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?

କ)୫୩୦ ଖ) ୨୬୦

ଗ) ୪୭୪　　　　ଘ) ୩୮୩

୫୩) ଲାଲ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତରେ ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ପ୍ରାଣୀ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ?

କ)୫୪　　　　　　ଖ) ୧୦୦

ଗ) ୮୩　　　　ଘ) ୧୩୨

୫୪) ୨୦୦୦ ମସିହାରେ ଲାଲ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ତଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ କେତେ ସଂଖ୍ୟକ ଜାତିର ପ୍ରାଣୀ ଏବେ ବିଲୁପ୍ତିର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ଅଛନ୍ତି ?

କ)୧୧୩　　　　ଖ) ୧୪୩

ଗ) ୧୩୧　　　　ଘ) ୧୭୪

୫୫) ପୂର୍ବ ସପ୍ତାବ୍ଦୀରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିବା ଏକ ପ୍ରାଣୀ ନୁହେଁ ?

କ)ଭାରତୀୟ ଚିତା　　　　ଖ) ଭାରତୀୟ ଗଣ୍ଡା

ଗ) ଜଙ୍ଗଲୀ ମେଣ୍ଢା ଘ) ଗୋଲାପୀ – ମସ୍ତକାଧାରୀ ବତକ

୫୭) କେଉଁଟି ଏକ ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଜାତି ନୁହେଁ ?

କ)ରାଜସ୍ଥାନର ବନ୍ୟ ଗଧ　　　　　　ଖ) ବାଘ

ଗ) ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ସିଂହ ଲାଞ୍ଜି ବିଶିଷ୍ଟ ହନୁମାଙ୍କଡ଼　ଘ) ଶଙ୍ଖଚିଲ

୫୮) କେଉଁଟି ଏକ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜାତି ନୁହେଁ ?

କ)ରାଜସ୍ଥାନର ବଷ୍ଟାର୍ଡ଼　ଖ) ହିମାଳୟର ମେଘୁଆ ଚିତା

ଗ) ଗୁଜୁରାଟର ବନ୍ୟ ମହିଷ ଘ) ଆସାମର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମର୍କଟ

୫୯) କେବେ ଜୈବ ବିବିଧତା ଆଇନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଛି ?

କ)୨୦୦୦　　　　ଖ) ୨୦୦୨

ଗ) ୨୦୦୩　　　　ଘ) ୨୦୦୫

ANSWER SHEET

2.d	3. b	4. a	6.d	7. b	8. a	9. c	10. a	11. a	13. b	14. a	15. b
	16. c	17. d	18. a	19. d	22. c	23. b	24. a	25. c	26. b	27. a	28. d
	29. d	30.a									
31. c	33. c	34. a	35. d	36. b	37. a	38. d	39. d	40.a	41. c	42. b	43. b
	44. d	45. a	46. C	47. b	48. a	49. c	50.b	51. a	52. c	53.	b
	54. a	55. c	57.d	58.c	59.b						

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ

ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ସମ୍ବଳ

(୪ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)

ପ୍ର.୧- ଭାରତରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମ୍ବଳର ଏକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ?

ଉ.କ) ଭାରତରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ୮୯୦୦୦ ପ୍ରକାରର ପଶୁ, ୪୫୦୦୦ ପ୍ରକାରର ଉଦ୍ଭିଦ, ପ୍ରାୟ ୧୨୦୦ ପ୍ରକାରର ପକ୍ଷୀ, ପ୍ରାୟ ୨୫୦୦ ପ୍ରଜାତିର ମାଛ ଅନେକ ସରୀସୃପ ଇତ୍ୟାଦି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି।

ଖ) ଭାରତରେ ମୋଟ ୫ଟି ବିଶ୍ୱ ଐତିହ୍ୟସ୍ଥଳୀ, ୧୮ଟି ଜୈବମଣ୍ଡଳ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ, ୨୬ ଟି ରାମସାରସ୍ଥଳୀ, ୧୦୩ଟି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଏବଂ ୫୩୫ଟି ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରହିଛି।

ଗ) ଆମ ଦେଶରେ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଉଷ୍ଣ ଓ ଆର୍ଦ୍ର ଜଳବାୟୁରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଅରଣ୍ୟରେ ହାତୀ, ବାଘ, ସିଂଘ, ଭାଲୁ ଆଦି ଦେଖାଆନ୍ତି।

ଘ) ଏକଶିଙ୍ଗା ଗଣ୍ଡା ଆସାମରେ, ଭାରତୀୟ ବଷ୍ଟାଡି ରାଜସ୍ଥାନରେ ଲାଲପାଣ୍ଡା, ସିକିମ୍ ଓ ଦାର୍ଜିଙ୍ଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ନୀଳଗାଈ ଓ ଚୌରଶିଙ୍ଗା ହରିଣ ଆଦି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

ପ୍ର.୨- ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ମାନଙ୍କର ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜକୁ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଆମେ ମାଂସ, ଶିଙ୍ଘ, ଚମଡ଼ା, ପଶମ ପରି ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ପାଇଥାଉ ।

ଖ) ମହୁମାଛିର ଫେଣାରୁ ଆମେ ମହୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାଉ ।

ଗ) କୀଟପତଙ୍ଗ ମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଫୁଲର ପରାଗ ସଙ୍ଗମ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପରିବେଶକୁ ପ୍ରଦୂଷଣମୁକ୍ତ କରିବାରେ ଅନେକ ପ୍ରାଣୀ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ଘ) ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ମୂଲ୍ୟବାନ ଔଷଧ ମିଳିଥାଏ ।

ଙ) ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମ୍ବଳ ଓ ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ବଳ ଉଭୟ ପରସ୍ପର ପରିପୂରକ ।

ପ୍ର.୩ – ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ହ୍ରାସ ପାଇବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଲେଖ ।

ଉ.କ) ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧି, ସହରୀକରଣ, କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ଓ ରାସାୟନିକ ସାର ପ୍ରୟୋଗ, ପ୍ରଦୂଷଣଜନିତ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ଅରଣ୍ୟ ସହିତ ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ କାରଣରୁ ନିଆଁ ଲାଗିବା, ଭୂମିକମ୍ପ, ବନ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି ଓ ମନୁଷ୍ୟାକୃତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ବନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଗ) ପ୍ରାକୃତିକ ତଥା ମନୁଷ୍ୟକୃତ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟି ବୃକ୍ଷଲତା ଧ୍ୱଂସ ପାଇବା ସହିତ ଜୀବଜନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଥାଆନ୍ତି ।

ଘ) କୁକୁର, ବତକ ଓ କଇଁଛ ଭଳି ଅନେକ ଜୀବଙ୍କ ଅଣ୍ଡାକୁ ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ବଂଶବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ।

ଙ) ଅବାଧରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଶିକାର ଦ୍ୱାରା କ୍ରମଶଃ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

ପ୍ର.୪- ଦେଶର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ?

ଉ.କ) ଜୈବ ବିବିଧତା ତଥା ଦେଶର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ୧୦୩ଟି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଓ ୫୩୫ଟି ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରହିଛି । ଏସବୁ ୧.୫୩ ଲକ୍ଷ ବର୍ଗ କି.ମି. ଅଂଚଳରେ ରହିଅଛି ।

ଖ) ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜୈବ ବିବିଧତା ଆଇନ ୨୦୦୨ ପ୍ରଣୟନ ସହିତ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଆଇନ ରହିଛି ।

ଗ) ବାଘମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଦେଶର ୧୪ଟି ରାଜ୍ୟରେ ୨୭ଟି ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି ।

ଘ) ଦେଶରେ ଅନେକ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ଗଣ୍ଡା, ସିଂହ, କାଶ୍ମୀର ମୃଗ, କଳାଭାଲୁ, ନୀଳଗାଈ, ଲାଲପାଣ୍ଡା ଓ ହାତୀମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

ଙ) ସେହିପରି ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ଚିଲିକା, ରାଜସ୍ଥାନର ରନ୍ଥାମ୍ବୋର, ତାମିଲନାଡୁର ବେଦାନ୍ତଙ୍ଗୁଲ ଓ କଲିମର ଆଦି ସ୍ଥାନରେ ପକ୍ଷୀବିହାର ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ର.୫- ଜୈବ ବିବିଧତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହାର ପ୍ରକାର ଭେଦ ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ.କ) ଭୂ -ପୃଷ୍ଠର କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରାଣୀ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୀବଜନ୍ତୁ ତଥା ପରିସଂସ୍ଥାର ସମାହାରକୁ ଜୈବ ବିବିଧତା କୁହାଯାଏ ।

ଖ) ଜୈବ ବିବିଧତା ୩ ପ୍ରକାର । ଯଥା- ଜିନୀୟ ଜୈବ ବିବିଧତା, ଜାତି ଜୈବ ବିବିଧତା ଏବଂ ପରିସଂସ୍ଥୀୟ ଜୈବ ବିବିଧତା ।

ଗ) ପୃଥିବୀକୁ ୧୨ଟି ବୃହତ୍ ଜୈବ ବିବିଧତା କେନ୍ଦ୍ର ଓ ୧୮ଟି ତପ୍ତସ୍ଥଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଘ) ଆମେ ଦେଶ ଜୈବ ବିବିଧତାର ଏକ ବୃହତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ସହିତ ଉMର -ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଘାଟ ପରି ଦୁଇଟି ତପ୍ତସ୍ଥଳ ରହିଛି ।

ପ୍ର.୬- ସଙ୍କଟାପନ୍ନ ଜାତି କେଉଁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ.କ) ବାସସ୍ଥଳୀର ଜୈବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ରୂପାନ୍ତରଣ, ବିଖଣ୍ଡନ, ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ପ୍ରଦୂଷଣ, ବାହ୍ୟ ଜାତିର ପ୍ରବେଶ, ଶିକାର, ଖାଦ୍ୟାଭାବ, ପରିସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟଧାରାରେ ମାନବିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ, ଜୈବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ପାଇବାର କାରଣ ଅଟେ।

ଖ) ଏସବୁ ବୃଦ୍ଧି କାରଣରୁ ପରିସଂସ୍ଥାରେ ଜୀବନଯାପନ କରୁଥିବା ଅନେକ ଜାତି ଉପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି।

ଗ) ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଅଭାବରୁ ପ୍ରାଣୀମାନେ ଗୋଟିଏ ଅଂଚଳରୁ କିମ୍ବା ପୃଥିବୀରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲୁପ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ।

ଘ) ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତାର ପରବ[illegible] ସମୟରେ ଏପରି ସଂକଟାପନ୍ନ ଜାତି ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି।

ପ୍ର.୭- ବିଶ୍ୱ ସଂରକ୍ଷଣ ସଂଘ କ'ଣ ? ଏହି ସଂଘର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ବର୍ଣ୍ଣନା କର।

ଉ.କ) ଏକ ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା ଗଠନ କରାଯାଇଛି, ଯାହାକୁ ସଂକଟାପନ୍ନ ଜୀବ ମାନଙ୍କର ଲିପିବଦ୍ଧ କରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କାଯାଇଥାଏ।

ଖ) ବିଶ୍ୱ ସଂରକ୍ଷଣ ସଂଘର ନାମ ହେଉଛି "ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂଘ"।

ଗ) ଏହି ସଂସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ୱିଜରଲାଣ୍ଡର ମୋର୍ଜ ସହରରେ ଅବସ୍ଥିତ।

ଘ) ଏହି ସଂସ୍ଥା ବର୍ତ୍ତମାନ "ବିଶ୍ୱ ସଂରକ୍ଷଣ ସଂଘ" ନାମରେ ପରିଚିତ।

ପ୍ର.୮- ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ପଶୁପକ୍ଷୀ ମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଅଧିକ ସୁରକ୍ଷିତ - ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କର।

ଉ.କ) ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର ଡ଼ାଚ଼ିଗ୍ରାମ, ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡର କର୍ବେଟ୍, ଆସାମର ମାନସ, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶର ଦୁଧୱା, ତାମିଲନାଡୁର ମୁଦୁମଲାଇ, ଗୁଜରାଟର ଗୀର ପ୍ରଭୃତି ଆମ ଦେଶର କେତେକ ଜାତୀୟ ଅଭୟାରଣ୍ୟ।

ଖ) ସାଧାରଣତଃ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ପଶୁ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଏ।

ଗ) ଏହାର ସୁରକ୍ଷାକୁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ।

<u>ସଂକ୍ଷେପରେ ଉ[illegible]ର ଲେଖ :- (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)</u>

ପ୍ର.୧- ଆମ ଦେଶରେ ଥିବା ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ?

ଉ.କ) ଭାରତରେ ୧୪ଟି ରାଜ୍ୟରେ ୨୭ଟି ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି।

ଖ) ଏହି ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଆମର ମାନସ, ଝାରଖଣ୍ଡର ପାଲାମୁ, ଉତରାଖଣ୍ଡଣ କର୍ବେଟ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ମେଲଘାଟ, କର୍ଣ୍ଣାଟକର ବାନ୍ଦିପୁର, ଓଡ଼ିଶାର ସିମିଳିପାଳ ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦରବନ ଆଦି ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି।

ପ୍ରଶ୍ନ ୨- ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ନିମେନ୍ତ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଯୋଜନା ସହିତ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ?

ଉ.କ) ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ କୃତ୍ରିମ ପ୍ରଜନନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି। ତତ୍ ସହିତ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟୀକ ଶୋଷଣ ବନ୍ଦ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି।

ଖ) ପ୍ରଭାବିତ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଚ଼ିକିତ୍ସା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିସଂସ୍ଥା ନିକଟରେ ପ୍ରାଣୀ ଚ଼ିକିତ୍ସାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ।

ପ୍ର.୩- ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କାହିଁକି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

ଉ.କ) ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ନିଜର ବ[illegible]ା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଅରଣ୍ୟ, ତୃଣଭୂମି ଓ ଗୁଳ୍ମ ପ୍ରଭୃତି ଉଦ୍ଭିଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ।

ଖ) ତେଣୁ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଅରଣ୍ୟ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଏ।

ଗ) ଭୂ-ପ୍ରକୃତି, ମୃ[illegible]ା ଜଳବାୟୁ ଇତ୍ୟାଦି ଅନୁସାରେ ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ଅ[illegible]ରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି।

ପ୍ର.୪- ଓଡ଼ିଶାରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା କେତେକ ବିରଳ ଜଳଚ଼ର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର।

ଉ.କ) ମହାନଦୀ ମୁହାଣର ଭିତର କନିକା ଅ[illegible]ରେ ଓ ଋଷିକୁଲ୍ୟା ନଦୀ ମୁହାଣରେ ଅଲିଭରିଡ଼ଲେ ନାମକ ଏକ ବିରଳ କଇଁଛ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅଣ୍ଡା ଦେବାକୁ ଆସିଥାନ୍ତି।

ଖ) ଭିତରକନିକା ଅ[illegible]ରେ ଓ ଏହାର ଉପକୂଳରେ ନୀଳକଙ୍କଡ଼ା ପରି ବିରଳ ପ୍ରଜାତିର କଙ୍କଡ଼ା ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ।

ଗ) ଚ଼ିଲିକା ହ୍ରଦରେ ଇରାବତୀ ଡ଼ଲଫିନ୍ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି।

ପ୍ର.୫- ପକ୍ଷୀବିହାର କହିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝ ?

କ) ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ପକ୍ଷୀବିହାର ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ।

ଖ) ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଚିଲିକାକୁ ଏକ ପକ୍ଷୀବିହାର ଭାବେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି।

ଗ) ଏହା ସହିତ ରାଜସ୍ଥାନର ରନ୍ଥାମ୍ବୋର, ତାମିଲନାଡୁର ଦେବାନ୍ତାଙ୍ଗୁଲ ଓ କଲିମଠାରେ ପକ୍ଷୀବିହାର ଅଛି।

ପ୍ର.୬- ବିପଦ ପ୍ରବଣ ଜାତି କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ.କ) ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କ୍ରମାଗତ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ଓ ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଲୋପ ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ତାହାକୁ ବିପଦ ପ୍ରବଣ ଜାତି ପ୍ରାଣୀ କୁହାଯାଏ

ଖ) ବ[illegible]ମାନ କେତେକ ପ୍ରାଣୀକୁ ବିପଦ ପ୍ରବଣ ଜାତି ଭାବରେ ବିବେଚ୍ନା କରାଯାଉଛି।

ଗ) ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ - କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ ଫଳରେ କୀଟପତଙ୍ଗ, ପକ୍ଷୀ, ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଉଛି।

ଘ) ଏଥିରେ ପଶୁଚରଣ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭୂ-ବ୍ୟବହାର ଇତ୍ୟାଦିର ଅଧିକାର କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବରେ ବାରଣ କରାଯାଇଥାଏ।

<u>ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)</u>

ପ୍ରଶ୍ନ୧- ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଆମ ପରିବେଶର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ।

ଉ.କ) ଅନେକ ପଶୁପକ୍ଷୀ ଅରଣ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି।

ଖ) ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାକୃତିକ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି। ତେଣୁ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଆମ ପରିବେଶର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ଅଟେ।

ପ୍ରଶ୍ନ ୨- ଜୈବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ପାଉଛି।

ଉ.କ) ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ବାସସ୍ଥଳୀର ଭୌତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ରୂପାନ୍ତରଣ ବିଖଣ୍ଡନ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ପ୍ରଦୂଷଣ, ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟବହାର ଓ ଶିକାର ତଥା ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମାନବୀୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଯୋଗୁଁ ଜୈବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ପାଉଛି।

ଖ) ଏସବୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାରୁ ପରିସଂସ୍ଥାରେ ଜୀବନଯାପନ କରୁଥିବା ଅନେକ ଜାତି ଉପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି, ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଉଛି।

ପ୍ର.୩- ମାଂସାଶୀ ଓ ତୃଣଭୋଜୀ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ।

ଉ.କ) ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ମାଂସ ଆହାର କରନ୍ତି। ବାଘ, ଭାଲୁ, ସିଂହ, ଗଧିଆ ଇତ୍ୟାଦି ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀ ଅଟନ୍ତି।

ଖ) ତୃଣଭୋଜୀ ମାନେ ବିଭିନ୍ନ ତୃଣ ଓ ଗଛର ପତ୍ରକୁ ଖାଦ୍ୟ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି। ହାତୀ, ଗଣ୍ଡା, ହରିଣ, ଗୟଳ, ସମ୍ବର ଇତ୍ୟାଦି ତୃଣଭୋଜୀ ପ୍ରାଣୀ ଅଟନ୍ତି।

ପ୍ର ୪- କୁଆ, ଶାଗୁଣା ପରି ପକ୍ଷୀମାନେ ପରିବେଶର ମିତ୍ର।

ଉ.କ) କୁଆ, ଶାଗୁଣା ଆଦି ପକ୍ଷୀମାନେ କୀଟପତଙ୍ଗ, ପୋକଯୋକ, ପଶୁପକ୍ଷୀ ଓ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଶବକୁ ଖାଇଯାଆନ୍ତି।

ଖ) ଫଳରେ ସେମାନେ ପରିବେଶକୁ ପ୍ରଦୂଷଣମୁକ୍ତ ରଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପରିବେଶର ମିତ୍ର କୁହାଯାଏ।

<u>ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)</u>

ପ୍ର.୧- ଗୀର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଓ କାଜିରଙ୍ଗା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ।

ଉ.ଗୀର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ

କାଜିରଙ୍ଗା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ

କ) ଏହି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ସିଂହମାନଙ୍କ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ।

ଖ) ଏହି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଗୁଜରାଟରେ ଅବସ୍ଥିତ।

କ) କାଜିରଙ୍ଗା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ଗଣ୍ଡା ମାନଙ୍କ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ।

ଖ) ଏହି ଉଦ୍ୟାନଟି ଆସାମରେ ଅବସ୍ଥିତ।

ପ୍ର.୨- ଲାଲପାଣ୍ଡା ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା ଓ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା।

ଲାଲପାଣ୍ଡା ପ୍ରକଳ୍ପ **ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ**

କ)	ଲାଲପାଣ୍ଡା ଜାତୀୟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ

କ) ବ୍ୟାଘ୍ର ମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି ।

ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଟି ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ।

ଖ)	୧୯୯୬ ମସିହାରେ ଦାର୍ଜିଲିଙ୍ଗ ଠାରେ ପଦ୍ମଜା

ଖ)	ବାଘମାନେ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବା ପାଇଁ ଆମ ଦେଶରେ ନାଇଡୁ ହିମାଳୟାନ୍ ପ୍ରାଣୀ ଉଦ୍ୟାନ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ୨୭ଟି ଯୋଜନା ୧୪ଟି ରାଜ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି ।

କରାଯାଇ ଏହି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ପ୍ର.୩- କାର୍ବେଟ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ଓ ଗୀର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ

କର୍ବେଟ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ | **ଗୀର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ**

କ)	ବାଘମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ

ଖ)	ସିଂହମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗୀର ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

କ)	ଏହି ଅଭୟାରଣ୍ୟଟି ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡରେ ଅବସ୍ଥିତ କର୍ବେଟ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଅଟେ ଯାହା ଗୁଜରାଟ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଖ)	ଏହି ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନଟି ଗୋଟିଏ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜଳସମ୍ପଦ

ମନେରଖିବା ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା

ଜଳ ସମ୍ପଦରେ ତଥ୍ୟ - ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ୩ ଭାଗ ଜଳ ସେ ମଧ୍ୟରୁ

ମଧୁର ଜଳର ପରିମାଣ - ୩%

ବରଫ ଓ ହିମବାହ – ୭୦%

ପର୍ବତ ଶିଖରରେ ଥିବା ଜଳ – ୩୦%

ଭାରତରେ ବାର୍ଷିକ ବୃଷ୍ଟିପାତର ପରିମାଣ – ୪%

ବାର୍ଷିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଜଳର ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ - ୧୩୩

ଜଳାଭାବର କାରଣ :-

ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ଅନିଶ୍ଚିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ, ଜଳ ସମ୍ପଦର ଅନାବଶ୍ୟକ ବ୍ୟବହାର, ଅତ୍ୟଧିକ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ, ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ ସହରୀକରଣ, ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ଜଳସ୍ତର ହ୍ରାସ, ଅତ୍ୟଧିକ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ

ଜଳ ସମ୍ପଦର ସଂରକ୍ଷଣ –

ଜଳର ପ୍ରବାହମାନ ଗତିକୁ ନଦୀବନ୍ଧ, ତଟଜଳ, କେନାଲ ,କୃତ୍ରିମ ହ୍ରଦ ଓ ଜଳାଶୟ ନିର୍ମାଣ କରି ଜଳ ସଂରକ୍ଷିତ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଜଳ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନାକୁ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ୍ ନେହେରୁ ଆଧୁନିକ ଭାରତର ମନ୍ଦିର ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

ନଦୀ ଶଯ୍ୟାରେ ଜଳ ଭଣ୍ଡାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା

ଭାରତର ବହୁମୁଖୀ ନଦୀଜଳ ଯୋଜନା ସାରଣୀ -୦୭ କୁ ମନେରଖ

ଜାତୀୟ ନଦୀ ସଂଯୋଗୀକରଣ –

ଗଙ୍ଗା – କାବେରୀ ଲିଙ୍କ କେନାଲ

ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର– ଗଙ୍ଗା ଲିଙ୍ଗ କେନାଲ

ଚମ୍ବଲ ଲିଙ୍କ କେନାଲ

ପଶ୍ଚିମ ଘାଟ - ପର୍ବତ -ନଦୀ – ଉପକୂଳ ଲିଙ୍କ

ଜଳ ଅମଳ – ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟି ଜଳକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖାଯାଇ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ କରାଯାଏ ।

ଜଳସମ୍ପଦ

(MCQ)

୧) କେତେ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଭାରତର ଅନେକ ଭାଗ ଜଳ ସଂକଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି ?

(କ)୨୦୨୨ (ଖ)୨୦୨୬

(ଗ) ୨୦୨୫ (ଘ)୨୦୦୭

୨) ପୃଥିବୀର ସମଗ୍ର ବୃଷ୍ଟିପାତର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଭାରତ ପାଇଥାଏ ?

(କ) ୨ (ଖ) ୪

(ଗ) ୧୦ (ଘ) ୧

୪. ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠର ସମୁଦାୟ ଜଳର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ମଧୁର ଜଳ ?

(କ) ୧୦ (ଖ) ୫

(ଗ) ୨ (ଘ) ୩

୫. ବାର୍ଷିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା ମିଳୁଥିବା ଜଳର ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ କେତେ ?

(କ) ୩୩ (ଖ) ୧୩୩

(ଗ) ୧୦୦ (ଘ) ୧୪୧

୭. ମରୁଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ଝରଣା ଓ ତାର ଚାରିପାଖରେ ଖଜୁରୀ ଗଛ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଆଦି ଦେଖାଯାଉଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳକୁ କଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ବରଖାନ (ଖ) ବାଲୁକା ସ୍ତୁପ (ଘ) ମରୁଦ୍ୟାନ (ଘ) ମରୁଝର

୮. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ 'ସଲଟି ମରୁଦ୍ୟାନରେ କରାଯାଇଥାଏ ?

(କ) ଗହମ (ଖ) କପା

(ଗ) ମକା (ଘ) ଯଅ

୧୦. କେଉଁ ଶାସନଙ୍କ ସମୟରେ ନଦୀବନ୍ଧ, ହ୍ରଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) ଅଶୋକ (ଗ) ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ମୌର୍ଯ୍ୟ (ଗ) ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ଚୌହାନ (ଘ)ଆକବର

୧୧. ବିଖ୍ୟାତ ଭୋପାଳ ହ୍ରଦ କେବେ ଖୋଳା ହୋଇଥିଲା ?

(କ) ଏକାଦଶ (ଖ)ଦ୍ୱାଦଶ

(ଗ) ତ୍ରୟୋଦଶ (ଘ) ଦଶମ

୧୨. କେଉଁ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟିଠାରୁ ଅଲଗା–

(କ) କଳିଙ୍ଗ – ଓଡ଼ିଶା

(ଖ) ନାର୍ଗାର୍ଜୁନ କୋଣ୍ଡା - ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

(ଗ) ବେନୁର – ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ

(ଘ) କୋହ୍ଲାପୁର – ମହାରାଷ୍ଟ୍ର

୧୩. କେଉଁ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଦିଲ୍ଲୀସ୍ଥିତ ହଜଖ୍ୟାସ ଜଳାଶୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) ନବମ (ଖ)ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ

(ଗ) ପଞ୍ଚଦଶ (ଘ) ଷୋଡ଼ଶ

୧୫. ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନ ଅସନ୍ତୋଷର ପ୍ରଧାନ କାରଣଟି କଣ ?

(କ) କମ୍ କ୍ଷତିପୂରଣ (ଖ) ବନ୍ୟାପ୍ଲାବନ (ଗ) ବିସ୍ଥାପନ (ଘ) ମୃତ୍ତିକା ଜଳମଗ୍ନ

୧୬. ଦାମୋଦର ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା କେଉଁ ଦୁଇଟି ରାଜ୍ୟ ଉପକୃତ ହେଉଛି ?

(କ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଓ ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ

(ଖ) ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ଓ ଛତିଶଗଡ଼

(ଗ) ବିହାର ଓ ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ

(ଘ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ

୧୭. ଗୋବିନ୍ଦ ସାଗର ଜଳଭଣ୍ଡାର ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ବହୁମୁଖୀ ଯୋଜନା ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ।

(କ) ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା (ଖ) ଚମ୍ବଲ ଉପତ୍ୟକା (ଗ) ମେଟୁର (ଘ) ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ

୧୮. ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ ଯୋଜନାଦ୍ୱାରା ନିମୋକ୍ତ କେଉଁ ରାଜ୍ୟଟି ଉପକୃତ ହେଉନାହିଁ ?

(କ) ପ□ାବ (ଖ) ଗୁଜୁରାଟ (ଗ) ହରିୟାଣା (ଘ) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ

୧୯. କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ କେଉଁ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି ?

(କ) ନାଗାର୍ଜୁନ ସାଗର (ଖ) ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା

(ଗ) କୋଏନା (ଘ) କୋଶୀ

୨୦. ବିହାର ଓ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟଦ୍ୱୟ ନିମୋକ୍ତ କେଉଁ ବହୁମୁଖୀ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି ?

(କ) କୋଶୀ (ଖ) ଚମ୍ବଲ ଉପତ୍ୟକା (ଗ) ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ କେନାଲ (ଘ) କୋଏନା

୨୨. କୃଷ୍ଣାନଦୀରେ କେଉଁ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ?

(କ) ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା (ଖ) ନାଗାର୍ଜୁନ ସାଗର

(ଗ) ଚମ୍ବଲ ଉପତ୍ୟକା (ଘ) ରିହାନ୍ଦ୍

୨୩. ସର୍ଦ୍ଦାର ସରୋବର ଡ୍ୟାମ କେଉଁ ନଦୀରେ ନିର୍ମିତ ?

(କ) ଯମୁନା (ଖ) ସାବରମତି (ଗ) ପେରିୟାର (ଘ) ନର୍ମଦା

୨୪. ସତଲେଜ୍ ନଦୀରେ କେଉଁ ଯୋଜନାଟି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ?

(କ) ଭୂ-ଦାନ (ଖ) ଚାଷୀମୂଲିଆ

(ଗ) ନର୍ମଦା ବଂଚାଅ (ଘ) ନଦୀସୁରକ୍ଷା

୨୫. ସର୍ଦ୍ଦାର ସରୋବର ଡ୍ୟାମ ସହ କେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ?

(କ) ଭୂ-ଦାନ (ଖ)ଚାଷୀମୂଲିଆ (ଗ) ନର୍ମଦା ବଂଚାଅ (ଘ) ନଦୀସୁରକ୍ଷା

୨୭. ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ କିଏ ଆଧୁନିକ ଭାରତର ମନ୍ଦିର ବୋଲି କହିଥିଲେ ?

(କ) ସର୍ଦ୍ଦାର ପଟେଲ (ଖ) ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ

(ଗ) ସୁନ୍ଦରଲାଲ ବହୁଗୁଣା

(ଘ) ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ

୨୮. ନର୍ମଦା ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଥମେ କେଉଁ ପାରିବେଶିକ ସମସ୍ୟାକୁ ଆଧାର କରି ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା।

(କ) ବୃକ୍ଷଜଳମଗ୍ନ ହେବା

(ଖ) ଜନପଦ ଜଳମଗ୍ନ ହେବା

(ଗ) ଚାଷଜମି ଜଳମଗ୍ନ ହେବା

(ଘ) ଭୂମି ଜଳମଗ୍ନ ହେବା

୨୯. କେଉଁ ମସିହାରେ ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନରେ ଜଳପ୍ରବାହକୁ ରାଜ୍ୟର ବିଷୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ?

(କ) ୧୯୪୭ (ଖ)୧୯୪୬ (ଗ) ୧୯୫୦ (ଘ) ୧୯୫୨

୩୦. ଜଳବିବାଦ ଆଇନ କେବେ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) ୧୯୫୪ (ଖ) ୧୯୫୬ (ଗ) ୧୯୬୨ (ଘ) ୧୯୬୫

୩୧. କର୍ଣ୍ଣାଟକ, କେରଳ ଓ ତାମିଲନାଡୁ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ନଦୀକୁ ନେଇ ଜଳବିବାଦ ଦେଖାଦେଇଛି ?

(କ) ଗୋଦାବରୀ (ଖ)କୃଷ୍ଣ (ଗ) ତାପ୍ତୀ (ଘ) କାବେରୀ

୩୨. କେଉଁ ନଦୀକୁ ନେଇ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଜଳବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ?

(କ) କୃଷ୍ଣା (ଖ)ନର୍ମଦା (ଗ)ପେରିୟାର (ଘ) ରାବି

୩୩. ପୋଲାଭରମ୍ (ଗୋଦାବରୀ) କୁ ନେଇ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଦୁଇଟି ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ ଦେଖାଦେଇଛି ?

(କ) ତେଲେଙ୍ଗାନା ଓ ତାମିଲନାଡୁ

(ଖ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଓ ତେଲେଙ୍ଗାନା

(ଗ) ଓଡ଼ିଶା ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

(ଗ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ ତାମିଲନାଡୁ

୩୪. ଓଡ଼ିଶା ଓ ଛତିଶଗଡ଼ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ନଦୀକୁ ନେଇ ଗଠିତ ବିବାଦ ଚାଲିଛି ?

(କ) ବ୍ରାହ୍ମଣୀ (ଖ) ମହାନଦୀ (ଗ) ସୋନ (ଘ) ଅଙ୍ଗ

୩୫. ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ନଦୀକୁ ଜଳବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ?

(କ) ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା (ଖ) ଗୋଦାବରୀ (ଗ) କୃଷ୍ଣା(ଘ) ବଂଶଧାରା

୩୬. ଭାରତରେ ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ?

(କ) ନଦୀ ଉପତ୍ୟାକା ସଂଯୋଗୀକରଣ

(ଖ) ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ

(ଗ) ଜାତୀୟ ଜଳସେଚନ (ଘ) ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଜଳ ମିଶନ

୩୭. କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୋୟନାଠାରେ ଏକ ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ?

(କ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ ତାମିଲନାଡୁ

(ଖ) ତାମିଲନାଡୁ

(ଗ)ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (ଘ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

୩୮. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ଜାତୀୟ ଜଳ ସଂଯୋଗୀ ନୁହେଁ ?

(କ) ଗଙ୍ଗା – କାବେରୀ ଲିଙ୍କ୍ କେନାଲ

(ଖ) ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର - ସିନ୍ଧୁ ଲିଙ୍କ୍ କେନାଲ

(ଗ) ନର୍ମଦା ଲିଙ୍କ୍ କେନାଲ

(ଘ) ଚମ୍ବଲ ଲିଙ୍କ୍ କେନାଲ

୩୯. ପଶ୍ଚିମ ହିମାଳୟରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଖୋଳା ହୋଇଥିବା ପାଣି ମାହାରାର ନାମ କଣ ?

(କ) କୁଲ (ଖ) ଟନ୍କା

(ଗ) ଖାଡ଼ିନ (ଘ) ଦୋହାବ୍

୪୦. କେଉଁ ସହରରେ ଛାତ ଉପରେ ଜଳ ଅମଳ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ?

(କ) ଇଟାନଗର (ଖ) ଆଇଜଲ

(ଗ) ଶିଲଂ (ଘ) ଅଗରତାଲା

୪୧. ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ବୃଷ୍ଟିବହୁଳ ସ୍ଥାନ କେଉଁଟି ?

(କ) ଗୌହାଟି (ଖ) ମାଇସିନରାମ୍ (ଗ)ଡ଼େରାଡୁନ (ଘ) ଇମ୍ଫାଲ

୪୨. କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ବାଉଁଶ ନଳାଦ୍ୱାରା କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଜଳସେଚିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ମେଘାଳୟ (ଖ) ହରିୟାଣା

(ଗ) କେରଳ (ଘ) ଆସାମ

୪୩. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ସଂଗ୍ରହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଇନ୍ ଲାଗୁ କରିବାରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଥମ।

(କ) ତାମିଲନାଡୁ (ଖ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (ଗ) ସିକିମ୍ (ଘ) ମଣିପୁର

୪୫. କେଉଁ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଜଳ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡୁଛି ?

(କ) କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ (ଖ) ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ (ଗ) କଳାନୁଷ୍ଠାନ (ଘ) ଜ୍ଞାନାନୁଷ୍ଠାନ

୪୭. କେଉଁ ଦେଶରେ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ଭୂ-ଗର୍ଭ ଜଳ ଗଛିତ ହୋଇ ରହିଛି ?

(କ) ଚୀନ୍ (ଖ) ଋଷିଆ

(ଗ) ଭାରତ (ଘ) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା

୪୮. ପାହାଡ଼ ଉପରିସ୍ଥ ଝରଣାରୁ ନିମ୍ନସ୍ଥ ଅ□ଳକୁ କେଉଁ ଶକ୍ତି ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଉଁଶ ନଳ ଦ୍ୱାରା ଜଳସେଚନ କରାଯାଏ

(କ) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି (ଖ) ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି (ଗ) ସୌର ଶକ୍ତି (ଘ) ପବନ ଶକ୍ତି

୫୦. ଟନ୍‌କାରେ ସଂଗୃହୀତ ବୃଷ୍ଟିଜଳକୁ କଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ବିଶୁଦ୍ଧ ଜଳ (ଖ) ପଲାରପାନି (ଗ) ଭୂତଳ ଜଳ (ଘ) ସ□ିତ ଜଳ

୫୧. ଶୁଷ୍କ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧଶୁଷ୍କ ଅ□ଳରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ସଂରଚନାକୁ ଜୈସାଲମାର କଣ କୁହନ୍ତି ?

(କ) ଖାଡ଼ିନ୍ (ଖ) ଗୁଲ

(ଗ) ଜୋହାବ୍ (ଘ) ଟନ୍‌କା

୫୨. ଭାରତର ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ କେତେଜଣ କାର୍ଯ୍ୟରତ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଟ୍ରିବୁନାଲ୍ ଗଠନ କରି ନଦୀଜଳ ବିବାଦ ସମାଧାନ କରିପାରିବ ?

(କ) ୨ (ଖ) ୩

(ଗ) ୪ (ଘ) ୫

୫୩. ରାଜସ୍ଥାନର ବିଭିନ୍ନ ଅ□ଳରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଗଛିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଘରେ ଥିବା ଭୂ-ଗର୍ଭ ଜଳାଶୟକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

(କ) କୂର୍ପ (ଖ) ଜୋହାବ

(ଗ) ଟନ୍‌କା (ଘ) ବଙ୍କର

୫୪. କେଉଁଟି ଟନ୍‌କା ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ତଥ୍ୟ ନୁହେଁ ?

(କ) ଗଭୀରତା– ୬.୧ ମିଟର

(ଖ) ଉଚ୍ଚତା -୫.୩ ମିଟର

(ଗ) ଦୈର୍ଘ୍ୟ – ୪.୨୫ ମିଟର

(ଘ) ପ୍ରସ୍ଥ – ୨.୪ ମିଟର

୫୫. ଜୋହାବ୍ କହିଲେ ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝ ?

(କ) ଭୂଗର୍ଭ ଜଳାଶୟ

(ଖ) କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ସଂରଚନା

ଗ) ପାଣି ମାହାରା ଘ) ବାଉଁଶନଳା ଦ୍ୱାରା ଜଳସେଚନ ଦ୍ୱାରା

୫୭. ପ୍ରାଣୀ ଶରୀରରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଜଳଥାଏ ?

(କ) ୫୦ (ଖ) ୬୫

(ଗ) ୯୫ (ଘ) ୨୦

୫୮. କର୍ଣ୍ଣାଟକର ଗେଣ୍ଡାଥୁର ଗ୍ରାମରେ ପାଖପାଖି କୋଡ଼ୋଟି ପରିବାର ଛାତଉପରେ ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ?

(କ) ୩୦୦ (ଖ) ୪୫୦

(ଗ) ୭୦୦ (ଘ) ୫୫୦

୫୯. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଜଳଭାଗ ପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହେଁ ?

(କ) ଅନିଶ୍ଚିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ (ଖ) ଅସମାନ ବୃଷ୍ଟିପାତ

(ଗ) ଜଳସମ୍ବଳର ଅତ୍ୟଧିକ ଶୋଷଣ

(ଘ) ନିୟମିତ ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ

୬୦. ନଦୀ ଶଯ୍ୟାରେ ବନ୍ଧ କରିବା ଯୋଗୁଁ କେଉଁ ସମସ୍ୟାଟି ହେଉ ନାହିଁ ?

(କ) ନଦୀର ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରବାହ ପ୍ରତିହତ

(ଖ) ନଦୀର ଗଭୀରତା ବୃଦ୍ଧି

(ଗ) ଜଳଭଣ୍ଡାରରେ ଅଧିକ ପଟୁଜମା

(ଘ) ଜଳଜୀବମାନଙ୍କର ବଂଶବୃଦ୍ଧିରେ ବାଧା

Answer

୧.ଗ	୧୧.କ		୩୧.ଗ	୪୧.ଖ	୫୧.କ
୨.	୧୨. ଗ	୨୨.ଖ	୩୨. କ	୪୨. କ	୫୨.ଖ
	୧୩.ଖ	୨୩.ଘ	୩୩.ଗ	୪୩.କ	୫୩.ଗ
୪.ଘ		୨୪.କ	୩୪.ଖ		୫୪.ଖ
୫.ଖ	୧୫.ଗ	୨୫.ଗ	୩୫.କ	୪୫.ଖ	୫୫.ଖ
		୨୬.ଖ	୩୬.କ		
୭.ଗ	୧୭.ଘ	୨୭.କ	୩୭ ଗ	୪୭.ଗ	୫୭.ଗ
୮.କ	୧୮.ଖ	୨୮.ଘ	୩୮.ଖ	୪୮.ଖ	୫୮.ଗ
	୧୯.ଖ	୨୯.ଗ	୩୯.କ		୫୯.ଘ
୧୦.ଖ	୨୦.କ	୩୦.ଗ	୪୦.ଗ	୫୦.ଖ	୬୦ ଗ

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ- (ଜଳ ସମ୍ବଳ)

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୪ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)

୧. ପାରମ୍ପରିକ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ପଦ୍ଧତିର ଆଧୁନିକୀକରଣ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସଂଗ୍ରହରେ କିପରି ଉପଯୋଗୀ ହେଉଛି ?

Ans.

i. ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଜସ୍ଥାନରେ ପାନୀୟ ଜଳ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା।

ii. ରାଜସ୍ଥାନର ବିକାନିର, ଫାଲୋଡ଼ି ଓ ବାରମ୍ୱାର ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଘରେ ଘରେ ପାନୀୟ ଜଳ ରଖିବା ପାଇଁ ଟନ୍‌କା ନାମକ ଭୂଗ□ ଜଳାଶୟ ଥିଲା। ଟନକା ଗୁଡ଼ିକ ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ଅଂଶ।

iii. ଟନକା ଗୁଡ଼ିକ ଘରର ଅଗଣାରେ କିମ୍ୱା କୋଠରି ଭିତରେ ତିଆରି କରାଯାଇଥାଏ। ଛାତରେ ବର୍ଷୁଥିବା ବର୍ଷାଜଳ ପାଇପ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ଟନକାରେ ଗଚ୍ଛିତ ହୋଇଥାଏ।

iv. ଅନେକ ପରିବାରରେ ଟନକାକୁ ଲାଗି ଭୂତଳ କୋଠରି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଏ, ଯାହା ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ଖୁବ୍ ଥଣ୍ଡା ରହେ।

v. ଏହି ପାରମ୍ପରିକ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ପାରିବେଶିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଉ□ମ ଓ ଏହା ବହୁମୁଖୀ ଯୋଜନାର ବିକଳ୍ପ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିବ।

୨. ଦେଶର ଜଳ ସମ୍ପଦର ବିନିଯୋଗ କେଉଁ କେଉଁ ବିପଦରେ ହୋଇଥାଏ ?

Ans.

i. ଦେଶର ଜଳସମ୍ପଦ ମୁଖ୍ୟତଃ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ। ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ଜନିତ ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁଁ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଜଳସେଚନର ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି।

ii. ଜଳ ସମ୍ପଦ ସାଧାରଣତଃ ମନୁଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଛି।

iii. ଜନବହୁଳ ସହରା□ଳ ତଥା ଆଧୁନିକ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ଜଳ ସମ୍ପଦର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଧିକ ପଡ଼ିଥାଏ।

iv. ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ମାନଙ୍କରେ ଜଳର ଚାହିଦା ଅଧିକ।

v. ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ସହିତ ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକ ପୂରଣ ହୋଇପାରୁଛୁ।

୩. ଭାରତରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଜଳାଭାବରେ କାରଣ କ'ଣ ?

Ans.

i. ଭାରତରେ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ମୌସୁମୀ ବୃଷ୍ଟି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ। କିନ୍ତୁ ଏହାର ଅନିଶ୍ଚିତତା ବୃଷ୍ଟିପାତର ପରିମାଣକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ।

ii. ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧିଯୋଗୁଁ ଘରୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ ଓ ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ନିମନ୍ତେ ଜଳାଭାବ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦିଏ। ଅଧି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଜଳ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡୁଛି।

iii. ଶୁଷ୍କ ଋତୁରେ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦିନକୁ ଦିନ ଜଳର ଆବଶ୍ୟକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି।

iv. ଦେଶରେ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଓ କଳକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଫଳରେ ଜଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡୁଛି।

v. ସହରୀକରଣ, ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି, ଆଧୁନିକ ଜୀବନଶୈଳୀ ଆଦି ଯୋଗୁଁ ଜଳାଭାବ ଜନିତ ଉକ୍ତ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଯାଉଛି।

୪. ଭାରତରେ ଥିବା ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର।

Ans.

i. ନଦୀରେ ପ୍ରବାହିତ ଜଳକୁ ଅଟକାଇ ବଡ଼ ବଡ଼ କୃତ୍ରିମ ଜଳଭଣ୍ଡାରମାନ ସୃଷ୍ଟିକରାଯାଇଛି।

ii. ଦେଶରେ ହୋଇଥିବା କେତେକ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ, ହୀରାକୁଦ, ଦାମୋଦର, ନାଗାର୍ଜୁନ, ସାଗର,ରାଜସ୍ଥାନ କେନାଲ, କେଏନା କେନାଲ ଇତ୍ୟାଦି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ।

iii. ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ, ନଦୀବନ୍ଧ ପୃଥିବୀର ଉଚ୍ଚତମ ଓ ଭାରତର ବୃହ□ମ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା। ସେହିପରି ହୀରାକୁଦ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ହେଉଛି ପୃଥିବୀର ଦୀର୍ଘତମ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା।

iv. ଏହି ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ସାହାଯ୍ୟରେ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ମୃ□କାକ୍ଷୟ ରୋକିବା, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ, ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଜଳ ପରିବହନ ବନୀକରଣ ଆଜି କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇଥାଏ।

v. ଏହି ଯୋଜନା ସାହାଯ୍ୟରେ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷ, ପର୍ଯ୍ୟଟନର ବିକାଶ, ନୌକା ବିହାର, କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ଆଜି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

୫. ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ନିମନ୍ତେ ଆମ ଦେଶରେ କି ପ୍ରକାର ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଉଥିଲା ?

Ans.

i. ପଶ୍ଚିମ ହିମାଳୟ ଅ□ଳରେ ଗୁଲ୍ ଓ କୁଲ୍ ଭଳି ପାଣି ମାହାର। ଖୋଳି କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳସେଚନ କରାଯାଉଥିଲା।

ii. ରାଜସ୍ଥାନରେ ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ଅମଳ କରି ପାନୀୟ ଜଳରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା।

iii. କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ପାଇଁ ଜେଅମାଲମାପ୍ ଅ□ଳରେ ଖାଡ଼ିନ୍ ଓ ରାଜସ୍ଥାନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଜୋହାଦ୍ ନାମକ ସଂରଚନା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଥିଲା।

iv. ରାଜସ୍ଥାନର ବିକାନିର ଫାଲୋଡ଼ି, ବାରମାର୍ ଜିଲ୍ଲାରେ ଘରେ ଘରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଗଚ୍ଛିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଭୂଗର୍ଭ ଜଳାଶୟ ଟନକା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଥିଲା।

v. ତାମିଲନାଡୁ ଓ ମହୀଶୂର ଜିଲ୍ଲାର ଗେଣ୍ଡାଥୁର ଗ୍ରାମରେ ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ କରାଯାଉଥିଲା।

୬. ବୃହତ୍ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକୁ କାହିଁକି ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୁହାଯାଏ ?

Ans.

i. ବୃହତ୍ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକରେ ସ□ିତ ଜଳକୁ ଚାଷ ଜମିରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ।

ii. ଆଜିକାଲି କେବଳ ଜଳସେଚନ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରାନଯାଇ ଏଥିରୁ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ, ଘରୋଇ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହାର, ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ।

iii. ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ବହୁମୁଖୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ହୋଇପାରୁଛି।

iv. ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା କୃଷିର ବିକାଶ ଓ ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ହୋଇ ପାରୁଛି।

୭. ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୁଫଳର କାରଣମାନ ଲେଖ।

Ans.

i. ନଦୀ ଶଯ୍ୟରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରବାହ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥାଏ। ଜଳ ଭଣ୍ଡାରରେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ପଟୁ ଜମା ହୁଏ।

ii. ନଦୀର ଗଭୀରତା କମିବା ସହିତ ଜଳଜୀବମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଧାରଣା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ।

iii. ନଦୀବନ୍ଧ ଦ୍ୱାରା ଜଳଜୀବମାନଙ୍କର ଗତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ବଂଶ ବିସ୍ତାରରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ।

iv. ଜଳ ଭଣ୍ଡାର ସୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାକୃତିକ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ମୃତ୍ତିକା ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂର ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ଘଟେ।

୮. ଜାତୀୟ ଜଳ ସଂଯୋଗୀ କାହାକୁ କହନ୍ତି ?

Ans.

i. ଭାରତରେ ମୌସୁମୀ ବାୟୁର ଅସମାନତା ଯୋଗୁଁ ବୃଷ୍ଟିପାତରେ ଅସମନତା ବଣ୍ଟନ ଦେଖାଯାଏ।

ii. ପର୍ବତରୁ ଉତ୍ପତ୍ତିଲାଭ ନଦୀ ଗୁଡ଼ିକ ଚିରସ୍ରୋତା ମାତ୍ର, ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ନଦୀ ଖରସ୍ରୋତାର ଅଟନ୍ତି।

iii. ବର୍ଷସାରା ଦେଶରେ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମାନ ପରିମାଣ ଜଳର ଉପଲବ୍ଧ ନଥାଏ।

iv. ଏହି ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ବା ଜାତୀୟ ଜଳ ସଂଯୋଗୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି।

୯. ନଦୀ ଜଳ ବିବାଦ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଦେଶରେ କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ?

Ans.

i. ଭାରତରେ ନଦୀ ଗୁଡ଼ିକ ଏକାଧିକ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ଏଥିରୁ ସୁବିଧା ପାଇବା ପାଇଁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବିବାଦକୁ ନଦୀ ଜଳ ବିବାଦ କହନ୍ତି।

ii. ୧୯୫୦ ମସିହାରେ ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନରେ ଜଳ ପ୍ରବାହକୁ ରାଜ୍ୟର ବିଷୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ନଦୀର ଜଳକୁ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି।

iii. କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଜଳ ବଣ୍ଟନ ତଥା ବିବାଦକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଆନ୍ତି। ୧୯୫୬ ମସିହାରେ ଜଳ ବିବାଦ ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି।

iv. ଭାରତରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତ ଏକ ତିନିଜଣ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଜଜ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ ଜଳ ବିବାଦର ସମାଧାନ ନିମନ୍ତେ ଏକ ଟ୍ରିବୁନାଲ ଗଠନ କରାଯାଇଛି।

୧୦. ବୃହତ୍ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକ ବିରୋଧରେ କାହିଁକି ସାମାଜିକର ଆନ୍ଦୋଳନ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ?

i. ବହୁମୁଖୀ ଏବଂ ବୃହତ୍ ନଦୀବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ିକ ବିରୋଧରେ ଅନେକ ସାମାଜିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ୍ର ହୋଇଥାଏ।

ii. ଏହି ଯୋଜନା 'ଳରେ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଜନସାଧାରଣ ବିଦାପିତ ହୋଇଥାନ୍ତି।

iii. ଦେଶର ସମୂହ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ନିମନ୍ତେର ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କରର ଭିଟାମାଟି, ଚାଷଜମି ଓ ଜୀବିକା ହରାଇ ଥାଆନ୍ତି।

iv. ଏହି କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅନେକ କ୍ଷତି ଘଟାଇଥାଏ।

v. କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବାର ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗ୍ରାମର ଜଣେ ଜମିହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ନାହିଁ ନଥିବା କ୍ଷତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରଦାନ କର। (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. "ଜଳ ବହୁଳେ ସୃଷ୍ଟିନାଶ ଓ ଜଳ ବିହୁନେ ସୃଷ୍ଟିନାଶ" ଉକ୍ତିଟିର ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କର।

Ans.

i. ବନ୍ୟା ଜଳର ଆଧିକ୍ୟ ଏବଂ ମରୁଡ଼ି ଜଳାଭାବ ଯୋଗୁଁ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥାଏ, ଉଭୟ ଧ୍ୱଂସର କାରଣ ବା ବିପଦର କାରଣ ଅଟେ।

ii. ଜଳ ଜୀବନ ଦାନ କରେ ଓ ପୁଣି ଜୀବନ ହାନି ଘଟାଏ।

iii. ମଣିଷର ଦୈନନ୍ଦୀନ କାର୍ଯ୍ୟ କଳକାରଖାନାର ଆବଶ୍ୟକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଜଳ ଅମୃତ ସଦୃଶ।

୨. "ଜଳ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତିର ଅମୂଲ୍ୟ ଉପହାର-" ପ୍ରତିପାଦନ କର।

Ans.

i. ଜଳ ବିନା ଜୀବନର କଳ୍ପନା ଅସମ୍ଭବ, ଯେହେତୁ ଜୀବନର ସୃଷ୍ଟିର ହୋଇଥିଲା।

ii. ପ୍ରାଣୀ ଶରୀରରେ ୬୫% ଓ ଉଦ୍ଭିଦରେ ପ୍ରାୟ ୬୫% ପ୍ରତିଶତ ଜଳ ରହିଥାଏ।

iii. ବିକାଶ ପାଇଁ ଜଳ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦାନ।

୩. ଟନକା:-

Ans.

i. ରାଜସ୍ଥାନର ଶୁଷ୍କ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧଶୁଷ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଜ୍ଞାନିର ପଗେଲୋଡି ଓ ବାରମ୍ଯାର ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଘରେ ଘରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଗଚ୍ଛିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଭୂଗର୍ଭ ଜଳାଶୟ, ତାହାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାରେ ଟନକା କହନ୍ତି।

ii. ଏହା ୬୧ ମିଟର ଗଭୀର, ୪.୨୫ ମିଟର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଓ ୨.୪ ମିଟର ପ୍ରସ୍ଥ ବିଶିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ।

iii. ଏହା ଛାତ ଉପରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳର ଅଂଶ ବିଶେଷ। ବୃଷ୍ଟିଜଳକୁ ପାଇପ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ।

୪. ହଜ୍‌ଖାସ୍ ଜଳାଶୟ :-

Ans.

i. ହଜଖାସ୍ ଦିଲ୍ଲୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ସ୍ଥାନ।

ii. ସମ୍ରାଟ ଇଲ୍‌ତୁତ୍‌ମିସ୍ ଏଠାରେ ଏକ ଜଳାଶୟ ଜଳ ସେଚନ ପାଇଁ ଖନନ କରିଥିଲେ।

iii. ଏହି ଜଳାଶୟ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଶିରିଫୋର୍ଟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ପାଇଁ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା।।

୫. ବୁନ୍ଦା ଜଳସେଚନ:-

i. ପାହାଡ଼ ଉପରିସ୍ଥ ଝରଣାରୁ ନିମ୍ନସ୍ଥ ଜାଗାରେ ଜଳ ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟରେ ବାଉଁଶନଳା ସାହାଯ୍ୟରେ ତଳେର ପହଞ୍ଚିଥାଏ।

ii. ମେଘାଳୟରେ ପ୍ରବାହିତ ସ୍ରୋତ ଓ ଝରଣା ଜଳକୁ ବାଉଁଶର ନଳା ସାହାଯ୍ୟରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥାଏ, ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା।

iii. ପ୍ରାୟ ୧୮ ରୁ ୨୦ ଲିଟର ପାଣି ବାଉଁଶ ନଳା ସାହାଯ୍ୟରେ ଶହ ଶହ ମିଟର ଦୂରଗତି କଳାପରେ ଗଛମୂଳରେ ପ୍ରତି ମିନିଟ୍‌ରେ ୨୦-୮୦ ବୁନ୍ଦା ହିସାବରେ ପଡ଼େ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁନ୍ଦା ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କୁହାଯାଏ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଚିରସ୍ରୋତା ନଦୀ ଓ ଖରସ୍ରୋତା ନଦୀ:

Ans.

ଚିରସ୍ରୋତା ନଦୀ:-

i. ଭାରତରେ ହିମାଳୟ ପର୍ବତରୁ ଉତ୍ପତ୍ତିଲାଭ କରିଥିବା ନଦୀ ଗୁଡ଼ିକ ଚିରସ୍ରୋତା ନଦୀ ଅଟନ୍ତି ।

ii. ହିମାଳୟରେ ତୁଷାରପାତ ହେଉଥିବାରୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ବରଫ ତରଳି ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥାଏ। ତେଣୁ ବର୍ଷସାରା ପ୍ରବାହିତ ନଦୀକୁ ଚିରସ୍ରୋତା ନଦୀ କୁହାଯାଏ।

ଖରସ୍ରୋତା:

i. ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରରେ ପ୍ରବାହିତ ନଦୀଗୁଡ଼ିକକ କେବଳ ବର୍ଷାଋତୁରେ ଜଳ ପ୍ରବାହ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ପ୍ରାୟ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଯାଉଥିବାରୁ ଏହି ନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଖରସ୍ରୋତା ନଦୀ କହନ୍ତି।

ii. ଏହି ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଷାଦିନେ ଜଳ ପାଇଥାଏ, ତେଣୁ ଏହାକୁ ମ୍ଭ ବର୍ଷାପୃଷ୍ଟ ନଦୀ କହନ୍ତି।

୨. ଗୁଲ୍ ଓ ଖାଡିନ୍

Ans.

ଗୁଲ୍

i. ହିମାଳୟ ପରି ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକର ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଜଳର ଗତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ପାଇଁର ଖୋଳାଯାଇଥିବା ପାଣି ମହୀରାକୁ ଗୁଲ୍ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଏହା ସାହାଯ୍ୟରେ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଳସେଚନ କରାଯାଏ ।

ଖାଡିନ୍:-

i. ରାଜସ୍ଥାନର ଜୈସାଲ୍ମେର ପରି ଶୁଷ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ । ଏହି ଜଳ ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ମିତ ସରଞ୍ଜାମକୁ ଖାଡିନ୍ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଜଳ ଏହିଠାରେ ସଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରଖାଯାଏ ଏବଂ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

୩. ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ ଯୋଜନା ଓ ହୀରାକୁଦ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା

Ans.

ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା

i. ସତ୍ଲେଜ ଓ ବେୟାମ୍ ନଦୀର ଅବବାହିକାରେ ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ ଯୋଜନା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ।

ii. ଏହି ଯୋଜନାରେ ଜଳକୁ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସହିତଦ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ମଧ୍ଯ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ।

ହୀରାକୁଦ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା =:-

i. ମହାନଦୀ ଅବାବିହାକରେ ହୀରାକୁଦ ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ।

ii. ଏହି ଯୋଜନାରେ ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ସହିତ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ଯ କରାଯାଇଛି ।

<u>ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)</u>

୧. ଜଳ ଏକ ଅସରନ୍ତି ସମ୍ବଳ ।

Ans.

i. ମୁଖ୍ୟତଃ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଦ୍ୱାରା ଭୂ-ପୃଷ୍ଠ ଓ ଭୂତ-ଗର୍ଭରେ ଜଳ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ।

ii. ଜଳଚକ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଜଳ ନିରନ୍ତର ନବୀକରଣ ଓ ଭରଣା ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଜଳ ଏକ ଅସରନ୍ତି ସମ୍ବଳ ।

୨. ନଦୀବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଜିକାଲି ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୁହାଯାଇଛି ।

Ans.

i. ପାରମ୍ପରିକ ଭାବେ ନଦୀ ଶଯ୍ୟାରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ଜଳ ପ୍ରବାହକୁ ରୋକାଯାଉ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବହି ସଞ୍ଚିତ ଜଳକୁ ଚାପ ଜମିରେ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୁହାଯାଇଛି ।

ii. କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ କେବଳ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ ନ କରି ଏଥିରୁ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ, ଘରୋଇ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହାର, ବନ୍ୟାନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନୌକା ବିହାର ପରି ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୁହାଯାଏ ।

୩. ଶିଲଂ ସହରରେ ଛାତ ଉପରେ ଜଳ ଅମଳ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

Ans.

i. ଗାରୋ, ଖାସି ଓ ଜୟନ୍ତିଆ ପାର୍ବତମାଳା. ଅନୁବାଦ ପାର୍ଶ୍ୱ ଅଞ୍ଚଳରେ ମେଘାଳୟର ରାଜଧାନୀ ଶିଲଂ ଅବସ୍ଥିତ ।

ii. ଏହା ଚେରାପୁଞ୍ଜି ଓ ମାଇସିନ୍ରାମ୍ ପରି ବୃଷ୍ଟି ବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳ ଠାରୁ ମାତ୍ର ୫୫ କି.ମି. ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତି ।

iii. କିନ୍ତୁ ଶିଳିଂ ବୃଷ୍ଟି ଛାୟା ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ତେଣୁ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଜଳାଭାବକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଶିଲଂ ସହରରେ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଅମଳ ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

୪ର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ :

ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ

ମନେରଖିବା ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା

ଖଣିର ଜାତ ମୁଖ୍ୟତଃ ଖଣି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ମିଳିଥାଏ ।

ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଧାତବ ଖଣିଜ, ଅଧାତବ ଖଣିଜ, ଶକ୍ତି ଖଣିଜ

ଧାତବ ଖଣିଜ-

ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ – ଲୁହାପଥର, ମାଙ୍ଗାନିଜ, ନିକେଲ, କୋବାଲ୍ଟ

ଲୌହ ବିହୀନ - ତମ୍ବା, ସୀସା, ଟିଣ, ବକ୍ସାଇଟ୍

ମୂଲ୍ୟବାନ ଖଣିଜ – ସୁନା, ରୂପା, ପ୍ଲାଟିନମ୍

ଅଧାତବ ଖଣିଜ-

ଅଭ୍ର, ଲବଣ, ପଟାସ୍, ସଲଫର, ଗ୍ରାନାଇଟ୍, ଚୂନପଥର, ମାର୍ବଲ, ବାଲୁକା ପ୍ରସ୍ତର

ଶକ୍ତି ଖଣିଜ –

କୋଇଲା, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ, ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ

ଭାରତର ଲୁହାପଥର ମିଳୁଥିବା ରାଜ୍ୟ-

ଓଡିଶା- ୩୪%, ଛତିଶଗଡ – ୧୫%, ଝାଡଖଣ୍ଡ – ୧୦% , କର୍ଣ୍ଣାଟକ – ୨୨%, ଗୋଆ – ୧୪%, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ – ୪%, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ – ୧ %

ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ଲୁହାପଥର ବଳୟ –

ଓଡିଶା ଓ ଝାଡଖଣ୍ଡ ଅଂଚଳ

ଦୁର୍ଗ-ବସ୍ତର-ଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଅଂଚଳ

ବେଲାରୀ –ଚିତ୍ରଦୁର୍ଗ –ଚିକମାଗାଲୁର –ଟୁମକୁର ଅଂଚଳ

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଆ ଅଂଚଳ

ଭାରତରେ ମାଙ୍ଗାନିଜ ଉତ୍ପାଦନ –

ଓଡିଶା- ୨୪%, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର -୨୭.୬୬, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ -୨୭.୫୯%, ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ – ୧୩%, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ – ୭.୨୫%

ଭାରତରେ ବକ୍ସାଇଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ– ଓଡିଶା – ୪୯%, ଗୁଜରାଟ -୨୪%, ଝାଡଖଣ୍ଡ -୯%, ଛତିଶଗଡ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର – ୮%, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ -୧୦%

ଭାରତରେ ଚୂନପଥର ଉତ୍ପାଦନ -

ରାଜସ୍ଥାନ -୨୧%, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ – ୧୧%, ଛତିଶଗଡ – ୧୧%, କର୍ଣ୍ଣାଟକ -୧୦%, ଗୁଜରାଟ -୮%, ତେଲେଙ୍ଗାନ -୮%, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ – ୧୩%

ଖଣିଜର ବିପତ୍ତି –

ଖଣିରୁ ବାହାରୁଥିବା ଧୂଳି, ଧୂଆଁ ଓ ଦୂଷିତ ଗ୍ୟାସ ଫୁସଫୁସ ଜନିତ ରୋଗ, ପରିବେଶକୁ ପଦୂଷିତ କରେ, ସମୟେ ସମୟେ ଖଣିଛାତ ଭୁଷୁଡିବା,ଖଣିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା, ଭୂମି ଓ ମୃତ୍ତିକା ଅବକ୍ଷୟ, ଜଳସ୍ରୋତ ଦୂଷିତ

ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ-

ଭାରତରେ ଉଦାରୀକରଣ, ଜଗତୀକରଣ ନୀତି ଲାଗୁହେବା ପରେ ଏକ ନୂତନ ଖଣିଜ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା ଯେପରି ସୁଚିନ୍ତିତ ଓ ଯୋଜନା ବଦ୍ଧ ଭାବରେ ସୁବିନିଯୋଗ ହେବ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସମାଜ , ସଂସ୍କୃତି , ଦେଶର ଉନ୍ନତି ହେବ ।

ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ

(MCQ)

୩) କଠିନତମ ଖଣିଜର ନାମ କଣ ?
(କ) ଲୁହା (ଖ) ଆଲୁମିନିୟମ୍ (ଗ) ସୁନା(ଘ) ହୀରା

୪) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମ୍ନରୁ କେଉଁଟି ଏକ ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ ଅଟେ ?
(କ) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ (ଖ) ପ୍ଲାଟିନମ୍ (ଗ) ତମ୍ବା(ଘ) ସିସା

୬) ଚୂନପଥର କେତୋଟି ଖଣିଜରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ ?
(କ) ୧ (ଖ) ୨ (ଗ) ୩ (ଘ) ୪

୭) କେଉଁ ଖଣିଜ ଦାନ୍ତ ସ‘। କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ?
(କ) ଫ୍ଲୁରାଇଡ୍ (ଖ)ରୁଟାଇଲ୍
(ଗ) ଇଲମେନାଇଟ୍ (ଘ) ଆଲୁମିନିୟମ ଅକସାଇଡ୍

୮) ମାର୍ବଲ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଶିଳାର ଉଦାହରଣ ଅଟେ ?
(କ) ଆଗ୍ନେୟ (ଖ) ରୂପାନ୍ତରିତ
(ଗ) ଅବକ୍ଷିପ୍ତ (ଘ) ବାସାଇଟ୍

୯. କେଉଁ ଲୁହାଖଣି ଓଡ଼ିଶାରେ ନାହିଁ ?
(କ) ବରସୁଆ (ଖ) ଗୁଆ
(ଗ) କୋଇଡା (ଘ) ଯୋଡା

୧୦) ଭାରତର ସର୍ବାଧିକ ବକ୍ସାଇଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ରାଜ୍ୟ କଣ ?
(କ) ଓଡ଼ିଶା (ଖ) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର
(ଗ) ଛତିଶଗଡ଼ (ଘ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

୧୧) କେଉଁ ମସିହାରେ ନୂତନ ଖଣିଜ ଆଇନ୍ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା ?

(କ) ୨୦୦୦ (ଖ) ୨୦୧୭(ଗ) ୨୦୧୯ (ଘ) ୨୦୨୦

୧୨) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଟୁଥ୍‌ପେଷ୍ଟର ରଙ୍ଗ ଧୋବଲା କରିଥାଏ ?

(କ) ରୁଟାଇଲ୍ (ଖ) ଇଲମେନାଇଟ୍ (ଗ) ଟାଇଟାନିୟମ୍ (ଘ) 'ସ୍'ଟ୍

୧୩) ସର୍ବାଧିକ ଚୂନପଥର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (ଖ) ରାଜସ୍ଥାନ

(ଗ) ଛତିଶଗଡ଼ (ଘ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ

୧୪) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭିନ୍ନ ଅଟେ ?

(କ) ଲୁହାପଥର (ଖ) ମାଙ୍ଗାନିଜ (ଗ) ଟିଣ (ଘ) ନିକେଲ୍

୧୫) ସବୁଠାରୁ କୋମଳ ଖଣିଜର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ରୂପା (ଖ) ଟିଣ

(ଗ) ଟାଲ୍କ (ଘ) ଚୂନପଥର

୧୬) ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେତେରୁ ଅଧିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଛି ?

(କ) ୧୦୦୦ (ଖ) ୨୦୦୦ (ଗ) ୨୫୦୦ (ଘ) ୩୦୦୦

୧୮) ଭାରତର ସମୁଦାୟ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍‌ର ଶତକଡା କେତେଭାଗ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ୨୭.୬୬ (ଖ) ୨୪

(ଗ) ୨୭.୬୨ (ଘ) ୨୭.୭୫

୧୯) ଇସ୍ପାତ୍ ତିଆରି ତିଆରି ପାଇଁ ଲୁହା ସହିତ ମିଶା ଯାଉଥିବା ଧାତୁଟି କ'ଣ ?

(କ) ସଲଫର୍ (ଖ) ଗ୍ରାନାଇଟ୍ (ଗ) ବାଲୁକା ପ୍ରସ୍ତର (ଘ) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍

୨୦) କେଉଁ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟଟି ଟୁଥ୍‌ପେଷ୍ଟ୍‌ର ଚମକ ବଢାଇ ଥାଏ ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ସୀସା

(ଗ) ଫସ୍‌ଫେଟ୍ (ଘ) ରୁଟାଇଲ୍

୨୧) ନଦୀ ଶର୍ଯ୍ୟା ଓ ପାହାଡ଼ର ପାଦ ଦେଶରେ ପଟୁ ନିକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଖଣିଜଟି କଣ ?

(କ) ସୁନା (ଖ) କୋକାଲୁ

(ଗ) ନିକେଲ (ଘ) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍

୨୨) କେଉଁଟି ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ ଅଟେ ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ଜିପ୍‌ସମ୍

(ଗ) କୋବାଲଟ୍ (ଘ) ଡୋଲୋମାଇଟ୍

୨୩) କେଉଁ ଅଧାତବ ଖଣିଜଟି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଓ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ଶିଳ୍ପରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ସଲ୍'ର୍

(ଗ) ଗ୍ରାନାଇଟ୍ (ଘ) ଚୂନପଥର

୨୪) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଉତ୍ପାଦନରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ଭାରତରେ ପ୍ରଥମ ?

(କ) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (ଖ) ପଞ୍ଜାବ

(ଗ) ଓଡ଼ିଶା (ଘ) ତାମିଲନାଡୁ

୨୫) ମ୍ୟାଗ୍ନେନିଲଟ୍ ଲୌହପିଣ୍ଡର କେଉଁ ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ ଏହା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିଳ୍ପରେ ନଯୋଜିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ଚୁମ୍ବକୀୟ ଗୁଣ (ଖ) ଅଚୁମ୍ବକୀୟ ଗୁଣ

(ଗ) ଧାତବୀୟ (ଘ) ଅଧାତବୀୟ

୨୬) ପାହଡ଼ର ପାଦଦେଶ ଓ ନଦୀଶଯ୍ୟାରେ ପଟୁ ନିକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ- ଏହାକୁ କେଉଁ ନିକ୍ଷେପ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ (ଖ) ଗୁଟିକା

(ଘ) ପ୍ଲାସର (ଘ) ପେସର୍

୨୭) ବ୍ଲିଚିଂ ପାଉଡର କୀଟନାଶକ ଏବଂ ରଙ୍ଗ ତିଆରିରେ କ'ଣ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(କ) ବକ୍ସାସାଇଟ୍ (ଖ) କ୍ରୋମାଇଟ୍ (ଗ) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ (ଘ) ଅଭ୍ର

୨୮) କେଉଁ ଶିଳାରୁ ଚୂନପଥର ମିଳିଥାଏ ?

(କ) ଆଗ୍ନେୟ (ଖ) ଅବକ୍ଷିପ୍ତ (ଗ) ରୂପାନ୍ତରିତ (ଘ) ପ୍ରାଥମିକ

୨୯) ଆଗ୍ନେୟ ଓ ରୂପାନ୍ତରିତ ଶିଳାର 'ାଟରେ ଖଣିଜର ମାତ୍ରା ଅଧିକ ଥିଲେ ତାହାକୁ କଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଭେନ୍ (ଖ) ପ୍ଲାସର୍ ନିକ୍ଷେପ (ଗ) ଧାତୁସ୍ତର (ଘ) ଅବକ୍ଷିପ୍ତ

୩୨) ଦାନ୍ତର ଛିଦ୍ର ନହେବା ପାଇଁ କ'ଣ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

(କ) ଫ୍ଲୋରାଇଡ୍ (ଖ) 'ସ୍'େଟ୍ (ଗ) ରୁଟାଇଲ (ଘ) ଇଲମେନାଇଟ୍

୩୪) ଆମର ଦୈନିକ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ପୌଷ୍ଟିକତାର ଶତକଡା କେତେ ଭାଗ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଅଟେ ?

(କ) ୦.୩ (ଖ) ୦.୪

(ଗ) ୦.୫ (ଘ) ୦.୭

୩୫) ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟଖଣିଜର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣିଜପଦାର୍ଥ ସହ ମିଶ୍ରିତ ଶିଳାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(କ) ଖଣିଜ ସମ୍ବଳ (ଖ) ଖଣିଜପିଣ୍ଡ (ଘ) ଶିଳା(ଘ) ଭେନ୍

୩୬) ଭେନ୍ କିମ୍ବା ଲୋଡରୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଖଣୀଜଟି ମିଳି ନଥାଏ ?

(କ) ଦସ୍ତା (କ) ତମ୍ବା

(ଗ) ସୁନା (ଘ) ହୀରା

୩୭) ଖଣିଜ କମ୍ ପରିମାଣରେ ଥିଲେ ତାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଭେନ୍ (ଖ) ଲୋଡ଼ (ଗ) ଧାତୁସ୍ତର (ଘ) ଘନତ୍ୱ

୩୮) ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଶିଳାରେ ଥିବା 'ାଟ, ଛିଦ୍ର, ଭୂଭ୍ରଂଶ ଏବଂ ଖଞ୍ଜା ମାନଙ୍କରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଥାଏ ?

(କ) ଅବକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ରୂପାନ୍ତରିତ (ଖ) ଆଗ୍ନେୟ ଓ ଅବକ୍ଷିପ୍ତ

(ଗ) ରୂପାନ୍ତରିତ ଓ ଚୂନପଥର(ଘ) ଆଗ୍ନେୟ ଓ ରୂପାନ୍ତରିତ

୪୦) ସମୁଦ୍ର ଶଯ୍ୟାରେ କେଉଁଟି ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ମହଜୁଦ୍ ଅଛି ?

(କ) ସୁନା (ଖ) ରୂପା (ଗ) ମାଙ୍ଗାନିଜ (ଘ) ପ୍ଲାଟିନମ୍

୪୨) ଶିଳ୍ପ ବିକାଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ କିଏ ?

(କ) ମଙ୍ଗାନିଜ (ଖ) ବକ୍ସାଇଟ୍ (ଗ) ଲୁହାପଥର (ଘ) କୋଇଲା

୪୩) ମାଗ୍ନେଟାଇଟ୍ ଲୌହପିଣ୍ଡରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଲୁହା ଥାଏ ?

(କ) ୫୦-୭୦ (ଖ) ୬୦-୭୦ (ଗ) ୭୦ (ଘ) ୭୦-୮୦

୪୪) ହେମାଟାଇଟ୍ ଲୁହାପଥରରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଲୁହା ଥାଏ ?

(କ) ୪୦-୫୦ (ଖ) ୫୦ -୬୦ (ଗ) ୬୦-୭୦ (ଘ) ୫୫-୬୦

୪୭) ବାଇଲାଡିଲା ଲୌହଖଣି କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(କ) ଛତିଶଗଡ (ଖ) ଝାଡଖଣ୍ଡ (ଗ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (ଘ) ଗୋଆ

୪୮) ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁ ତଥ୍ୟଟି ଠିକ୍ ନୁହେଁ ?

(କ) ଓଡ଼ିଶା – ୩୪% (ଖ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ – ୨୫% (ଗ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ-୪% (ଘ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ-୧୦%.

୪୯) ବଇଲାଡିଲା ଖଣି ଅ□ଳରେ କେତୋଟି ଖଣି ରହିଛି ?

(କ) ୧୦ (ଖ) ୧୧

(ଗ) ୧୨ (ଘ) ୧୪

୫୦) କୁଦ୍ରମୁଖ ଖଣିରୁ କେଉଁ ଲୁହା କାରଖାନାକୁ ଲୁହାପଥର ଗିଲା ଆକାର ପରିବହନ କରାଯାଏ ?

(କ) ବୋକାରୋ (ଖ) ଦେଲେଟ(ଗ) ପୋର୍ଟନୋଭା (ଘ) ବିଶାଖାପାଟଣା

୫୧) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଗୋଆ ଲୌହବଳୟରୁ କେଉଁ ବନ୍ଦର ଦେଇ ଲୁହାପଥର ରପ୍ତାନି କରାଯାଇଥାଏ ?

(କ) ବିଶାକାପାଟଣା (ଖ) ମୁମ୍ବାଇ (ଗ)ମାଙ୍ଗାଲୋର (ଘ)ମାର୍ମାଗାଓ

୫୨) ଗୋଟିଏ ଟନ୍ ଇସ୍ପାତ ତିଆରି ପାଇଁ କେତେ କି.ଗ୍ରା. ମାଙ୍ଗାନିଜ ଦରକାର ?

(କ) ୫ (ଖ) ୮

(ଗ) ୧୦ (ଘ) ୧୫

୫୩) ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ତମ୍ବା ଖଣିର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) କୋଦର୍ମା (ଖ) ଗୟା (ଗ)ବାଲାଘାଟ (ଘ) ସିଂହଭୂମି

୫୪) ଆମ ରାଜ୍ୟର କୋଡ଼ିଙ୍ଗମାଳାଠାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡଟି ଉପଲବ୍ଧ ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ବକ୍ସାଇଟ୍

(ଗ) କ୍ରୋମାଇଟ୍ (ଘ) ଲୌହ

୫୫) ଓଡ଼ିଶାରେ କେତେ ପ୍ରତିଶତ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଗଛିତ ଅଛି ?

(କ) ୯୩ (ଖ)୯୪

(ଗ)୯୫ (ଘ)୮୨

୫୬) କେଉଁ ଖଣିଜଟି ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ଚୂନପଥର (ଖ)ଅଭ୍ର (ଗ) ତମ୍ବା(ଘ)ମାଙ୍ଗାନିଜ

୫୭) କେଉଁ ଖଣିଜଟି ଛୋଟନାଥପୁର ମାଳଭୂମିର ଉ□ର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ମିଳେ ?

(କ) ତମ୍ବା (ଖ) ଚୂନପଥର (ଗ) ଅଭ୍ର (ଘ) କ୍ରୋମାଇଟ୍

୫୮) କେଉଁ ଖଣିଜଟି ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର କୋଦର୍ମାଠାରେ ଅଧିକ ଉ□ୋଳିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ଚୂନପଥର (ଖ) ଅଭ୍ର

(ଗ) କ୍ରୋମାଇଟ୍ (ଘ) ଲୌହପଥର

୫୯) ଅଭ୍ର ଉତ୍ପାଦନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟିଠାରୁ ଅଲଗା ?

(କ) ନେଲୁର (ଖ) କୋଦର୍ମା

(ଗ) ଆଜମିର (ଘ) ସିଂହଭୂମି

୬୦) କ୍ୟାଲସିୟମ ଓ ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ କାର୍ବୋନେଟଯୁକ୍ତ ଶିଳାରେ କେଉଁ ଖଣିଜଟି ମିଳିଥାଏ ?

(କ) ଚୂନ ପଥର (ଖ) ଅଭ୍ର

(ଗ) କୋଇଲା (ଘ) କୋବାଲ

୬୧) କେଉଁ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଚୂନପଥର ଏକ ମୌଳିକ କ□ାମାଲ୍ ?

(କ) ବୟନ (ଖ) ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ କେନ୍ଦ୍ର

(ଗ) ସିମେ□ (ଘ) ଲୌହ

୬୨) ମାଙ୍ଗାନିଜ ଉତ୍ପାଦନରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ?

(କ) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (ଖ) ମ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (ଗ) ଓଡିଶା (ଘ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

୬୩) ରୁଟାଇଲ ଓ ଇଲମେନାଇଟ୍ ଖଣିଜରୁ କ'ଣ ମିଳେ ?

(କ) ବାଲୁକା (ଖ) ଟାଇଟାନିୟମ (ଗ) ସଲ୍‌ଫେଟ୍ (ଘ) ମୋନାନାଜାର

୬୪) ଟୁଥ୍‌ବ୍ରସ ଓ ପେଷ୍ଟ ପିଶିଥିବା ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଟିଉବ୍ କେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ?

(କ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ (ଖ) କୋଇଲା

(ଗ) ସବାଇଘାସ (ଘ) ସିଲ୍‌କନ୍

୬୫) ଇଲେକଟ୍ରିକ୍ ବଲ୍‌ବର ଉପର କାଚ କେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ?

(କ) ଆଲୁମିନିୟମ୍ (ଖ) ଟଙ୍ଗ୍‌ଷ୍ଟନ୍

(ଗ) ତମ୍ବା (ଘ) ସିଲିକନ୍

୬୬) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଲ୍‌ବର ତାର ମଝିତନ୍ତୁ କେଉଁଥିରୁ ନିର୍ମିତ ?

(କ) ତମ୍ବା (ଖ) ଟଙ୍ଗ୍‌ଷ୍ଟନ୍

(ଗ) ଫ୍ଲୁରାଇଟ୍ (ଘ) ଆଲୁମିନିୟମ

୬୭) ବିଦ୍ୟୁତ ବଲ୍‌ବର ଭିତର ତାରଟି କେଉଁ ଖଣିଜରୁ ତିଆରି ?

(କ) ଲୌହ (ଖ) ଆଲୁମିନିୟମ୍ (ଗ) ତମ୍ବା(ଘ) ସୀସା

୬୮) ପ୍ରାକୃତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସଂଘଟିତ ଏକ ରାସାୟନିକ ଓ ଆଣବିକ ଗଠନ ଥିବା ପଦାର୍ଥକୁ କ'ଣ କୁହନ୍ତି ?

(କ) ଶିଳା (ଖ) ଖଣିଜ

(ଗ) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ଘ) ଧାତୁ

୬୯) କେଉଁଟି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଖଣିଜରେ ତିଆରି ?

(କ) ଚୂନପଥର (ଖ) ମାଙ୍ଗାନିଜ (ଗ) ପ୍ଲାଟିନମ୍ (ଘ) ବାଲୁକାପ୍ରସ୍ତର

୭୦) ଖଣିଜ ମାନ୍ୟତା ପାଇଁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଯୁକ୍ତିଟି ସମର୍ଥନ କରୁନାହିଁ?

(କ) ବ୍ୟବସାୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲାଭପ୍ରଦ

(ଖ) ଖଣିଜ ପଥରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମାତ୍ରା ଅଧିକ

(ଗ) ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡର ଉତ୍ତୋଳନରେ ବ୍ୟୟବୃଦ୍ଧି (ଗ) ବଜାରର ସମୀପତା

୭୧) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଅବକ୍ଷିପ୍ତ ଶିଳାରୁ ମିଳିନଥାଏ ?

(କ) ଜିପ୍‌ସମ୍ (ଖ) ପଟାସ

(ଗ) ସୋଡ଼ିୟମ ଲବଣ (ଘ) ଟିଣ

୭୨) କେଉଁଟି ପ୍ଲାସର ନିକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନାହିଁ ?

(କ) କୋବାଲ୍ଟ (ଖ) ପ୍ଲାଟିନମ୍ (ଗ) ଟିଣ (ଘ) ସୁନା

୭୪) କେଉଁଟି ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ ନୁହେଁ ?

(କ) ଲୁହାପଥର (ଖ) ନିକେଲ (ଗ) ସୀସା (ଘ) କୋବାଲ୍ଟ

୭୭) କେଉଁଟି ଲୌହବିହୀନ ଖଣିଜ ?

(କ) ଲୁହାପଥର (ଖ) କୋବାଲ୍ଟ

(ଗ) ନିକେଲ (ଘ) ବକ୍ସାଇଟ୍

୭୮) କେଉଁଟି ଅଧାତଜ ଖଣିଜ ନୁହେଁ ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ପ୍ଲାଟିନମ୍

(ଗ) ପଟାସ୍ (ଘ) ସଲ୍‌ଫର୍

୮୦. ସମୁଦ୍ର ଶଯ୍ୟାରେ କେଉଁଟି ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ମହଜୁଦ ଅଛି ?

(କ) ସୁନା (ଖ) ରୂପା

(ଗ) ମାଙ୍ଗାନିଜ ଗୁଟିକା (ଘ) ପ୍ଲାଟିନମ୍

୮୧. ଅବକ୍ଷିପ୍ତ ଶିଳାରେ କେଉଁଟି ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ (ଖ) ଲୌହ

(ଗ) ବକ୍ସାଇଟ୍ (ଘ) ମାଙ୍ଗାନିଜ

୮୨. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ କେଉଁଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ତାପର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ ?

(କ) ଭୂତାତ୍ୱିକ ସଂରଚନା (ଖ) ଭୂତା[illegible]କ ପ୍ରକ୍ରିୟା

(ଗ) ସଂରଚନା (ଘ) ବୃଷ୍ଟିପାତ

୮୩. କେଉଁ ଲୌହପିଣ୍ଡର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚୁମ୍ବକୀୟ ଗୁଣଯୋଗୁଁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିଳାରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ହେମାଟାଇଟ୍ (ଖ) ମାଗ୍ନେଟାଇଟ

(ଗ) ଲିମେନାଇଟ୍ (ଘ) ସିଡେରାଇଟ୍

୮୪. କେଉଁଟି ଲୌହ ପିଣ୍ଡ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ମ୍ୟାଗ୍ନେଟାଇଟ୍ (ଖ) ହେମାଟାଇଟ୍ (ଗ) ସିଡେରାଇଟ (ଘ) ଲିମୋନାଇଟ୍

୮୫. ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ଅଗ୍ରଣୀ ?

(କ) ଓଡ଼ିଶା (ଖ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ

(ଗ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ (ଘ) ଛତିଶଗଡ

୮୬. ବଉଲାଡ଼ିଲା ଲୌହଖଣି କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(କ) ଛତିଶଗଡ଼ (ଖ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

(ଗ) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (ଘ) ଗୋଆ

୮୮. କେଉଁ ଖଣି ଅ[illegible]ଳରୁ ବିଶାଖାପାଟଣା ବନ୍ଦର ଦେଇ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଓ ଜାପାନକୁ ଲୁହାପଥର ରପ୍ତାନି କରାଯାଏ।

(କ) ବେଲାରୀ (ଖ) ନୂଆମୁଣ୍ଡ

(ଗ) ବଇଲାଡ଼ିଲା (ଘ) ରତ୍ନଗିରି

୮୯. ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଖଣିରୁ ଶତ ପ୍ରତିଶତ ଲୁହାପଥର କେବଳ ରପ୍ତାନି ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ?

(କ) କୁଦ୍ରମୁଖ (ଖ) ବଇଲାଜିଲା (ଗ) ରତ୍ନଗିରି (ଘ) ଚିରିଆ

୯୦. ରତ୍ନଗିରି କେଉଁ ଲୁହାପଥର ବଳୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ?

(କ) ଦୁର୍ଗ – ବସ୍ତର – ଚନ୍ଦ୍ରପୁର

(ଖ) ଓଡ଼ିଶା – ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

(ଗ) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର – ଗୋଆ (ଘ)ବେଲାରୀ-ଚିତ୍ରଦୁର୍ଗ-ଚିକ୍‌ମାଗୁର-ଟୁମକୁର

୯୧. କେଉଁଟି ଇସ୍ପାତ ତିଆରିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ?

(କ) ମାଙ୍ଗାନିଜ (ଖ) ଅଭ୍ର (ଗ) ବକ୍ସାଇଟ୍ (ଘ) ଚୂନପଥର

୯୨. କେଉଁଟି ତିଆରି ପାଇଁ ମାଙ୍ଗାନିଜ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ନାହିଁ ?

(କ) କୀଟନାଶକ (ଖ) ସନ୍ଥେଟିକ୍ସ (ଗ) ରଙ୍ଗ(ଘ) ବ୍ଲିଚିଂ ପାଉଡ଼ର

୯୩. ଲୌହବିହୀନ ଖଣିଜ ନିମ୍ନଲିଖିତ କେଉଁଥିପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ?

(କ) ଧାତୁନିଷ୍କାସନ ବିଜ୍ଞାନ (ଖ) ରାସାୟନିକ ଶିଳ୍ପ

(ଗ) ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଶିଳ୍ପ (ଘ) ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଶିଳ୍ପ

୯୫. କେଉଁଟି ତମ୍ବାର ଏକ ଗୁଣ ନୁହେଁ ?

(କ) ତନ୍ୟ (ଖ) ପ୍ରସାରଣଶୀଳ (ଗ) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୁପରିବାହୀ (ଘ) ତାପକୁପରିବାହୀ

୯୬. ନିମ୍ନଲିଖିତ କେଉଁ ଖଣିଜଟି ରାଜସ୍ଥାନର କ୍ଷେତ୍ରୀଠାରେ ଉପଲବ୍ଧ ?

(କ) ତମ୍ବା (ଖ) ଅଭ୍ର (ଗ) ଚୂନପଥର (ଘ) ବକ୍ସାଇଟ୍

୯୭. ଆଲୁମିନିୟମର ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡଟି କେଉଁଟି ?

(କ) ଅଭ୍ର (ଖ) ଲୌହ (ଗ) ବକ୍ସାଇଟ୍ (ଘ) ଆଲୁମିନା

୯୯. ବକ୍ସାଇଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁଟି ଭିନ୍ନ ?

(କ) ଓଡ଼ିଶା- ୪୯% (ଖ) ଗୁଜୁରାଟ୍- ୨୪%

(ଗ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ-୨୦% (ଘ)ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଛତିଶଗଡ଼–୮%

୧୦୦.କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବକ୍ସାଇଟ୍ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଛି ?

(କ) ଗୁପ୍ତେଶ୍ୱର (ଖ) ସୁନାବେଡା (ଗ) ଜୟପୁର (ଘ) ପଂଚପଟ୍ଟମାଳୀ

୧୦୧. କେଉଁ ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଏବଂ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ଶିଳ୍ପପାଇଁ ଅଭ୍ର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଖଣିଜ ?

(କ) ଉଚ୍ଚ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଭୋଲଟେଜ୍ ପ୍ରତିରୋଧକ ଶକ୍ତି

(ଖ) ତନ୍ୟ

(ଗ) ପ୍ରସାରଣଶୀଳ (ଘ) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୁପରିବାହୀ

୧୦୩. କେଉଁଟି ଏକ ଘାତକ ଶିଳ୍ପ ?

(କ) ରାସାୟନିକ (ଖ) ବିଦ୍ୟୁତିକ (ଗ) ଖଣିଖନନ (ଘ) ବୟନ

୧୦୪. ଆମ ରାଜ୍ୟରେ କେଉଁଠାରେ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣି ଅଛି ?

(କ) ଯୋଡା (ଖ) ସୁକିନ୍ଦା

(ଗ) ବଡ଼ବିଲ୍ (ଘ) କେନ୍ଦୁଝର

Answer

	୨୧.କ		୬୧.ଗ	୮୧.କ	୧୦୧.କ				
	୨୨.ଗ	୪୨.ଗ	୬୨.ଗ	୮୨.ଘ					
୩. ଘ	୨୩.କ	୪୩.ଗ	୬୩.ଖ	୮୩.ଖ	୧୦୩.ଗ				
୪.କ	୨୪.କ	୪୪.ଖ	୬୪.କ	୮୪.ଖ	୧୦୪.ଖ				
	୨୫.କ		୬୫.ଘ	୮୫.କ		୬.କ	୨୬.ଗ	୬୬.ଖ	୮୬.କ
	୭.ଘ	୨୭.ଗ	୪୭.କ	୬୭.ଗ					
୮.ଖ	୨୮.ଖ	୪୮.ଖ		୮୮.ଗ					
୯.ଖ	୨୯.ଗ	୪୯.ଘ	୬୯.କ	୮୯.କ					
୧୦.କ		୫୦.ଖ	୭୦.ଗ	୯୦.ଗ					
୧୧.ଗ		୫୧.ଘ	୭୧.ଘ	୯୧.କ					
୧୨.ଗ	୩୨.କ	୫୨.ଗ	୭୨.ଖ	୯୨.ଖ					
୧୩.ଖ		୫୩.ଗ		୯୩.ଖ					
୧୪.ଗ	୩୪.କ	୫୪.ଖ	୭୪.ଗ						
୧୫.ଗ	୩୫.ଖ	୫୫.କ		୯୫.ଘ					
୧୬.ଖ	୩୬.ଗ	୫୬.ଖ		୯୬.କ					
	୩୭.କ	୫୭.ଗ	୭୭ ଘ	୯୭.ଗ					
୧୮.ଖ	୩୮.ଘ	୫୮.ଖ	୭୮.ଖ						
୧୯.ଘ		୫୯.ଘ		୯୯ଗ					
୨୦.କ	୪୦.ଘ	୬୦.କ	୮୦.ଗ	୧୦୦ଘ					

<u>**ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ : ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ**</u>

ଦୀର୍ଘ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ମୂଳକ

୧. ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଉପାୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କର। (୪ ମାର୍କସ୍)

Ans.

i. ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଗୁଡ଼ିକ ସୀମିତ ଓ ସରନ୍ତି ଅଟନ୍ତି। ଏଗୁଡ଼ିକର ସର୍ବଦା ଉପଯୋଗ ହେବା ଫଳରେ ଏହାର ପରିମାଣ କମ୍ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି।

ii. ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଖଣିରୁ ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ ଓ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ଅପଚୟ ରୋକିବା ଆବଶ୍ୟକ।

iii. ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ସଂରକ୍ଷଣ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ କରାଯାଇପାରେ। ଧାତୁର ପୁନଃଚକ୍ରଣ, ଭଙ୍ଗା ଟୁକୁରା ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ବିକଳ୍ପ ସାଧନ ବ୍ୟବହାର କରି ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯାଇପାରିବ।

iv. ସୁଚିନ୍ତିତ ଓ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବେ କିପରି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସଂରକ୍ଷଣ ହୋଇପାରିବ।

v. ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସୁବିନିଯୋଗ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ।

୨. ଭାରତର ଆର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଭୂମିକା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କର।

Ans.

i. ତାମ୍ରଯୁଗ, ବ୍ରୋଞ୍ଜ ଯୁଗ ଓ ଲୌହଯୁଗରୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଆସିଛି।

ii. ରେଳଧାରଣା, ପିଚୁରାସ୍ତା, କଳାକବ୍‌ଜା, ହାତହତିଆର, ଚାଷୋପକରଣ, ଜାନବାହାନ ଆଦି ପ୍ରଭୃତିରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ।

iii. ପ୍ରାୟତଃ ସମସ୍ତ ଶିଳ୍ପ କଳକାରଖାନା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଗଢି ଉଠିଛି।

iv. ଖଣିଜ ଶିଳ୍ପରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଆୟ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ମିଳୁଅଛି।

v. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରପ୍ତାନି କରି ଦେଶ ବହୁମୂଲ୍ୟ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ । ତେଣୁ ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତିରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି।

୩. ଆମ ଦେଶରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଆବଣ୍ଟନ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖକର।

Ans.

i. ଆମ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖଣିଜ ବହୁଳ ପରିମାରେ ଗଚ୍ଛିତ ଥିଲେ ହେଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ଆବଣ୍ଟନ ଅସମାନ ।

ii. ଆମଦେଶର ଉପଦ୍ୱୀପୀୟ ଶିଳାରେ କୋଇଲା ଓ ଅଭ୍ର ଆଦି ଅଧାତବ ଖଣିଜ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧାତବ ଖଣିଜ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଗଚ୍ଛିତ ଅଛି।

iii. ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ସମତଳଭୂମି, ଗୁଜୁରାଟ ଏବଂ ଆସାମର ଥିବା ଅବକ୍ଷିପ୍ତ ଶିଳାରେ ଅଧିକାଂଶ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଭଣ୍ଡାର ରହିଛି।

iv. ରାଜସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ଲୌହବିହୀନ ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାର ରହିଛି।

v. ଉତ୍ତର ଭାରତର ସମତଳଭୂମିରେ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥିବା ଖଣିଜ ଆଦୌ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ।

୪. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆମ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାରେ ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଂଶ ପ୍ରତିପାଦନ କର।

Ans.

i. ଛୋଟିଆ ପିନ୍ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସୁଉଚ୍ଚ ଅଟାଳିକା ଓ ବିଶାଳ ଜାହାଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ତିଆରି।

ii. ରେଳ ଧାରଣା, ପିଚୁରାସ୍ତା, କଳକବ୍‌ଜା, ହାତ ହତିଅଦାର। ଚାଷୋପକରଣ ମଧ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ।

iii. ମଟରଗାଡ଼ି, ବସ, ରେଳଗାଡ଼ି, ଉଡ଼ାଜାହାଜ ମଧ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ବି ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥାଏ।

iv. ଆମେ ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଉ ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ ବିକାଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମନୁଷ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସୁଛି ।

୫. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ଏତେ ବିବିଧତା ଦେଖାଯାଉଛି କାହିଁକି ?

Ans.

i. ସମସ୍ତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଗଠନ ଓ ମାନ ନୁହେଁ । ଶିଳା ଏକାଧିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମିଶ୍ରଣରେ ଗଠିତ ।

ii. ଅଧିକାଂଶ ଶିଳାର ଗଠନ ଏକାଧିକ ଖଣିଜକୁ ନେଇ ହୋଇଥିବାବେଳେ କେତେକ ଶିଳା ଚୂନପଥର ଭଳି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଖଣିଜରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ ।

iii. ଏହି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ଭୌତିକ ଓ ରାସାୟନିକ ପରିବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ ।

iv. ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଛି ।

v. ଖଣିଜ ଭୌତିକ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକର ଆଧାରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

୬. ଭାରତ ଲୁହାପଥର ଉ□ଳନରେ ଏକ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଦେଶ ବୋଲି କିପରି ଜାଣ ?

Ans.

i. ଲୁହାପଥର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ଏହା ଶିଳ୍ପ ବିକାଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ ।

ii. ଭାରତରେ ମିଳୁଥିବା ମାଗ୍ନେଟାଇଟ୍ ଲୌହ ପିଣ୍ଡ ଅତି ଉନ୍ନତମାନର ଯେଉଁଥିରେ ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ଲୁହା ମିଳେର ଏବଂ ଏହାର ଚୁମ୍ବକୀୟ ଗୁଣଯୋଗୁଁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିଳ୍ପରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ ।

iii. ଭାରତରେ ମିଳୁଥିବା ହେମାଟାଇଟ୍ ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡରେ ଲୁହାର ପରିମାଣ ମାଗ୍ନେଟାଇଟ୍ଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ କମ୍ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

iv. ୨୦୧୮ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ସର୍ବାଧି ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ କରି ଉଦାହରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

୭. ଖଣି ଖନନକୁ ଏକ ଘାତକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

Ans.

i. ଖଣି ଖନନ ଏକ ବିପଦ ଶଙ୍କୁଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ।

ii. ଏଥିରୁ ନିର୍ଗତ ଧୂଳି, ଧୂଆଁ ଦୂଷିତ ଗ୍ୟାସ୍ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକମାନେ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଜନିତ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

iii. ଖଣିରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା, ଖଣିରେ ଛାତ ଭୁଷୁଡ଼ିବା ତଥା ଧସିଯିବା ଭୟ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିଥାଏ ।

iv. ଖଣିର ନିରାପ□ ବିଧିବ୍ୟବସ୍ଥା କଡ଼ାକଡ଼ି ପାଳନ କଲେ ଶ୍ରମିକମାନେ ଅନେକ ବିପଦରୁ ବ□ପାରିବେ ।

v. କଠୋର ନିରାପ□ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ କଡ଼ାକଡ଼ି ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ଖଣି ଖନନକୁ ଅନେକ ସୁରକ୍ଷା ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ।

ସଂକ୍ଷେପ ଉତ୍ତର ଦିଅ । (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)

୧. ଖଣିଜ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

Ans.

i. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଆମ ଜୀବନ ଚକ୍ଷୁଦାର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଂଶ । ଛୋଟ ପିନ୍ କ□ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସୁଉଚ୍ଚ ଅଟାଳିକା ଓ ବିଶାଳ ଜଳ ବାହାନ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ii. ଏହା ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଜୈବିକ ବସ୍ତୁ ଏବଂ ଏହା ଏକ ବା ଏହାଧି ମୌଳିକ ଉପାଦାନରେ ଗଠିତ ।

iii. ଏହି ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ରାସାୟନିକ ଓ ଭୂ-ତ□କ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁପାତରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

iv. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ କଠିନତମ ହୀରାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କୋମଳତମ ରୂପ ତଥା ଟାଲ୍କ ଭାବେ ମିଳିଥାଏ ।

୨. ସମୁଦ୍ର ଜଳରେ ଦ୍ରବିଭୂତ ହୋଇଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଅର୍ଥନୈତିକ ମୂଲ୍ୟ ନଥାଏ କାହିଁକି ?

Ans.

i. ସମୁଦ୍ର ଜଳରେ ଅନେକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୋଇ ଏବଂ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ରହିଥିବାରୁ ଏହାର କୌଣସି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ନଥାଏ ।

ii. ଲବଣ, ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ୍ ଏବଂ ବ୍ରୋମିନ୍ ବିଶେଷ କରି ସମୁଦ୍ର ଜଳରୁ ହିଁ ମିଳିଥାଏ।

iii. ସମୁଦ୍ର ଶଯ୍ୟାରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ମାଙ୍ଗାନିଜ ଗୁଟିକ ବା ଗ୍ରନ୍ଥିକା ମହଜୁଦ୍ ଅଛି।

୩. ଓଡ଼ିଶା-ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଲୁହାପଥର ବଳୟ ସଂପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର।

i. ଓଡ଼ିଶାର ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥିତ କୋଇଡା, ବରସୁଆ ଓ କେନ୍ଦୁଝରେ ଜିଲ୍ଲାର ଜୋଡ଼ା, ଠାକୁରାଣୀ, ବାଂଶ ପାଣି ଖଣିରେ ଉଚ୍ଚମାନର ଲୁହାପଥର ମିଳେ।

ii. ଓଡ଼ିଶା ସୀମାକୁ ଲାଗିଥିବା ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟର ସିଂହଭୂମି ଜିଲ୍ଲାର ଗୁଆ, ଲିଚିରିଆ, ନୂଆମୁଣ୍ଡି ଖଣିରୁ ହେମାଟାଇଟ୍ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଏ।

iii. ଚିରିଆ ଖଣି ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଲୁହାପଥର ଗଚ୍ଛିତ ଖଣି ଅଟେ।

୪. ଚୂନପଥର କେଉଁଥିରୁ ମିଳେ ଏବ ଏହା କେଉଁ ଶିଳ୍ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ।

Ans.

i. କ୍ୟାଲସିୟମ୍ କାର୍ବୋନେଟ୍ କିମ୍ବା କ୍ୟାଲ୍‌ସିମୟମ୍ ଓ ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ୍ କାର୍ବୋନେଟ୍ ଶିଳାରେ ଚୂନପଥର ମିଳେ।

ii. ସିମେଣ୍ଟ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଚୂନପଥର ଏକ ମୌଳିକ କଞ୍ଚାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ।

iii. ଭାରତର ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, ରାଜସ୍ଥାନ, ଗୁଜୁରାଟ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟରେ ଏହା ମିଳିଥାଏ।

୫. ଗୋଟିଏ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ବଲବ୍ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ- ଦର୍ଶାଅ।

Ans.

i) ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍‌ର ବଲବ୍‌ର ମଝି ତନ୍ତୁ ଫିଲାମେଣ୍ଟ ଟଙ୍ଗଷ୍ଟସନ୍‌ରେ ଗଠିତ।

ii) ବଲବର୍ ଉପର କାଚ ସିଲିକନ୍‌ରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଜତର ତାରଟି ତମ୍ବାରେ ଗଠିତ ହୋଇଛି।

iii) ନିମ୍ନସ୍ଥ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଅଂଶଟି ବକ୍‌ସାଇଟ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକରୁ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ।

୬. ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ କ'ଣ?

Ans.

i. ବକ୍‌ସାଇଟ୍, ତମ୍ବା, ସୀସା, ଦସ୍ତା ଓ ସୁନା ଆଦି ଲୌହ ବିହୀନ ଅତୀତ ପଦାର୍ଥ ଅଟେ।

ii. ଏଗୁଡ଼ିକ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି।

iii. ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଉତ୍ପାଦନ ଆମ ଦେଶ ଭାରତରେ ମତେ ଉତ୍ପାଦନଜନକ ନୁହେଁ।

<u>ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରଦାନ କର। (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)</u>

୧. <u>ପ୍ଲାସର ନିକ୍ଷେପ କ'ଣ ?</u>

Ans.

i. କେତେକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନଦୀ ଶର୍ଯ୍ୟା ଓ ପାହାଡ଼ର ପାଦଦେଶରେ ପଟୁ ନିକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ।

ii. ସାଧାରଣତଃ ଜଳ ଯେଉଁ ସବୁ ପଦାର୍ଥକୁ ଅବକ୍ଷୟ କରିପାରେ ନାହିଁ ସେଥିରେ ମିଳୁଥିବା ସୁନା, ରୂପା, ଟିଣ ଏବଂ ପ୍ଲାଟିନମ୍ ଆଦି ଏହି ପ୍ଲାସ୍‌ର ନିକ୍ଷେପରୁ ମିଳିଥାଏ।

୨. ମୂଷାଗତ ଖନନ

Ans.

i. ସରକାରଙ୍କ ବିନା ଅନୁସ୍ଥିତିରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଖଣିଜ ଉତ୍ତୋଳନ କରିପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ନିୟମଥିବାବେଳେ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ଗୋଷ୍ଠୀ ଅଧିନରେ ରହିଛି।

ii. ମେଘାଳୟର କୋୱାଇ ଏବଂ ଚେରାପୁଞ୍ଜି ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିବାରରେ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାଟିତଳେ ଏକ ଲମ୍ବା ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖୋଳି ଖଣିଜ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥାଆନ୍ତି ଯାହାକୁ ମୂଷାଗତ ଖନନ।

୩. ଧାତୁସ୍ତର:-

Ans.

i. ଆଗ୍ନେୟ ଏବଂ ରୂପାନ୍ତରିତ ଶିଳାରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ସାଧାରଣତଃ ଏଥିରେ ଥିବା 'ାଟ ବା ଛିଦ୍ର, ଭୂ-ଭ୍ରଂଶ ଏବଂ ଏଥିରେ ଥିବା ସନ୍ଧିମାନଙ୍କରେ ମିଳିଥାଏ।

ii. ଏହି ସ୍ତରରେ ଖଣିଜର ପରିମାଣ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଥିଲେ ଏହାକୁ ଲୋଡ଼ ବା ଧାତୁସ୍ତର କୁହାଯାଏ।

୪. ଧାତବ ଖଣିଜ:-

Ans.

i. ଯେଉଁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ଧାତବ ପଦାର୍ଥ ମିଶି ରହିଥାଏ, ତାହାକୁ ଧାତବ ଖଣିଜ କୁହାଯାଏ।

ii. ଲୁହାପଥର, ମାଙ୍ଗାନିଜ , କ୍ରୋମାଇଟ୍, ନିକେଲ, କୋବାଲ୍ଟ ଆଦି ଧାତବ ଖଣିଜର ଉଦାହରଣ।

୫. ବକ୍ସାଇଟ୍ :-

Ans.

i. ଆଲୁମିନିୟମ୍ ସିଲିକେଟ୍ ଯୁକ୍ତ ଶିଳାରେ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ବକ୍ସାଇଟ୍ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ଯାହାକି ଦେଖିବାକୁ ଚିକିଟା ମାଟିପରି।

ii. ଏହା ଲୁହାଭଳି ଶକ୍ତ, ମାତ୍ର ହାଲୁକା ଏବଂ ତାପ ସୁପରିବାହୀ ଓ ପ୍ରସାରଣନଶୀଳ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ। (୨ ମାର୍କ ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଶିଳା ଓ ଖଣିଜ:-

Ans.

ଶିଳା:-

i. ଭୂତ୍ୱକରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଶିଳା ରହିଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ।

ii. ଶିଳା ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ରାସାୟନିକ ଗଠନ ନଥାଏ।

ଖଣିଜ:-

i. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ରାସାୟନିକ ଯୌଗିକ ପଦାର୍ଥ ଯାହାକି ଭୂଗର୍ଭରେ ଜଟିଳ ଭୂ-ତାତ୍ୱିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ।

ii. ଏହା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ସଗ[illegible]କ

୨. ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଓ ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ:-

Ans.

ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ

i) ଦେଶରେ ମିଳୁଥିବା ସମୁଦାୟ ଧାତବ ଖଣିଜର ୭୫ ପ୍ରତିଶତ ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଅଟେ।

ii) ଧାତବ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ କେବଳ ହିଁ ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇଥାଏ। ଦେଶର ଚାହିଦାଦ ପୂରଣ କରିବାରେ ଲୌହ ମିଶ୍ରିତ ଖଣିଜ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ରପ୍ତାନି କରାଯାଏ।

ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ:-

i. ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଉତ୍ପାଦନ ଆମ ଦେଶରେ ସେତେ ଉତ୍ସାହ ଜନକ ନୁହଁ।

ii. ବକ୍ସାଇଟ୍, ତମ୍ବା, ସୀସା, ଦସ୍ତା, ସୁନା ଆଜି ହେଉଛି ଲୌହ ବିହୀନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ। ଏଗୁଡ଼ିକ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଶିଳ୍ପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ।

୩. ମାଙ୍ଗାନିଜ ଓ ଚୂନପଥର:-

Ans.

ମାଙ୍ଗାନିଜ:-

i. ମାଙ୍ଗାନିଜ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ମୁଖ୍ୟତଃ ଲୌହ ଇସ୍ପାତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମିଶ୍ରଧାତୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ବ୍ଲିଚିଂ ପାଉଡ଼ର, କୀଟନାଶକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବଂ ରଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତି କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ।

ii. ଗୋଟିଏ ଟନ୍ ଇସ୍ପାତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୧୦ କି.ଗ୍ରା. ମାଙ୍ଗାନିଜ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ।

ଚୂନପଥର:-

i. କ୍ୟାଲସିମୟମ୍ କାରବୋନେଟ୍ କିମ୍ବା ମାଗ୍ନେସିୟମ୍ କାରବୋନେଟ୍ ଯୁକ୍ତ ଶିଳାରୁ ଚୂନପଥର ମିଳେ।

ii. ଚୂନ ପଥର ସିମେ□ଲୁହାପଥର ତରଳାଇବା ପାଇଁ ଏହାର ପ୍ରୟୋଜନିୟତା ଅଧିକ ଅଟେ।

<u>ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଦର୍ଶା (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)</u>

୧. ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ଭୂମିକା ଅତ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ।

Ans.

i. ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ କଳକାରଖାନା ଗୁଡ଼ିକ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ଜଡ଼ିକରି ଗଢ଼ିଉଠିଛି ଏବଂ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାରେ ସହାୟକ ହେଉଛି।

ii. ସାରକାରଖାନା ଗୁଡ଼ିକ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରି ହୋଇଥିବାରୁ କୃଷି ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ। ଏହା ସହିତର ବିଦେଶକୁ ବହୁଳ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ରପ୍ତାନିକରି ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ମ୍ଭ ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ।

୨. ଅଭ୍ର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଓ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ଶିଳ୍ପରେ ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ।

Ans.

i. ଅଭ୍ର ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର କୁପରିବାହୀ ଅଟେ।

ii. ଅଭ୍ର ଅଧିକ ଭୋଲ୍‌ଟେଜ୍ ସହ୍ୟ କରିପାରେ, ତେଣୁ ଏହା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶିଳ୍ପରେ ଏବଂ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ଶିଳ୍ପରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ।

୩. ସମସ୍ତ ସଜୀବମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ।

Ans.

i. ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ଯେତେ ପରିମାଣର ପୌଷ୍ଟିକତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁ ସେ ସବୁରେ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ମାତ୍ର ଶତକଡ଼ା ୦୩. ଭାଗ ଥାଏ।

ii. କିନ୍ତୁ ଏହା ନ୍ୟୁନ, ମାତ୍ର ଏପରି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଯେ, ତାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅବିଶିଷ୍ଟ ଶତକଡ଼ା ୯୯.୭ ଭାଗ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟର ସଦୁପଯୋଗ କରିପାରିବା ନାହିଁ। ତେଣୁ ସଜୀବ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ।

୪. ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ରଙ୍ଗ, କଠିନତା, ସ୍ଫଟିକ୍‌ର ଆକାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ କାହିଁକି ?

Ans.

i. ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖଣିଜ କେଉଁ କେଉଁ ମୌଳିକ ଉପାଦାନ କେଉଁ ଅନୁପାତ ସଂଯୋଗରେ ସୃଷ୍ଟ ହେବ ତାହା ସଂଘଟିତ ହେଉଥିବା ଭୌତିକ ଓ ରାସାୟନିକ ପରିବେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ।

ii. ଫଳତଃ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରେ ରଙ୍ଗ, କଠିନତା, ସ୍ଫଟିକର ଆକାର, ଜ୍ୟୋତି ଏବଂ ଘନତ୍ୱ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନର ହୋଇଥାଏ।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ :

ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ

୧) କେଉଁଟି ଏକ ପାରମ୍ପାରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ ?

(a) ସୌରତାପ (b) ଜୁଆର (c) ବୋଇଲା (d) ପବନ

୨) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳର ଉତ୍ସ ନୁହେଁ ?

(a) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ (b) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ (c) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି (d) ଭୂ-ତାପ

୩) ଗ୍ରାମା ଅ□ଳର ଶକ୍ତି ଚାହିଦାର ଶତକଡ଼ା କେତେଭାଗ ଜାଳେଣିକାଠ ଓ ଗୋବର ଘସି ଦ୍ୱାରା ପୂରଣ ହୋଇଥାଏ ?

(a) ୫୦ (b) ୬୦ (c) ୭୦ (d) ଭୂ-ତାପ

୪) କେଉଁଟି ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ନୁହେଁ ?

(a) ଗୋବର ଘସି(b) ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ (c) ପରମାଣୁ (d) ଜୈବବସ୍ତୁ

୫) ଦେଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଶକ୍ତି ଚାହିଦାର ମୁଖ୍ୟଭାଗ କାହାଦ୍ୱାରା ପୂରଣ ହୋଇଥାଏ ?

(a) ପବନ ଶକ୍ତି (b) ସୌର ଶକ୍ତି (c) କୋଇଲା (d) ଜୁଆର

୬) କେଉଁଟି ଏକ ଅଣ ପାରମ୍ପରିକ ।କ୍ତି ସମ୍ବଳ ଅଟେ ?

(a) କାଚନଳି କାଠ (b) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ (c) ଜୈବ ବସ୍ତୁ (d) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ

୭) ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିରେ କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ଉଦ୍ଭିଦ ରୁ କେଉଁ କୋଇଲା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

(a) ଲିଗ୍‌ନାଇଟ୍ (b) ବିଟୁମିନସ (c) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (d) ପିଟ୍

୮) ପିଟ୍ ଜୋଇଲାରେ ଅଙ୍ଗରବର ମାତ୍ରା କେତେ ଥାଏ ?

(a) ୫୦% ରୁ ଅଧିକ (b) ୫୦% ରୁ ୬୦%

(c) ୫୦% ରୁ କମ୍ (d) ୬୦% ରୁ କମ୍

୯) କେଉଁ କୋଇଲା ଜଳିଲା ବେଳେ ପ୍ରବଳ ଧୂଆଁ ବାହାରେ ?

(a) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (b) ପିଟ୍ (c) ଲିଗନାଇଟ୍ (d) ବିଟୁମିନସ୍

୧୦) ନିମ୍ନମାନର ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର କୋଇଲା କିଏ ?

(a) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ (b) ପିଟ୍ (c) ବିଟୁମିନସ୍ (d) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍

୧୧) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ କୋଇଲାଟି କୋମଳ ୩୫° ଅଧିକ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ବିଶିଷ୍ଟ

(a) ପିଟ୍ (b) ଲିଗଜାଇ (c) ବିଟୁମିନସ୍ (d) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍

୧୨) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ କୋଇଲା ମୁଖ୍ୟତଃ କେଉଁ ଟି ମିଳିଥାଏ ?

(a) ଜେରେଲି (b) ଜେଲୁର (c) ଏକ୍ଲୋର (d) ତୁଟିକୋରିନ୍

୧୩) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ କୋଇଲାରେ ଶତକଡା କେତେ ଭାଗ ଅଙ୍ଗରାକ ଥାଏ ?

(a) ୫୦ (b) ୬୦ (c) ୭୦ (d) ୯୦

୧୪) କେଉଁ କୋଇଲା ଭୂ-ଗର୍ଭର ଖୁବ୍ ଗଭୀରରେ ପୋଗି ହୋଇ ରହିଥାଏ ?

(a) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (b) ପିଟ୍ (c) ବିଟୁମିନସ୍ (d) ଲୁଟନାଇଟ୍

୧୫) ଅଙ୍ଗାରକର ପରିମାଣ କୁ ଜଗାର କଲେ କେଉଁ କୋଇଲାଟି ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ?

(a) ବିଟୁମିନସ୍ (b) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ (c) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (d) ପିଟ୍

୧୬) ଘରୋଇ ଇନ୍ଧନ, ଇଟା ତିଆରି କାରଖାନା ଓ ଲୌହ-ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ମାନଙ୍କ ରେ ବ୍ଲାଷ୍ଟଫରନେସ୍ ରେ କେଉଁ କୋଇଲା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ବିଟୁମିନସ୍ (b) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (c) ପିଟ୍ (d) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍

୧୭) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ କୋଇଲା ରେ ଶତକଡା କେତେ ଭାଗ ଅଙ୍ଗାରକ ଥାଏ ?

(a) ୫୦-୬୦ (b) ୭୦-୮୦ (c) ୮୦-୯୦ (d) ୯୦-୯୫

୧୮) ବିଟୁମନସ୍ କୋଇଲା ରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଅଙ୍ଗାରକ ଥାଏ ?

(a) ୫୦-୬୦ (b) ୬୦-୭୦ (c) ୬୦-୮୦ (d) ୭୦-୯୦

୧୯) ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ କୋଇଲା ର ନାମ କଣ ?

(a) ପିଟ୍ (b) ଲିଟ୍ନାଇଟ୍ (c) ବିଟୁମିନସ୍ (d) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍

୨୦) ଅନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ କୋଇଲା ର ରଙ୍ଗ କିପରି ?

(a) ବାଦାଲୀ (b) ନୀଳ (c) ଗାଢ଼ ଚିକଣ କଳା (d) କଳା

୨୧) ଅଧିକ ତାପ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା କୋଇଲା ଟି କିଏ ?

(a) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ (b) ବୁଟମିନସ୍ (c) ପିଟ୍ (d) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍

୨୩) କୋଇଲା ସୃଷ୍ଟିର ୨ ୦ ୦ ନିୟୁତ ବର୍ଷଠାରୁ ଅଧିକ ପୁରାତନ ତାତ୍ତ୍ୱିକ କାଳର ନାମ କଣ ?

(a) ଟିସିପ୍ଲାରଣ (b) ଗଣ୍ଡଓ୍ୱାନା (c) ଲରେସିଆ (d) ପଞ୍ଜିଆ

୨୪) ୫୦ ନିୟୁତ ବର୍ଷ ପୁରାତନ ଭୂ-ତାରିକ କାଳେ ର ନାମ କଣ ?

(a) ଅଙ୍ଗରା ଲ୍ୟାଣ୍ଡ (b) ଲରେସିଆ (c) ପା□ିଆ (d) ଟିର୍ସିୟାରୀ

୨୫) କେଉଁ ଯୁଗର କୋଇଲା ଧାତୁ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ଗଣ୍ଡଓ୍ୱାନା (b) ମହୋଞ୍ଜୋଦାରେ (c) ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା (d) ଦୁର ପପା

୨୭) କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଟର୍ସିୟାରୀ ଯୁଗର କୋଇଲା ମିଳେନାହିଁ ?

(a) ମେଘାଳୟ (b) ଆସାମ (c) ମଣିପୁର (d) ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ

୨୮) ଟିସିୟାରୀ କାଳର କୋଇଲା କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ମିଳେ ?

(a) ମିଜୋରାମ (b) ନାଗାଲାଣ୍ଡ (c) ତ୍ରିପୁରା (d) ସିକିମ୍

୩୦) କେଇଲାରୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ଉପ-ଉତ୍ପାନଟି ମିଳିନ ଥାଏ ?

(a) ସଲଫର (b) ବିସ୍ଫୋରକ (c) ଆମୋନିଆ ବାଷ୍ପ (d) କେଞ୍ଜିର ବେଞ୍ଜିନ

୩୧) କୋଇଲାରୁ ଅନେକ ଦରକାରୀ ଜିନିଷ ମିଳୁଥିବାରୁ ଏହାକୁ କଣ କହନ୍ତି ?

(a) କୃଷ୍ଣହୀରକ (b) ଜୀବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନ (c) ରେଚାରୁ (d) ଚେର୍ଣ୍ଣୋୟେହୋମ୍

୩୩) ସିଙ୍ଗ୍ରଜଲି କୋଇଲାଖଣି କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି ?

(a) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ (b) ଛତିଶଗଡ଼ (c) ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ (d) କର୍ଣ୍ଣାଟକ

୩୪) ଛତିଶଗଡରେ ଥିବା କୋଇଲା ଖଣିଟିର ନାମ କଣ ?

(a) ରାୟପୁର (b) ଓ୍ୱାନ୍ଧ୍ୟ (c) କୋର୍ବା (d) ଧାନବାଦ

୩୫) ରାଣୀଗଞ୍ଜ କେଇଲାଖଣି କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (b) ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ (c) ତାମିଲନାଡୁ (d) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ

୩୬) ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ମୋଟ କେଇଲାର କେତେ ଭାଗ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ୧/୪ (b) ୨/୩ (c) ୨/୫ (d) ୧/୩

୩୭) ଆମ ଦେଶରେ ଲୌହ ଇସ୍ପାତ, ସିମେ□ ସାର, ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ଓ ଜାଳେଣି ପାଇଁ ସମୁଦାୟ କୋଇଲାର କେତେ ଅଂଶ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ୧/୩ (b) ୨/୬ (c) ୨/୩ (d) ୧/୫

୩୯) ଭାରତର କେତୋଟି ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି ?

(a) ୨୭୦ (b) ୩୧୦ (c) ୪୧୧ (d) ୫୨୫

୪୦) କେଉଁଟି ଏକ ଉତ୍ତମ ଘର୍ଷଣ ହ୍ରାସକ ଭାବେ କଳକାରଖାନାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ (b) କୋଇଲା (c) ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି (d) ସୌରଶକ୍ତି

୪୨) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଶିଳାରେ ପ୍ରେଟ୍ରୋଲିୟମ ମିଳେ ?

(a) ଆଗ୍ନେୟ (b) ରୂପାନ୍ତରିତ (c) ଚୂନପଥର (d) ଗ୍ରାନାଇଟ୍

୪୪) ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ମୋଟ ଖଣିଜ ତୈଳ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଠାରୁ ଶତକଡ଼ା ୪୪ ଭାଗ ମିଳିଥାଏ ।

(a) ବମ୍ବେହାଇ (b) ଗୁଜୁରାଟ (c) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ

୪୫) କେଉଁଟି ଗୁଜୁରାଟ ମୁଖ୍ୟ ଖଣିଜ ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର ?

(a) ବାମ୍ବେ (b) ମେଡ଼େସିନ (c) ଅଙ୍କଲେଶ୍ୱର (d) ବାଲୋଇ

୪୬) କେଉଁ ତୈଳ ଖଣିଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟିଠାରୁ ଅଲଗା ?

(a) ନହର କାଟିଆ (b) ଆଲିଆବେଟ୍ (c) ମୋରାନ୍ (d) ହୁଗ୍ରିଜାନ୍

୪୭) ଖଣିଜ ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ସର୍ବ ପୁରାତନ ?

(a) ଗୁଜୁରାଟ (b) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (c) ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ (d) ଆସାମ

୪୮) କେଉଁ ନଦୀ ତ୍ରିକୋଟ ଭୂମିର ଖଣିଜ ତୈଳର ଭଣ୍ଡାର ନାହିଁ ?

(a) ମହାନଦୀ (b) ଗଙ୍ଗା (c) ଗୋଦାବରୀ (d) କାବେରୀ

୪୯)ରାଓ୍ୱା କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେ ନିୟୁତ ମେଟ୍ରିକଟନ୍ ରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ତୈଳ ସ□ିତ ହୋଇଅଛି ?

(a) ୩ (b) ୪ (c) ୫ (d) ୮

୫୦) ରାଜ୍ୟ ଓ ତୈଳ ଭଣ୍ଡାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁ ଯୋଡ଼ିଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଯୋଡ଼ି ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅଟେ ।

(a) ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ-ରାମପୁର (b) ପ□ବ-ଜ୍ୱାଲାମୁଖୀ

(c) ରାଜସ୍ଥାନ - ବାରମେର (d) ଆସାମ-ବାସେଇଦ୍

୫୧) ପୃଥିବୀର ତୃତୀୟ ବୃହତ ତୈଳ ଆମଦାନୀ କରୁଥିବା ଦେଶ କିଏ ?

(a) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା (b) ଚିନ୍ (c) ଭାରତ (d) ଋଷିଆ

୫୨) କେଉଁଟି ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା ?

(a) କୋଚିନ୍ (b) ଜୁଲିଆଜାନ (c) ବିଶାଖାପାଟଣା (d) ମଥୁରା

୫୩) ଭାରତର ସର୍ବପୁରାତନ ତୈଳ ବିଶୋଧନାଗାରର ନାମ କ'ଣ ?

(a) ଦିଗ୍‌ବୋଇ (b) ବରାଉଣୀ (c) ହଳଦିଆ (d) ଚେନ୍ନାଇ

୫୪) କେଉଁ ଯୋଡ଼ିଟି ରାଜ୍ୟ ବିଶୋଧନାଗାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଅଲଗା

(a) ବିହାର- ବରଭଣୀ (b) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ-ହଳଦିଆ

(c) ଉ□ର ପ୍ରଦେଶ-ନୁମାରିଗଡ଼ (d) ତାମିଲନାଡୁ – ଚେନାଇ

୫୫) କର୍ଣ୍ଣଲ ତୈଳ ବିଶୋଧନାଗାର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି ?

(a) ରାଜସ୍ଥାନ (b) ମଧପ୍ରଦେଶ (c) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (d) ହରିଆଣା

୫୬) ପାନାଗୁଣ୍ଡି ତୈଳ ବିଶୋଧନାଗାର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) କେରଳ (b) ତାମିଲନାଡୁ (c) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର

୫୭) ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର ମୁଖ୍ୟ ଇନ୍ଧନ କିଏ ?

(a) କୋଇଲା (b) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ (c) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ (d) କାଠ

୫୮) ହାଜିରା-ବିଜୟପୁର-ଜଗଦୀ ପୁର ପାଇପଲାଇନ୍ ର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ କି.ମି ?

(a) ୩୪୭୪ (b) ୩୫୩୨ (c) ୩୬୧୬ (d) ୩୮୪୧

୫୯) ସି.ଏନ୍.ଜି (CNG) କେଉଁଥିପାଇଁ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ହେବାର ଲାଗିଛି ?

(a) ଯୋଗାଯୋଗ (b) ପରିବହନ (c) କଳକାରଖାନା (d) ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତଶକ୍ତି

୬୦) ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧରୁ କେଉଁଟି ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କାରୀ ?

(a) ସାର ଓ ଶକ୍ତିକେନ୍ଦ୍ର (b) ସିମେ□ଓ ଶକ୍ତିବେୟ

(c) ପରିବହନ ଓ ଯୋଗାଯୋଗ (d) ରାସାୟନିକ ଓ ସାର

୬୧) ଭାରତରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ କେଉଁଠାରେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

(a) ମେଟୁର (b) ଦାର୍ଜିଲିଂ (c) ଭାକ୍ରା (d) ଭିନ୍ନାକୁଦ୍ଧ

୬୪) ୟୁରାନିୟମ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ମିଳେ ?

(a) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (b) ତାମିଲନାଡୁ (c) କେରଳ (d) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

୬୫) ଥୋରିୟମ୍ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ମିଳେ ?

(a) କେରଳ ରୁ ରାଜସ୍ଥାନ (b) ରାଜସ୍ଥାନ ଓ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

(c) କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଓ କେରଳ (d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୁଜୁରାଟ

୬୬) ଭାରତ ରେ ମୋଟ କେତୋଟି ପରମାଣୁ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି ?

(a) ୫ (b) ୮ (c) ୧୦ (d) ୧୨

୬୭) ଆମ ଦେଶ ରେ ସମୁଦାୟ କେତୋଟି ପ୍ରସ୍ତବିତ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି ?

(a) ୪ (b) ୫ (c) ୬ (d) ୭

୭୦) ଆଣବିକ ଶକ୍ତିକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ ଦୃଷ୍ଟି ରୁ କେଉଁଟି ଅଲଗା ?

(a) ହରିପୁର (b) ଜଇତାପୁର (c) କୁମ୍ହାରିଆ (d) କଓ୍ୱାଡା

୭୨) ହରିୟାଣା ରେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ନାମ କଣ ?

(a) କୁମ୍ହାରିଆ (b) ବର୍ଗୀ-ରଟ୍‌କା (c) କଓ୍ୱାଟ-ଚୁଟ୍‌କା (d) ମାହୀବ.....

୭୩) ଇନ୍ଦିରା ସାଗର ଜଳବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରକେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

(a) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ (b) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

(c) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ (d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର

୭୪) ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁ ଯୋଡିଟି ଅଲଗା ?

(a) କୃଷ୍ଣରାଜ ସାଗର-କର୍ଣ୍ଣାଟକ (b) ଜଓ୍ୱାହର ସାଗର- ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ

(c) ଭବାନୀ ସାଗର- ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ (d) ନିଜାମ ସାଗର - ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

୭୫) ଗାଁ ଗହଳି ଏବଂ ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ କେଉଁ ଶକ୍ତି ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ?

(a) ପବନ (b) ଭୂ-ତାପ

(c) ଜୁଆର (d) ସୌର

୭୬) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦର ବନରେ ଅବସ୍ଥିତ ସୌରଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ନାମ କଣ ?

(a) ପୁରୁଲିଆ (b) ସାଗର ଦ୍ୱୀପ (c) ନଦିଆ ନବଦ୍ୱୀପ (d) ହୁଗୁଳି

୭୭) ସୌରତାପ କେନ୍ଦ୍ରର ଅବସ୍ଥିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁ ଯୋଡ଼ିଟି ଭିନ୍ନ ।

(a) କଲଖାତାପୁର-ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ

(b) କୋଏମ୍ବାଟୁର –ତାମିଲନାଡୁ

(c) ଯୋଧପୁର-ରାଜସ୍ଥାନ

(d) ମାଧାପୁର- ଗୁଜରାଟ

୭୮) ପବନ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଘଂଟା ପ୍ରତି କେତେ କି.ମି ରୁ ଅଧିକ ଗତିରେ ପବନ ବହୁଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

(a) ୫ (b) ୧୦ (c) ୧୫ (d) ୨୦

୭୯) ପବନ ଶକ୍ତି ବ୍ୟବହାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁ ଦେଶ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି ?

(a) ଚୀନ୍ (b) ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା (c) ଜର୍ମାନୀ (d) ଭାରତ

୮୦) କେଉଁ ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନ ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ପବନ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ?

(a) କୀରକୋଏଲ ଓ ଜୟ ସା□ମେର (b) ମଦୁରାଇ ଓ ନଗର କୋଏଲ୍

(c) ଜୟସାଲମେର ଓ ପୁରୀ (d) କନ୍ୟାକୁମାରୀ ଓ ସୁପାଣ୍ଡଲ

୮୧) ଭାରତର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ପବନଚକ କେଉଁଠି ଅଛି ?

(a) ମଦୁରାଇ (b) ଜୟସାଲମେର (c) ମୁପାଣ୍ଡଲ (d) ନଗରକୋଏଲ

୮୨) ଓଡିଶାର କେଉଁଠି ଏକ ବୃହତ ପବନ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି ?

(a) ଦାମନଯୋଡି (b) ପାରାଦୀପ (c) ଭଦ୍ରକ (d) ଚାନ୍ଦବାଲି

୮୩) କେଉଁ ଦୁଇଟି ରାଜ୍ୟରେ ସବୁଠୁ ଅଧିକ ଜୈବବାଷ୍ପ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଛି ?

(a) ଉ⬚ର-ପ୍ରଦେଶ ଓ ମଧ ପ୍ରଦେଶ (b) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୁଜୁରାଟ

(c) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକ (d) ତାମିଲ ନାଡୁ ଓ କେରଳ

୮୪) ଜୈବବାଷ୍ପ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ କେଉଁଟି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ?

(a) କୋଇଲା (b) ରଦିକାଗଜ (c) ମଳମୂତ୍ର (d) କାଠିକୁଟା

୮୫) ଜୈବବାଷ୍ପ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡିକ ...... କାହା ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇନଥାଏ ।

(a) ଅରିୟମ (b) ମ୍ୟୁନିସିପାଲଟି

(c) ସମବାୟଗୋଷ୍ଠୀ (d) ବ୍ୟାଙ୍କ

୮୬) କେଉଁ ଖଣିଜଟି ମୋନାଜାଇଟ୍ ବାଲିରୁ ମିଳିଥାଏ ?

(a) ଥୋରିୟମ୍ (b) ବିୟୁଥନିୟମ (c) କୋଇଲା (d) ଅଭ୍ର

୮୭) କେଉଁ ଠାରେ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଛି ?

(a) କାଣ୍ଡଲ (b) କୋଲ (c) ମାଙ୍ଗାଳେର (d) କଛ

୮୮) ଉଷ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ରବଣ ଗୁଡ଼ିକରୁ କ'ଣ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ ?

(a) ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ (b) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି (c) ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ (d) ସୌରଶକ୍ତି

୮୯) କେଉଁ ସଂସ୍ଥା କଛଠାରେ ଏକ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିଛି ?

(a) ଭାରତୀୟ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ନିଗମ (b) ଜାତୀୟ ଜଳ ଶକ୍ତି ନିଗମ

(c) ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଆୟୋଗ (d) ପ୍ରାକୃତିକ ବାଷ୍ପ ଓ ତୈଳ ଆୟୋଗ

୯୦) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏକ ଭୂ-ତାପଜ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି ?

(a) ଶିମଳା (b) ଧର୍ମଶାଳା (c) କୁଲୁ (d) ମଣିକରଣ

୯୧) କେଉଁ ଯୁଗର କୋଇଲା ଧାତୁ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ଗଣ୍ଡୁଆନା (b) ପା⬚ିଆ (c) ଲରେସିଆ (d) ଟିସିଆରି

୯୨) କେଉଁଟି ଇନ୍ଧନରୁ କାର୍ବନ ଡାଇଅକ୍ସାଇଡ ଗ୍ୟାସ କମ୍ ବାହାରିଥାଏ ?

(a) ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ (b) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ (c) ଭୂ-ତାପ (d) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି

୯୩) ନଗରକୋଏଲ ଏବଂ ଜାଇସାଲମିର କେଉଁ ଶକ୍ତିର ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟେ ?

(a) ପ୍ରାକୃତିକ ଶକ୍ତି (b) ପବନ ଶକ୍ତି (c) ଜୁଆର ଶକ୍ତି (d) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି

୯୪) ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଉଁ ଗ୍ୟାସ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ?

(a) ସିଏନ୍‌ଜି (b) ଆରବିସି (c) ଏନ୍‌ଏଚ୍୨ (d) ସିଓ୨

୯୫) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ସାଧାରଣତଃ କେତୋଟି ଉପାୟରେ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରେ ?

(a) ୮ (b) ୭ (c) ୨ (d) ୪

୯୬) ଜାତୀୟ ଜଳ ଶକ୍ତି ନିଗମ କେଉଁ ଶକ୍ତି ଉତ୍ସକୁ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ପାଦନ କରିଛି ?

(a) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି (b) ପବନ ଶକ୍ତି (c) ଜୁଆର ଶକ୍ତି (d) ଭୂ – ତାପୀୟ ଶକ୍ତି

୯୮) ରାଜସ୍ଥାନର କେଉଁଠାରେ ପରମାଣୁ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି ?

(a) ଗଣ୍ଡୱାନା (b) ରାଓତଭଟ୍ଟା (c) ମାଙ୍ଗାଲୋର (d) କ୍ରୋମାଇଟ୍

୯୯) କୋୟାଲି ତୈଳ ବିଶୋଧନାଗାର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (b) ହିମାଚଳପ୍ରଦେଶ (c) ଗୁଜୁରାଟ (d) ଆସାମ

୧୦୦) ଦୁଲିଆଜାନ୍ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) ବିହାର (b) ମଣିପୁର (c) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (d) ଆସାମ

୧୦୧) କୋଇଲା କେଉଁ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ଅଟେ ?

(a) ପାରମ୍ପରିକ (b) ଅଣପାରମ୍ପରିକ

୧୦୨) କେଉଁ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳକୁ ଜିବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନ କୁହାଯାଏ ?

(a) ପିଟ୍ (b) ବିଟୁମିନାସ୍ (c) କୋଇଲା

୧୦୩) ଓଡ଼ିଶାର କେଉଁଠାରେ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି ?

(a) ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା (b) ଅମରକଂଟକ (c) ତାଳଚେର (d) କୋଠଗୁଦାମ୍

୧୦୪) କେଉଁଠାରେ ଖଣିଜ ତୈଳ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ?

(a) ମହିସୋପାନ (b) ମାଟି (c) ଜଳ (d) ସମୁଦ୍ର

୧୦୫) ଭାରତରେ ଉତ୍ପାଦିତ ଖଣିଜ ତୈଳର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ବମ୍ବେ ହାଇରୁ ମିଳେ ?

(a) ୬୩ (b) ୮୦ (c) ୪୪ (d) ୩୬

ANSWERS

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ : ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ

1)c	2)d	3)c	4)a	5)c	6)a	7)d	8)c	9)b	10)a	11)b	12)d	13)b	14)c	15)b
16)a	17)d	18)c	19)d	20)c	21)d	22x	23)b	24)d	25)a	26X	27)c	28)a	29X	30)b
31)a	32X	33)a	34)c	35)d	36)b	37)a	38X	39)b	40)a	41X	42)c	43X	44)a	45)c
46)b	47)d	48)b	49)a	50)d	51)c	52)b	53)a	54)c	55)d	56)b	57)c	58)a	59)b	60)a
61)b	62X	63X	64)d	65)a	66)b	67)d	68)X	69X	70)b	71X	72)a	73)c	74)c	75)d
76)b	77)a	78)b	79)a	80)b	81)b	82)a	83)b	84)a	85X	86)a	87)d	88)b	89)b	90)d
91)a	92)d	93)b	94)a	95)c	96)c	97X	98)b	99)c						

100)d 101) a 102)c 103) c 104) a 105)c

୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ।

୧. ବିଟୁମିନସ୍- କୋଇଲା ବହୁଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ।

Ans.

i. ଏହି ପ୍ରକାର କୋଇଲା ସାଧାରଣତଃ ଭୂଗର୍ଭରେ ଖୁବ୍ ଗଭୀରତାରେ ପୋତିହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ ଅଧିକ ତାପମାତ୍ରା ପ୍ରଭାବରେ ଆସିଥାଏ। ଏଥିରେ ୬୦ ରୁ ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ଅଙ୍ଗାର ଥାଏ ଏବଂ ଜଳିବା ସମୟରେ ଅଧିକ ତାପଶକ୍ତି ମିଳିଥାଏ।

ii. ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରକାର କୋଇଲା ଘରୋ ଇନ୍ଧନ, ଇଟା ତିଆରି କାରଖାନା ଏବଂ ଲୌହ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନାରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ।

୨. ତାପ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ କୋଇଲା ଖଣି ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ।

Ans.

i. ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି କୋଇଲା ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ୍‌କୁ ଜାଳେଣୀ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ଯ କୋଇଲାର ବ୍ୟବହାର ବହୁଳ ହୋଇଥାଏ।

ii. କୋଇଲାର ପରିବହନ, ଜନିତ ଖର୍ଚ୍ଚ କମାଇବା ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ କୋଇଲା ଖଣି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଂଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ।

୩. ଜୈବବାଷ୍ପର ବ୍ୟବହାର ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ରୋକିପାରିବ।

Ans.

i. କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର, ସହର ଓ କଳକାରଖାନାରରୁ ମିଳୁଥିବା ଆବର୍ଜନା, ମନୁଷ୍ୟ, ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁରୁ ଜୈବବାଷ୍ପ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇଥାଏ।

ii. ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା ଶକ୍ତିକୁ ବିକଳ୍ପ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରୁଛି ।

୪. ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ କୋଇଲା ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ କୋଇଲା ।

Ans.

i. ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ କୋଇଲାରେ ଅଙ୍ଗାର ପରିମାଣ ଶତକଡ଼ା ୯୦ ରୁ ୯୫ ଥାଏ ।

ii. ଜାଳେଣି ଭାବରେ ଏହି ପ୍ରକାର କୋଇଲା ଅଧିକ ତାପ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

୫. ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିକୁ ଏକ ପୁନଃ ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

i. ଋତୁକାଳୀନ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଯୋଗୁଁ ଆମଦେଶରେ ନଦୀ ଉପରେ ଡ୍ୟାମ୍ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ଜଳଭଣ୍ଡାର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହି ଜଳକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଉପାୟରେ ପାଇପ୍‌ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନରୁ ପକାଯାଉ ଟର୍ବାଇନ୍ ଘୁରାଇ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

ii. ଏହା ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସମ୍ଭବ ହେଉଥିବାରୁ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିକୁ ଏକ ପୁନଃ ନବୀକରଣ ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

<u>ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)</u>

୧. ଗଣ୍ଡୱାନାକାଳ ଓ ଟସୟାରୀକଳ

Ans.

ଗଣ୍ଡୱାନାକାଳ

i. କୋଇଲା ସୃଷ୍ଟି ମୁଖ୍ୟତ ଦୁଇଟି ଭୂ-ତାତ୍ତ୍ୱିକ କାଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ହେଲା ଗଣ୍ଡୱାନାକାଳ ।

ii. ଏହି ଗଣ୍ଡୱାନାକାଳ ୨୦୦ ନିୟତ ବର୍ଷ ଠାରୁ ମଧ ଅଧିକ ପୁରାତନ ଏବଂ ଏହା ଧାତୁ ନିଷ୍କାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

ଟସୟାରୀ କାଳ:-

i. ଟସଂୟାରୀ କାଳ ମାତ୍ର ୫୦ ନିୟତ ବର୍ଷ ପୁରୁଣା ।

ii. ଟର୍ସିଆରୀ ଯୁଗର କୋଇଲା ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ଭାରତର ମେଘାଳୟ ଆସାମ, ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ନାଗାଲାଣ୍ଡରେ ମିଳେ ।

୨. ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଓ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି

ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି

i. ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ପ୍ରଖର ଗତିରେ ପ୍ରବାହିତ ଅକ୍ଷୟ ସମ୍ବଳ ଜଳରୁ ମିଳିଥାଏ ।

ii. ଭାରତରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଅଛି ଯଥା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ- ଭାକ୍ରା ନଙ୍ଗଲ, ଦାମୋଦର ଉପତ୍ୟକା ନିଗମ, ହୀରାକୁଦ ଆଦି ।

ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି

i. ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି କୋଇଲା, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ।

ii. ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଶକ୍ତି ସରନ୍ତି ସମ୍ବଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଭାରତରେ ୩୧୦ ରୁ ଅଧିକ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର ଅଛି ।

୩. ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ ଓ ଅଣ ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ

Ans.

ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ:-

i. ବହୁ ପୁରାତନ କାଳର ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଜାଳେଣି କାଠ, ଗୋବର, ଘସି, କୋଇଲା, ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ୍ ଆଦିକୁ ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ।

ii. ଏଗୁଡ଼ିକ ସୀମିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଶକ୍ତି ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି ।

ଅଣ ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ:-

i. ଶକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଳ୍ପ କେତେ ବଡ଼ ହେବ ନୂତନ କରି ବ୍ୟବହାର ହୋଇଆସୁଥିବା ଶକ୍ତି ଉତ୍ସକୁ ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ । ଯଥା-ସୌରତାପ, ପବନ ଶକ୍ତି, ଭୂ-ତାପଜ ଆଦିକୁ ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି କୁହାଯାଏତ ।

ii. ଏହି ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳର ଉତ୍ସ ଗୁଡ଼ିକ ଅମାପ, ପୁନଃଚକ୍ରଣକ୍ଷମ ଓ ପ୍ରଦୂଷଣମୁକ୍ତ ଅଟେ।

୪. କୋଇଲାର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ ଓ କୋଇଲାର ଉପ ଉତ୍ପାଦ

Ans.

କୋଇଲାର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ:

i. ରାସାୟନିକ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୋଇଲା ମୁଖ୍ୟ କ□ମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତା ହୁଏ।

ii. ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ, ରଙ୍ଗ, ସାର ସିନ୍ଥେଟିକସ, ବିସ୍ଫୋରକ ଆଦି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ କୋଇଲା କ□ମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ।

କୋଇଲାର ଉପ ଉତ୍ପାଦ

i. କୋଇଲାରୁ ଉପଉତ୍ପାଦନ ଭାବରେ ଅଲକାତାରା, ସଲ୍‌ଫର, ବେଞ୍ଜିନ୍, ଆମୋନିଆ ବାଷ୍ପ, ନାପ୍‌ଥା ଆଦି ମିଳିଥାଏ।

ii. କୋଇଲାରୁ ଏହିପରି ଅନେକ ଦରକାରୀ ଉପପଦାର୍ଥ ମିଳୁଥିବାରୁ ଏହାକୁ ମୁଖ୍ୟ କୃଷ୍ଣହୀରକ କୁହାଯାଏ।

ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ। (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

1. ଭାରତରେ କୋଇଲା ଖଣି ଗୁଡ଼ିକର ଅବସ୍ଥିତି ଓ ଉତ୍ପାଦନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖ।

Ans.

i. ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ କୋଇଲା ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ, ଛତିଶଗଡ଼, ଓଡ଼ିଶା ଓ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ହୁଏ ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଏବଂ ଉ□ର ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ କୋଇଲା ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

ii. ଆମ ଦେଶ ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ କୋଇଲା ଖଣି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା,- ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଝରିଆ, ବୋକାର ଗିରିଡିହି, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ରାଣୀଗଜ, ଛତିଶଗଡ଼ର କୋର୍ବା, ଓଡ଼ିଶାର ତାଳଚେର, ରାମପୁର, ଇବ୍‌ଉପତ୍ୟକା ଏବଂ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ ସିଙ୍ଗ୍ରଉଲି ଆଦି ସ୍ଥାନରେ ମିଳିଥାଏ।

iii. ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତା ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ କୋଇଲା କେବଳ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ। ଅବଶିଷ୍ଟ ଏକ-ତୃତୀୟାଂଶ କୋଇଲା ଲୌହ ଇସ୍ପାତ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ସିମେ□ଉପାଦାନ, ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ସାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ତଥା ଘରୋଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ।

2. ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଶିଳାର କେଉଁ କେଉଁ ସ୍ତରରୁ ହୋଇଥାଏ ?

Ans.

i. ଟର୍ସିଆରୀ ଯୁଗରେ ସୃଷ୍ଟ ଶିଳାର ଭୂ-ଭ୍ରାଂଶ ଓ ବୃହଦକାର ଭାଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ମିଳିଥାଏ।

ii. ବୃହଦାକାର ଭାଙ୍ଗର ଗମ୍ବୁଜ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଉପର ଅଂଶରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଗଚ୍ଛିତ ଥାଏ ଏବଂ ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ଚୂନପଥର କିମ୍ବା ବାଲୁକା ପଥରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ମିଳିଥାଏ।

iii. ମହୀସୋପାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଖଣିଜତୈଳ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ।

3. ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ ବର୍ତ୍ତମାନ କାହିଁକି ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ?

Ans.

i. କୌଣସି ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଏକ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ।

ii. ଶିଳ୍ପ, କୃଷି, ପରିବହନ, ବାଣିଜ୍ୟିକ ତଥା ପାରମ୍ପରିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶକ୍ତି ନିବେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ଅତି ଜରୁରୀ ଅଟେ।

iii. ଆଜିର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନକୁ ପୋଷଣୀୟ କରିବା ଉଚିତ୍। ତେଣୁ ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି।

4. ଭାରତରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର।

Ans.

i. ଇନ୍ଧନ ହିସାବରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଉଭୟ ତାପ ଓଦ ଆଲୋକ ଦେଇଥାଏ। ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ଚୂନପଥରରେ ଏବଂ ମହୀସୋପାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ।

ii. ଅଶୋଧିତ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍‌ର ୬୩% ବମ୍ବେହାଇ, ୧୮% ଗୁଜୁରାଟ ଏବଂ ୧୬% ଆସାମରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ।

iii. ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦନରେ ଆସାମ ସବୁ ପୁରାତନ ରାଜ୍ୟ ଅଟେ। ଏହି ରାଜ୍ୟର ଦିଗ୍‌ବୋଇ, ନହରକାଟିଆ, ମୋରାନ୍ ଦୁଲିଆଜାନ ଆଦି ସ୍ଥାନରୁ ତୈଳ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

5. ଜୁଆର ଶକ୍ତିରୁ କିପରି ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ?

i. ଜୁଆରିଆ ନଦୀରେ କିମ୍ବା ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ଜୁଆର ଜଳକୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ଦିଆଯାଏ। ଜୁଆର ଭଟ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହେବା ମାତ୍ରେ ପ୍ରବେଶ ପଥରେ କବାଟ ପକାଇ ଦେଲେ ଜଳ ଆଉ ଫେରିପାରେ ନାହିଁ।

ii. ଭଟ୍ଟା ସମୟରେ ଏହି ଆବଦ୍ଧ ଜଳକୁ ପାଇପ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଟରବାଇ ମାଧ୍ୟମରେ ଛଡ଼ାଯାଇ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

iii. ଭାରତରେ କଛ ଉପସାଗରରେ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଜାତୀୟ ଜଳ ଶକ୍ତି ନିଗମ ଏକ ମେଗାୱାଟରେ ଜୁଆର ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ ରହିଛି।

6. ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ଉପାଦେୟତା ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର।

Ans.

i. ଗାଇ ଗୋରୁମାନଙ୍କର ମଳମୂତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରି ଯେଉଁ ଜୈବ ଗ୍ୟାସ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ଗ୍ରାମାଂଚଳରେ ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ ପ୍ଲାଣ୍ଟ କୁହାଯାଏ।

ii. ଇନ୍ଧନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏହି ଗ୍ୟାସ୍‌ର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଗଛ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଥାଏ ଏବଂ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଜୈବିକ ସାର ମିଳିଥାଏ।

iii. ଏହାଦ୍ୱାରା କୃଷକ ଜୈବ ଗ୍ୟାସ ଓ ଜୈବିକ ସାର ପାଇ କୃଷକ ଲାଭବାନ ହୋଇଥାଏ।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ : ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳ

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

୧. ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣର ଉପାୟଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଉତ୍ତର :-

- ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ଶକ୍ତି ବିନିଯୋଗ ଓ ସଂରକ୍ଷଣ ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନିଆଯାଉଛି।
- ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯାନବାହାନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସରକାରୀ ବା ସାମୁହିକ ଯାନବାହାନ ବ୍ୟବହାର କରିବା, କମ୍ ଶକ୍ତିରେ ଚାଲୁଥିବା ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା।
- ଆବଶ୍ୟକ ନ ଥିବାବେଳେ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ବା ଶ୍ରେଣୀରେ ପଙ୍ଖା ବା ଆଲୁଅର ସୁଇଚ ବନ୍ଦ କରିବା।
- ଶକ୍ତି ଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ଯାନବାହନକୁ ନିୟମିତ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଓ ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବିନିଯୋଗ କରିବା।

୨. ଭାରତରେ ସୌରଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ଲେଖ।

ଉତ୍ତର :-

- ଭାରତ ଏକ ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଧାନ ଦେଶ। ଏଠାରେ ସୌରଶକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ସମ୍ଭାବନା ଅଛି। ଫଟୋଭୋଲଟାଇକ କାରିଗରୀ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ବିଜୁଳିଶକ୍ତି ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଥାଏ।
- ସୌରଶକ୍ତି ଗ୍ରାମ ଓ ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇପାରିଛି। ରୋଷେଇ କରିବା, ପାଣି ଗରମ କରିବା, ସୌର ଲଣ୍ଠନ, ଫ୍ରିଜ୍ ଚଳାଇବା ଏବଂ ରାସ୍ତାରେ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ସୌରଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରୁଛି।
- ଏହି ସୌରଶକ୍ତି ଶୀତଦିନରେ ଗୃହକୁ ଉଷ୍ମ ରଖିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ। ଆମ ଦେଶର ମରୁଭୂମି ଅଞ୍ଚଳ ସୌରଶକ୍ତିରୁ ବିଜୁଳି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ।
- ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗର ସୁନ୍ଦରବନ ତ୍ରିକୋଣଭୂମିରେ ଅବସ୍ଥିତ ସାଗରଦ୍ୱୀପ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସୌରଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର।
- ଭାରତରେ ସର୍ବବୃହତ ସୌରତାପ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଗୁଜୁରାଟର ମାଧପୁରଠାରେ ଏବଂ ରାଜସ୍ଥାନର ଯୋଧପୁରଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ। ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶର ଆଲିଗଡ଼ ଓ ତାମିଲନାଡୁର କୋଏମ୍ବାଟୁରଠାରେ ମଧ୍ୟ ସୌରଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ଅବସ୍ଥିତ।

• ମହାରାଷ୍ଟ୍ର-ଗୋଆ ଅଞ୍ଚଳ : ଗୋଆ ଏବଂ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ରତ୍ନଗିରି ଏହି ବଳୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ। ମାର୍ମାଗାଓ ବନ୍ଦର ମାଧ୍ୟମରେ ଏଠାକାର ଲୁହାପଥର ରପ୍ତାନି କରାଯାଇଥାଏ।

୩. ଭାରତରେ ଆଣବିକ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ଏକ ବିବରଣୀ ଦିଅ।

ଉତ୍ତର :-

• ଭାରତର ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡରେ ମିଳୁଥିବା ୟୁରାନିୟମ ଓ ରାଜସ୍ଥାନର ଆରାବଳୀ ପର୍ବତମାଳାରେ ଥୋରିୟମ ମିଳେ। କେରଳ ସମୁଦ୍ରବେଳା ଭୂମିରେ ମିଳୁଥିବା ମୋନାଜାଇଟ୍ ବାଲିରୁ ଥୋରିୟମ ମିଳେ।

• ଭାରତରେ ଆଠଗୋଟି ପରମାଣୁ ଶକ୍ତିକେନ୍ଦ୍ର ଅଛି।

• ୟୁରାନିୟମ ଓ ଥୋରିୟମ ଆଦି ତେଜସ୍କ୍ରିୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥରୁ ଆଣବିକ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

• ଅଣୁ ସରଞ୍ଜନାରେ ପରବି ଉର୍ନ କରାଯାଇ ଅଣୁ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ। ଯେତେବେଳେ ଏପରି ପରବି ଉର୍ନ ଘଟେ, ସେଥିରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ହୁଏ ଏବଂ ଏହି ତାପଶକ୍ତିକୁ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇଥାଏ।

୪. ଭାରତରେ ଭୂ-ତାପଜ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର।

ଉତ୍ତର :-

• ଭୂ-ଅଭ୍ୟନ୍ତରରୁ ମିଳୁଥିବା ଭୂ-ତାପକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଯେଉଁ ତାପ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ତାହାକୁ ଭୂ-ତାପଜ ଶକ୍ତି କୁହାଯାଏ।

• ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୂ-ଅଭ୍ୟନ୍ତରର ତାପମାତ୍ରା ଖୁବ୍ ଅଧିକ। ସେଠାରେ ଭୂ-ଗର୍ଭଜଳ ଉତ୍ତପ୍ତ ଶିଳା ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ଗରମ ହୋଇଯାଏ ଅଧିକ୍ ମାତ୍ରାରେ ଗରମ ହେବା ଯୋଗୁଁ ତାହା ଉପରକୁ ବହୁତ ଜୋରରେ ନିର୍ଗତ ହୁଏ , ଏହାଦ୍ୱାରା ଟରବାଇନକୁ ଘୁରାଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ।

• ଭାରତରେ ଶହଶହ ଉଷ୍ଣପ୍ରସବଣ ଅଛି ଯାହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ।

• ହିମାଚଳପ୍ରଦେଶର ମଣିକର୍ଣ୍ଣ ଠାରେ ଏବଂ ଲାଦାଖର ପୁଗା ଉପତ୍ୟକା ଠାରେ ଭୂ-ତାପଜ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତିକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି।

୫. ଭାରତରେ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ।

ଉତ୍ତର :-

• ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରରୁ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ।

• ଜୁଆରିଆ ନଦୀ କିମ୍ବା ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ଜୁଆର ଜଳକୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ଜୁଆର ଭଟ୍ଟା ଆରମ୍ଭ ହେବାମାତ୍ରେ ପ୍ରବେଶ ପଥରେ କବାଟ ପକାଇ ଜଳକୁ ଫେରିବାକୁ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ।

• ଭଟ୍ଟା ସମୟରେ ଏହି ଆବଦ୍ଧ ଜଳକୁ ପାଇପ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଟରବାଇନ୍ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଛଡ଼ାଯାଏ। ଫଳରେ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ।

• ଭାରତର ଗୁଜୁରାଟର କଚ୍ଛ ଉପସାଗର କୂଳରେ ଜୁଆର ଶକ୍ତି ବିନିଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ଅଛି।

--XXX--

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ : କୃଷି

(MCQ)

1. ଖରିଫ୍ ଋତୁରେ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ଫସଲଟିର ନାମ କ'ଣ ?
   (a) ମୁଗ (b) ବାର୍ଲି (c) ଚିନାବାଦାମ (d) ସୋରିଷ
2. କାହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଗୋଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ?
   (a) ମକା (b) ବାଜରା (c) ଯଅ (d) ଧାନ
3. କେଉଁ ଶସ୍ୟକୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମିକ ଫସଲ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ?
   (a) ଗହମ (b) ଧାନ (c) ବାଜରା (d) ଡାଲିଜାତୀୟ
4. ତୈଳବୀଜ କେଉଁ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ କ'ଁାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ?
   (a) ଚିନି (b) କାର୍ପାସ (c) କାଗଜ (d) ମଲମ
5. ଭୂମିକୁ କର୍ଷଣ କରି ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ କେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା କୁହାଯାଏ ?
   (a) ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭବନ (b) ଭୂକ୍ଷୟ
   (c) କୃଷି (d) ବୃକ୍ଷରୋପଣ
6. କେଉଁଟି ପୁରାତନ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ?
   (a) ପ୍ରୟୋଜନଭିତ୍ତିକ କୃଷି (b) ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି (c) ସଘନ କୃଷି (d) ବାଣିଜ୍ୟିକ କୃଷି
7. ବୃଷ୍ଟିବହୁଳ ଅଂଚଳରେ କରାଯାଉଥିବା କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?
   (a) ରୋପଣ କୃଷି (b) ବ୍ୟାପକ କୃଷି (c) ଆର୍ଦ୍ର କୃଷି (d) ଶୁଷ୍କ କୃଷି
8. ଜଙ୍ଗଲକୁ ପୋଡ଼ି କରାଯାଉଥିବା କୃଷିକୁ କେଉଁ ପ୍ରକାର କୃଷି କୁହାଯାଏ ?
   (a) ପ୍ରୟୋଜନଭିତ୍ତିକ କୃଷି (b) ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି (c) ସଘନ କୃଷି (d) ବାଣିଜ୍ୟିକ କୃଷି
9. ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିରେ କ'ଣ ମିଶି ଜମିକୁ ଉର୍ବର କରିଥାଏ ?
   (a) ଗୋବର ଖତ (b) ପଟୁମାଟି(c) ପତ୍ର (d) ବାଉଁଶ
10. କେଉଁଟି ବାଣିଜ୍ୟ କୃଷିର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ?
    (a) ଶୁଷ୍କ କୃଷି (b) ଆର୍ଦ୍ର କୃଷି (c) ସଘନ କୃଷି (d) ରୋପଣ କୃଷି
11. ଭାରତର କୃଷିଭୂମି ମଧ୍ୟରୁ କେତେ ଭାଗ ଭୂମି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ?
    (a) 70 (b) 65 (c) 60 (d) 75
12. ଧାନ ଉତ୍ପାଦନରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ପୃଥିବୀରେ କେତେ ?
    (a) ପ୍ରଥମ (b) ଦ୍ୱିତୀୟ (c) ତୃତୀୟ (d) ଚତୁର୍ଥ
13. ଗହମ ଚାଷ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ କେତେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଆବଶ୍ୟକ ?
    (a) 30 ରୁ 40 ସେ.ମି. (b) 40 ରୁ 65 ସେ.ମି. (c) 50 ରୁ 75 ସେ.ମି. (d) 55 ରୁ 80 ସେ.ମି.
14. ଭାରତର ତୃତୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଶସ୍ୟ କ'ଣ ?
    (a) ଗହମ (b) ଯଅ (c) ମକା (d) ବାଜରା
15. କେଉଁ ମୃତ୍ତିକାରେ ସର୍ବାଧିକ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ?
    (a) ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକା (b) କୃଷ୍ଣକାର୍ପାସ୍ ମୃତ୍ତିକା (c) ସମତଳ (d) ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା
16. କେଉଁ ଦେଶରେ କପା ଚାଷ ପ୍ରଥମେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?
    (a) ଚୀନ୍ (b) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା (c) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ (d) ଭାରତ

17. **ଆମ୍ବ ପାଇଁ ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ?**

(a) ଓଡ଼ିଶା (b) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ (c) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (d) ଉ©ର ପ୍ରଦେଶ

18. **କମଳା ପାଇଁ କେଉଁ ସ୍ଥାନଟି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ?**

(a) ଚେରପୁଞ୍ଜି (b) ଦୁଲିଆଜାନ୍ (c) ହୁଗିଥାନ (d) ଟ୍ରମ୍ବେ

19. **ପିଜୁଳି ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ମିଳେ ?**

(a) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ (b) ଉ©ର ପ୍ରଦେଶ (c) ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର (d) ପଞ୍ଜାବ

20. **ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ରାଶି ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥାଏ ?**

(a) ବିହାର (b) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

(c) କର୍ଣ୍ଣାଟକ (d) ଗୁଜୁରାଟ

21. **ଭାରତର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଭୂମିରେ ତୈଳବୀଜ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ?**

(a) ୧୨ (b) ୧୩ (c) ୧୪ (d) ୧୫

22. **ଆଖୁଚାଷ ପାଇଁ କେତେ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ସେଲସିଅସ୍ ଉ©ାପ ଆବଶ୍ୟକ ?**

(a) 20^0 ରୁ 27^0 C (b) 25^0 ରୁ 35^0 C (c) 28^0 ରୁ 48^0 (d) 35^0 ରୁ 70^0 C

23. **ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାହିତ ହେଉଛି ?**

(a) IGA (b) MSP (c) PDS (d) FCI

24. **କେଉଁ ସଂସ୍ଥାକୁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ସଂଗ୍ରହର ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ?**

(a) PDS (b) FCI (c) MSP (d) IIF

25. **କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କେଉଁ ସଂସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ?**

(a) ନାବାର୍ଡ଼ (b) ସମବାୟ ସଂସ୍ଥା (c) ବ୍ୟବସାୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କ (d) ଗ୍ରାମ୍ୟବ୍ୟାଙ୍କ

26. **କମ୍ ସୁଧରେ କୃଷି ଋଣ ଯୋଗାଇବାପାଇଁ କଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି ?**

(a) ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କ (b) ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (c) ଇଉନିଅନ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ (d) ୟୁନାଇଟେଡ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ

27. **କେଉଁ ଶସ୍ୟଟି ଉ©ର ଭାରତରେ ଖରିଫ୍ ଋତୁରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ?**

(a) ପେଶି (b) ରାଶି (c) ସୋରିଷ (d) ଘିଅ

28. **ଜନସଂଖ୍ୟାର ସ୍ୱଳ୍ପତା ଓ ଅଧିକ ଚାଷଜମି ଥିବା ଅ*ଳରେ କେଉଁ କୃଷି କରାଯାଏ ?**

(a) ସଘନ କୃଷି (b) ବ୍ୟାପକ କୃଷି (c) ଶୁଷ୍କ କୃଷି (d) ଆର୍ଦ୍ରକୃଷି

29. **ପ୍ରଦ© ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ଓ ନଳକୂପ ଖନନ କରାଯାଇ ଧାନ ଚାଷ କରାଯାଏ ?**

(a) ହରିୟାଣା (b) ଓଡ଼ିଶା (c) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ (d) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

30. **ଭୂମିକୁ କର୍ଷଣ କରି ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ପଦ୍ଧତିକୁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ (b) କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ (c) ଶୁଷ୍କ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ (d) ଆର୍ଦ୍ର କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ

31. **କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅ*ଳରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ରୋପଣ କୃଷି (b) ଆର୍ଦ୍ରକୃଷି (c) ବ୍ୟାପକ କୃଷି (d) ଶୁଷ୍କ କୃଷି

32. **ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ପେଣ୍ଡା (b) ପୋଡୁ (c) ରୋକା (d) କୁମରୀ

33. **ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପାର୍ବତ୍ୟା*ଳରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ପୋଡୁ (b) କୁମରୀ (c) ଝୁମ୍ (d) ଓଝଦ୍

34. **ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର କେତେକ ଅ*ଳରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ମିଲପା (b) ଓର (c) ରୋକା (d) ପେଣ୍ଡା

35. **ବ୍ରାବଲ୍‌ରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ରୋକା (b) ଝୁମ୍ (c) ମୁମରୀ (d) ପେଣ୍ଡା

36. **ଆସାମର ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ରୋକା (b) କୁରୁଓ୍ୱା (c) ଝୁମ୍ (d) ରେ

37. **ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଓ ଭିଏତନାମରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ରୋକା (b) କ୍ଷେଦ୍ (c) ପୋଡୁ (d) ରେ

38. **ଗୋଟିଏ ଜମିରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତି ଉପଯୋଗ କରି ବର୍ଷକୁ ତିନି ଚାରି ପ୍ରକାର ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ କେଉଁ ଚାଷ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ବ୍ୟାପକ (b) ରୋପଣ (c) ସଘନ କୃଷି (d) ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି

39. **ଖରିଫ୍ ଓ ରବି ଋତୁରେ ମଧ୍ୟବର୍©ୀ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ମାସରେ ଏକ ଗୁଳ୍ମ ଜୀବନ କୃଷି ଋତୁକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(a) ଯେଦ୍ (b) ଖରିଫ (c) ରବି (d) ରେ

40. **ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ କ'ଣ ?**

(a) ଗହମ (b) ଧାନ (c) ଯଅ (d) ବାଜରା

41. **ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ପାନୀୟ ଫସଲ ହେଉଛି ।**

(a) ଚାହା (b) କଫି (c) ମଦ (d) କ

42. **ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ତନ୍ତୁଜାତୀୟ ଫସଲ ହେଉଛି ।**

(a) ଝୋଟ (b) କପା (c) ଧାନ (d) ଗହମ

43. **ଦେଶର ସାଧାରଣ ବର୍ଗର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥିବା ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପକୁ କେଉଁ ସୁରକ୍ଷା କୁହାଯାଏ ?**

(a) ଜୀବନ ସୁରକ୍ଷା (b) ଖାଦ୍ୟ ସୁରକ୍ଷା (c) ସଡ଼କ ନିରାପ©ା (d) ଖାଦ୍ୟ ନିରାପ©ା

44. **ଚାହା ଚାଷରେ ଅଗ୍ରଣୀ ରାଜ୍ୟ କେଉଁଟି ?**

(a) ଓଡ଼ିଶା (b) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (c) ଆସାମ (d) ହରିୟାଣା

45. **ଜେନେଟିକ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଦ୍ୱାରା ନୂତନ ଧରଣର ଅଧିକ କେଉଁ ବିହନ ଉଦ୍ଭାବିତ କରାଯାଉଛି ?**

(a) ଅମଳକ୍ଷମ ବିହନ (b) ପୁଷ୍ଟିକର ବିହନ (c) ଅମଳ ଅକ୍ଷମ ବିହନ (d) ଦେଶୀ ବିହନ

46. **କେଉଁ ଚାଷ ପାଇଁ 21^0 ରୁ 27^0 C ଉ©ାପ ଆବଶ୍ୟକ ?**

(a) ଚାହା (b) କଫି (c) ଗହମ (d) ଆଖୁ

47. **ଭାରତରେ କେଉଁଟି ତୃତୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଅଟେ ?**

(a) ଗହମ (b) ଯଅ (c) ଧାନ (d) ଆଖୁ

48. **ପିଜୁଳି ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ମିଳିଥାଏ ?**

(a) ଉ©ର ପ୍ରଦେଶ (b) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ (c) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ (d) ଓଡ଼ିଶା

49. **ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଚିନାବାଦାମ ଚାଷ କରାଯାଏ ?**

(a) ଗୁଜୁରାଟ (b) ଉ©ରପ୍ରଦେଶ (c) କେରଳ (d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର

50. **ଧାନ ଉତ୍ପାଦନରେ ଭାରତ ସ୍ଥାନ କେତେ ?**

(a) ଚତୁର୍ଥ (b) ପ୍ରଥମ (c) ଦ୍ୱିତୀୟ (d) ତୃତୀୟ

ANSWERS

1. (c) 2. (a) 3. (d) 4. (d) 5. (c) 6. (a) 7. (c) 8. (b)
9. (d) 10. (d) 11. (d) 12. (b) 13. (c) 14. (b) 15. (a) 16. (d)
17. (d) 18. (a) 19. (b) 20. (d) 21. (a) 22. (a) 23. (c) 24. (b)
25. (a) 26. (a) 27. (b) 28. (b) 29. (a) 30. (b) 31. (d) 32. (b)
33. (b) 34. (d) 35. (a) 36. (c) 37. (d) 38. (c) 39. (a) 40. (b)
41. (a) 42. (b) 43. (b) 44. (c) 45. (a) 46. (d) 47. (b) 48. (a)
49. (a) 50. (c).

କୃଷି

Long Type Questions

1. ଭାରତର ଆଖୁଚାଷ ବିଷୟରେ ଏକ ବିବରଣୀ ଦିଅ ।

ଉ. (i) ଆଖୁ ଉଷ୍ଣ ଆର୍ଦ୍ର ଜଳବାୟୁ 21^0 ରୁ 27^0 ସେ. ମଧ୍ୟରେ ତାପମାତ୍ରା ଓ 75 cm ରୁ 100 cm ବୃଷ୍ଟିପାତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହି ଚାଷ ବିଭିନ୍ନ ମୃତ୍ତିକାରେ କରାଯାଇଥାଏ । ଭାରତରେ ଏହି ଚାଷ ପ୍ରାୟ ଜଳସେଚନ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ଚାଷର ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ଦରକାର ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

(iii) ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ ଆଖୁଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ । ଆଖୁଚାଷ ହେଉଥିବା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଅନ୍ୟତମ ।

(iv) ଭାରତ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନରେ ପୃଥିବୀରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି ।

2. କପାଚାଷ ପାଇଁ ଭୌଗୋଳିକ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ଏହାର ବିତରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖ ।

ଉ. (i) କପା ଚାଷ ପାଇଁ ଅଧିକ ତାପମାତ୍ରା ଓ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ବୃଷ୍ଟିପାତ, ଜଳସେଚନ ଏବଂ ଅଧିକ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ଭାରତର ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ମାଳଭୂମିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା କୃଷ୍ଣକାର୍ପାସ୍ ମୃତ୍ତିକାରେ ଖରିଫଋତୁରେ ୬ ରୁ ୮ ମାସ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅମଳ ହୁଏ ।

(iii) କପାଚାଷ ଭାରତରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଓ କପା ଉତ୍ପାଦନରେ ଭାରତ ପୃଥିବୀରେ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି ।

(iv) ଆମ ଦେଶର ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଗୁଜୁରାଟ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, ତାମିଲନାଡୁ, ପଞ୍ଜାବ, ହରିୟାଣା ଓ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ କପା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

3. ଚାହା ଚାଷ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ଜଳବାୟୁ, ମୃତ୍ତିକା ଏବଂ ବିତରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖ ।

ଉ. (i) ଚାହା ଚାଷ ପାଇଁ ଉଷ୍ଣ ଆର୍ଦ୍ର ଜଳବାୟୁ ନିତାନ୍ତ ଦରକାର । ଚାହା ଗଛ କ୍ରାନ୍ତୀୟ ଓ ଉପକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଜଳବାୟୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭଲ ବଢ଼େ । ଚାହା ଚାଷ ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ବୃଷ୍ଟିପାତ ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ଷସାରା ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ, ଗଛ ଝଙ୍କାଳିଆ ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ଓ ବର୍ଷସାରା ଗଛରେ କଅଁଳିଆ ପତ୍ର ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଚାହା ଚାଷ ପାଇଁ ପାହାଡ଼ର ଗଡ଼ାଣିଆ ଅଂଶ ଓ ନିଗିଡ଼ା ମୃତ୍ତିକା ଉପଯୋଗୀ । ଏହି ମୃତ୍ତିକାରେ ହ୍ୟୁମସ୍ ଜୈବାଂଶ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(iii) ଏହା ଏକ ଶ୍ରମଭିତ୍ତିକ କୃଷି ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ଚାଷରେ ଅଧିକ କର୍ମଠ, ଦକ୍ଷ ଓ ଶସ୍ତାଶ୍ରମିକ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(iv) ଭାରତରେ ଆସାମର ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଦାର୍ଜିଲିଂ, ଜଳପାଇଗୁଡ଼ି ଅଞ୍ଚଳ, ତାମିଲନାଡୁ ଓ କେରଳରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଚାହା ଚାଷ କରାଯାଏ ଯାହାକି ସମୁଦାୟ ପୃଥିବୀର ଶତକଡ଼ା ୩୦ଭାଗ ଅଟେ ।

4. ଭାରତରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରୟୋଜନଭିତ୍ତିକ କୃଷିର ବିଶେଷଣଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ. (i) ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ କୃଷକ ନିଜ ପରିବାରର ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନଭିତ୍ତିକ କୃଷି କରିଥା'ନ୍ତି ।

(ii) ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଚାଷୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଛୋଟ ଛୋଟ ଓ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଚାଷଜମି ମାନଙ୍କରେ ଏହି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଉପାୟରେ କରାଯାଇଥାଏ ।

(iii) କୃଷକ ଗରିବ ଶ୍ରେଣୀର ହୋଇଥିବାରୁ ରାସାୟନିକ ସାର, କୀଟନାଶକ ଔଷଧ, ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ବିହନ ଇତ୍ୟାଦିରର ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହାଛଡ଼ା ଜଳସେଚନର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଚାଷଜମିଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦିତ କମ୍ ହୋଇଥାଏ ।

(iv) ଆଜିକାଲି ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଯଥା ଯୋଗାଯୋଗ ସୁଲଭ ଦରରେ ସାର ଓ କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ଯୋଗାଣ, ବ୍ୟାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଋଣ ଯୋଗାଣ କରାଯାଇ ଯଥା ସାଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି କରା ଯାଉଅଛି କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ମକା, ବାଜରା, ତୈଳବୀଜ ଆଦି ଚାଷ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଧାନ, ନଳିତା, ଆଖୁ ମଧ୍ୟ ଚାଷ କରାଯାଉଛି ।

5. ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିର ବିଶେଷତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ. (i) ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି ପଦ୍ଧତିରେ ଜଙ୍ଗଲର କିଛି ଅଂଶକୁ ପୋଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭୂମିରେ ପାଉଁଶ ମିଶି ଜମିର ଉର୍ବରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ।

(ii) ଏହି ଜମିରେ ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ଚାଷ କଲାପରେ ଜମିର ଉର୍ବରତା କମିଯିବା ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ଚାଷ ଜମିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଜଙ୍ଗଲର ଅନ୍ୟ ଅଂଶକୁ ପୋଡ଼ି ସଫା କରି ଚାଷ କରାଯାଏ । କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଏହିପରି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି କୁହାଯାଏ ।

(iii) ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିର ନାମ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଯଥା ଉତ୍ତରପୂର୍ବ ରାଜ୍ୟ; ଯଥା - ଆସାମ, ମେଘାଳୟ, ମିଜୋରାମ ଓ ନାଗାଲାଣ୍ଡରେ ଏହାକୁ "ଝୁମ୍" କୁହାଯାଏ ।

(iv) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାକୁ 'ପେଣ୍ଡା', ଓଡ଼ିଶାରେ 'ପୋଡୁ', ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ 'କୁମରୀ', ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡରେ 'କୁରୁଓ୍ୱା' ଆଦି ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି ।

(v) ମେକ୍ସିକୋ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆମେରିକାରେ ଏହାକୁ ମିଲ୍‌ପା (Milpa), ବ୍ରାଜିଲ୍‌ରେ ରୋକା (Roca), ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଓ ଭିଏତ୍ ନାମରେ ରେ (Ray) ଆଦି ନାମରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷି କୁହାଯାଏ ।

(vi) ଏହି କୃଷିରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକାର ଉର୍ବରତା ପ୍ରାକୃତିକ ଉପାୟରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ।

6. ଭାରତୀୟ କୃଷିରେ ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ. (i) 1990 ମସିହାର ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ କୃଷକମାନେ ନୂତନ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ।

(ii) ତେଣୁ କୃଷିକୁ ଲାଭଜନକ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧି କରାଯାଉଛି ।

(iii) ସବୁଜ ବିପ୍ଳବରେ ରାସାୟନିନକ ସାର ଓ ଔଷଧର ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ଭୂମିର ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ହ୍ରାସ ପାଉଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୈବ ବିବିଧତା ଉପରେ ମଧ୍ୟ କୁପ୍ରଭାବ ପଡୁଛି ।

(iv) ଜୈବ କୃଷି ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶେଷ ଭାବେ ଆଦୃତ ହେଉଛି । କାରଣ ଏଥିରେ ରାସାୟନିକ କୀଟନାଶକ କିମ୍ବା ପୀଡ଼କ ନାଶୀ ନାହିଁ ବା ପରିବେଶ ଉପରେ ଏହାର କୌଣସି କୁପ୍ରଭାବ ନାହିଁ ।

(v) ଭାରତର କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଜୋତ ବିଭାଜନ ହେଉଛି ଓ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି ।

(vi) ଦେଶର ଗ୍ରାମୀଣ ଜନସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାୟ 600 ନିୟୁତ ମାତ୍ର 250 ନିୟୁତ ହେକ୍ଟର କୃଷିଭୂମି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

7. କୃଷକମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦିଅ ।

ଉ. (i) ଶସ୍ୟବୀମା ଯୋଜନାରେ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି, ରୋପୋକ ଆଦି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସମୟରେ କୃଷକଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ସମବାୟ ସଂସ୍ଥାରୁ କମ୍ ସୁଧରେ କୃଷି ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।

(ii) ବ୍ୟାବହାରିକ ବ୍ୟାଙ୍କ କୃଷକଙ୍କୁ କୃଷିଋଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ନାବାର୍ଡ (NABARD) କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଏ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କୃଷକଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

(iii) କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ, ଚକବନ୍ଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ମୋ ସମବାୟ ସମିତି ଗଠନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ।

(iv) କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଉଭୟ ବୈଷୟିକ ଓ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଉନ୍ନୟନ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ ।

8. ଭାରତରେ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦିନକୁ ଦିନ ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି କାହିଁକି ?

ଉ. (a) **ବୃଷ୍ଟିପାତର ଅନିଶ୍ଚିତା :** ଭାରତର କୃଷକମାନେ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସେ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ ମୌସୁମୀ ବାୟୁଜନିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅନିଶ୍ଚିତ ଓ ଅନିୟମିତ ।

(b) **ଜମିରର ଉର୍ବରତା ହ୍ରାସ :** ଜମିରେ ଅତ୍ୟଧିକ ସାର, କୀଟନାଶକ, ପୀଡ଼କ ନାଶକ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୃତ୍ତିକାର ମାନ ହ୍ରାସ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ଘଟୁଛି ।

(c) **ଭୂତଳ ଜଳ ମାତ୍ରାଧିକ ବ୍ୟବହାର :** ନିମ୍ନ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଞ୍ଚଳ ପଞ୍ଜାବରେ ଧାନଚାଷ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଆଖୁ ଚାଷ ପାଇଁ ଭୂତଳ ଜଳ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ କୂପ, ନଳକୂପ ଆଦି ଦିନକୁ ଦିନ ଶୁଷ୍କ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ତେଣୁ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

(d) **ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା :** କୃଷକମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତେଣୁ କୃଷକମାନେ ଫସଲ ସାଇତି ରଖି ନ ପାରି ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟରେ ବେପାରୀମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ବାଧ ହେଉଛନ୍ତି ।

(e) ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇବାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି - ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ବିଖଣ୍ଡିତ ଜୋତ, ଦକ୍ଷ କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅଭାବ, ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ, ଅଜ୍ଞତା ଓ ଜଳସେଚନର ଅଭାବ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ :

1. ଶୁଷ୍କ କୃଷି ଓ ଆର୍ଦ୍ର କୃଷି ।

ଉ. ଶୁଷ୍କ କୃଷି

(i) କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳସେଚନର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ କୃଷି ଜମିଗୁଡ଼ିକରେ ଶୁଷ୍କ କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀରେ ବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଶଷ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ।

(ii) ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାଜରା, ଜଓ୍ୱାର, ମକା ଓ ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଓ ତୈଳବୀଜ ଆଦି ଚାଷ କରାଯାଏ ।

ଆର୍ଦ୍ରକୃଷି

(i) ବୃଷ୍ଟିବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳ କିମ୍ବା ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଧାନ, ନଳିତା, ଆଖୁ, ପନିପରିବା ଇତ୍ୟାଦି ବହୁଳ ଭାବରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

(ii) ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଚାଷଜମିଗୁଡ଼ିକରେ ଉଭୟ ଖରିଫ୍ ଓ ରବି ଫସଲ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

2. ଖରିଫ୍ ଫସଲ ଓ ରବି ଫସଲ ।

ଉ. ଖରିଫ୍ ଫସଲ

(i) ଖରିଫ୍ ଫସଲ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ଆଗମନ ସହିତ ଜୁନ୍ ଓ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଅକ୍ଟୋବର ଓ ନଭେମ୍ବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଥାଏ ।

(ii) ଧାନ, ଝୋଟ, ଆଖୁ, ଜଡ଼ା, କପା, ମକା ପ୍ରଭୃତି ଅଧିକ ଉତ୍ତାପ ଓ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଶସ୍ୟ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

ରବି ଫସଲ

(i) ରବି ଫସଲ ଶୀତରତୁ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ରତୁ ପୂର୍ବରୁ ଶେଷ ହୋଇଯାଏ ।

(ii) ଗହମ, ବାର୍ଲି, ସୋରିଷ, ପେଶି, ରାଶି, ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ ଆଦି ତୈଳବୀଜ, ଡାଲିଜାତୀୟ ଶସ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ଅଳ୍ପ ଆର୍ଦ୍ରତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଫସଲ ଏହି ସମୟରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

3. ସଘନ କୃଷି ଓ ବ୍ୟାପକ କୃଷି ।

ଉ. ସଘନ କୃଷି

(i) ରାସାୟନିକ ସାର, କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ବିହନ ବ୍ୟବହାର କରି ଚାଷ ଜମିକୁ ପଡ଼ିଆ ନ ରଖି ବର୍ଷକରେ ଏକାଧିକବାର କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସଘନ କୃଷି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଭାରତ, ଚୀନ୍, ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମୂହ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜନବହୁଳ ଦେଶରେ ଜଳସେଚିତ ଅ*ଳରେ ଏହି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ବ୍ୟାପକ କୃଷି

(i) ଜନସଂଖ୍ୟା କମ୍ ଓ ଅଧିକ ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମି ଥିବା ବିସ୍ତୃତ ଅ*ଳରେ କରାଯାଉଥିବା କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବ୍ୟାପକ କୃଷି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ଆଫ୍ରିକା, ଆମେରିକା ମହାଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଜନବିରଳ ଅ*ଳରେ ବ୍ୟାପକ କୃଷି କରାଯାଏ ।

କାରଣ ଦର୍ଶାଅ :

1. କୃଷିକୁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମେରୁଦଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ ।

ଉ. (i) ଭାରତ ଏକ ଗ୍ରାମବହୁଳ ଦେଶ । ଭାରତରେ ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଆୟ ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । କୃଷି, ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନକୁ କ*ାମାଲ୍ ଯୋଗାଇଥାଏ ।

(ii) କୃଷି ଆମ ଦେଶରେ ମୁଖ୍ୟ ବୃ© ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ତେଣୁ ଭାରତରେ କୃଷିକୁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମେରୁଦଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ ।

2. ଚାହା ଏକ ଶ୍ରମଭି©କ କୃଷି ।

ଉ. (i) ଚାହା ଚାଷର ଚାହା ରୋପଣଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପତ୍ର ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ଯତ୍ନ ନିଆଯାଇଥାଏ । ଏହାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରେ ଅନେକ ଶ୍ରମିକ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ।

(ii) ଶସ୍ତା ଓ ଦକ୍ଷ ଶ୍ରମିକଙ୍କର ଚାହା ବଗିଚାମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ, ତେଣୁ ଏହା ଏକ ଶ୍ରମଭି©କ କୃଷି ।

3. ସଘନ କୃଷି ଘନଜନବସତି ଅ*ଳରେ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଉ. (i) ଘନ ଜନବସତିର ଖାଦ୍ୟ ଚାହିଦା ମେ[ାଇବାପାଇଁ ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହି କୃଷିରେ ରାସାୟନିକ କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ।

(ii) ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଭାରତ, ଚୀନ୍, ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସମୂହ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜନବହୁଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ ।

4. ଡେକାନ୍ ମାଳଭୂମିରେ ଅଧିକ କପା ଚାଷ କରାଯାଏ ।

ଉ. (i) କପାଚାଷ ପାଇଁ ଅଧିକ ତାପମାତ୍ରା ଏବଂ କମ୍ ପରିମାଣରେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଡେକାନ୍ ଅ*ଳରେ ଥିବା କୃଷ୍ଣକାର୍ପାସ୍ ମୃ©କାର ଉତ©ାପ ଓ ଜଳଧାରଣ କ୍ଷମତା ଅଧିକ ଥିବାରୁ ଏହା କପାଚାଷ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ ।

5. ଆମ ଦେଶରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଜମି ଅନ୍ୟ ଦେଶ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କୃଷି ଉତ୍ପାଦିତା ମାନଙ୍କଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ ।

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା 40 ଭାଗରୁ ଅଧିକ ଭୂମି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୃଷି ଉତ୍ପାଦିତା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ ।

(ii) ଏହାର କାରଣଗୁଡ଼ିକ ହେଲା – (1) ଅନିଶ୍ଚିତ ବୃଷ୍ଟିପାତ, (2) ମୃ©କା କ୍ଷୟ, (3) ଜମିର ଉର୍ବରତା ହ୍ରାସ ଅବିଖଣ୍ଡିତ ଚାଷଭୂମି, (5) ଦକ୍ଷ କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀର ଅଭାବ, (6) ଜଳସେଚନର ଅଭାବ ଇତ୍ୟାଦି ।

6. ଆମ ଦେଶରେ ଅଧିକାଂଶ ଜାଗାରେ ଧାନ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ଭାବରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶ କ୍ରାନ୍ତୀମଣ୍ଡଳୀୟ ଅବସ୍ଥିତ, ଉର୍ବର ମୃ©କା, ଆର୍ଦ୍ର ଜଳବାୟୁ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତାପମାତ୍ରା ଧାନ ଚାଷ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ତେଣୁ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଜାଗାରେ ଧାନ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ହିସାବରେ ଚାଷ କରାଯାଏ ।

7. ଦେଶରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଆଶାନୁରୂପ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ।

ଉ. (i) ଆଜିକାଲି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବଦଳରେ ଚାଷୀ ଫଳ, ପନିବରିବା, ତୈଳବୀଜ ଇତ୍ୟାଦି ଶିଳ୍ପଭିିକ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଫଳରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜମିର ପରିମାଣ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ହ୍ରାସ ପାଉଛି, ଯାହା ଦେଶର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଛି ।

(ii) ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଜମିରେ ଅତ୍ୟଧିକ ସାର, କୀଟନାଶକ, ପୀଡ଼କନାଶକ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ପରବର୍ତୀ କାଳରେ ଜମିର ଉର୍ବରତା ହ୍ରାସ ପାଉଛି । ଏହାଛଡ଼ା ଜଳସେଚନ ସୁବିଧାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଆଶାନୁରୂପେ ହୋଇପାରୁନାହିଁ ।

8. ଚାହା ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଚାହା ଉତ୍ପାଦନ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉ. (i) ଚାହା ଚାଷ ପାଇଁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ, ଦକ୍ଷ ଶ୍ରମିକ, ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ, ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ସାର, ଜଳସେଚନ ଓ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ତେଣୁ ଅଧିକାଂଶ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ କ*ାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଚାହା ଚାଷ ହେଉଥିବା ଅ*ଳରେ ଚାହା ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ ।

9. ଦିନକୁ ଦିନ କୃଷିଭୂମିର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

ଉ. (i) ଭାରତ ଭଳି ବିକାଶଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଦ୍ରୁତ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ଚାଷ ଉପଯୋଗୀ ଜମିର ପରିମାଣ କମିଯାଉଛି । ଏହା ଜନବସତି ସ୍ଥାପନ, ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣ ଓ ନୂତନ ବ୍ୟବସାୟ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହା ମଧ୍ୟ ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତଥା କଳକାରଖାନା ଏବଂ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ ଫଳରେ କୃଷି ଉପଯୋଗୀ ଜମିର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ :

ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗ

1. କ*ାମାଲ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବନସ୍ପତି ତେଲ କେଉଁ ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଗତ ?

(a) ଖଣିଜଭି©ିକ (b) ଜଙ୍ଗଲଭି©ିକ (c) କୃଷିଭି©ିକ (d) ପଶୁଭି©ିକ

2. ଲୌହ ଓ ଇସ୍ପାତ ପରେ ଭାରତରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପ କ'ଣ ?

(a) ଆଲୁମିନିୟମ୍ (b) ଭାରୀ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ (c) କାଗଜ (d) ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ

3. ମାରୁତି ଉଦ୍ୟୋଗ କେଉଁ ଶିଳ୍ପ ?

(a) ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ© (b) ଘରୋଇ (c) ଯୌଥ (d) ସମବାୟ

4. ସ୍ଥାପନର ସମୟକାଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେଉଁଟି ଏକ ଭିନ୍ନ ଲୌହ ଓ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ?

(a) ବୋକାରୋ (b) ବର୍ଣ୍ଣପୁର (c) ଭିଲାଇ (d) ରାଉରକେଲା

5. ବିହାରର କେଉଁଠାରେ କାଗଜ କଳ ଅଛି ?

(a) ନେପାନଗର (b) ଡାଲମିଆନଗର (c) ବ୍ରଜରାଜନଗର (d) ଟିଟାଗଡ଼

6. ଭାରତର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଲୁହା କାରଖାନ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) ରସ୍ରା (b) ମୁମ୍ବାଇ (c) ପୋର୍ଟୋନୋଭା (d) ଜାମସେଦପୁର

7. କେଉଁ ଶିଳ୍ପର ସର୍ବଶେଷ ଉତ୍ପାଦ ଅନ୍ୟ ଏକ ଶିଳ୍ପର କ*ାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟହାର ହୋଇଛି ?

(a) କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ (b) କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ (c) ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପ (d) ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ

8. ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ମାଧ୍ୟମରେ କେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟଟି ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥାଏ ?

(a) କପା (b) ଚିନି (c) ବକ୍ସାଇଟ୍ (d) ଲୁହାପଥର

9. ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ କେଉଁ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ଲୁହାକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ?

(a) 1800 (b) 1822 (c) 1830 (d) 1836

10. ଭାରତର କେଉଁଠାରେ ପ୍ରଥମ କାର୍ପାସ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ?

(a) ଗୁଜୁରାଟ (b) ଦିଗ୍‌ବୋଇ (c) ମୁମ୍ବାଇ (d) କୋଲକାତା

11. ଭାରତର ସର୍ବପ୍ରଥମ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଝୋଟ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ?

(a) କୋଲକତାର ରିସ୍ରା (b) ଛତିଶଗଡ଼ର ବାଇଲାଡ଼ଇଲା

(c) ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦୁଝର (d) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର ସିଂହଭୂମି

12. ଆଧୁନିକ ଲୌହ ଶିଳ୍ପର ଭି©ିପ୍ରସ୍ତର ପଡ଼ିଥିବା ସ୍ଥାନ କେଉଁ ଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) କୁଲ୍‌ଟୀ (b) ଦୁର୍ଗାପୁର (c) ବୋକାରୋ (d) ରାଉରକେଲା

13. କେଉଁଠାରେ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଛପା-କାଗଜ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ?

(a) ହୋମଙ୍ଗାବଣ (b) ନେପାନଗର (c) କୋଲକାତା (d) ଟିଟାଗଡ଼

14. କେଉଁ ମସିହାରେ ଟିସ୍କୋ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ?

(a) 1830 (b) 1864 (c) 1905 (d) 1907

15. ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ରେଳଇଞ୍ଜିନ୍ ତିଆରି ହୁଏ ?

(a) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (b) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ (c) ତାମିଲନାଡୁ (d) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ

16. ଉ©ର ପ୍ରଦେଶ କଡେଁ ଠାରେ ସାମରିକ ବିମାନ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା ରହିଛି ?

(a) ମଥୁରା (b) ବାରାଣସୀ (c) ଆହ୍ଲାବାଦ (d) କାନପୁର

17. ଗୁଡ଼ଗାଓଁଠାରେ କେଉଁ ଉଦ୍ୟୋଗ ସ୍ଥାପନ ହୋଇଛି ?

(a) ଭାରୀ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଶିଳ୍ପ (b) ଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ (c) ମାରୁତି ଉଦ୍ୟୋଗ (d) ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ

18. କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ରେଳଡ଼ବା ତିଆରି କାରଖାନା ରହିଛି ?

(a) ପେରାମ୍ବୁର (b) ରାଂଚି (c) ହରିଦ୍ୱାର (d) ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ

19. ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପକୁ ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଶିଳ୍ପ ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି ?

(a) ମୌଳିକ (b) ହାଲୁକା (c) ଭାରୀ (d) କୁଟୀର

20. ଭାରତରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା କେତେ କିଗ୍ରା ଲୌହଇସ୍ପାତ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଛି ?

(a) 52 କି.ଗ୍ରା. (b) 71 କି.ଗ୍ରା. (c) 42 କି.ଗ୍ରା. (d) 22 କି.ଗ୍ରା.

21. ଲୁହାକୁ ଶକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏଥିରେ କ'ଣ ମିଶାଯାଇଥାଏ ?

(a) ନିକେଲ୍ କୋବାଲ୍ଟ (b) ସୀସା ଓ ଟିଣ (c) ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଓ କ୍ରୋମାଇଟ୍

(d) ପ୍ଲାଟିନମ୍ ଓ ସୀସା

22. ଭାରତର ସମସ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଲୌହଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ବହନ କରୁଛି ?

(a) NALCO (b) SAIL (c) BHEI (d) TELCO

23. ଭାରତର କେଉଁ କାଗଜ କାରଖାନରେ ନୋଟ୍ ଛପାକାଗଜ ଉତ୍ପାଦନ ହୁଏ ?

(a) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଟିଟାଗଡ଼ (b) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ହୋସଙ୍ଗାବାଦ୍ (c) ବିହାରର ଡାଲମିଆନଗର

(d) କର୍ଣ୍ଣାଟକର ଭଦ୍ରାବତୀ

24. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବୃହଦାକାର ଟର୍‌ବାଇନ୍ ଭାରତରେ କେଉଁଠାରେ ତିଆରି ହୁଏ ?

(a) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର ରାଂଚି (b) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଦୁର୍ଗାପୁର (c) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଭୋପାଳ

(d) ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ଲକ୍ଷ୍ନୌ

25. ଅଶୋକ ଲେ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଟ୍ରକ୍ କାରଖାନା କେଉଁ ଠାରେ ଅଛି ?

(a) ଚେନ୍ନାଇ (b) ପୁଣେ (c) ଦିଲ୍ଲୀ (d) ଚଣ୍ଡିଗଡ଼

26. ଭାରତୀୟ ସ୍ଥଳସେନାର ଶକ୍ତିମାନ ଟ୍ରକ୍, ନିଶାନ ଓ ଜୋଙ୍ଗାଜିପ କେଉଁଠାରେ ତିଆରି ?

(a) ଲକ୍ଷ୍ନୌ (b) ଜବଲପୁର (c) ବିଳାସପୁର (d) କୋହ୍ଲାପୁର

27. ଭାରତରେ କେତେଗୋଟି (Software Technology Park) ପାର୍କ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ?

(a) 10 (b) 12 (c) 16 (d) 36

28. ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାରକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ଗଠିତ ହୋଇଛି ?

(a) CBI (b) IPED (c) NMCC (d) IIC

29. କାଗଜ ଶିଳ୍ପକୁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପର ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଇଛି ?

(a) କୃଷିଭିତ୍ତିକ (b) ଜଙ୍ଗଲଭିତ୍ତିକ (c) ପଶୁଭିତ୍ତିକ (d) ଖଣିଜଭିତ୍ତିକ

30. ବକ୍ସାଇଟ୍ କେଉଁ ଉଦ୍ୟୋଗର କଞ୍ଚାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(a) ଲୁହା (b) ଆଲୁମିନିୟମ୍ (c) ତମ୍ବା (d) ସିମେଣ୍ଟ

31. କେଉଁ ସଂସ୍ଥାଟି ଲୌହଇସ୍ପାତ ଉତ୍ପାଦନ ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ?

(a) SAIL (b) OIL (c) NALCO (d) BALCO

32. କେଉଁଟି ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ସଂସ୍ଥା ନୁହେଁ ?

(a) SAIL (b) TISCO (c) NALCO (d) IDCO

33. ମହେନ୍ଦ୍ରା ଓ ମହେନ୍ଦ୍ରା କେଉଁ ପ୍ରକାର ଯାନ ନିର୍ମାଣ କରିଥାଏ ?

(a) ଦୁଇଚକିଆ (b) ତିନିଚକିଆ (c) ଚାରିଚକିଆ (d) ଆଠ ଚକିଆ

34. କେଉଁଥିରେ ମଜୁରୀ ଭୋଗୀ ଶ୍ରମିକ ନ ଥାନ୍ତି ?

(a) କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ (b) କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ (c) ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ (d) ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପ

35. କେଉଁ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା କାଗଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା ?

(a) 1860 (b) 1880 (c) 1904 (d) 1923

36. ରୁଷିଆ ସହାୟତାରେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ?

(a) ଦୁର୍ଗାପୁର (b) ଭିଲାଇ (c) ବୋକାରୋ (d) ରାଉରକେଲା

37. କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ପରିବେଶ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ?

(a) TISCO (b) NALCO (c) TECO (d) NTPC

38. କେବେଠାରୁ ଆମ ଦେଶରେ ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗର ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ?

(a) 1915 (b) 1951 (c) 1956 (d) 1974

39. ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ରେଳଡ଼ବା ତିଆରି ହୁଏ ?

(a) କପୁରତାଲା(b) ବାରାଣାସୀ (c) ପେରାମ୍ବୁର(d) କୋଲକତା

40. ଭାରତର ପ୍ରଥମ ବନ୍ଦର ଭିତିକ ଲୌହ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନାର ନାମ କ'ଣ ?

(a) ବିଶାଖା ପାଟଣା (b) ମୁମ୍ବାଇ (c) କୋଲକତା (d) ପାରାଦ୍ୱୀପ

41. କେଉଁ ମସିହାରେ ଭାରତରେ ପ୍ରଥମ କାର୍ପାସ ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ?

(a) 1950 (b) 1800 (c) 1856 (d) 1954

ANSWERS

1. (c) 2. (a) 3. (c) 4. (b) 5. (b) 6. (c) 7. (d) 8. (b)
9. (c) 10. (c) 11. (a) 12. (a) 13. (b) 14. (d) 15. (b) 16. (d)
17. (c) 18. (a) 19. (b) 20. (b) 21. (c) 22. (b) 23. (b) 24. (c)
25. (a) 26. (b) 27. (d) 28. (c) 29. (b) 30. (b) 31. (a) 32. (b) 33. (c) 34. (b) 35. (a) 36. (c) 37. (d) 38. (b) 39. (c) 40. (a) 41. (d)

ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗ

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତର ମୂଳକ (Long Type)

1. କଂଚାମାଲର ଉତ୍ସ ଅନୁସାରେ ଶିଳ୍ପର ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ. ଶିଳ୍ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା କଂଚାମାଲର ଉତ୍ସ ଅନୁସାରେ ଏହାକୁ ଚାରିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଯଥା – (i) କୃଷିଭିତ୍ତିକ, (ii) ଜଙ୍ଗଲଭିତ୍ତିକ, (iii) ଜୀବଜନ୍ତୁଭିତ୍ତିକ, (iv) ଖଣିଜଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ।

(i) କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ : କୃଷିରୁ ମିଳୁଥିବା କଂଚାମାଲରୁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ତିଆରି କରୁଥିବା ଶିଳ୍ପକୁ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । ଚାହା, ଚିନି, କାର୍ପାସ୍ ଓ ବନସ୍ପତି ତେଲ ଆଦଦି ଏହି ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

(ii) ଜଙ୍ଗଲଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ : ଜଙ୍ଗଲରୁ ମିଳୁଥିବା କଂଚାମାଲକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସ୍ଥାପିତ ଶିଳ୍ପକୁ ଜଙ୍ଗଲଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । କାଗଜ, ଆସବାବପତ୍ର, ପାକିଂ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଔଷଧୀୟ ବୃକ୍ଷରୁ ଔଷଧ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

(iii) ଜୀବଜନ୍ତୁ(ପଶୁ) ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ : ଏହି ଶିଳ୍ପରେ ବ୍ୟବହୃତ କଂଚାମାଲ୍ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କଠାରୁ ମିଳିଥାଏ । ଉଦାହରଣ - ଦୁଗ୍ଧଜାତ ପଦାର୍ଥ, ପ୍ରସ୍ତୁତିକାରୀ ଶିଳ୍ପ, ଚମଡ଼ା ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ମତ୍ସ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ।

(iv) ଖଣିଜଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ : ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ଆଧାର କରି ଏହି ଶିଳ୍ପ ଗଢ଼ି ଉଠିଥାଏ । ଉଦାହରଣ - ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ, ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ପେଟ୍ରୋରସାୟନ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ।

2. ମୃତ୍ତିକା ଓ ଭୂମି ପ୍ରଦୂଷଣ କିପରି ରୋକାଯାଇପାରିବ ବୁଝାଇ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ବିଭିନ୍ନ କଳକାରଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ଉଭୟ ଜୈବ ଓ ଅଜୈବ ତଥା ତରଳ ଓ କଠିନ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ମୃତ୍ତିକା ଓ ଭୂମି ପ୍ରଦୂଷଣର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ।

(ii) ମୃତ୍ତିକା ଓ ଭୂମି ପ୍ରଦୂଷଣ ନିରାକରଣ ତିନୋଟି ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ କରାଯାଇପାରିବ ।

(iii) ପ୍ରଥମେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁକୁ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଗୋଟାଇ ଆଣି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଠୂଳ ବା ଏକାଠି କରିବାକୁ ହେବ ।

(iv) ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଗର୍ତ୍ତପୂରଣ ପାଇଁ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ।

(v) ଶେଷରେ ପୁନଃଚକ୍ରଣଦ୍ୱାରା ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଯାଇ ପାରିବ ।

3. ଭାରତରେ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବିକାଶ ଏବଂ ପ୍ରସାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. (i) ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ ପଛକୁ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ ଭାରତର ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ନମନୀୟ, କଳଙ୍କିରୋଧକ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୁପରିବାହୀ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଲୁହା, ତମ୍ବା, ଦସ୍ତା ଓ ସୀସାର ଏକ ବିକଳ୍ପ ଧାତୁ ହିସାବରେ ଏହାର ଚାହିଦା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି ।

(iii) ଗୋଟିଏ ଟନ୍ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ 6 ଟନ୍ ବକ୍ସାଇଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ବକ୍ସାଇଟ୍ ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରଥମେ ଆଲୁମିନା ଓ ପରେ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ଯାହାପାଇଁ ୩୦ ରୁ ୪୦ ଭାଗ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

(iv) ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାତରରେ ୫ ଟି ଆଲୁମିନିୟମ୍ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶା (ଅନୁଗୁଳ)ରେ NALCO (National Aluminium Company), BALCO, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, କେରଳ, ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ଛତିଶଗଡ଼ (କୋର୍ବା), ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଆସାନସୋଲ (ଆଲୱେ), (ରେନୁକୁଟ), ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ତାମିଲ୍‌ନାଡୁ (ମୋଟୁର)ରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ।

4. ଭାରତର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରର ଅବଦାନ କ'ଣ ?

ଉ. (i) 1951 ମସିହାଠାରୁ ପଂଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପ୍ରୟାସଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଆଖିଦୃଷ୍ଟିଆ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଛି । ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଭଣ୍ଡାରକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିଛି ଏବଂ ଦେଶର ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

(ii) ଶକ୍ତି, ପରିବହନ ଓ ଯୋଗାଯୋଗ ଭଳି ଆଧାରିତ ସଂରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈପ୍ଳବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି ଏବଂ ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ହୋଇଛି ।

(iii) କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଳକା ଶ୍ରମିକ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ ହେବା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

(iv) ଗତ ଦଶନ୍ଧିରେ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ଅଭିବୃଦ୍ଧି 7 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲାବେଳେ 2003 ମସିହା ଠାରୁ ଏହା 9 ରୁ 10 ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଆଗାମୀ ଦଶନ୍ଧିରେ ଏହା 12 ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି ।

5. ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ଶିଳ୍ପରର ବିଭାଗୀକରଣ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ଶିଳ୍ପକୁ ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯଥା:-

(i) ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଶିଳ୍ପ : କୌଣସି ଶିଳ୍ପ ସରକାର ବା ସରକାରୀ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିଲେ ତାହାକୁ ସରକାରୀ ବା ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ : ରାଉରକେଲା ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ, ଗୁରୁବୈଦ୍ୟୁତିକ କାରଖାନା ।

(ii) ବେସରକାରୀ ଶିଳ୍ପ : ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିବାର କିମ୍ବା ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଗମ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥାଇ ନିଜସ୍ୱ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ ବେସରକାରୀ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ – ଟାଟାଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନା, ରିଲାଏନ୍ସ୍ ।

(iii) ଯୌଥ ବା ମିଳିତ ଶିଳ୍ପ : ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଉଭୟ (କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ) ସରକାର ଓ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ତାହାକୁ ମିଳିତ ବା ଯୌଥ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ – ମାରୁତି ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ ଅଏଲ ଇଣ୍ଡିଆ ।

(iv) ସମବାୟ ଶିଳ୍ପ : କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ସମବାୟ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଶିଳ୍ପକୁ ସମବାୟ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ । ଏହି ଶିଳ୍ପ ସାଧାରଣତଃ ଉତ୍ପାଦକ, କଂଚାମାଲ୍ ଯୋଗାଣକାରୀ ଓ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ । ଉଦାହରଣ – ଗୁଜୁରାଟର ଅମୁଲ ଶିଳ୍ପ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଚିନି, କେରଳର କଫି ଇତ୍ୟାଦି ।

6. ଶିଳ୍ପ ଜନିତ ପ୍ରଦୂଷଣ ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ. ଶିଳ୍ପ ଜନିତ ପ୍ରଦୂଷଣ ସାଧାରଣତଃ – ବାୟୁ, ଜଳ, ଭୂମି ତଥା ଶକ୍ତି ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ବୁଝାଏ ।

(i) ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନରୁ ବାହାରୁଥିବା ଧୂଆଁ, ପାଉଁଶ, କାର୍ବନ, ମନୋକ୍ସାଇଟ୍, ସଲଫର ହାଇଅକ୍ସାଇଡ୍ ରସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ବାୟୁରେ ମିଶି ପ୍ରଦୂଷଣ କରେ । ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ, ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ର, ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ ଓ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ପାଉଁଶ ଓ ଧୂଆଁ ବାୟୁକୁ ପ୍ରଦୂଷଣ କରେ ।

(ii) କୋଇଲା, ରଙ୍ଗ, ସାବୁନ୍, କୀଟନାଶକ ଦ୍ରବ୍ୟ, ସାର, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍, ରବର, ଚମଡ଼ା କାରଖାନାରୁ ବାହାରୁଥିବା ଜୈବ ଓ ଅଜୈବ ପଦାର୍ଥ ଭୂମି, ଜଳ, ମୃତ୍ତିକା ଓ ଭୂଗର୍ଭ ଜଳକୁ ପ୍ରଦୂଷିତ କରିଥାଏ ।

(iii) ପ୍ରଦୂଷିତ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(iv) କାରଖାନାର ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ଶବ୍ଦ, ଡ଼ିନାମାଇଟ୍ ବିସ୍ଫୋରକ, ଯାନବାହାନର ଶବ୍ଦ, କରତ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ପ୍ରଦୂଷଣ ହୋଇ ଜନଜୀବନ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ।

7. ଶିଳ୍ପଜନିତ ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ନିରାକରଣ କରିବା ପାଇଁ ଉପାୟମାନ ଲେଖ ।

ଉ. (i) ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବେ ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ, ଉପଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଚୟନ କୋଇଲା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସୌରଶକ୍ତି, ଖଣିଜ ତୈଳ ଓ ବିଦ୍ୟୁତର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦୂଷଣ ରୋଯାଇପାରିବ ।

(ii) ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଫିଲ୍ଟର, ଅବକ୍ଷେପକ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦୂଷଣ କମ୍ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

(iii) କଳକାରଖାନାର ବର୍ଯ୍ୟବସ୍ତୁ ସିଧାସଳଖ ନେଇ ପୋଖରୀକୁ ନ ଛାଡ଼ି ତାହାର ଉପଚାର ପରେ ଛାଡ଼ିବା ଉଚିତ୍, ଫଳରେ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ କମ୍ ହେବ ।

(iv) ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯାନ୍ତ୍ରିକ, ରାସାୟନିକ ତଥା ଜୈବ ରାସାୟନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ବିଶୋଧନ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

8. ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାପାଇଁ NTPC କେଉଁ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେଇଛି ?

ଉ. (i) ଆଧୁନିକ ପଦ୍ଧତିରେ ଯନ୍ତ୍ରାଂଶଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ।

(ii) ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ସବୁଜ ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ପ୍ରାକୃତିକ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ।

(iii) ପୋଖରୀ ସୃଷ୍ଟି କରି ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ତଥା ପାଉଁଶମିଶ୍ରିତ ଜଳର ପୁନଃଚକ୍ରଣ ପଦ୍ଧତିରେ ତରଳ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ପରିଚାଳନା ।

(iv) କାରଖାନାରେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପର୍କରେ ବାରମ୍ବାର ଅନୁଧ୍ୟାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଆଦି ପଦକ୍ଷେପ ମାନ ନେଇଛି ।

9. ଆକାର ଆଧାରରେ ଶିଳ୍ପର ବିଭାଗୀକରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ. **(i)** ଆକାର ଆଧାରରେ ଶିଳ୍ପକୁ ୩ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯଥା – (i) କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ, (ii) କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ, (iii) ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ ।

(ii) କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ : ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗର ସବୁଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକକ ହେଉଛି କୁଟୀରଶିଳ୍ପ । ଏଥିରେ ଜଣେ କାରିଗର ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବେ ମିଳୁଥିବା କଂଚାମାଲରୁ ପାରମ୍ପରିକ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ବ୍ୟବହାର କରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ । ଉଦାହରଣ - ହସ୍ତତନ୍ତ୍ର, ସୁନାରୂପାର ତାରକସକାମ ।

(iii) କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ : ଅଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜି, କମ୍ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଜୁରିପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରମିକ ଓ ଶକ୍ତି ଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଆଦି ଏହି ଶିଳ୍ପରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ - କାଗଜ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟ, ଚମଡ଼ା ଦ୍ରବ୍ୟ, ଖେଳନା ଖାଇବା ତେଲ, ରେଡ଼ିଓ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରଞ୍ଜାମ ଇତ୍ୟାଦି ।

(iv) ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ : ଏହି ଶିଳ୍ପରେ ବୃହଦାକାର ଶକ୍ତିଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ । ଏଥିରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ କଂଚାମାଲ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜିର ଆବଶ୍ୟକ ସହିତ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିୟୋଜିତ ହେଇଥାନ୍ତି । ଉଦାହରଣ - ଲୌହ ଇସ୍ପାତ, ବୟନ ଶିଳ୍ପ, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ, ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ ଶିଳ୍ପ ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

10. (a) ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ

କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ	କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ
(i) ଏହି ଶିଳ୍ପ ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗ ସବୁଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକକ । ଏଥିରେ ଜଣେ କାରିଗର ନିଜର ବାସଗୃହରେ ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବା ଆଂଶିକ ସହାୟତାରେ ସ୍ଥାନୀୟ କଂଚାମାଲରୁ ପାରମ୍ପରିକ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ଓ ସରଳ	(i) କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପରେ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ବ୍ୟତୀତ ଶକ୍ତିଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସାହାଯ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଅଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ ହୋଇ ଥାଏ ଓ କମ୍ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଜୁରିପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତ ପାଇଥାନ୍ତି । ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖୋଲା

ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ ।	ବଜାରରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଏ ।
(ii) ଖଦୀ ଗ୍ରାମୋଦ୍ୟୋଗ, ହସ୍ତଶିଳ୍ପ, ସୁନାରୂପାର ତାରକସି କାମ, ପି©ଳ ଓ କଂସାବାସନ କାମ ଆଦି କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।	(ii) କାଗଜ ତିଆରି ଦ୍ରବ୍ୟ, ଖେଳନା, ଆସବାବପତ୍ର, ଖାଇବାତେଲ, ଚମଡ଼ା ଦ୍ରବ୍ୟ, ରେଡ଼ିଓ ଓ ଟେଲିଭିଜନ ସେଟ୍ ଆଦି କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

(b) ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ	ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପ
(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପର ସର୍ବଶେଷ ଉତ୍ପାଦନ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶିଳ୍ପର କ˚ାମାଲ୍ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତାହାକୁ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରେ, ତାହାକୁ ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।
(ii) ଲୌହଇସ୍ପାତ୍ ଶିଳ୍ପରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ଲୌହଇସ୍ପାତ ଅନ୍ୟ ମେସିନ୍ ବା କଳକବ୍‌ଜାର କ˚ାମାଲ୍ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହା ଏକ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ ଅଟେ ।	(ii) ଖାଇବା ତେଲ, ସାବୁନ୍, ପାଉଁରୁଟି, ଟି.ଭି. ଇତ୍ୟାଦି ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପଜାତ ସାମଗ୍ରୀ ଖାଉଟିମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ୟବହାରରେ ଏହା ଲାଗିଥାଏ ।

(c) ମିଳିତ ବା ଯୌଥ ଶିଳ୍ପ	ସମବାୟ ଶିଳ୍ପ
(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଉଭୟ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ କରାଯାଇ ସ୍ଥାପିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ, ତାହାକୁ ମିଳିତ ବା ଯୌଥ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଶେଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଓ ସମବାୟ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଶିଳ୍ପକୁ ସମବାୟ କୁହାଯାଏ ।
(ii) ମାରୁତି ଉଦ୍ୟୋଗ ଏବଂ ଅଏଲ ଇଣ୍ଡିଆ ଆଦି ଏହି ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।	(ii) ଚିନି ଶିଳ୍ପ, ଅମୁଲ ଦୁଗ୍ଧଜାତ ପଦାର୍ଥ ଶିଳ୍ପ, ଲିଜ୍ଜତ ପାମ୍ପଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

(d) ଭାରୀ ଶିଳ୍ପ	ହାଲୁକା ଶିଳ୍ପ
(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦିତ ବସ୍ତୁର ଆକାର ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଓ ଓଜନ ଅଧିକ ସେହି ଶଳ୍ପକୁ ଭାରୀ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ଓଜନ କମ୍, ତାହାକୁ ହାଲୁକା ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।
(ii) ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ ଓ ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ ଶିଳ୍ପ ଭାରୀ ଶିଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ ।	(ii) ଖାଇବାତେଲ, ଚାହା, ସାବୁନ୍, ପାଉଁରୁଟି, ବିସ୍କୁଟ୍, ରେଡ଼ିଓ, ଟି.ଭି. ଆଦି ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ହାଲୁକା ଶିଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଭୁକ୍ତ ।

(e) ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ© ଶିଳ୍ପ	ଘରୋଇ ଶିଳ୍ପ
(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ସରକାର ବା ସରକାରୀ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ତାହାକୁ ସରକାରୀ ବା ରାଷ୍ଟ୍ରାୟ© ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପରିବାର କିମ୍ବା ନିଗମ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥାଇ ନିଜସ୍ୱ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳନା ଭାର ମଧ୍ୟ ନେଇଥାନ୍ତି ତାହାକୁ ଘରୋଇ ବା ବେସରକାରୀ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।
(ii) ରାଉରକେଲା ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ, ଗୁରୁ ବୈଦ୍ୟୁତିକ କାରଖାନା ଆଦି ଏହାର ଉଦାହରଣ ।	(ii) ଟାଟା ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ ରିଲାଏନ୍ସ, ବଜାଜ୍ ଅଟେ ଆଦି ଏହି ଶିଳ୍ପର ଉଦାହରଣ ।

(f) କୃଷିଭି©କ ଶିଳ୍ପ	ଜଙ୍ଗଲଭି©କ ଶିଳ୍ପ
(i) କୃଷିରୁ ମିଳୁଥିବା କ˚ାମାଲରୁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ଶିଳ୍ପକୁ କୃଷିଭି©କ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଜଙ୍ଗଲରୁ ମିଳୁଥିବା କ˚ାମାଲ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ସ୍ଥାପିତ ଶିଳ୍ପକୁ ଜଙ୍ଗଲଭି©କ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।
(ii) ଉଦାହରଣ - ଚା, ଚିନି, କାର୍ପାସ୍, ବନସ୍ପତି ତେଲ, ରବର, ଝୋଟ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ।	(ii) ଉଦାହରଣ - କାଗଜଶିଳ୍ପ, ଆସବାବପତ୍ର, ପ୍ୟାକିଂ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଔଷଧୀୟ ବୃକ୍ଷରୁ ଔଷଧ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ।

(g) ଲୌହ ଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ	ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ

(i) ଲୌହ ଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାର ମେରୁଦଣ୍ଡ ସଦୃଶ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ଶିଳ୍ପର ଆଧାର । ତେଣୁ ଏହାକୁ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଏହି ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସର୍ବବୃହତ© ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପ ଅଟେ ।
(ii) ଏହାକୁ ଭାରୀ ଶିଳ୍ପ ମଧ କୁହାଯାଏ । ସ୍ୱାଧିନତା ପୂର୍ବରୁ କେତେକ ଗଢ଼ିଉଠିଥିବା ବେଳେ ସ୍ୱାଧିନତା ପରେ ଏହାର ପ୍ରସାର ଅଧିକ ହୋଇଛି ।	(ii) ଏହା ନମନିୟ କଳଙ୍କି ରୋଧକ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୁପରିବାହୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଚାହିଦା ଅଧିକ ।

କାରଣ ଦର୍ଶାଅ :

1. ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାରୁ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

ଉ. ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ ଶିଳ୍ପରେ ବୃହଦାକାୟ ଶକ୍ତିଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ପୁଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଉକ୍ତ ଶିଳ୍ପରେ ଅଧିକ ଓଜନର ଜିନିଷ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହି ଶିଳ୍ପରେ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହା ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

2. ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗଦ୍ୱାରା ପରିବେଶ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟୁଛି ।

ଉ. (i) ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ପାଇଁ ଶୁଭଙ୍କର ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏହାଦ୍ୱାରା ବାୟୁ, ଜଳ, ଭୂମି ଓ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି ।

(ii) ତେଣୁ ବିନିର୍ମାଣ ଉଦ୍ୟୋଗଦ୍ୱାରା ପରିବେଶ ଅବକ୍ଷୟ ହେଉଛି ।

3. ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ନିକଟରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉ. (i) ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଲାଗୁଥିବା ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ 30 ରୁ 40 ଭାଗ କେବଳ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେ ହିଁ ହେବାକାରଣରୁ ଏହା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ନିକଟରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ ।

4. ଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନା କଂ*ାମାଲ ମିଳୁଥିବା ସ୍ଥାନ ନିନକଟରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ ।

ଉ. (i) ଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନାରେ କଂ*ାମାଲ ରୂପେ ଭାରୀ ଲୁହାପଥର, କୋଇଲା, ଚୂନପଥର, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଓ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଆଦି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଶିଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦ ମଧ ଓଜନଦାର ହୋଇଥାଏ ।

(ii) କଂ*ାମାଲ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଉଭୟ ଭାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ପରିବହନ କଷ୍ଟସାଧ ହୋଇଥାଏ । ଏଣୁ ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ କମାଇବା ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ କଂ*ାମାଲ ମିଳୁଥିବା ସ୍ଥାନ ନିକଟରେ ଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ ।

5. ମଟର ସାଇକେଲ୍ ଓ ସ୍କୁଟର ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ନିକଟରେ ସ୍ଥାପିତ ।

ଉ. (i) ଭାରତର ଦିଲ୍ଲୀ, ଗୁଡ଼ଗାଓଁ, କୋଲ୍‌କତା, ଲକ୍ଷ୍ନୌ, ଇନ୍ଦୋର, ହାଇଦ୍ରାବାଦ, ବେଙ୍ଗାଲୁରୁ, ଚେନ୍ନାଇ, ମୁମ୍ବାଇ ଆଦି ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ମାନଙ୍କରେ ସହଜରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାରିଗରୀ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଓ ତାଲିମ୍‌ପ୍ରାପ୍ତ କୁଶଳୀ ଶ୍ରମିକ ମିଳିଥାନ୍ତି ।

ତେଣୁ ସେଠାରେ ମଟର ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାଗୁଡ଼ିକ ଗଢ଼ି ଉଠିଥାଏ ।

(ii) ସେଥିପାଇଁ ମାରୁତି ଉଦ୍ୟୋଗ, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ମୋଟର୍ସ, ଟାଟା ମୋଟର୍ସ ଆଦି ଖ୍ୟାତ କମ୍ପାନୀମାନେ ଭାରତର ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କରେ ନିଜର ମଟର ତିଆରି କାରଖାନାମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଛନ୍ତି ।

6. ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପକୁ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

ଉ. (i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପର ସର୍ବଶେଷ ଉତ୍ପାଦ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶିଳ୍ପରେ କଂ*ାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତାହାକୁ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ଲୌହଇସ୍ପାତ ଅନ୍ୟ ମେସିନ୍ କଳକବ୍‌ଜାର କଂ*ାମାଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଲୌହଇସ୍ପାତ ଶିଳ୍ପକୁ ମୌଳିକ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

7. ବେଙ୍ଗାଲୁରୁକୁ ଭାରତର ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ରାଜଧାନୀ କୁହାଯାଏ ।

ଉ. (i) ବେଙ୍ଗାଲୁରୁଠାରେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ବିମାନ କାରଖାନା, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଉପକରଣ କାରଖାନା, ଭାରତୀୟ ଟେଲିଫୋନ୍ କାରଖାନା, ଜାତୀୟ ମହାକାଶ ଗବେଷଣା ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି ।

(ii) ଏଠାରେ ଇନ୍‌ଫୋସିସ୍ ପରି ବୈଷୟିକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛି । ଭାରତୀୟ ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନେ ଇନ୍‌ଫୋସିସ୍ ଗବେଷଣାଗାରରେ ବସି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ଆୟତ୍ତ କରିପାରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏଠାରେ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର ହେତୁ ଏହାକୁ ଭାରତର 'ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ରାଜଧାନୀ' କୁହାଯାଏ ।

8. ରାସାୟନିକ କାରଖାନା ଜନବସ୍ତି ପାଇଁ ଏକ ସମସ୍ୟା ।

ଉ. (i) ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଏସିଡ୍, କଷ୍ଟିକ୍ ସୋଡ଼ା, ଆମୋନିଆ, ବ୍ଲିଚିଙ୍ଗ୍ ପାଉଡ଼ର୍, ରାସାୟନିକ ସାର, କୀଟନାଶକ ଔଷଧ, କୃତ୍ରିମ ତନ୍ତୁ କାରକାନା ଇତ୍ୟାଦି ରାସାୟନିକ ଶିଳ୍ପ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହିସବୁ ରାସାୟନିକ କାରଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥିବା ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗୁଁ ଜଳ, ମୃତ୍ତିକା, ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ସଂକ୍ରମିତ ହେଉଅଛି ।

(ii) ରାସାୟନିକ ସାର କାରଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗୁଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଶ୍ରମିକମାନେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡୁଛନ୍ତି । ଅନେକ ପ୍ରକାର ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ରୋଗର ଶିକାର ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ରାସାୟନିକ କାରଖାନା ଜନବସତି ପାଇଁ ଏକ ସମସ୍ୟା ।

ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

1. ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଶିଳ୍ପକୁ ଭାରତର ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

ଉ. (i) ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଧାତୁ ନମନୀୟ । କଳଙ୍କି ରୋଧକ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସୁପରିବାହୀ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଲୁହା, ତମ୍ବା, ଦସ୍ତା ଓ ସୀସାର ଏକ ବିକଳ୍ପ ଧାତୁ ରୂପେ ଏହାର ଚାହିଦା ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ ଭାରତରେ ଏହି ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର ଘଟିଛି ଓ ଏହା ଦେଶର ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପଭାବେ ବିବେଚିତ ହୋଇଛି ।

2. ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାକୁ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

ଉ. (i) ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ବୃହତାକାୟ ଶକ୍ତିଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ପୁଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏଥିରେ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହା ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

3. ଏବେ ଆମ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଉଛି କାହିଁକି ?

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶରେ ଜଗତୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରି ଉନ୍ନତ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଉଚ୍ଚ ମାନର ଉତ୍ପାଦ କମ୍ ଦାମ୍‌ରେ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଛନ୍ତି ।

(ii) ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନର ଉଦାରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ ଦିଗରେ ଆଗ୍ରହୀ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଉଛି ।

4. ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପକୁ କାହିଁକି ହାଲୁକା ଶିଳ୍ପ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ?

ଉ. (i) ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କର (consumer) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଖାଉଟି ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏଥିରେ ବ୍ୟବହୃତ କଞ୍ଚାମାଲ୍‌ର ଓଜନ କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ଓଜନ ମଧ୍ୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହାକୁ ହାଲୁକା ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ ।

ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ
ପରିବହନ, ଯୋଗାଯୋଗ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ

Questions :

1. ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ସମ୍ବଳକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(a) ଆଧାରିକ ସଂରଚନା (b) ବିକଶିତ ସମ୍ବଳ (c) ଅର୍ଥନୈତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ (d) ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳ

2. ନଦୀପଥର ସଂରଚନା କାହାର ଏକ ମାଧ୍ୟମ ନୁହେଁ ?

(a) ରେଳପଥ (b) ଟେଲିଫୋନ୍ (c) ବନ୍ଦର (d) ଉତ୍ତମ ଆଧାରିକ

3. କେଉଁଟି ଯୋଗାଯୋଗର ମାଧ୍ୟମ ନୁହେଁ ?

(a) ଟେଲିଭିଜନ୍ (b) ଦୂରଦର୍ଶନ(c) ପରିବହନ/ଇ[ରନେଟ୍ (d) ବିମାନବନ୍ଦର

4. ଭାରତରେ କ'ଣ ନିର୍ମାଣ ବହୁପୁରାତନ ପ୍ରମାଣ ହର୍ପପା ଓ ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋ ସଭ୍ୟତାରୁ ମିଳିଥାଏ ?

(a) ମେସୋପଟାମିଆ (b) ମୋଗଲ ସଭ୍ୟତା (c) ମିଶର ସଭ୍ୟତା (d) ସଡ଼କପଥ ନିର୍ମାଣ

5. କେଉଁ ଶାସକଙ୍କ ଅମଳରେ ଗ୍ରାଣ୍ଡଟ୍ରଙ୍କ ରୋଡ୍ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା ?

(a) ନାଦିରଶାହା (b) ଜାହାଙ୍ଗୀର(c) ଶେରଶାହା (d) ଆକବର

6. ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ସମୁଦାୟ ସଡ଼କ ପଥର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ କିଲୋମିଟର ?

(a) ୫୯.୩୨ ଲକ୍ଷ (b) ୩୦.୦୨ ଲକ୍ଷ (c) ୬୨.୫ ଲକ୍ଷ (d) ୪୨.୧୩ ଲକ୍ଷ

7. ସଡ଼କପଥ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଭାରତ ସ୍ଥାନ ପୃଥିବୀରେ କେତେ ?

(a) ପ୍ରଥମ (b) ଦ୍ୱିତୀୟ (c) ତୃତୀୟ (d) ଚତୁର୍ଥ

8. ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ରାଜଧାନୀ, ପ୍ରଧାନ ସହର, ଶିଳ୍ପ ଓ ଖଣିଜ ଅଂଚଳ ଏବଂ ବନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା ସଡ଼କପଥ କେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ?

(a) ଜାତୀୟ ରାଜପଥ (b) ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ

(c) ମୁଖ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ସଡ଼କପଥ (d) ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ ପଥ

9. ଭାରତରେ କେତେ ଦୈର୍ଘ୍ୟର ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ଅଛି ?

(a) ୧ ଲକ୍ଷ ୪୨ ହଜାର କି.ମି.

(b) ୧ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର କି.ମି. (c) ୨ ଲକ୍ଷ କି.ମି. (d) ୧ ଲକ୍ଷ ୩୦ ହଜାର କି.ମି.

10. କେଉଁ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ କୋଲକତାରୁ ବାହାରି ଆମ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଦେଇ ଚେନ୍ନାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି ?

(a) ୫୫ ନମ୍ବର (b) ୫ ନମ୍ବର (c) ୧୬ ନମ୍ବର (d) ୭ ନମ୍ବର

11. କୋଲ୍‌କତାରୁ ବାହାରି ଆସନସୋଲ୍, କାନପୁର, ଦିଲ୍ଲୀ ଆଦି ସହର ଦେଇ ଅମୃତସର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାର ନାମ କ'ଣ ?

(a) କଲିକତାରୁ-ଚେନ୍ନାଇ (b) ପୁଣେ-ସୋଲୋପୁର (c) କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର-ଆମ୍ବେଲା (d) ଗ୍ରାଣ୍ଡ-ଟ୍ରଙ୍କ ରୋଡ୍

12. ଭାରତର ଦୀର୍ଘତମ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ NH-44 କେଉଁଠାରୁ କେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଅଛି ?

(a) କଲିକତାରୁ ଚେନ୍ନାଇ (b) ଶ୍ରୀନଗର ଠାରୁ କନ୍ୟାକୁମାରୀ

(c) ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଚେନ୍ନାଇ (d) ପୋରବନ୍ଦରରୁ ସିଲିଚର୍

13. ଭାରତର ଦୀର୍ଘତମ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ NH-44 ର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ ?

(a) ୩୪୨୪ କି.ମି. (b) ୩୨୦୦ କି.ମି. (c) ୩୭୪୫ କି.ମି. (d) ୩୯୦୦ କି.ମି.

14. ଭାରତର କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥର ଦୈର୍ଘ୍ୟର ପରିମାଣ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ?

(a) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ (b) ବିହାର (c) ଉ©ରପ୍ରଦେଶ (d) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର

15. ଜିଲ୍ଲା ସଡ଼କ ପଥର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଦାୟିତ୍ୱ କାହା ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ ?

(a) ଜିଲ୍ଲାପାଳ (b) ମଣ୍ଡଳ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (c) ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ (d) ଗ୍ରାମ ପ*ାୟତ

16. ଦିଲ୍ଲୀ, କୋଲକତା, ଚେନ୍ନାଇ ଓ ମୁମ୍ବାଇ ସହରଗୁଡ଼ିକୁ କେଉଁ ସଡ଼କପଥ ସଂଯୁକ୍ତ କରୁଅଛି ?

(a) ଗ୍ରାଣ୍ଡଟ୍ରକ୍ ରୋଡ୍ (b) କଲିକତା-ଚେନ୍ନାଇ ରୋଡ୍

(c) ଶ୍ରୀନଗରରୁ କନ୍ୟାକୁମାରୀ (d) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ମହାରାଜ ମାର୍ଗ

17. ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କପଥ କାହିଁକି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ?

(a) ଜାତୀୟ ସୁରକ୍ଷାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ (b) ବିଦେଶ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଯିବା ପାଇଁ

(c) ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା ପାଇଁ (d) ବିଦେଶ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାପାଇଁ

18. ପୃଥିବୀର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସଡ଼କପଥ କେଉଁଠାରେ ଯାଇଛି ?

(a) ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଚଣ୍ଡୀଗଡ଼ (b) ଦିଲ୍ଲୀ-ମିରଟ ତ୍ୱରିତ୍ ରାଜମାର୍ଗ

(c) ଆଗ୍ରା-ଲକ୍ଷ୍ନୌ ତ୍ୱରିତ୍ ରାଜମାର୍ଗ (d) ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ମନାଲିରୁ ଲଦାଖର ଲେହ

19. ଭାରତର ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିବା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ହାଇୱେର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ ?

(a) ପ୍ରାୟ ୧୬୫୨ କି.ମି (b) ୫୮୪୦ କି.ମି. (c) ୨୩୦୫ କି.ମି. (d) ୧୪୩୪.୫ କି.ମି.

20. ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଯାନବାହନ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଯାତ୍ରୀ ଓ ମାଲ ସରବରାହକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି କେଉଁ ରାଜମାର୍ଗ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ?

(a) ତ୍ୱରିତ ରାଜମାର୍ଗ (b) ଜାତୀୟ ରାଜମାର୍ଗ (c) ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ (d) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରାଜମାର୍ଗ

21. ଦୂରସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥଳପଥରେ ଯାତ୍ରୀ ଓ ମାଲ ପରିବହନର ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ କିଏ ?

(a) ସଡ଼କ ପଥ (b) ରେଳପଥ (c) ମେଟ୍ରୋରେଳପଥ (d) ଟ୍ରାମ୍ ପଥ

22. ଭାରତର କେଉଁ ମସିହାରେ ରେଳ ଚଳାଚଳର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?

(a) ୧୯୪୭ (b) ୧୮୫୭ (c) ୧୮୫୩ (d) ୧୯୫୧

23. ଭାରତରେ ପ୍ରଥମେ କେଉଁଠାରୁ କେଉଁ ସ୍ଥାନପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଳଗାଡ଼ି ଚାଲିଥିଲା ?

(a) କୋଲକତାରୁ ରାଣୀଗଞ୍ଜ (b) ବମ୍ବେରୁ ଥାଣେ (c) ଚେନ୍ନାଇ-ଆରକୋନାମ୍ (d) ହାୱାଡରୁ ଗୌହାଟୀ

24. କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ଭାରତର ବୃହ©ମ ରାଷ୍ଟ୍ରୟ© ସଂସ୍ଥା ଅଟେ ?

(a) ଡ଼ାକବିଭାଗ (b) ଜାତୀୟ କରଣ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ (c) ଜାତୀୟ ଆଲୁମୁନିୟମ୍ କମ୍ପାନୀ (d) ରେଳ ବିଭାଗ

25. ପରିଚାଳନାଗତ ସୁବିଧା ପାଇଁ ଦେଶର ସମସ୍ତ ରେଳପଥକୁ କେତେଗୋଟି ମଣ୍ଡଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?

(a) ୯ ଟି (b) ୧୨ ଟି (c) ୧୫ ଟି (d) ୧୭ ଟି

26. ପୂର୍ବ-ଉପକୂଳ ରେଳପଥର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(a) ଗୋରଖପୁର (b) ଭୁବନେଶ୍ୱର (c) ସିକନ୍ଦରାବାଦ (d) ହାଜିପୁର

27. ଭାରତର ଦୀର୍ଘତମ ରେଳ ଚଳାଚଳ କେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ କେଉଁ ସ୍ଥାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଛି ?

(a) କୋଲକତାରୁ ଚେନ୍ନାଇ (b) ମୁମ୍ବାଇରୁ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ (c) ପୁରୀରୁ ଓଖା (d) ଡ୍ରିବୁଗଡ଼ରୁ କନ୍ୟାକୁମାରୀ

28. ଭାରତର ଦୀର୍ଘତମ ରେଳଷ୍ଟେସନ୍ କିଏ ?

(a) ଖଡ଼ଗପୁର (b) ବନାରସ (c) ଗୋରଖପୁର (d) ସାଲିଗାଓଁ

29. ୨୦୧୧ ଜନସଂଖ୍ୟା ଗଣନା ଅନୁସାରେ କେତେ ଶତାଂଶ ଲୋକ ଭାରତର ସହରମାନଙ୍କରେ ବାସ କରନ୍ତି ?

(a) ୨୫ (b) ୨୯ (c) ୩୧ (d) ୪୧

30. କେଉଁଟି ଭାରତର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ?

(a) ନୁନାମାଟି-ସିଲିଗୁରି (b) ବରାଉଣୀ-ହଳଦିଆ-କାନିପୁର

(c) ସାଲାୟା-କୋୟାଲି-ମସୁରୀ (d) ନହରକଟିଆ-ନୁନାମାଟି-ବରଉଣୀ

31. କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଦରମୁଖରୁ ଲୁହାପଥର ପାଇପ୍‌ଲାଇନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ପରିବହନ କରାଯାଇଛି ?

(a) ବିଶାଖା ପାଟଣା (b) ଉଦୟଗୁର(c) ମାଙ୍ଗଲୋର ବନ୍ଦର (d) ବଇଲଭିଲ୍

32. ଭାରତରେ ଉପକୂଳର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ କି.ମି. ?

(a) ୪୨୧୬ କି.ମି. (b) ୭୫୧୬ କି.ମି. (c) ୦୨୧ କି.ମି. (d) ୧୧୦୦ କି.ମି.

33. ହ୍ରଦ, ପାଶ୍ଚାତ୍ ଜଳ, ନିବେଶିକ ନଦୀ ଓ କେନାଲ ଦ୍ୱାରା ପରିବହନକୁ କେଉଁ ପରିବହନ କୁହାଯାଏ ?

(a) ସଡ଼କ ପରିବହନ (b) ଜଳ ପରିବହନ (c) ଅନ୍ତସ୍ଥଳୀୟ ପରିବହନ (d) ସାଗର ପରିବହନ

34. କେଉଁ ପରିବହନ ସବୁଠାରୁ ଶସ୍ତା ?

(a) ସଡ଼କ ପରିବହନ (b) ଜଳ ପରିବହନ (c) ଆକାଶ ପରିବହନ (d) ସାଗର ପରିବହନ

35. ଭାରତରେ ଥିବା ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳୀୟ ଜଳପଥ ମଧ୍ୟରୁ କେତେ କି.ମି. ସୁନାବ୍ୟା ଅଟେ ?

(a) ୩୭୦୦ କି.ମି. (b) ୧୪୫୦୦ କି.ମି. (c) ୭୫୧୬ କି.ମି. (d) ୨୦୨୦ କି.ମି.

36. ଭାରତର କେଉଁ ଦେଶ ସହିତ ଅନ୍ତର୍ଦେଶୀୟ ଜଳପଥ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ?

(a) ବଙ୍ଗଳାଦେଶ (b) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା (c) ନେପାଳ (d) ଆଫଗାନିସ୍ଥାନ

37. ଆରବସାଗର ଓ ବଙ୍ଗେପସାଗରକୁ ସଂଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଛି ?

(a) ଇଂରାଜୀ ପ୍ରଣାଳୀ (b) ସୁଏଜ କେନାଲ (c) ରାମସେତୁ ପ୍ରଣାଳୀ (d) ବକ୍କିହୋମ କେନାଲ

38. ମାଣ୍ଡୋବୀ ନଦୀ ଜୁଆର ନଦୀକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଥିବା କେନାଲର ନାମ କଣ ?

(a) ବକ୍କିହୋମ୍ କେନାଲ (b) ତାଳଦଣ୍ଡା କେନାଲ (c) ଛବାରନିୟମ କେନାଲ (d) କୁମ୍ବର ଜୁଆ କେନାଲ

39. ଭାରତର ମୂଳଭୂଖଣ୍ଡ ଉପକୂଳ ରେଖାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ ?

(a) ୭୫୧୬ କି.ମି. (b) ୬୧୦୦ କି.ମି. (c) ୩୭୦୦ କି.ମି. (d) ୪୦୦୦ କି.ମି.

40. ଭାରତର ତଟରେଖାରେ କେତେଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର ରହିଛି ?

(a) ୨୦ଟି (b) ୧୦ଟି (c) ୨୬ଟି (d) ୧୨ଟି

41. ଭାରତର କେଉଁ ସଂସ୍ଥାଟି ଦେଶର ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଓ ଜାହାଜ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଏକମାତ୍ର କମ୍ପାନୀ ?

(a) ଭାରତୀୟ ରେଳ ନିଗମ (b) ଭାରତୀୟ ଇସ୍ପାତ ନିଗମ

(c) ଭାରତୀୟ ଖଣି ନିୟମ (d) ଭାରତୀୟ ଜାହାଜ ନିୟମ

42. ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସହ ଭାରତ କେଉଁ ଜଳପଥ ଦେଇ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର କରିଥାଏ ?

(a) ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରଣାଳୀ (b) ଉତ୍ତମାଶା ଅନ୍ତରୀପ (c) ସୁଏଜ୍ କେନାଲ ପଥ (d) ସିଙ୍ଗାପୁର ସମୁଦ୍ର ପଥ

43. ଭାରତର କେଉଁ ବନ୍ଦର ଦେଇ ଅଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଓ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଯାଆଆସ କରିଥାଏ ?

(a) କୋଲକତା (b) ପାରାଦ୍ୱୀପ୍ (c) ଚେନ୍ନାଇ (d) ମୁମ୍ବାଇ

44. କାହାକୁ ଭାରତର ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର କୁହାଯାଏ ?

(a) ଦିଲ୍ଲୀ (b) ଚେନ୍ନାଇ (c) କୋଲକତା (d) ମୁମ୍ବାଇ

45. ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ କେତେଗୋଟି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନବନ୍ଦର ଅଛି ?

(a) ୪୫ (b) ୫୦ (c) ୫୫ (d) ୩୪

46. ଦେଶରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରରେ ରହିଥିବା ଲୋକ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହ କାହା ମାଧ୍ୟମରେ ସିଧାସଳଖ ଟେଲିଫୋନ୍ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି ?

(a) STD (b) FAX (c) ISD (d) INTERNET

47. କେଉଁଟି ଏକ ସାମାଜିକ ମାଧ୍ୟମ ନୁହେଁ ?

(a) ଟୁଇଟର୍ (b) ଫେସ୍‌ବୁକ୍ (c) ଇନଷ୍ଟାଗ୍ରାମ୍ (d) ମୋବାଇଲ୍

48. ରପ୍ତାନି ଓ ଆମଦାନୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବ୍ୟବଧାନକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(a) ଅନ୍ତଃବାଣିଜ୍ୟ (b) ବର୍ହିବାଣିଜ୍ୟ (c) ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତି (d) ଭାବାଣିଜ୍ୟିକ ଭାରସାମ୍ୟ

49. କେଉଁଟି ଭାରତକୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିବା ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ନୁହେଁ ?

(a) ମୁକ୍ତା (b) କାଜୁବାଦାମ୍ (c) ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ (d) ସୁନା ଓ ରୂପା

50. ଭାରତରେ କେଉଁ ଭାଷାରେ ସର୍ବାଧିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଏ ?

(a) ଇଂରାଜୀ (b) ହିନ୍ଦୀ (c) ଉର୍ଦ୍ଦୁ (d) ଓଡ଼ିଶା

ANSWERS

1. (A) 2. (D) 3. (A) 4. (D) 5. (C) 6. (A) 7. (B) 8. (A)
9. (A) 10. (C) 11. (D) 12. (B) 13. (C) 14. (D) 15. (C) 16. (D)
17. (A) 18. (D) 19. (A) 20. (D) 21. (B) 22. (C) 23. (B) 24. (D)
25.(D) 26. (B) 27. (D) 28. (C) 29. (C) 30. (D) 31. (C)
32. (B) 33. (C) 34. (B) 35. (A) 36. (A) 37. (C) 38. (D) 39. (B) 40. (D) 41. (D) 42. (C) 43. (D) 44. (D) 45. (D) 46. (C) 47. (D) 48. (C)
49. (B) 50. (B).

ପରିବହନ, ଯୋଗାଯୋଗ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ

(TRANSPORT, COMMUNICATION AND TRADE)

1. ଭାରତର ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ. (a) ଯୋଗାଯୋଗ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର । ଯଥା - ଗଣ ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯୋଗାଯୋଗ ।

(b) ଭାରତର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯୋଗାଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭୂତ ଉନ୍ନତି ଘଟିଛି । ଏବେ ଡାକ ସେବା, ଟେଲିଫୋନ୍, ମୋବାଇଲ୍ ଓ ଇ[ରନେଟ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯୋଗାଯୋଗର ମାଧ୍ୟମ ପାଲଟିଛି ।

(c) ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକ ସମୟରେ ସେବା ଯୋଗାଯୋଗ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଗଣ ଯୋଗାଯୋଗ କୁହାଯାଏ । ଯଥା ରେଡ଼ିଓ, ଟି.ଭି., ସମ୍ବାଦପତ୍ର, ମାଗାଜିନ୍, ବହି, ଫିଲ୍ମ ଆଦି ଗଣ ଯୋଗାଯୋଗର ପ୍ରଧାନ ମାଧ୍ୟମ । ଦେଶରେ ଆକାଶବାଣୀର ପ୍ରାୟ 200 ଟି ଷ୍ଟେସନ୍ କାମ କରୁଛି । ଦୂରଦର୍ଶନ ପୃଥିବୀର ଏକ ବୃହତ୍ ଗଣମାଧ୍ୟମ ସଂସ୍ଥା । ଦେଶର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ 90 ଭାଗ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୂରଦର୍ଶନ ସେବା ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଅଛି ।

(d) ଦେଶରେ 100 ଟି ଭାଷା ଓ ଉପଭାଷା ପ୍ରାୟ 42,000 ଟି ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଓ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ପ୍ରେସ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (P.T.I.), ୟୁନାଇଟେଡ୍ ନିଉଜ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ନାମକ ଦୁଇଟି ସଂସ୍ଥା ଇଂରାଜୀରେ ଓ ସମାଚାର ଭାରତୀ ଏବଂ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସମାଚାର ନାମକ ଦୁଇଟି ସଂସ୍ଥା ହିନ୍ଦୀରେ ସରବରାହ କରୁଛନ୍ତି ।

2. ଭାରତର ରେଳ ପରିହବନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସରକାର କେଉଁ କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ. ଭାରତର ରେଳ ପରିବହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସରକାର ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବେ କେତେକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

(a) ଅଧୁନା ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ମିଟର ଗେଜ୍ ଓ ନାରୋଗେଜ୍ ଲାଇନ୍‌କୁ ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍ ପରିଣତ କରାଯାଇଛି ।

(b) ବାଷ୍ପଚାଳିତ ଇଞ୍ଜିନ୍ ସ୍ଥାନରେ ଡିଜେଲ୍ କିମ୍ବା ବୈଦୁତିକ ରେଳ ଇଞ୍ଜିନ୍ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଯାଇଛି । ଫଳରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଏବଂ ପ୍ରଦୂଷଣ ହ୍ରାସ ପାଉଛି ।

(c) ଦୁର୍ଘଟଣା ଭୋଗିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସିଗ୍‌ନାଲ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରିବା ସହ ।

(d) ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯାତ୍ରୀବାହି ବଗି ବ୍ୟବହାର, ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଟ୍ରେନ୍ ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଉଛି ।

(e) ସ୍ଥାନ ଆରକ୍ଷଣ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଖାଇବା ପିଇବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରେଳବାଇ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଛି ।

3. ପରିବହନ ଦ୍ୱାରା ଆମର କି କି ଉପକାର ହେଉଛି ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. (a) ରକ୍ତ ସଂଚାଳନ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଯେପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେହିଭଳି ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

(b) ଏହାଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ଏବଂ ଲୋକମାନେ ପରସ୍ପର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ପ୍ରତିକୃତ ହୁଏ ଓ ଭେଦଭାବ ଦୂର ହୁଏ ।

(c) ଏହାଦ୍ୱାରା ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଖଣିଖାଦାନରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରକୁ କଂଚାମାଲ୍ ଯୋଗାଇ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାରରେ ପହଂଚାଇ ଦିଆଯାଉଛି ।

(d) ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆପଦକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସଂଯୋଗସ୍ଥାପନ, ମାଲ୍‌ପରିବହନ ଓ ବ[ନରେ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ବହୁତ ଉପକାର ହେଉଛି ।

4. 'ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ ସଂସ୍ଥା' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିବରଣୀ ଦିଅ ।

ଉ. (a) ଜାତୀୟସୁରକ୍ଷାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ସୀମାନ୍ତ ଅଂଚଳରେ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କରି ୧୯୬୦ ପରଠାରୁ ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି ।

(b) ଏହି ସଂସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ମନାଲିଠାରୁ ଲଦାଖର ସଦର ମହକୁମା ଲେହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତା ପୃଥିବୀର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସଡ଼କପଥ ।

(c) ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସାମରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ରାଜଧାନୀ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଚଣ୍ଡିଗଡ଼କୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଭାରତ ଚୀନ୍ ସୀମାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ସିପକିଲ୍ଲା ଗିରିପଥ ଦେଇ ଶିମଳା ଉତ୍ତର ପଟେ ଏକ ରାଜମାର୍ଗ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ।

(d) ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପଦଶଂକୁଳ ପାର୍ବତ୍ୟାଂଚଳ, ଘଂଚ ଅରଣ୍ୟ, ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ଅଂଚଳରେ ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ ସଂସ୍ଥାର ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ସଡ଼କ ପଥ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ।

5. ସଡ଼କ ପଥର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର କେଉଁ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଉଛନ୍ତି ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. ସଡ଼କ ପଥର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

(a) ଦେଶର ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଯାନବାହାନର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଯାତ୍ରା ଓ ମାଇଲ୍ ସରବରାହକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି 4 ରୁ 6 ଲେନ୍ ବିଶଷ୍ଟ ସଡ଼କ (ଜାତୀୟ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ରାଜମାର୍ଗ) ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି ।

(b) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ମହାରାଜମାର୍ଗ ଯୋଜନାଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଚାରୋଟି ମହାନଗରୀ, ଯଥା - ଦିଲ୍ଲୀ, କୋଲକତା, ଚେନ୍ନାଇ, ମୁମ୍ବାଇକୁ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ଏହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ 5840 କି.ମି. ।

(c) ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଡ଼କ ନିର୍ମାଣ ଅଧିନରେ 5000 ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ କଂକ୍ରିଟ୍ ରାସ୍ତା ଦ୍ୱାରା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସହର ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

(d) 7300 କି.ମି. ବିଶିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରରେ ଜାମ୍ମୁକାଶ୍ମୀରର ଶ୍ରୀନଗର ଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ କନ୍ୟାକୁମାରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତର-ଦକ୍ଷିଣ ଅଳନ୍ଦି ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ଗୁଜୁରାଟ ପୋର୍ ବନ୍ଦର ଠାରୁ ପୂର୍ବରେ ସିଲଚର୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ଅଳନ୍ଦି ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ଭାରତର 10ଟି ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ଏବଂ ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ଓ ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଆଳନ୍ଦିକୁ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି ।

6. ଭାରତୀୟ ରେଳପଥ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. (a) ରେଳପଥ ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥଳପଥରେ ଯାତ୍ରୀ ଓ ମାଲପରିବହନ ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ । ଆମ ଦେଶରେ 1853 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସରେ ବମ୍ବେରୁ ଥାଣେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 34 କି.ମି. ଦୈର୍ଘ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ରେଳଧାରଣା ଉପରେ ପ୍ରଥମ ରେଳଗାଡ଼ି ଚାଲିଥିଲା ।

(b) ଭାରତୀୟ ରେଳପଥ ଏସିଆର ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି ଏବଂ ପୃଥିବୀରେ ତୃତୀୟ ସ୍ଥାନ । ଭାରତ ରେଳପଥର ମୋଟ୍ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରାୟ 67368 କି.ମି. । ଏହା ଭାରତର ବୃହତ୍ତମ ରାଷ୍ଟ୍ରୟତ ସଂସ୍ଥା ଯେଉଁଥିରେ ସର୍ବାଧିକ କର୍ମଚାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

(c) ଏବେ ଆମ ଦେଶରେ ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍, ମିଟର ଗେଜ୍ ଓ ଲିଫ୍ଟର୍ ଗେଜ୍ ବା ଲାଇଟ୍ ଗେଜ୍ ରେଳପଥ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଅଛି ।

(d) ଏବେ ଡିଜେଲ୍ ଇଞ୍ଜିନ୍ କିମ୍ବା ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଇଞ୍ଜିନ୍ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଯାଉଛି ଏବଂ ଦୁର୍ଘଟଣା ରୋକିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସିଗ୍‌ନାଲ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଉଛି ।

(e) ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ବଗି ବ୍ୟବହାର, ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଟ୍ରେନ୍ ଓ ଇ[ରସିଟି ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଟ୍ରେନ୍ ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଛି । ଏଥିସହିତ ସ୍ଥାନ ଆରକ୍ଷଣ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀ କରଣ କରାଯାଇଛି ।

(f) ସ୍ୱାଧିନତା ପରେ ରେଳ ବିଭାଗକୁ ଜାତୀୟକରଣ କରାଯାଇ ଏହାର ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ରେଳବାଇ ବୋର୍ଡ ହାତରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

7. ଭାରତର ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ପରିବହନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନା ଦିଅ ।

ଉ. (a) ଭାରତର ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଶୋଧିତ ଖଣିଜ ତୈଳ, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଉତ୍ପାଦ, ଖଣିଜ ତୈଳ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ୍ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର, ବିଶୋଧନାଗାର ଏବଂ ବୃହତ୍ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଖର୍ଚ୍ଚ କମ୍ ପଡୁଛି । ରନ୍ଧନ ଗ୍ୟାସ୍ (L.P.G.) ମଧ୍ୟ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ଉପଭୋକ୍ତା ମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଭାରତର କେତେକ ଅ*ଳରେ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା –

(b) ନହର କଟିଆ - ନୁନାମାଟି - ବରଉଣୀ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ପ୍ରଥମେ ଆସାମର ନହରବଟିକା ଠାରୁ ନୁନାମାଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିଲା ପରେ ପରେ ଏହା ଗୁଆହାଟୀ (ଆସାମ୍) ଦେଇ ବରାଉଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ତା ପରେ ଏଲ୍ଲାହାବାଦଦେଇ କାନ୍‌ପୁର୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି ବରାଉଣୀରୁ ଏକ ଶାଖା ଲାଇନ୍ ହଳଦିଆ (ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି ।

(c) ସାଲାୟା-କୋୟାଲି-ମଥୁରା ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍‌ଟି ଗୁଜୁରାଟ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ କଚ୍ଛର ସାଲାୟା ଠାରୁ ମଥୁରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ପରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ପାନିପତ୍ ଦେଇ ଜଳନ୍ଧର (ପଞ୍ଜାବ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । ଏହାର ଏକ ଶାଖା ଲାଇନ୍ କୋୟାଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଛି ।

(d) ହାଜରା-ଜଗଦିଶ୍ ପୁର୍ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍‌ଟି ଗୁଜୁରାଟର (ଉ©ରପ୍ରଦେଶ) ଦେଇ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ବିଜୟ ପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଏକ ଶାଖା ଲାଇନ୍ ସାହାଜାହାନ୍‌ପୁର୍ ମଧ୍ୟଦେଇ ମୁମ୍ବାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି ।

(e) ମୁମ୍ବାଇ ହାଇ ମୁମ୍ବାଇ-ଆଙ୍କଲେଶ୍ୱର-କୋୟାଲି ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍‌ଟି 'ମୁମ୍ବାଇ ହାଇକୁ' ମୁଖ୍ୟ ଭୂଖଣ୍ଡସ୍ଥ ମୁମ୍ବାଇ ସହିତ ସଂଯୋଗ କରି ପୁଣେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି ।

(f) କାଣ୍ଡଲା-ଭାଟିଣ୍ଡା ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍‌ର ଏକ ଶାଖା ମୁମ୍ବାଇରୁ ମାନ୍‌ମାଡ୍ ଯାଇଛି । ବିଶାଖାପାଟଣାଠାରୁ ବିଜୟୱାଡ଼ା ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍, ମାଙ୍ଗାଲୋରଠାରୁ ବେଙ୍ଗାଲୁରୁ ଦେଇ ଚେନ୍ନାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଛି । ହଳଦିଆରୁ ପାରାଦ୍ୱୀପ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇପ୍ ଲାଇନ୍ ସଂଯୋଗ ନିର୍ମାଣାଧିନ ଅଛି ।

8. ଭାରତୀୟ ବାୟୁପରିବହନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

ଉ. (a) 1953 ମସିହା ବେସାମରିକ ବାୟୁ ପରିବହନ ଜାତୀୟକରଣ କରାଯାଇ ଏୟାରଇଣ୍ଡିଆ (AI) ଓ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଏୟାର ଲାଇନସ୍ (IA) ନାମରେ ଦୁଇଟି ନିଗମ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ।

(b) AI ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବେସାମରିକ ବିମାନସେବା ନିର୍ବାହ ହୋଇଥାଏ । IA ଦେଶର ଆଭ୍ୟାନ୍ତରୀଣ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ଦାୟିତ୍ୱ ସହ ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସହ ବିମାନ ପରିଚାଳନା କରିଥାଏ ।

(c) ସାହାର ଏୟାର୍ ଲାଇନ୍‌ସ, ଡ଼େକାନ୍ ଚାଟର, ବିସ୍ତାରା, ଏୟାର ଏସିଆ, ଜେଟ୍ ଏୟାର୍ ଲାଇନ୍, ଇଣ୍ଡିଗୋ, ଗୋ-ଏୟାର୍ (Goair) ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ବେସାମରିକ ବିମାନ ସେବା ନିର୍ବାହ କରୁଛନ୍ତି ।

(d) ବ©ମାନ ଦେଶରେ 34 ଟି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନବନ୍ଦର ଓ 63 ଟି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବା ଘରୋଇ ବିମାନ ବନ୍ଦର ରହିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ଭାରତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର ପ୍ରାଧିକରଣ ସଂସ୍ଥା ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ :

1. (a) ପରିବହନ ଓ ଯୋଗାଯୋଗ ।

ପରିବହନ	ଯୋଗାଯୋଗ
(i) ଯାତ୍ରୀ ବା ଜିନିଷପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ବହନ କରି ନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିବହନ କୁହାଯାଏ ।	(i) ଯେଉଁ ମାଧ୍ୟମରେ ମନୁଷ୍ୟ ପରସ୍ପର ସହ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରେ ତାହାକୁ ଯୋଗାଯୋଗ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିବହନ ଜଳ, ସ୍ଥଳ ଓ ଆକାଶ ପଥରେ ହେଉଛି । ବସ୍, ଟ୍ରେନ୍, ଉଡ଼ାଜାହାଜ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି ।

(ii) ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି ଏବଂମାଧ୍ୟମ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି । ଟେଲିଫୋନ୍,ଫ୍ୟାକ୍ସ, ଟି.ଭି. ଓ ରେଡ଼ିଓ ଡ଼ାକତାର ବିଭାଗ ଆଦି ଯୋଗାଯୋଗର ମୁଖ୍ୟ ମାଧ୍ୟମ ।

(b). ରେଳପଥ ଓ ସଡ଼କପଥ ।

ରେଳପଥ

(i) ରେଳପଥ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଦୂରତ୍ୱ ପାଇଁ ଯାତ୍ରୀ ଓ ଜିନିଷପତ୍ର ପରିବହନ ସୁବିଧାଜନକ ।

(ii) ଆମ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଗେଜ୍‌ର ରେଳପଥ ଅଛି; ଯଥା – ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍, ନାରୋଗେଜ୍, ମିଟରଗେଜ୍, ଲିଫ୍‌-ଟଗେଜ୍ ବା ଲାଇଟ୍‌ଗେଜ୍ ।

ସଡ଼କ ପଥ

(i) ସଡ଼କ ପଥ ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ ଓ ମଧ୍ୟମ ଦୂରତ୍ୱ ପାଇଁ ଯାତ୍ରୀ ଓ ଜିନିଷପତ୍ର ପରିବହନ ସୁବିଧାଜନକ ।

(ii) ସଡ଼କ ପଥ ଆଠଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ ଯଥା – ଜାତୀୟ ରାଜପଥ, ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ, ଜିଲ୍ଲା ସଡ଼କ ପଥ ପଥ,ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଡ଼କ, ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ, ଦ୍ରୁତ ରାଜମାର୍ଗ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ମହାରାଜମାର୍ଗ ଓ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ।

(c). ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ।

ଉ.

ଆମଦାନି

(i) ଆବଶ୍ୟକ ବା ନିଅଣ୍ଟିଆ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦେଶରୁ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଆମଦାନୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଆମ ଦେଶ ପେଟ୍ରୋଲିମ୍, ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ, ସୁନା, ରୂପା, ମୁକ୍ତା, ମୂଲ୍ୟବାନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ଆଦି ଆମଦାନୀ କରିଥାଏ ।

ରପ୍ତାନି

(i) ଦେଶର ବଳକା ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ରପ୍ତାନୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଆମ ଦେଶ ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ, କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ, କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ, ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଖଣିଜ ପିଣ୍ଡ (Ore) ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଶସ୍ୟ ଓ ମସଲା ଧୂଆଁପତ୍ର ଓ କାଜୁବାଦାମ ଆଦି ରପ୍ତାନି କରିଥାଏ ।

(d). ଅନ୍ତଃବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବର୍ହିବାଣିଜ୍ୟ ।

ଉ.

ଅନ୍ତଃବାଣିଜ୍ୟ

(i) କୌଣସି ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ବାଣିଜ୍ୟକୁ ଅନ୍ତଃବାଣିଜ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏହା ଦେଶର ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରା ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇଥାଏ ।

ବର୍ହିବାଣିଜ୍ୟ

(i) ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସା- ୟକୁ ଅନ୍ତର୍ଦେଶୀୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବା ବର୍ହିବାଣିଜ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏଥିରେ ଦେଶର ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରା ସହ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ପ୍ରଚଳିତ ମୁଦ୍ରାର ବିନିମୟ ମୂଲ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଚୁକ୍ତି ହୋଇଥାଏ ।

(e). ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍ ଓ ମିଟରଗେଜ୍ ।

ଉ.

ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍

ଦୁଇ ରେଳଧାରଣା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ 1.676 ମିଟର ହୋଇଥିଲେ ତାହାକୁ ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍ କୁହାଯାଏ ।

ମିଟରଗେଜ୍

ଦୁଇ ରେଳଧାରଣା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ଏକ ମିଟର ହୋଇଥିଲେ ତାହାକୁ ମିଟରଗେଜ୍ କୁହାଯାଏ ।

(f). ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଜଳପଥ ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜଳପଥ ।

ଉ.

ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଜଳପଥ

(i) ଦେଶ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଯେଉଁ ନଦୀ ଓ କେନାଲ ଦ୍ୱାରା ପରିବହନ

ସାମୁଦ୍ରିକ ଜଳପଥ

(i) ଦେଶର ବହିର୍ବାଣିଜ୍ୟ ଯେଉଁ ପଥ ମାଧ୍ୟମରେ

କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ, ତାହାକୁ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଜଳପଥ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଗଙ୍ଗାନଦୀ, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀ, ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଓ ବକିଂହାମ୍ କେନାଲ୍ ଏବଂ କୁମ୍ବରଜୁଆ କେନାଲ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର କରାଯାଏ ।

ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ ସାମୁଦ୍ରିକ ଜଳପଥ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଆମ ଦେଶର ବହିର୍ବାଣିଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିଗୋଟି ସମୁଦ୍ରପଥ ଦେଇ ହେଉଅଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା – ସୁଏଜ୍ କେନାଲ୍ ପଥ, ଉତ୍ତମାଶା ଅନ୍ତରୀପ ପଥ, ସିଙ୍ଗାପୁର ସମୁଦ୍ର ପଥ ଓ ମଲ୍ଲିକା ପ୍ରଣାଳୀ ପଥ ।

(g). ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଏୟାର୍ ଲାଇନ୍‌ସ ଓ ଏୟାର୍ ଇଣ୍ଡିଆ ।

ଉ. ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଏୟାର୍ ଲାଇନ୍‌ସ (IA)

ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଏୟାର୍‌ଲାଇନ୍‌ସ ଦେଶର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ଦାୟିତ୍ୱ ସହ ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଦେଶ-ଗୁଡ଼ିକ ସହ ବିମାନ ପରିଚାଳନା କରିଥାଏ ।

ଏୟାର୍ ଇଣ୍ଡିଆ (AI)

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବେସାମରିକ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ସେବା ଏୟାରଇଣ୍ଡିଆ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାହ ହୋଇଥାଏ । ବିଦେଶ ସହିତ ମାଲ ସରବରାହ ଓ ସାଧାରଣ ଯାତ୍ରୀ ସେବା ଏହାଦ୍ୱାରା ସଙ୍ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

କାରଣ ଦର୍ଶାଅ :

4. (i) ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଦେଶର ଜୀବନରେଖା କୁହାଯାଏ ।

ଉ. (a) ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରର ରକ୍ତ ସଂଚାଳନ ସହି ତୁଳନୀୟ । ରକ୍ତ ସଂଚାଳନ ମୁନଷ୍ୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଯେପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିର ସୁପରିଚାଳନା ଓ ପରିବହନ ସେହିଭଳି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

(b) ପରିବହନ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । ଜିନିଷପତ୍ର ନେବା ଆଣିବା ଆଦିର ଦ୍ରୁତ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ବେଶ୍ ସୁବିଧାରେ ହୋଇପାରୁଛି । ତେଣୁ ଏହାକୁ ଦେଶର ଜୀବନରେଖା କୁହାଯାଏ ।

(ii). ଅଗମ୍ୟ ଅଂଚଳରେ ବାୟୁ ପରିବହନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଉ. (a) ଅଗମ୍ୟ ଅଂଚଳର ସଡ଼କପଥ ଓ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବନ୍ୟା, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ଭୂମିକମ୍ପ, ମହାମାରୀ (କରୋନା) ଓ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଆକାଶ ପରିବହନ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

(b) ତେଣୁ ଅଗମ୍ୟ ଦୂରଦୂରାନ୍ତ ଏବଂ ବିପଦଶଙ୍କୁଳ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିବହନ ଓ ଯୋଗାଯୋଗ ପାଇଁ ଆକାଶପଥ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ଅଟେ ।

(iii). ପାଇପ୍‌ଲାଇନ୍ସ ଦ୍ୱାରା ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ପରିବହନ ସୁବିଧାଜନକ ।

ଉ. (a) ପାଇପ୍‌ଲାଇନ୍ସ ଦ୍ୱାରା ତରଳ ଓ ବାଷ୍ପୀୟ ପଦାର୍ଥ ପରିବହନ ସମ୍ଭବ । ସାଧାରଣତଃ ପାଇପ୍‌ଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ସହର ଓ ଶିଳ୍ପକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଜଳଯୋଗାଣ କରାଯାଏ ।

(b) ଏବେ ପାଇପ୍‌ଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଶୋଧିତ ଖଣିଜ ତୈଳ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ୍ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ର, ବିଶୋଧନାଗାର ଏବଂ ବୃହତ୍ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ କମ୍ ହେଉଛି ।

(iv). ସଡ଼କ ପଥ ସମସ୍ତ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଉ. (a) ସଡ଼କପଥ ପୃଥିବୀର ସର୍ବବୃହତ୍ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ । ଏହି ପଥ ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ ଓ ମଧ୍ୟମ ଦୂରତ୍ୱ ପାଇଁ ଯାତ୍ରୀ ଓ ଜିନିଷପତ୍ର ପରିବହନ ସୁବିଧାଜନକ । ସଡ଼କପଥ ନିର୍ମାଣ ଓ ରକ୍ଷାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ରେଳପରିହବହନ ତୁଳନାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କମ୍ ।

(b) ସଡ଼କପଥ ଦ୍ୱାରା ଘରକୁ ଘର ସେବା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇପାରୁଛି । ଯାହା ରେଳପଥଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଶୀଘ୍ର ପଚିସଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା – ପନିପରିବା ଓ ଫଳ ଇତ୍ୟାଦିର ପରିବହନ ସଡ଼କପଥରେ କରାଯିବା ଅନ୍ୟ ମାଧ୍ୟମଠାରୁ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ । ତେଣୁ ଏହା ସମସ୍ତ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

(v). ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଆମ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

ଉ. (a) ରପ୍ତାନୀ ଓ ଆମଦାନୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତି କୁହାଯାଏ । ଯଦି ରପ୍ତାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ହୁଏ, ତେବେ ଏହା ରପ୍ତାନୀକାରୀ ଦେଶ ପକ୍ଷେ ଅନୁକୂଳ ।

(b) ଆମ ଦେଶରୁ ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ପରିମାଣର ମୂଲ୍ୟ ଆମ ଦେଶକୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍ ହେଉଛି । ତେଣୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତି ଆମ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

(vi). ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବାଣିଜ୍ୟଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିର ବିକାଶ ଘଟେ ।

ଉ. (a) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବିନା କୌଣସି ଦେଶର ବିକାଶ ଘଟିପାରିବ ନାହିଁ ।

(b) ରପ୍ତାନୀ ଦ୍ୱାରା ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଲାଭ କରାଯାଇଥାଏ, ତେଣୁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିର ବିକାଶ ଘଟିଥାଏ ।

ସଂକ୍ଷେପରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ

1. ପରିବହନ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଯାଏ ?

ଉ. (a) ଯାତ୍ରୀ ବା ଜିନିଷପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ବହନ କରିନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପରିବହନ କୁହାଯାଏ ।

(b) ପରିବହନ ତିନୋଟି ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଏ, ଯଥା– ଜଳ ପରିବହନ, ସ୍ଥଳ ପରିବହନ ଓ ଆକାଶ ପରିବହନ ।

2. ଯୋଗାଯୋଗ କେଉଁଥିପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ?

ଉ. (a) ଯୋଗାଯୋଗ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ । ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ ବିନା ମନୁଷ୍ୟ ବଂ଼ ରହିବା କଷ୍ଟକର ।

(b) ଆଜିକାଲି ଟେଲିଫୋନ୍, ଫ୍ୟାକ୍ସ, ଟେଲିଭିଜନ୍, ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍, ଏୟାର୍ ଟେଲ୍ ଓ ଇ[ରନେଟ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ମଧ୍ୟମରେ ପୃଥିବୀର ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଘଟୁଥିବା ଘଟଣାବଳୀର ସୂଚନା ମିଳିପାରୁଛି । ଯୋଗାଯୋଗର ଅଭୁତପୂର୍ବ ଉନ୍ନତି ଯୋଗୁଁ ପୃଥିବୀ ଆଜି ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

3. ଗଣମାଧ୍ୟମ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (a) ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକ ସମୟରେ ସେବା ଯୋଗାଇଦେବା ମାଧ୍ୟମକୁ ଗଣମାଧ୍ୟମ କୁହାଯାଏ । ଗଣମାଧ୍ୟମ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ନୀତି ଓ ଯୋଜନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଗତ କରାଇଥାଏ ।

(b) ରେଡ଼ିଓ, ଟେଲିଭିଜନ୍, ସମ୍ବାଦପତ୍ର, ମାଗାଜିନ୍, ବହି ଏବଂ ଚଳଚିତ୍ର ଆଦି ଗଣଯୋଗାଯୋଗର ପ୍ରଧାନ ମାଧ୍ୟମ ।

4. ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ. (a) ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥ ସମ୍ପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ସହ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାର ସଦର ମହକୁମା, ପ୍ରଧାନ ସହର ଓ ଶିଳ୍ପକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଯୋଗ କରିଥାଏ ।

(b) ରାଜ୍ୟ ରାଜପଥଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଦାୟିତ୍ୱ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବହନ କରିଥା'ନ୍ତି ।

5. ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧି ଆମ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି ?

ଉ. (a) ରପ୍ତାନୀ ଓ ଆମଦାନୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବିଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧି କୁହାଯାଏ । ଯଦି ରପ୍ତାନୀ କରାଯାଇଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ହୁଏ, ତେବେ ଏହା ରପ୍ତାନୀକାରୀ ଦେଶ ପକ୍ଷେ ଅନୁକୂଳ ।

(b) ଆମ ଦେଶର ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଆମ ଦେଶକୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍ ହେଉଛି । ତେଣୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧି ଆମ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

6. ଆନ୍ତର୍ଜାତୀକ ବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିରେ ବିକାଶ ଘଟେ ।

ଉ. (a) ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବିନା କୌଣସି ଦେଶର ବିକାଶ ଘଟିପାରିବ ନାହିଁ ।

(b) ରପ୍ତାନୀଦ୍ୱାରା ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଲାଭ କରାଯାଇଥାଏ, ତେଣୁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିର ବିକାଶ ଘଟେ ।

7. ରେଳପଥ ଅପେକ୍ଷା ସଡ଼କପଥ ପରିବହନ ଅଧିକ ।

ଉ. (a) ସଡ଼କପଥ ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ ଓ ମଧ୍ୟମ ଦୂରତ୍ୱ ପାଇଁ ଯାତ୍ରୀ ଓ ଜିନିଷପତ୍ର ପରିବହନ ସୁବିଧାଜନକ ।

(b) ସଡ଼କପଥ ନିର୍ମାଣ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ରେଳପଥ ତୁଳନାରେ କମ୍ । ପାର୍ବତ୍ୟାଂଚଳରେ ମଧ୍ୟ ସଡ଼କପଥ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇପାରିବ । ସଡ଼କପଥ ଦ୍ୱାରା ଛୋଟ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରୁଛି ଏବଂ ଘରକୁ ଘର ସେବା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରୁଛି । ତେଣୁ ରେଳପଥ ଅପେକ୍ଷା ସଡ଼କ ପଥ ପରିବହନ ଅଧିକ ହୋଇ ପାରୁଛି ।

ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ
ଜଳବାୟୁ ଜନିତ ବିପତ୍ତି ଓ ପରିଚାଳନା

1. ବିପତ୍ତି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?
   (A) ବହୁତ କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥା
   (B) କମ୍ କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥା
   (C) ଭିତ୍ତିଭୂମି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ
   (D) ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ
2. କୌଣସି ବିପତ୍ତିର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ଯୋଗୁଁ ସମଗ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀର ଜୀବନ ଜୀବିକା ଭତ୍ତିଭୂମି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲେ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?
   (A) ବିପତ୍ତି (B) ବିପର୍ଯ୍ୟୟ (C) ଦୁର୍ବିପାକ(D)ମନୁଷ୍ୟକୃତ ପ୍ରଭାବ
3. ଉତ୍ପତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟି କୋଣକୁ ବିପତ୍ତି କେତେ ପ୍ରକାର ?
   (A) ୨ (B) ୩
   (C) 4 (D) ୫
4. ପାଣିପାଗ ଜନିତ ବିପ୍ତ, ଭୂଚଳନ, ଅଗ୍ନିଉଦ୍‌ଗୀରଣ ଇତ୍ୟାଦି କେଉଁ ପ୍ରକାର ବିପତ୍ତିଅନ୍ତର୍ଗତ ?
   (A) ଦୁର୍ବିପାକ (B) ବିପତ୍ତି (C) ମନୁଷ୍ୟକୃତ (D) ପ୍ରାକୃତିକ
5. କେଉଁ ବିପତ୍ତିଯୋଡ଼ି ସାଧାରଣତଃ ଅଧିକ ଭୟାନକ ବିପତ୍ତିଭାବରେ ଜଣାଯାଏ ?
   (A) ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି (B) ବାତ୍ୟା ଓ ବିଜୁଳି (C) ମରୁଡ଼ି ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରବାହ (D) ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା
6. କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବନ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ ଅଧିକ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାଏ ?
   (A) ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ (B) ମାଳ ଅଞ୍ଚଳ (C) ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ (D) ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ
7. ବନ୍ୟାକୁ ସାଧାରଣତଃ କେତୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?
   (A) ୨ (B) ୪
   (C) ୫ (D) ୬
8. ଉଚ୍ଚ ଜୁଆର ସମୟରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଢେଉ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳକୁ ମାଡ଼ି ଆସି ଯେଉଁ ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?
   (A) ଉପକୂଳ ବନ୍ୟା (B) ଆକସ୍ମିକ ବନ୍ୟା (C) ନଦୀ ବନ୍ୟା (D) ସହରୀ ବନ୍ୟା
9. ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳ କେତେ କି.ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପ୍ତ ?
   (A) ୪୮୨ କି.ମି. (B) ୪୨୮ କି.ମି. (C) ୨୮୪ କି.ମି. (D) ୮୪୨ କି.ମି.
10. ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ନଦୀ ବଢ଼ି ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ମସିହାଟି ଭିନ୍ନ ?
   (A) ୨୦୦୧ (B) ୨୦୦୩ (C) ୨୦୦୮ (C) ୨୦୧୮
11. ନଦୀର ଜଳପତନକୁ ଆଧାର କରି ବନ୍ୟା ସ୍ଥିତିକୁ କିଏ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରିଥାନ୍ତି ?
   (A) ରାଜ୍ୟ ଜଳ ଆୟୋଗ(B)କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଜଳ ଆୟୋଗ (C) ନଦୀ ନିଗମ (D) ନଦୀ ଜଳ ଆୟୋଗ
12. କେଉଁଟି ଝଡ଼ ତୋଫାନର ପ୍ରଭାବ ନୁହଁ ?
   (A) ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ ଉପୁଡିବା

(B) କୁଆପଥର ସୃଷ୍ଟି

(C) ଟିଣ ଘର ଉଡିଯିବା (D) ଛାତ ଘରେ ରହିବା

13. କୁଆପଥରର ବ୍ୟାସ ସାଧାରଣତଃ କେତେ ସେ.ମି. ଅଟେ ?

(A) ୫ ସେ.ମି.ରୁ ୧୫ ସେ.ମି. (B) ୫ ସେ.ମି.ରୁ ୧୦ ସେ.ମି.

(C) ୧୫ ସେ.ମି. ରୁ ୨୫ ସେ.ମି. (D) ୧୫ ସେ.ମି. ରୁ ୨୦ ସେ.ମି.

14. କୁଆପଥର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ବାୟୁସ୍ରୋତ କିପରି ଥିବା ଜଣାଯାଏ ?

(A) ବେଗଶାଳୀ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ(B) ବେଶାଳୀ ଅଧଃଗାମୀ(C) ଥଣ୍ଡା ବାୟୁ (D) ଉଷ୍ମ ବାୟୁ

15. ବିଜୁଳିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିର ପରିମାଣ କେତେ ?

(A) 25,000°C (B) 30,000°C (C) 35,000°C (D) 40,000°C

16. ବିଜୁଳି ସାଧାରଣତଃ କେତେ ପ୍ରକାର ?

(A) ୨ ପ୍ରକାର (B) ୩ ପ୍ରକାର (C) ୪ ପ୍ରକାର (D) ୫ ପ୍ରକାର

17. କେଉଁ ପ୍ରକାର ବିଜୁଳି ସାଧାରଣତଃ ବିଶେଷ କ୍ଷତିକାରକ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ମେଘ ଓ ମେଘ ମଧ୍ୟରେ

(B) ମେଘ ଓ ବାୟୁ ମଧ୍ୟରେ

(C) ଦମିତ ବାୟୁ ମଧ୍ୟରେ

(D) ମେଘ ଓ ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ

18. ବିଜୁଳି ଘଡ଼ଘଡ଼ି ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଜାଗାଠାରୁ କେତେ କି.ମି. ଦୂରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ୫କି.ମି. (B) ୧୦କି.ମି. (C) ୧୫କି.ମି. (D) ୨୦କି.ମି.

19. ବାତ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଉଥିବା ଅଂଚଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭିନ୍ନ ?

(A) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (B) ଗୋଆ (C) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (D) କର୍ଣ୍ଣାଟକ

20. ଚକ୍ରବାତ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପାଇଁ ସମୁଦ୍ର ଜଳପୃଷ୍ଠର ତାପମାତ୍ରା କେତେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

(A) 27°C ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ (B) 27°C ରୁ କମ୍ (C) 25°C ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ (D) 30°C ରୁ କମ୍

21. ବାତ୍ୟାର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା କେଉଁଠି ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ବାତ୍ୟାର ଚକ୍ଷୁର କେନ୍ଦ୍ରରେ (B) ଚକ୍ଷୁ ପ୍ରାଚୀରର ଚାରିପଟେ

(C) ବାତ୍ୟାର ବ୍ୟାସରେ (D) କେଉଁଟି ନୁହଁ

22. ଭାରତୀୟ ଉପମହାଦେଶରେ ହେଉଥିବା ଭୟଙ୍କର ବାତ୍ୟାର ପବନର ବେଗ ଘ[। ପ୍ରତି କେତେ କି.ମି. ଥାଏ ?

(A) ୧୦୦ ରୁ ୨୦୦ କି.ମି.

(B) ୧୧୮ ରୁ ୨୨୧ କି.ମି.

(C) ୧୫୦ ରୁ ୨୫୦ କି.ମି.

(D) ୨୦୦ କି.ମି. ରୁ ଅଧିକ

23. ଉପମହାଦେଶରେ ହେଉଥିବା ମହାବାତ୍ୟାରେ ପବନର ବେଗ ଘ[। ପ୍ରତି କେତେ କି.ମି. ଥାଏ ?

(A) ୧୦୦ କି.ମି. ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ

(B) ୧୫୦ କି.ମି.ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ

(C) ୨୨୨ କି.ମି. ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ

(D) ୪୦୦ କି.ମି.ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ

24. କେବେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମହାବାତ୍ୟା ହୋଇଥିଲା ?

(A) ୧୯୯୯ ଅକ୍ଟୋବର ୨୯

(B) ୧୯୯୧ ଏପ୍ରିଲ୍ ୩୦

(C) ୧୯୪୨ ଅକ୍ଟୋବର ୧୬

(D) ୨୦୧୯ ମେ ୩

25. ଗତ ୧୦୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିବା ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ବାତ୍ୟାର ନାମ କ'ଣ ?

(A) ତିତ୍‌ଲି (B) ୟାସ୍

(C) ଜୱାଦ (D) ଅମ୍ଫାନ

26. ବାତ୍ୟା ମୁକାବିଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଉଁ ରାଜ୍ୟର ଶୂନ୍ୟ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ମିଶନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଶଂସିତ ?

(A) ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (B) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ (C) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (D) ଓଡ଼ିଶା

27. ବିଶ୍ୱପାଣିପାଗ ସଂସ୍ଥାର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ କେଉଁ ମସିହାରେ ବିଶ୍ୱରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ତାପମାତ୍ରା ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥିଲା ?

(A) ୧୯୯୮ (B) ୧୯୯୦ (C) ୧୯୯୫ (D) ୨୦୦୦

28. ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରବାହରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ କେତେ ତାପମାତ୍ରା ରହିଲେ ବୃକ୍ଷଲତା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ?

(A) 40°C (B) 30°C (C) 35°C ରୁ ଅଧିକ (D) 45°C ରୁ ଅଧିକ

29. ମାତ୍ରାଧିକ ଉ◌ାପ ବୃଦ୍ଧିକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(A) ମରୁଡ଼ି (B) ବନ୍ୟା(C) ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପ୍ରବାହ (D) ଭୂ-କମ୍ପ

30. ସାଧାରଣତଃ ମରୁଡ଼ିର ପ୍ରକାରଭେଦକୁ କେତୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?

(A) ୪ଟି (B) ୭ଟି (C) ୩ଟି (D) ୫ଟି

31. କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଚଳରେ ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ବିଗତ ୫୦ ବର୍ଷର ବୃଷ୍ଟିପାତ ଠାରୁ ଶତକଡ଼ା ୨୫ ଭାଗ କମ୍ ହେଲେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ମରୁଡ଼ି ଜଣାଯାଏ ?

(A) ଜଳାଭାବ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି (B) ଫସଲ ହାନି ଜନିତ ମରୁଡ଼ି

(C) ପାଗ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି (D) ଅର୍ଥନୈତିକ ମରୁଡ଼ି

32. ବୃଷ୍ଟିପାତର ପରିମାଣ ଯଥେଷ୍ଟ କମିଗଲେ ଫସଲ ବା ଶସ୍ୟହାନି ହୋଇଥାଏ, ଏହାକୁ କେଉଁ ମରୁଡ଼ି ଭାବେ ଜଣାଯାଏ ?

(A) ଜଳଭାବ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି (B) ଫସଲ ହାନି ଜନିତ ମରୁଡ଼ି

(C) ପାଗ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି (D) ଅର୍ଥନୈତିକ ମରୁଡ଼ି

33. ଭାରତରେ ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ କେତେ ଭାଗ ଅଞ୍ଚଳ ମରୁଡ଼ି ପ୍ରବଣ ଭାବେ ଜଣାଯାଏ ?

(A) ପ୍ରାୟ ୬୮ ଭାଗ (B) ପ୍ରାୟ ୭୮ ଭାଗ (C) ପ୍ରାୟ ୫୦ ଭାଗ (D) ପ୍ରାୟ ୬୦ ଭାଗ

34. ଭାରତବର୍ଷରେ ମରୁଡ଼ିର ତୀବ୍ରତା ସାଧାରଣତଃ କାହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ବର୍ଷା ଋତୁରେ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ (B) ବର୍ଷା ଋତୁରେ ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ

(C) ଅଧିକ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି (D) ମୌସୁମୀ ବାୟୁର ଆଗମନ

35. ମରୁଡ଼ିର ପ୍ରଭାବ ପ୍ରଥମେ କାହା ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ ?

(A) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ (B) ବାଣିଜ୍ୟ (C) ବୃଷ୍ଟିପାତ(D) କୃଷି

36. ଓଡ଼ିଶାରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କେଉଁ ମସିହାରେ ହୋଇଥିଲା ?

(A) ୧୮୬୦ (B) ୧୯୬୦ (C) ୧୮୬୬ (D) ୧୯୬୬

37. ନ'ଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଉପକୂଳ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାୟ କେତେ ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ?

(A) ୧୦ଲକ୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ (B) ୫ ଲକ୍ଷରୁ କମ୍ (C) ଏକ ଲକ୍ଷ (D) ୨୦ ଲକ୍ଷ

38. ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଦେଶର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା କମ୍ କାହିଁକି ?

(A) ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ସଞ୍ଚିତ (B) ପ୍ରଚୁର ଉତ୍ପାଦନ

(C) ବଂଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ତାରତମ୍ୟ (D) କେଉଁଟି ନୁହେଁ

39. ଓଡ଼ିଶାର ମରୁଡ଼ି ପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭିନ୍ନ ?

(A) କଟକ (B) କଳାହାଣ୍ଡି (C) ବଲାଙ୍ଗିର (D) କୋରାପୁଟ

40. ଦେଶର ପ୍ରାୟ କେତେ ଅଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷକୁ ୭୫୦ ସେ.ମି.ରୁ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଯୋଗୁଁ ମରୁଡ଼ି ପ୍ରବଣ ଭାବରେ ଜଣାଯାଏ ?

(A) ଅଧା ଅଂଶ (B) ଏକ ପଞ୍ଚମାଂଶ (C) ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ (D) ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ

ଉତ୍ତର

1.	(A)	2.	(B)	3.	(A)	4.	(D)	5.	(D)	6.	(C)
	7.	(C)	8.	(A)	9.	(A)	10.	(D)			
11.	(B)	12.	(D)	13.	(A)	14.	(A)	15.	(B)	16.	(B)
	17.	(D)	18.	(C)	19.	(A)	20.	(A)	21.	(C)	22.
	(C)	23.	(B)	24.	(A)	25.	(B)	26.	(D)	27.	(A)
	28.	(D)	29.	(B)	30.	(A)					
31.	(C)	32.	(B)	33.	(A)	34.	(A)	35.	(D)	36.	(C)
	37.	(A)	38.	(A)	39.	(A)	40.	(D)			

2. **ବିପତ୍ତି**

(i) ପ୍ରାକୃତିକ ବା ମନୁଷ୍ୟକୃତ ପ୍ରଭାବ ଯୋଗୁଁ ବହୁତ କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାକୁ ବିପତ୍ତି କୁହାଯାଏ । ଉଦାହରଣ- ପାଣିପାଗ ଜନିତ ବିପ୍ରାତ, ଭୂସ୍ଖଳନ, ଭୂଚଳନ, ଅଗ୍ନିଉଦ୍‌ଗୀରଣ ତଥା ଭୌଗଳୀୟ କାରଣ ।

ବିପର୍ଯ୍ୟୟ

(i) କୌଣସି ବିପତ୍ତିର ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମଗ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀର ଜୀବନ ଜୀବିକା, ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଭିତ୍ତିଭୂମି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ବିପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଧନଜୀବନ ହାନି ଘଟିବାକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାକୃତିକ ତଥା ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବିପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା କ୍ଷୟକ୍ଷତି ।

(b) **ପ୍ରାକୃତିକ ବିପତ୍ତି**

(i) ଜୀବମଣ୍ଡଳରେ କ୍ଷତି ଘଟାଇବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିବା ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପତ୍ତି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ପ୍ରାକୃତିକ ବିପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତି ସୃଷ୍ଟ ।

(iii) ପାଣିପାଗଜନିତ ବିପ୍ରାତ, ଭୂସ୍ଖଳନ, ଭୂଚଳନ, ଅଗ୍ନିଉଦ୍‌ଗୀରଣ ତଥା ଭୌଗୋଳୀୟ କାରଣ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବିପତ୍ତି

(i) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥା ସାମୂହିକ ଭାବେ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସଂଗଠିତ ହେଉଥିବା ବିପତ୍ତିକୁ ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବିପତ୍ତି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବିପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମନୁଷ୍ୟର ଅସାବଧାନତା ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ।

(iii) ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ ଓ ବିଜ୍ଞାନଗତ କାରଣ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

(c) **ଆକସ୍ମିକ ବନ୍ୟା**

(i) ଖୁବ୍ ଯୋଗରେ ବର୍ଷା ହେଲେ ବା ପାର୍ବତ୍ୟ ଅ*ଳରେ ଅଧିକ ବରଫ ତରଳିବା ଦ୍ୱାରା ଆକସ୍ମିକ ବନ୍ୟା ହୁଏ ।

(ii) ଅତି ବେଗଶାଳୀ ଜଳଧାରା ନିଜ ଗତି ପଥରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଧୋଇ ନେଇଥାଏ ।

(iii) ଏହାର ପ୍ରକୋପ ସୀମିତ ଅ*ଳରେ ପଡିଥାଏ ଏବଂ ଧନଜୀବନ ବ୍ୟାପକ ହାନି ଘଟେ ।

ସହରୀ ବନ୍ୟା

(i) ଲଗାଣ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ବୃଷ୍ଟିଜଳ ସହରସ୍ଥ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିବାହିତ ନ ହୋଇ ସହରୀ ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ପ୍ରାକୃତିକ ଜଳବାହୀ ନଥିବା ସହର ଗୁଡ଼ିକ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଅନ୍ତି ।

(iii) ସାଧାରଣ ଜୀବନଯାତ୍ରା ବ୍ୟାହତ ହୁଏ ।

(d) **କ୍ରାନ୍ତୀୟ ମଣ୍ଡଳୀୟ ବାତ୍ୟା**

(i) କ୍ରାନ୍ତୀୟମଣ୍ଡଳୀୟ ବାତ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ସମୁଦ୍ରପୃଷ୍ଠରେ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଥାଏ । ସମୁଦ୍ର ପୃଷ୍ଠରେ ସୃଷ୍ଟି ଲଘୁଚାପ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବାୟୁର ଚାପ ହ୍ରାସ ପାଇଁ ଏହା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ କ୍ରାନ୍ତିମଣ୍ଡଳରେ ହୋଇଥାଏ । (iii) ଏହା ଲଘୁଚାପ ସୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ ।

ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ମଣ୍ଡଳୀୟ ବାତ୍ୟା

(i) ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ମଣ୍ଡଳୀୟ ବାତ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଟି ବିପରୀତ ଗୁଣାବଳୀ ବିଶିଷ୍ଟ ଉଷ୍ଣ ଓ ଶୀତଳ ବାୟୁର ମିଳନସ୍ଥଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାନ୍ତି ।

(ii) ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଅ*ଳରେ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଏହା ଉଷ୍ଣ ଓ ଶୀତଳ ବାୟୁର ମିଳନ ଫଳରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

(e) **ବିଜୁଳି**

(i) ମେଘ ମେଘ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ମେଘ ଓ ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପରସ୍ପର ବିପରୀତ ଚାର୍ଜର ମିଳନ ଯୋଗୁଁ ବିଜୁଳି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

(ii) ବିଦ୍ୟୁତାତ୍ମକ ଚାର୍ଜର ଗତିଶୀଳତା ହିଁ ବିଜୁଳି ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ।

ଘଡ଼ଘଡ଼ି

(i) ବିଜୁଳିରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ସନ୍ନିକଟ ବାୟୁକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା ଫଳରେ ଏହା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରେ ତାହାକୁ ଘଡ଼ଘଡ଼ି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ବିଜୁଳିରୁ ହିଁ ଘଡ଼ଘଡ଼ିର ସୃଷ୍ଟି ଏହା ବାତ୍ୟାର ପର ସତର୍କତା ।

(f) **ବାତ୍ୟାର ପୂର୍ବ ସତର୍କତା**

(i) ପାଗ ଉପରେ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା ସହିତ ରେଡ଼ିଓ, ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ରର ସତର୍କ ସୂଚନା ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ।

(ii) ନିକଟସ୍ଥ ବାତ୍ୟା ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ ପହ*ିବା ପାଇଁ ନିରାପ© ରାସ୍ତା ସ୍ଥିର କରିବା ।

(iii) ଜରୁରୀକାଳୀନ ଜିନିଷର ତଦାରଖ କରିବା ।

ବାତ୍ୟାର ପର ସତର୍କତା

(i) ସରକାରୀ ଘୋଷଣା ନପାଇବା ଯାଏଁ ବାହାରକୁ ଯିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

(ii) ଗ୍ୟାସ ତଥା ଓଦା ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉପକରଣ ପ୍ରତି ସତର୍କ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

(iii) ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉପକରଣ ତଥା ତାର ପ୍ରତି ସତର୍କ ରହିବା ଉଚିତ ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

1. ବନ୍ୟା କିପରି ହୁଏ ? ଏହାର ପ୍ରକାରଭେଦ ବିଷୟରେ ଧାରଣା ଦିଅ ।

ଉ– (i) ସାଧାରଣ ସମୟରେ ଶୁଖିଲା ରହୁଥିବା ଭୂଭାଗ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଗଲେ ତାହାକୁ ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ । ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା କିମ୍ବା ବହୁତ ଦିନ ଧରି ମୌସୁମୀ ତଥା ଝଡ଼ ତୋଫାନଜନିତ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଲେ ବନ୍ୟା ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ୫ ପ୍ରକାର ।

(ii) ଆକସ୍ମିକ ବନ୍ୟା : ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ବର୍ଷା ହେଲେ ବା ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ବରଫ ତରଳିବା କାରଣରୁ ଆକସ୍ମିକ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଉପକୂଳ ବନ୍ୟା : ଉଚ୍ଚ ଜୁଆର ସମୟରେ ଅଧିକ ବେଗରେ ପବନ ବହିବା ଯୋଗୁଁ ସାମୁଦ୍ରିକ ଢେଉ ଉପୂକଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରି କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରାଏ, ତାହାକୁ ଉପକୂଳ ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ ।

(iv) ନଦୀ ଶଯ୍ୟା : ନଦୀ ଅବବାହିକା ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରବଳ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଯୋଗୁଁ କୂଳ ଲଙ୍ଘନ କରି ପ୍ଲାବନ ଭୂମି ଯେଉଁ ବନ୍ୟା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ତାହାକୁ ନଦୀ ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ ।

(v) ସହରୀ ବନ୍ୟା : ଲଗାଣ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ନ ହୋଇ ସହରରେ ବନ୍ୟା ପରି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଘନ ଜନବସତି ସହିତ ରାସ୍ତାଘାଟ ଆଦିର ନିର୍ମାଣ ଯୋଗୁଁ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ସହରୀ ବନ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

(vi) ଲଗାଣ ବୃଷ୍ଟି ଜନିତ ବନ୍ୟା : ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷାଜଳ ଭୂମିଦ୍ୱାରା ଅବଶୋଷିତ ନ ହୋଇ ଖାଲୁଆ ଅଞ୍ଚଳ ଜଳମଗ୍ନ ଯୋଗୁଁ ଏପରି ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କୃଷି ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

2. ଓଡ଼ିଶାରେ ବନ୍ୟାର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ପର୍କରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ– (i) ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରବାହିତ ମହାନଦୀ, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ବୈତରଣୀ ଆଦି ନଦୀ ତଥା ଉପନଦୀରେ ବନ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ ଅଧିକ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଓଡ଼ିଶାର ୪୮୨କି.ମି. ଉପୂକଳର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଢେଉ ତଥା ଝଡ଼ବାତ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

(iii) ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷାଜଳ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ନିଷ୍କାସନ ନ ହେବା ଫଳରେ ବନ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ ଅଧିକ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

(iv) ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ସହ ନଦୀଶଯ୍ୟା ପୋତି ହେବା କାରଣରୁ ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳ ଜଳମଗ୍ନ ଯୋଗୁଁ ଧନଜୀବନ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

3. କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଜଳ ଆୟୋଗ କେଉଁ ଆଧାରରେ ବନ୍ୟାର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ– ଜଳ ଆୟୋଗ ଜଳପତ୍ତନକୁ ଆଧାର କରି ବନ୍ୟା ସ୍ଥିତିକୁ ୪ଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଯଥା-

(i) **ସାମାନ୍ୟ ବନ୍ୟା :** ନଦୀ ଜଳସ୍ତର ସତର୍କ ରେଖାଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲେ, ତାହାକୁ ସାମାନ୍ୟ ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ ।

(ii) **ମଧ୍ୟ ଧରଣର ବନ୍ୟା :** କୌଣସି ନଦୀର ଜଳସ୍ତର ଯେତେବେଳେ ସତର୍କ ରେଖାଠାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଓ ବିପଦ ସଙ୍କେତ ସ୍ତରଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥାଏ ତାହାକୁ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ । ଏହାର ସୂଚନା ପାଇଁ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

(iii) **ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା :** ଜଳସ୍ତର ଯେତେବେଳେ ବିପଦ ସଙ୍କେତ ସ୍ତରଠାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ମାତ୍ରା ସର୍ବାଧିକ ବନ୍ୟା ସ୍ତରଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ଥାଏ ତାହାକୁ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହାର ସୂଚନା ପାଇଁ କମଳା ରଙ୍ଗକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

(iv) **ପ୍ରଳୟଙ୍କାରୀ ବନ୍ୟା :** ନଦୀର ଜଳସ୍ତର ବନ୍ୟାଜଳ ପରିମାପକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଥିବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସଙ୍କେତର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଚାଲିଯାଏ, ତାହାକୁ ପ୍ରଳୟଙ୍କାରୀ ବନ୍ୟା କୁହାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ବନ୍ୟାର ସୂଚନା ପାଇଁ ଲାଲ ରଙ୍ଗର ବୁଲେଟିନ୍ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

4. ବନ୍ୟାର ପ୍ରଭାବ ସାମାଜିକ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ?

ଉ- (i) ବନ୍ୟା ହେବା ଫଳରେ ବହୁସ୍ଥାନରେ ସଡ଼କ ଓ ରେଳପଥ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ, ଫଳରେ ଗମନାଗମନ ଠପ୍ ହୋଇଯାଏ ।

(ii) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରବରାହ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଯୋଗାଯୋଗ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାଏ ।

(iii) ଫସଲ ହାନି ସହିତ ପଶୁ ସମ୍ପଦ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(iv) ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ ଜଳର ଉତ୍କଟ ଅଭାବ ଦେଖାଯାଏ ।

(v) ଦୂଷିତ ଜଳ ଜନିତ କାମଳ, ହଇଜା, ମହାମାରୀ ଆଦି ରୋଗ ବ୍ୟାପିଥାଏ ।

(vi) ସାପ କାମୁଡ଼ା ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥାଏ ।

(vii) ବନ୍ୟା ହେବା ଫଳରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ତଥା ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ।

5. ବନ୍ୟା ସମୟରେ ଘର ଛାଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରତି ସତର୍କ ରହିବା ଜରୁରୀ ?

ଉ– ବନ୍ୟା ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ଘର ଛାଡ଼ି ଏକ ନିରାପତ୍ତା ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେବେ ଘର ଛାଡ଼ିବା ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଜରୁରୀ ।

(i) ନିଜର ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ତଥା କାଗଜପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେବ ।

(ii) ଜଳ ନିରୋଧି ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଭରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଥାକ କିମ୍ବା ତାଜା ଉପରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଭାବରେ ରଖିନେବ ।

(iii) ନର୍ଦ୍ଦମା ପାଣି ପାଇଖାନା ଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ନ ଆସିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବାଲିବସ୍ତା ପାଇଖାନା ଉପରେ ରଖିଦେବ ।

(iv) ଗ୍ୟାସ୍ ସିଲିଣ୍ଡର, ପାଣି ଟ୍ୟାପ୍, ବିଜୁଳି ସୁଇଚ୍ ସବୁ ବନ୍ଦ କରିଦେବ ।

(v) ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କୁ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ।

6. ବନ୍ୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ କେଉଁ ସତର୍କତା ମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଜାଗ୍ରତ ହେବା ଜରୁରୀ ?

ଉ– (i) ଜରୁରୀ ତଥା ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ରଖିଥିବା ମୁଣିଟିକୁ ଶୁଖିଲା ଓ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରେ ରଖିବ ।

(ii) ବନ୍ୟାଜଳରେ ଭିଜି ଯାଇଥିବା ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନାହିଁ ।

(iii) ପାଣିକୁ ଫୁଟାଇ ଛାଣିକି ପିଇବା ଉଚିତ୍ ।

(iv) ବନ୍ୟାଜଳ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରଞ୍ଜାମ ଗୁଡ଼ିକ ସତର୍କତାର ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିବା ।

(v) ପଲିଥିନ୍, ଛତା ଓ ଗୋଟିଏ ଠେଙ୍ଗା ପାଖରେ ରଖିବ ।

(vi) ପାଣି ଜମିଥିବା ସ୍ଥାନ ବା ରାସ୍ତା ପାରିହେବ ନାହିଁ କାରଣ ଜଳ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଇପାରେ ।

7. ବିଜୁଳି ଓ ଘଡ଼ଘଡ଼ିରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ସତର୍କତା ମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ?

ଉ– ବିଜୁଳି ଘଡ଼ଘଡ଼ି ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଥିବା ଜାଗା ଠାରୁ ୧୫ କି.ମି. ଦୂରତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପାରେ । ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ଭାବରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇପାରେ ।

(i) ଘର ବାହାରେ ଥିଲେ ଝଡ଼ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଏକ ନିବୁଜ କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) କୌଣସି ଗଛ ମୂଳରେ ନ ରହି ଗଛର ଉଚ୍ଚତା ଠାରୁ ଦୁଇଗୁଣ ଦୂର ଖୋଲା ଜାଗାକୁ ଚାଲିଯିବା ଦରକାର ।

(iii) ଘାସ ପଡ଼ିଆରେ ଦୁଇ ହାତରେ ବେକକୁ ଧରି ମୁହଁ ଭୂମି ଆଡ଼କୁ କରି ବସି ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

(iv) କୌଣସି ଧାତବ ପଦାର୍ଥ ଠାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା ।

(v) ପାଣିରୁ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ଡଙ୍ଗା ବ୍ୟବହାର କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

(vi) କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

8. ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପ୍ରବାହରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ?

ଉ– (i) ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁ ସମୟରେ ହାଲୁକା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିବା ଉଚିତ୍ ।

(ii) ଯେତେ ସମ୍ଭବ ଖରାଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

(iii) ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଛାଇରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବା ସହିତ ଯଥେଷ୍ଟ ପାଣି ଦେବା ଉଚିତ୍ ।

(iv) ଅଧିକ କ୍ଳାନ୍ତ ହେବା ପରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ ।

(v) କଞ୍ଚା ପିଆଜ ଖାଇବା ଉଚିତ୍ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଶରୀରର ତାପମାତ୍ରା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇପାରିବ ।

(vi) ସାଙ୍ଗରେ ଛତା, ଜୋତା ଓ ପାଣି ବୋତଲ ନେଇ ବାହାରକୁ ଯିବା ।

9. ମରୁଡ଼ିର ପ୍ରକାରଭେଦ ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କର ?

ଉ– (i) କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ବିଗତ ୫୦ ବର୍ଷର ହିସାବରେ ଶତକଡ଼ା ୨୫ ଭାଗ ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଭାଗ କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଲେ ତାହାକୁ ପାଗ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି କୁହାଯାଏ ।

(ii) **ଉତ୍କଟ ଜଳାଭାବ ଜନିତ ମରୁଡ଼ି :** ପାଗଜନିତ ମରୁଡ଼ି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ପାଇଁ ଲାଗି ରହିଲେ ଉତ୍କଟ ଜଳାଭାବ ଜନିତ ମରୁଡ଼ିତ କୁହାଯାଏ ।

(iii) **ଫସଲହାନି ଜନିତ ମରୁଡ଼ି :** ବୃଷ୍ଟିପାତର ପରିମାଣ ଯଥେଷ୍ଟ କମିଗଲେ, ଫସଲ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିବେଶ ମିଳେ ନାହିଁ । କୌଣସି ଏକ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖ୍ୟ ଫସଲଟି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ମରୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ଫସଲ ହାନି ଜନିତ ମରୁଡ଼ି କୁହାଯାଏ ।

(iv) **ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥନୈତିକ ମରୁଡ଼ି :** ପୂର୍ବ କଥିତ ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଅର୍ଥନୈତିକ ଦ୍ରବ୍ୟର ଯୋଗାଣ ଓ ଚାହିଦା ଜନିତ ନିଅ[ିଆ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାକୁ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ମରୁଡ଼ି କୁହାଯାଏ ।

10. ଭାରତରେ ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବା ପାଇଁ କଷ୍ଟମାନେ କିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବେ ?

ଉ– ଭାରତ ବର୍ଷରେ ବାରମ୍ବାର ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜୁଛି । ଏଥିରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପମାନ ନେବେ ଯଥା:-

(i) ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବଢ଼ି ପାରୁଥିବା ଶସ୍ୟ ରୋପଣ କରିବା ଦରକାର ।

(ii) ମରୁଡ଼ି ପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାମଧନ୍ଦା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

(iii) ସ୍ଥାନୀୟ ଜଳ ଅମଳର ଉପାୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ସହିତ ଜଳ ଛାୟା ପ୍ରକଳ୍ପର ବିକାଶ ଜରୁରୀ ।

(iv) ଜଳକୁ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖିବା ସହିତ ଜଳ ଅବଶୋଷିତ ସେବା ଭଳି ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ କରିବା ଦରକାର ।

(v) ମରୁଡ଼ି ସମୟରେ ଗୋରୁ ଗାଇ ଚାରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଭୌଗୋଳିକ କାରଣ ଦର୍ଶାଅ (୨ ମାର୍କ)

୧ । (କ) ଆଞ୍ଚଳିକ ମରୁଡ଼ିର ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିବା କଷ୍ଟକର ।

ଉ– (i) ସାଧାରଣତଃ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଏକ ସମୟରେ ମରୁଡ଼ି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

(ii) ମରୁଡ଼ି ସାଧାରଣତଃ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତ୍ତିରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଏଲ୍‌ନିନୋର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥାଏ । ତେଣୁ ଅଞ୍ଚଳ ଭିତ୍ତିରେ ମରୁଡ଼ିର ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିବା କଷ୍ଟ ।

(ଖ) ବାତ୍ୟା ପରେ ସର୍ତକତାମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ଜରୁରୀ :

ଉ– (i) ବାତ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଘଟିଥାଏ ଏବଂ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଅଧିକ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

(ii) ବାତ୍ୟା ସମୟ ପରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷାକ୍ତ ସର୍ପ କାମୁଡ଼ାରେ ପ୍ରାଣହାନି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ ।

(iii) ଛିଣ୍ଡି ପଡିଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ତାର ପ୍ରତି ସତର୍କତାମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଜରୁରୀ ।

(iv) ବର୍ଷାଜଳ ଦ୍ଵାରା ଓଦା ହୋଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସରଞ୍ଜାମ ପ୍ରତି ସତର୍କତା ମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଜରୁରୀ ।

(ଗ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିଝଡ଼ର ପ୍ରାକ୍ ସୂଚନା ଜରୁରୀ ।

ଉ– (i) ଘୂର୍ଣ୍ଣିଝଡ଼ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବେ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହା ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ବିଷୟରେ କଳ୍ପନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ ।

(iii) ଘୂର୍ଣ୍ଣିଝଡ଼ ଦ୍ଵାରା ଅଧିକ ଧନଜୀବନ କ୍ଷୟକ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ଏହାର ପ୍ରାକ୍ ସୂଚନା ଜରୁରୀ ।

(ଘ) ବନ୍ୟାର ପ୍ରକାର ତଥା ତଦ୍‌ଜନିତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ବିଷୟରେ ଜାଣିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଉ– (i) ବନ୍ୟା ଆମ ଦେଶ ତଥା ପୃଥିବୀର ବ୍ୟାପକ ଅଂଚଳରେ ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ରଚନା କରିଥାଏ ।

(ii) ବନ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ଚାରି ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଧନହାନି ସହ ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥାଏ ।

(iii) ବନ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଯେକୌଣସି ଅଂଚଳରେ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ଏହାର ପ୍ରକାର ଓ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ଙ) ବନ୍ୟା ଦ୍ଵାରା ଲୋକମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୋହଲି ଯାଇଥାଏ ।

ଉ– (i) ବନ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ସଡ଼କ ଓ ରେଳପଥ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଫସଲହାନି ହେବା ସହିତ ପଶୁ ସମ୍ପଦ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ ତଥା ସ୍ୱଚ୍ଛ ପାନୀୟଜଳର ଉତ୍କଟ ସମସ୍ୟା ଦେଇଥାଏ ।

--000--

ECONOMICS

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ : ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହାଦ୍ୱାରା ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଲେଖ ?

ଉ- ଦେଶ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କର ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ସହିତ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ ।

ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶର ଆଧାରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଯଥା- ବିକଶିତ ଦେଶ ଓ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ ।

୨. ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ କିପରି ନିରୂପଣ କରାଯାଏ ?

ଉ- ଆର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ହିଁ ଆର୍ଥନୀତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ବୁଝାଏ ।

ଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଓ ଜାତୀୟ ଆୟର ବୃଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନଯାପନ ମାନର ଉନ୍ନତି ଘଟିଥାଏ ।

ଏହାକୁ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ଦେଶର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟକୁ ଆଧାର ଭାବେ ନିଆଯାଇଥାଏ ।

୩. ପୃଥିବୀର କେଉଁ ଦେଶ ବିକଶିତ ତାହାର ନାମ ଓ ଲକ୍ଷଣ ଲେଖ ।

ଉ- ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଜର୍ମାନ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଇଂଲଣ୍ଡ, ଜାପାନ ଆଦି ବିକଶିତ ଦେଶ ।

ଲକ୍ଷଣ- ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ ।

ବିକଶିତ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଅଧିକ ଓ ଜୀବନ ଧାରଣର ମାନ ଉନ୍ନତି ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚକୋଠୀର ଅଟେ ।

୪. ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ଲକ୍ଷଣ ଓ ନାମ ଲେଖ ।

ଲକ୍ଷଣ- ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଯାହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡିଥାଏ

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ଓ ଜୀବନ ଧାରଣର ମାନ ନିମ୍ନ ଧରଣର ଅଟେ

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ- ଭାରତ, ପାକିସ୍ଥାନ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ ବାଂଲାଦେଶ ।

୫. ଭାରତର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କେତେପ୍ରକାର ଓ କ'ଣ ? ଭାରତରେ କେଉଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଅଛି ?

ଉ- ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତିନିପ୍ରକାର ଅଟେ । ଯଥା- ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ, ସମାଜବାଦୀ ଓ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଭାରତରେ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ହେଉଅଛି ।

୬. ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଦେଶର କିପରି ବିକାଶ ଘଟେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ- ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କହିଲେ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶକୁ ବୁଝାଏ ।

ଦେଶର ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟର ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହେବା ସହ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଯେକୌଣସି ଦେଶ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହିତ ସାମାଜିକ ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ହିଁ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କୁହାଯାଏ ।

୭. ଭାରତବର୍ଷ ୧୯୪୮ରୁ ୧୯୯୦ମସିହା ମଧ୍ୟରେ କେଉଁ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରିଥିଲା ?

ଉ- ଭାରତରେ ୧୯୪୮ ମସିହା ଠାରୁ୧୯୯୦ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ପାଇଁ ଶିଳ୍ପନୀତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଗଲା ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଲୋକଶକ୍ତି ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ମିଳିଲା ।

୮. ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତି କେବେ ପ୍ରଚଳନ କରାଗଲା ? ଏହାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କେତୋଟି ତା'ଣ ନାମ ଲେଖ ।

ଉ- ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତି ୧୯୯୧ ମସିହା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା । ଏହାର ବୈଶିଷ୍ଟ ୩ ଗୋଟି ଯଥା- ଉଦାରୀକରଣ, ଘରୋଇକରଣ ଓ ଜଗତୀକରଣ ।

୯. କେଉଁ ସବୁ ବିଫଳତା ପାଇଁ ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ନୂତନ ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରଚଳନ କରାଗଲା ?

କିମ୍ବା

କାହିଁକି ୧୯୯୧ ମସିହାପୂର୍ବରୁ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ସଂକଟଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ?

ଉ- ଘରୋଇ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅଧିକ ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୋଗୁଁ ଆଶାନୁରୂପକ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ଦକ୍ଷତା କମିବା ସହ କ୍ଷତିର ପରିମାଣ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା, ଯାହା'ଳରେ ସରକାର କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଦରମା ଦେବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହେଲେ ।

ଦେଶର ଗଚ୍ଛିତ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରାର ପରିମାଣ କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ କମିବାକୁ ଲାଗିଲା ଯାହା ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ସଂକଟଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

୧୦. ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଭାରତ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ କରି ଆତ୍ମନିର୍ଭର ହେବା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ?

ଉ- ଭାରତ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ ଯଥା- ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ଭୂମିହୀନ କୃଷକଙ୍କୁ ଜମି ପ୍ରଦାନ, ଜୋତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଲେ ।

ଚାଷ ଜମିକୁ ଜଳସେଚନ କରାଇବା ପାଇଁ ବୃହ□ର, ମଧ୍ୟମ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଲେ ।

ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ତାଲିମ ଦେବା ସହ ସ୍ୱଳ୍ପ ଓ ଦୀର୍ଘ ମିଆଦୀ ଋଣ ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଥିଲେ ।

୧୧. ୧୯୪୭ ପରଠାରୁ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ର ମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଲେଖ ?

ଉ- ଶିଳ୍ପାୟନର ବିକାଶ ପାଇଁ ନୂତନ ଶିଳ୍ପନୀତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି ।

ଘରୋଇ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କୁ ଟିକସରେ ରିହାତି, ବ୍ୟାଙ୍କ ଋଣ ପ୍ରଦାନ, ବିଦେଶରୁ କ□ାଲ ଆମଦାନୀ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ସରକାରୀ ସହାୟତା ଓ ବ୍ୟାଙ୍କ ଋଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।

୧୨. ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ କେଉଁ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ? ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଉ- ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଆମ ଦେଶରେ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଆସୁଛି ।

ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ କୃଷି ଓ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଳକାରଖାନା ଗୁଡ଼ିକ ଘରୋଇ ମାଲିକାନାରେ ରହିଛି ଏବଂ ଲାଭ ଆଶାରେ ଏମାନେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ।

ସେହିପରି ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଜନ କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ କାମ କରୁଥିବା ସହ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୁସଂପର୍କ ବଜାୟ ରଖିଥାନ୍ତି ।

୧୩. ୧୯୯୧ ମସିହା ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତି ଭାରତରେ ପ୍ରଣୟନ ପରେ ଦେଶରେ ଏହାର କି ପ୍ରକାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଛି ?

ଉ- ପୃଥିବୀର ବହୁ ନାମୀଦାମୀ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା- ମୋଟର ଗାଡ଼ି, ମୋବାଇଲ 'ୋନ୍, ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଛି ।

ଦୂରସଂଚାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇପାରିଛି ।

୨୦୧୯ ଉରମ. ମାସ ସୁଦ୍ଧା ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରାର ଗଚ୍ଛିତ ପରିମାଣ ୪୫୩୦୦ କୋଟିକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

୧୪. ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି କ'ଣ ? ଏହା ବୁଝାଅ ।

ଉ- ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି ଉଭୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସମାଜବାଦ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମିଶ୍ରଣ ।

ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଅଧିକ ପ୍ରଗତି ଏବଂ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସରକାର ଓ ଘରୋଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ସହିତ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।

ଭାରତର ରେଳସେବା, ଡାକସେବା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ସଂସ୍ଥା ଜନକଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

୧୫. ଉଦାରୀକରଣ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ୧୯୯୧ ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତି ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମଦାନୀ ଓ ରପ୍ତାନୀ ପାଇଁ ସରକାରୀ କଟକଣା ଉଚ୍ଛେଦ ହୋଇଥିଲା ।

ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ କି ପ୍ରକାର ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିବେ ଓ କେତେ ପରିମାଣରେ କରିବେ ତାହାର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

୧୬. ଘରୋଇକରଣର ଅର୍ଥ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ- ୧୯୯୧ ମସିହା ନୂତନ ଆର୍ଥିକନୀତି ପ୍ରଚଳନର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଉକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷକୁ ବିକ୍ରି କରିଦେବା ବା ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀ ସହ ମିଳିମିଶି ଚଳାଇବା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା ।

ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ବି଼ଳତା ଲାଭ ପରିବର୍ତ୍ତେ କ୍ଷତି ଅଧିକ ହେବା ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ଘରୋଇକରଣ କରାଗଲା ।

୧୭. ଜଗତୀ କରଣ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ- ଏହା ଏକ ବଜାରଭି଼ିକ ଅର୍ଥନୀତି, ଯାହା ଅନୁସାରେ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ଆମ ଦେଶରେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିବା ସହ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରିବେ ।

ଆମ ଦେଶର ଶିଳ୍ପଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

ଜଗତୀକରଣ ଅନୁସାରେ ଉତ୍ପାଦନ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ସହିତ ଏକତ୍ରୀକରଣ କରାଯାଇ ପାରିଛି ।

୧୮. ଜଗତୀକରଣ ଯୋଗୁଁ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପକୁ କିପରି ଅଧିକ କ୍ଷତି ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଲେଖ ।

ଉ- ଜଗତୀକରଣ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ୨୧୫ ଟି ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଆମଦାନୀ ଉପରେ ଥିବା କଟକଣା ଉଠାଇ ଦିଆଗଲା ।

ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ଭାରତର ଅଂଶ ୧% ରୁ ବି କମ୍ ରହିଲା ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଆମ ଦେଶୀୟ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଏବଂ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥା ଅଧିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

୧୯. ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ- ଯେଉଁ କମ୍ପାନୀ ନିଜର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଥାନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ।

ଏହି କମ୍ପାନୀ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରି ବଜାରରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ପାଇବାର ଯୋଜନା କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହି କମ୍ପାନୀମାନେ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ, ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଓ ପ୍ରତିପ଼ିଶାଳୀ କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ସମୁଦାୟ ସମ୍ପ଼ି ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶର ବାର୍ଷିକ ଆୟଠାରୁ ଅଧିକ ।

୨୦. ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ- ଲକ୍ଷ୍ୟ- ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ବିନିମୟ କରି ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି କରିବା ।

ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଗଢି ତୋଳିବା ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ସୁଧାର ଆଣିବା ।

୨୧. ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ କ'ଣ ? ଏହି ସଂଗଠନ କେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ?

ଉ- ଜାତିସଂଘର ବିଭିନ୍ନ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ୧୯୯୫ ରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଜେନେଭାଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ବୃଦ୍ଧିକରି ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ କରିବା ।

ଏହି ସଂଗଠନ ତିନୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ଯଥା-

ପ୍ରସଂଗ- ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ମୁକ୍ତ ଓ ନିରପେକ୍ଷ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବହୁପାକ୍ଷିକ ରାଜିନାମାର ପ୍ରବ଼ିନ ଓ ପୂର୍ବ ଆମଦାନୀ ରପ୍ତାନି ନିୟମ ଓ କଟକଣା ଉଚ୍ଛେଦ ।

୨୨. ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ମୂଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ଥିଲା ? ବ଼ିମାନ ସୁଦ୍ଧା କେତୋଟି ଦେଶ ଏହାର ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ?

ଉ- ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ- ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି କରି ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ କରିବା ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତି କରାଇବା ।

୧୫୦ ଟି ଦେଶ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ସଦସ୍ୟ ।

୨୩. ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ?

ଉ- ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ହେବାପାଇଁ ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ୍ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ, ଜମିହୀନ କୃଷକଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଜମି ପ୍ରଦାନ ଜୋତର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଛନ୍ତି ।

ନୂତନ ଶିଳ୍ପ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରି ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଶିଳ୍ପ ଉଦ୍ୟୋଗର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ।

୨୪. ଆମ ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ- ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ଦକ୍ଷତା ଓ ଗୁଣବତ୍ତା ବୃଦ୍ଧି ।

ଉତ୍ପାଦିତ ପରି ବ୍ୟୟ କମ୍ ରଖିଲେ ଆମ ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ସହ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିପାରିବ ।

ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଆମ ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିବ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର
(୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କହିଲେ କୌଣସି ଦେଶ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହିତ ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ବୁଝାଏ ।

ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଦେଶର ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆୟ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

୨. ବିକଶିତ ଦେଶର ଲକ୍ଷଣ ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ- ବିକଶିତ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଅଧିକ ଥାଏ ।

ବିକଶିତ ଦେଶରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଅତି ଉଚ୍ଚମାନର ଏବଂ ଉନ୍ନତଧରଣର ଅଟେ ।

ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଜାପାନ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡ ।

୩. ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଲେଖ ।

ଉ- ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଏବଂ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବହୁତ କମ୍ ଓ ସମ୍ବଳ ଉପରେ ଅଧିକ ଚାପ ପଡ଼େ ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଅଧିବାସୀ ଗରିବ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଯାପନ ଅତି ନିମ୍ନମାନର ଉ. ଭାରତ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ବାଂଲାଦେଶ ଓ ପାକିସ୍ଥାନ ।

୪. ୧୯୪୮-୯୦ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ କେଉଁ କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରିଥିଲା ?

ଉ- ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ହୋଇଥିଲା । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଲୋକଶକ୍ତି ଗଠନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ମିଳିଥିଲା ।

୫. ନୂତନ ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରଣୟନର ପୂର୍ବରୁ ଘଟିଥିବା ଦୁଇଟି ଶିଳ୍ପ ବିଫଳତା ଲେଖ ।

ଉ- ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ସରକାରୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହୁଥିବାରୁ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ଆଶାନୁରୂପ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗର ଦକ୍ଷତା ହ୍ରାସ ଓ କ୍ଷତି ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଲା ।

୬. ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ- ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି କରି ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ କରିବା ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ।

୭. ନୂତନ ଅର୍ଥନୀତି କେବେ ଲାଗୁ କରାଗଲା ଓ ଏହି ନୀତି ଅନୁସାରେ କ'ଣ କରାଗଲା ?

ଉ- ୧୯୯୧ ମସିହା ପରଠାରୁ ଭାରତରେ ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଛି ।

ଏହି ନୀତି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଥା-

i) ଉଦାରୀକରଣ ii) ଘରୋଇକରଣ iii) ଜଗତୀକରଣ

୮. ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସମାଜବାଦ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମିଶ୍ରଣରେ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତି ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ନୀତି ଅନୁସାରେ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସରକାରୀ ଓ ଘରୋଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ସହିତ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ଯଥା ରେଳସେବା, ଡାକସେବା, ପରିବହନ, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ଆଦି ଜନକଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ ।

୯. ଜଗତୀକରଣ ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ହୋଇଥାଏ ଲେଖ ?

ଉ- ଜଗତୀକରଣ ଏକ ବଜାରଭିତ୍ତିକ ଅର୍ଥନୀତି । ଯାହା ଅନୁସାରେ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ଆମ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

ଉତ୍ପାଦନ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପୁଞ୍ଜିବିନିଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ସହିତ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଇପାରିବ ।

୧୦. ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ- ଯେଉଁ କମ୍ପାନୀମାନେ ନିଜର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ବିକ୍ରୟ ନିମି□ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀରେ ଉପଲବ୍ଧ କରାଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥାନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ କୁହାଯାଏ । ଏହି କମ୍ପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ତିଆରି କରି କିପରି ବଜାରରେ ଅଧିକ ଲାଭ ପାଇବେ, ସେଇ ଅନୁସାରେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

୧୧. ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କେତେ ଭାଗରେ ଭାଗ କରାଯାଇଛି ? ଭାରତରେ କେଉଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ଲେଖ ?

ଉ- ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଯଥା- ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ, ସମାଜବାଦୀ ଓ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଭାରତରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀର ମିଶ୍ରଣରେ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ ହେଉଅଛି ।

୧୨. ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ କିପରି ଦେଶର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟେ ?

ଉ- ଦେଶର ଜାତୀୟ ଆୟ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆୟର ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବପର ହୋଇଥାଏ ।

ଦେଶରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ସଂଗେ ସଂଗେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିକାଶ ଦ୍ୱାରା ଦେଶ ବିକାଶ ଘଟିଥାଏ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)

ମନେରଖ : ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନର ପାର୍ଥକ୍ୟ ନ ଦର୍ଶାଇ ଗୋଟିଏ ଲେଖି ଅନ୍ୟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନମ୍ବର ମିଳିବ ନାହିଁ ।

୧. ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ।

ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ - ଯେକୌଣସି ଦେଶର ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହିତ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କୁହାଯାଏ ।

ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି - କୌଣସି ଦେଶର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟରେ କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧି ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ତାକୁ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କହନ୍ତି ।

ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ହିଁ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହେବ ।

୨. ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ।

ଜାତୀୟ ଆୟ - ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦିତ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାର ମୁଦ୍ରାଗତ ମୂଲ୍ୟ ଓ ଏଥି ସହିତ ବିଦେଶରୁ ଆସୁଥିବା ଆୟର ମିଶ୍ରଣ ।

ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ - ଦେଶର ସମୁଦାୟ ଆୟକୁ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରାଯାଇ ଯେଉଁ ଆୟ'ର ସ୍ୱରୂପ ମିଳେ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଆୟ କହନ୍ତି ।

୩. ବିକଶିତ ଦେଶ ଓ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ ।

ଉ- **ବିକଶିତ ଦେଶ -** ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଆୟ ଅଧିକ ଥାଏ ଓ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ ଅତି ଉନ୍ନତ ।

ଉଦାହରଣ : ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା, ଜାପାନ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଇଂଲଣ୍ଡ ଆଦି ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ - ଏହି ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଗରିବ ସେମାନଙ୍କର ଆୟ କମ୍ । ଜୀବନଯାପନର ମାନ ଅତି ନିମ୍ନଧରଣର ।

ଉଦାହରଣ : ଭାରତ, ପାକିସ୍ତାନ, ବାଂଲାଦେଶ ଓ ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ।

୪. ଜଗତୀ କରଣ ଓ ଘରୋଇ କରଣ ।

ଜଗତୀ କରଣ - ଉତ୍ପାଦନ, ବାଣିଜ୍ୟ, ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ବିଶ୍ୱ ଅର୍ଥନୀତି ସହିତ ଏକତ୍ରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଜଗତୀକରଣ କୁହାଯାଏ ।

ଘରୋଇ କରଣ - ଏହି ଘରୋଇ କରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ଥିବା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଉଛି ।

୫. ଘରୋଇ ମାଲିକାନା ଓ ସରକାରୀ ମାଲିକାନା ।

ଘରୋଇ ମାଲିକାନା - ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରର ମାଲିକାନା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ଭାରତର କୃଷି ଓ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିବା ଶିଳ୍ପ ।

ସରକାରୀ ମାଲିକାନା - ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ର ବା ଉଦ୍ୟୋଗ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ : ଡାକ ଓ ରେଳ ବିଭାଗ ।

୬. ଭାରତର ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀ ଓ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ।

ଭାରତର ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀ - ଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀ ନିଜ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ କରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ସଂସ୍ଥାକୁ କୁହାଯାଏ । ଏହା ଦେଶର ଉପଲବ୍ଧ କାରିଗରୀ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ।

ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ - ଏହି କମ୍ପାନୀମାନେ ତାଙ୍କ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥାନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ତିଆରି ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସହାୟତା ନେଇଥାନ୍ତି ।

୭. ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ସମାଜବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା - ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସାଧାରଣତଃ ଦେଶର ବୃହ୍ତ ଓ ଶିଳ୍ପ ଉଦ୍ୟୋଗ ଗୁଡ଼ିକ ଘରୋଇ କରଣ ହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥାଏ, ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମାଲିକମାନେ ଲାଭ ପାଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ସମାଜବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା - ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଲାଭ ପାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଜନ କଲ୍ୟାଣ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ : ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ପ୍ରଥମ ପାଠ - ଦରବୃଦ୍ଧି ଓ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା

(୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ମୌଳିକ ବିଶେଷତା କ'ଣ ?

ଉ- ଭାରତ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉଦାରୀକରଣ, ଘରୋଇକରଣ ଓ ଜଗତୀକରଣ ।

ବିଶେଷତା- ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଓ ସମାଜବାଦୀ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ମିଶ୍ରଣରେ ଭାରତ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ।

ସରକାରୀ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗ ଜନ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ଘରୋଇ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗର ଉଦ୍ୟୋଗପତି ମାନେ ଅଧିକ ଲାଭ ଆଶା ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

୨. ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନାର ଦୁଇଟି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ନାମ ଲେଖ ? ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା କାହିଁକି ଅଛି ?

ଉ- ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦୁଇଟି ନିଜ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସହ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆର୍ଥିକସ୍ଥିତି ଓ ବିନିଯୋଗ ବିଷୟରେ ବିବରଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ।

ଭବିଷ୍ୟତ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସଂଚୟ କରି ରଖିବା ଦରକାର ।

ଦରକାରୀ ସାମଗ୍ରୀର ଅଧିକ ଦାମ୍ ଯୋଗୁଁ ମଧ୍ୟବି□ଆୟ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ଖୁବ୍ କମ୍ ସ□ୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆବଶ୍ୟକ ।

୩. ଦରବୃଦ୍ଧି କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହାର କାରଣ ଲେଖ ।

ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ଦରଦାମ କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧିହାରକୁ ଦର ବୃଦ୍ଧି କୁହାଯାଏ ।

ଚାହିଦା ଅନୁସାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ସେବାର ଯୋଗାଣ ସମ୍ଭବ ନ ହେଲେ ଦର ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ।

ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ, ପରିବହନ, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ସହ କଳାବଜାରୀ ମହଜୁଦକାରୀଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଦରବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ହୋଇଥାଏ ।

୪. ଦରବୃଦ୍ଧି କିପରି ନିରୂପଣ କରାଯାଏ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ- ପାଇକାରୀ ଦର ସୂଚକ ଓ ଖାଉଟି ଦର ସୂଚକ ପଦ୍ଧତିରେ ଦରବୃଦ୍ଧି ନିରୂପଣ କରାଯାଇଥାଏ । ପାଇକାରୀ ଦର ସୂଚକ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ ।

ପାଇକାରୀ ଦର ସୂଚକ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦିତ ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଦେଶରେ ୪୬୦ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପାଇକାରୀ ଦର ସୂଚକ ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି ।

ସାଧାରଣ ଖାଉଟିମାନେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟକୁ ନିଆଯାଇଥାଏ ଯେଉଁଥିରେ ଶ୍ରମିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀ । ଖାଉଟି ଦର ସୂଚକ ବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ମହଙ୍ଗା ହୁଏ ।

୫. ଦରବୃଦ୍ଧି ଲୋକଙ୍କୁ କିପରି ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ?

ଉ- ଦରବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣତଃ ଗରିବ ଓ ମଧ୍ୟବି□ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଜୀବିକା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ ।

ଦରବୃଦ୍ଧିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଅସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ବେଆଇନ ଭାବେ ଦ୍ରବ୍ୟ ମହଜୁଦ କରି କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ।

ଦରବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣ ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ । କାରଣ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷର ଦରବୃଦ୍ଧି ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ବାଧିଥାଏ ।

୬. ଦରବୃଦ୍ଧି ନିୟନ୍ତ୍ରଣର କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ?

ଦରବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ଖାଉଟିର ଆବଶ୍ୟକ ଜିନିଷ ମହଙ୍ଗା ହୁଏ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଶ ପାଇଁ ମଙ୍ଗଳକର କାରଣ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କିଛି ଅଧିକ ଆୟ ପାଉଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନ ବଢାଇବାକୁ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଦରବୃଦ୍ଧି ଖାଉଟିର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ।

୭. ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଶ ପାଇଁ କିପରି ମଙ୍ଗଳକାରକ ହୋଇଥାଏ ?

ଉ- ସ୍ୱଳ୍ପଦର ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ଟିକେ ଅଧିକ ଆୟ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖାଉଟି ସାମାନ୍ୟ ଅଧିକ ବ୍ୟୟ କରିଥାଏ । ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଅଧିକ ଆୟ ହେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି । ଉକ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ ଶ୍ରମିକମାନେ ଅଧିକ ମଜୁରୀ ପାଇଥାନ୍ତି ।

୮. କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ କିପରି ଦରବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ଲେଖ ?

ଉ- ବେଳେବେଳେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବେଆଇନ ଭାବେ କେତେକ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ମହଜୁଦ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଏହି ମହଜୁଦ କାରଣରୁ ବଜାରରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ଖାଉଟିଙ୍କ ଚାହିଦା ଅନୁସାରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବଜାରରେ ମିଳେ ନାହିଁ । ଯାହା'ଲରେ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟର ଦରବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ।

୯. ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରତିକାର ମାଧ୍ୟମରେ ଦରବୃଦ୍ଧି କିପରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥାଏ ?

ଉ- ସରକାର ଦରବୃଦ୍ଧିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଟିକସ ବସାଇଥାନ୍ତି । ଏହା ଉଚ୍ଚ ଆୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ବସାଯାଇଥାଏ । ଟିକସ ଯୋଗୁଁ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ବଳକା ଆୟର ପରିମାଣ କମ୍ ହୁଏ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତି କମ୍ ହୁଏ ଯାହାକି ଦରବୃଦ୍ଧି ରୋକିବାରେ ସାହାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

୧୦. ଦରବୃଦ୍ଧି ରୋକିବା ପାଇଁ ସରକାର ନେଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଉ- ଦରବୃଦ୍ଧି ରୋକିବା ପାଇଁ ସରକାର ୪ ପ୍ରକାର ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି ଯଥା- ମୁଦ୍ରାଗତ ପ୍ରତିକାର, ରାଜସ୍ୱ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରତିକାର, ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଶାସନଗତ ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ମୁଦ୍ରାଗତ ପ୍ରତିକାରରେ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦେଶର ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ ମାତ୍ର ରାଜସ୍ୱ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରତିକାରରେ ସରକାର ଉଚ୍ଚ ଆୟକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଟିକସ ବସାଇ ଲୋକଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିଥାନ୍ତି ।

ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ଶାସନଗତ ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସରକାର ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଦର ସ୍ଥିର କରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

୧୧. ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଲେଖ ।

ଉ- ଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ । ଦରବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ସରକାର ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜରିଆରେ ଲୋକଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷ ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି । ସେହି ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ (ଚାଉଳ, ଡାଲି, ଗହମ, ଖାଇବା ତେଲ, ଚିନି, କିରୋସିନ୍ ଆଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଠାରୁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ସରକାର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

୧୨. ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତୀ କେତେ ପ୍ରକାର ଓ କ'ଣ କ'ଣ ସେ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ- ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ୩ ପ୍ରକାର ଯଥା- ଚାହିଦା ଆକର୍ଷଣ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି, ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଓ ଯୋଗାଣ ଅଭିପ୍ରାତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ।

ଚାହିଦା ଆକର୍ଷଣ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି : ଏକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେତେବେଳେ ସମୂହ ଚାହିଦା ମୋଟ ଯୋଗାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଚାହିଦା ଆକର୍ଷଣ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ହୋଇଥାଏ ।

କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ଚାହିଦା ଅଧିକ ହେଲେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଲାଭ ପାଇଁ ଦର ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ମୂଲ୍ୟୋ ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି : ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ମୂଲ୍ୟୋ ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଯୋଗାଣ ଅଭିପ୍ରାତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି : ନିହାତି ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଯାହାର ବିକଳ୍ପ ପାଇବା କଷ୍ଟକର ହୋଇଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ଦରବୃଦ୍ଧି ଯୋଗାଣ ଅଭିପାତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି କୁହାଯାଏ ।

୧୩. ଟ୍ରଷ୍ଟୀର ଭୂମିକା କ'ଣ ?

ଉ- କମ୍ପାନୀ ଏକ ଟ୍ରଷ୍ଟ ଗଢ଼ି ତା'ର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଟ୍ରଷ୍ଟରେ ଜମା କରିଥାଏ ବା ଅନୁବନ୍ଧିତ କରିଥାଏ । ଟ୍ରଷ୍ଟର ଟ୍ରଷ୍ଟୀ ବା ନ୍ୟାସୀ କମ୍ପାନୀର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବିକ୍ରି କରିପାରିବେ ବୋଲି କ୍ଷମତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଯଦି କମ୍ପାନୀରେ ଯେଉଁମାନେ ଧନ ବା ଅଂଶଧନ ନିବେଶ କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଅର୍ଥ ’େରସ୍ତ ଦେବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ ତେବେ ଟ୍ରଷ୍ଟୀ କମ୍ପାନୀର ସମ୍ପ କ୍ତିକୁ ବିକ୍ରି କରି ଏହାକୁ ଭରଣା କରିଥାଏ ।

୧୪. ସେବି (SEBI) ର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ- ସେବି ଅଭିଯୋଗ ସମୀକ୍ଷାକାରୀ ସଂସ୍ଥା, ଯିଏକି ଅଂଶଧନ ବଜାରରେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଅଭିଯୋଗକୁ ପ୍ରଥମେ ସମୀକ୍ଷା କରି ତା’ର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସ୍ଥିର କରିଥାଏ ।

କମ୍ପାନୀରେ ଅଂଶଧନ ନିବେଶକ ନିଜର ଅଭିଯୋଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ‘ର୍ମ ପୂରଣ କରି ସେବି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ପଠାଇପାରିବେ ।

ସେବିରେ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯୋଗକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂସ୍ଥା ବା କମ୍ପାନୀର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପଠାଇ ଲିଖିତ ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାଏ ।

<u>ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉ ରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)</u>

୧. ଦରବୃଦ୍ଧି କହିଲେ କ’ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ଦରଦାମର କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧିହାରକୁ ଦରବୃଦ୍ଧି କୁହାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଗ୍ରାହକକୁ ଯେତିକି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ତା’ଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡୁଛି ।

କ୍ରୟ କରୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ ଅଧିକା ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡେ । ଉକ୍ତ କ୍ରୟର ଅଧିକା ଦାମ ହିଁ ଦରବୃଦ୍ଧି ।

ଯେ କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବାର ଦରଦାମରେ କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧିହାରକୁ ଦର ବୃଦ୍ଧି ବା ମୁଦ୍ରାସ୍ଫିତି କୁହାଯାଏ ।

୨. ଦରସୂଚକର ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

ଉ- ଦରସୂଚକ ଦୁଇପ୍ରକାର ଯଥା- ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ ଓ ଖାଉଟି ଦରସୂଚକ ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକର ବୃଦ୍ଧି ଦେଶରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବା ସହ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

ଖାଉଟି ଦରସୂଚକ ବୃଦ୍ଧି ଖାଉଟି ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନଯାପନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ‘ଳରେ ଜିନିଷପତ୍ରର ଦର ମହଙ୍ଗା ହୁଏ ।

୩. କେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ସରକାର ଶାସନଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ?

ଉ- ଦର ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ସରକାର ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷର ଦର ସ୍ଥିର କରି ସେହି ଦରରେ ବିକ୍ରୀ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

କିରୋସିନି, ପେଟ୍ରୋଲ, ରନ୍ଧନଗ୍ୟାସ ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂ୍ୟ ସରକାର ଏ ପ୍ରକାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ।

୪. କିପରି କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଦରବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ଲେଖ ?

ଉ- ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବା ବ୍ୟବସାୟୀ ବେଆଇନ ଭାବରେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ମହଜୁଦ କରି ରଖେ, ସେତେବେଳେ ବଜାରରେ ସେହି ଜିନିଷର କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ।

ଖାଉଟିଙ୍କ ଚାହିଦା ଅନୁସାରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବଜାରରେ ମିଳେ ନାହିଁ ଓ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟର ଦରବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ।

୫. ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ କରିଥାଏ କିପରି ?

ଉ- ଏହାଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ଟିକିଏ ଅଧିକ ଆୟ ପାଇଥାଆନ୍ତି ଓ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନରେ ନିୟୋଜିତ ଶ୍ରମିକମାନେ ମୂ୍ୟ ଅଧିକ ମଜୁରୀ ପାଇଥାଆନ୍ତି ।

୬. ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଶର ପ୍ରଗତିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଥାଏ କିପରି ?

ଉ- ଦରବୃଦ୍ଧିର ସୁଯୋଗରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବେଆଇନ ଭାବେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ମହଜୁଦ କରି ରଖି ବଜାରରେ କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ।

ମହଜୁଦ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଚଢ଼ାଦରରେ ବିକ୍ରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ଖାଉଟିଙ୍କ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ ।

୭. ଦରବୃଦ୍ଧି ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଆବଶ୍ୟକତା କାହିଁକି ଅଛି ?

ଉ- ଦରବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ସାଧାରଣ ଖାଉଟି କିଣୁଥିବା ଜିନିଷ ମହଙ୍ଗା ହୁଏ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଉନ୍ନତିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

ଦରବୃଦ୍ଧି ଖାଉଟିର ସାଧାରଣ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ, ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଦରବୃଦ୍ଧି ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ବାଧିଥାଏ ।

୮. ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ମୁଖ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ହିସାବକୁ ନିଆଯାଇ ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ ।

ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଲେ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

୯. ଉପଭୋକ୍ତା କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ- ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା କ୍ରୟ କରି ସେଥିରୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉପଭୋକ୍ତା କୁହାଯାଏ ।

ଏହି ଉପଭୋକ୍ତାମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟର ବ୍ୟବହାରକାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଖାଉଟି ବା ଉପଭୋଗକାରୀ (ଉପଭୋକ୍ତା) କୁହାଯାଏ ।

୧୦. ଚାହିଦା ଆକର୍ଷଣ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମୂହ ଚାହିଦା ମୋଟ ଯୋଗାଣଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଖାଉଟିର ଚାହିଦା ଅଧିକ ହେଲେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ଅଧିକ ଲାଭ ପାଇଁ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି କାରଣ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ଯୋଗାଣ ଅପେକ୍ଷା ଚାହିଦା ଅଧିକ ଅଛି ।

୧୧. ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ- ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀମାନେ ଅଧିକ ଲାଭମାତ୍ରା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଦରଦାମ୍ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣ ଦରବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ସଂଘଟିତ ହୋଇଥାଏ ।

୧୨. ଆମ ଦେଶରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଗୁଡ଼ିକ କିପରି ଅଧିକ ନିଯୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି ?

ଉ- ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବସାୟିକ ସଂସ୍ଥା ଓ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଋଣ ଦେଇ ସୁସ୍ଥ ରୋଜଗାରକ୍ଷମ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଥାଏ ।

ବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରଦ□ରଣ ଦ୍ୱାରା ଦ୍ରୁତ ଶିଳ୍ପାୟନ ହେତୁ ନିଯୋଜନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ ।

୧୩. ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଏହା ଏକ ବଣ୍ଡ୍ (Bond) ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର । ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀମାନେ ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ବଜାରରୁ ଋଣ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି ।

ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଋଣ ସଂଗ୍ରହ ବେଳେ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିବେଶକାରୀଙ୍କୁ ଅନୁବନ୍ଧନ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

୧୪. (SIP) ଏସ୍.ଆଇ.ପି. କ'ଣ ?

ଏହା ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ବିନିଯୋଗ ଯୋଜନା, ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ନିୟମିତ ଭାବେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥ ରାଶି ମଧ୍ୟ ନିବେଶ କରିପାରିବା ।

ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍‌ର ଅର୍ଥ ନିବେଶ କଲାପରି ଏଥିରେ ଅଳ୍ପ ନିବେଶ କରିପାରିବା ।

୧୫. ସ୍କୋରସ୍ ସିଷ୍ଟମ୍ କ'ଣ ?

ସେବି (SEBI) ର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ଏହା ଏକ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଅଭିଯୋଗକାରୀ ବା ନିବେଶକ ଏହି ସିଷ୍ଟମ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଭିଯୋଗ (SEBI) ସେବିକୁ ପଠାଇପାରିବେ ।

୧୬. ଷ୍ଟକ୍ ଏକ୍ସଚେଞ୍ଜର ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟା କିପରି ସମାଧାନ ହୁଏ ଲେଖ ।

ଉ- ସେବି (SEBI) ସମସ୍ତ ଷ୍ଟକ୍ ଏକ୍ସଚେଞ୍ଜକୁ ସବୁପ୍ରକାର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ୧୫ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟଥା ସେହି ଅଭିଯୋଗ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମୀମାଂସା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସମାଧାନ କରାଯାଇଥାଏ ।

୧୭. ଜାତୀୟ ସଂଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍‌ର ଦୁଇଟି ନିୟମାବଳୀ ଲେଖ ।

ଉ- ଡାକ ଘର ମାନଙ୍କରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ, ଏଥିରେ ଅର୍ଥ ଜମାକାରୀକୁ ସମୟ ସୀମା ପୂରଣ ହେଲେ ଶତକଡ଼ା (୮%) ୮ ସୁଧ ହାରରେ ସୁଧ ଓ ମୂଳ ମିଳିଥାଏ ।

ଅପରିପକ୍ୱ ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ରରୁ ୩ ବର୍ଷ ପରେ ଜମାରାଶି ଉଠାଯାଇପାରେ ମାତ୍ର କିଛି ସୁଧ ଅର୍ଥ କଟାଯାଇଥାଏ ।

୧୮. ନିବେଶସୂଚୀ ବା ପୋର୍ଟ ଫୋଲିଓ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ସମସ୍ତ ଅଂଶଧନ ଅନୁବନ୍ଧ ପତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ପରିସର ସମ୍ପତ୍ତିର ମିଶ୍ରଣ ରାଶିକୁ ନିବେଶ ସୂଚୀ ବା ପୋର୍ଟଫୋଲିଓ କୁହାଯାଏ । ନିବେଶକାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ପାଣ୍ଠି ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କର୍ପୋରେଟ ପ୍ରତିଭୂତିଙ୍କର ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

-୦-

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ

(୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)

ସୂଚନା : ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ଭାଗର ପାର୍ଥକ୍ୟ ନ ଦର୍ଶାଇ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ଲେଖି ଅନ୍ୟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନମ୍ବର ମିଳିବ ନାହିଁ ।

୧. ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ ଓ ଖାଉଟିସୂଚକ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ : ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ପାଇକାରୀ ଦରସୂଚକ ବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ଖାଉଟି ଦରସୂଚକ : ଖାଉଟି ଦରସୂଚକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଖାଉଟିମାନେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇଥାଏ । କେଉଟି ଦରସୂଚକ ବୃଦ୍ଧିରେ ଜିନିଷ ପତ୍ର ମହଙ୍ଗା ହୁଏ ।

୨. ମୁଦ୍ରାଗତ ପ୍ରତିକାର ଓ ରାଜସ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ପ୍ରତିକାର କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ମୁଦ୍ରାଗତ ପ୍ରତିକାର : ଦେଶରେ ଦରବୃଦ୍ଧି ଦେଖାଗଲେ ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭବ୍ୟାଙ୍କ ଦେଶର ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନକୁ ସଂକୁଚିତ କରିଥାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଦ୍ରା ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଏ, ବ୍ୟୟ କମ୍ ହୁଏ ।

ରାଜସ୍ୱ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରତିକାର : ଦରବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ସରକାର ଉଚ୍ଚ ଆୟକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଟିକସ ବସାଇଥାନ୍ତି, ଏହାଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଆନ୍ତି ।

୩. ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଶାସନଗତ ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ନିଜର ମତାମତ ପ୍ରକାଶ କର ।

ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା : ଦରବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ସରକାର ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା- ଚାଉଳ, ଚିନି, ଖାଇବାତେଲ, କିରୋସିନି ଆଦି ଯୋଗେଇ ଥାନ୍ତି ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଗହମ, ଚାଉଳ ପ୍ରଦାନ ଦ୍ୱାରା ଦରବୃଦ୍ଧି କିଛି ମାତ୍ରାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଶାସନଗତ ଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା : ଦରବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ସରକାର ବିଭିନ୍ନ ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଦର ସ୍ଥିର କରନ୍ତି । ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ସେହି ଦରରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

୪. ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସୌଖୀନ ଦ୍ରବ୍ୟ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ : ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା - ଚାଉଳ, ଡାଲି, ତେଲ, ଅଟା, କିରୋସିନି ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ଦରବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡିଥାଏ ।

ସୌଖୀନ ଦ୍ରବ୍ୟ : ଟି.ଭି., କାର୍, ଫ୍ରିଜ୍ ଇତ୍ୟାଦି ସୌଖୀନ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ସୌଖୀନ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କ ଦର ବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣ ଖାଉଟି ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ନ ଥାଏ ।

୫. କଳାବଜାରୀ ଓ ପାଇକାରୀ ବେପାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

କଳାବଜାରୀ : ଆଇନ୍‌କୁ ଅମାନ୍ୟ କରି ଅନେକ ସମୟରେ ଲାଭଖୋର ବେପାରୀମାନେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ବେଆଇନଭାବେ ମହଜୁଦ କରି ରଖି କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ବଜାରରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅହେତୁକ ଦରବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାଏ । କଳାବଜାରୀ ମାନେ ଦେଶ ପ୍ରଗତିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଟନ୍ତି ।

ପାଇକାରୀ ବେପାରୀ : ପାଇକାରୀ ବେପାରୀମାନେ ଖାଉଟିର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରନ୍ତି, ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ପାଇକାରୀ ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣ ଖାଉଟି ଉପରେ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ନାହିଁ କି ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ନାହିଁ ।

୬. ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଓ ଯୋଗାଣ ଅଭିପାତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଣୋଦିତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି : ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀମାନେ ଲାଭ ମାତ୍ରା ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି ।

ଯୋଗାଣ ଅଭିପାତ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି : ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯାହାର ବିକଳ୍ପ ପାଇବା କଷ୍ଟକର, ସେହି ପଦାର୍ଥର ଦରବୃଦ୍ଧିକୁ କୁହାଯାଏ ଉଁ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ୍ ଏହିପ୍ରକାର ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଧିରେ ଧିରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟିକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ।

୭. **ଜାତୀୟ ସଂଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଓ ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର : ବିଷୟ ଲେଖ ।**

ଜାତୀୟ ସଂଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ : ଏହା ଡାକ ଘରେ ମିଳିଥାଏ । ୬ ବର୍ଷ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର ।

ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର : ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା ବଜାରରୁ ଋଣ ସଂଗ୍ରହ କରିଥାନ୍ତି ।

୮. **ଅଂଶଧନ ବଜାର ଓ ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।**

ଅଂଶଧନ ବଜାର : ଏକପ୍ରକାର ନିବେଶ ଯାହା ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀରେ ଅଂଶ ମାଲିକାନାକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ । ଯେତେବେଳେ କମ୍ପାନୀ ଅଂଶଧନ କିଣିଥାଏ ତାହା କମ୍ପାନୀର ହିଁ କିଣିଥାଏ ଯାହାକୁ ଶେୟାର କହନ୍ତି ଏହି ଅଂଶଧନଗୁଡ଼ିକ ଅଂଶଧନ ଆକାରରେ ଅଂଶଧନ ବଜାର ଯଥା- ଜାତୀୟ ଅଂଶଧନ ବଜାର ଓ ବମ୍ବେ ଅଂଶଧନ ବଜାରରେ କିଣି-ବିକା ହୁଏ ।

ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍ : କୌଣସି କମ୍ପାନୀ ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍ ମାଧମରେ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ଅର୍ଥ ଆଣି ଏକାଠି କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ ଅଂଶଧନ ବା ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର ବା ପରି ସମ୍ପତିରେ ବିନିଯୋଗ କରେ ।

୯. **ନିବେଶ ସୂଚୀ ଓ ସ୍କୋରସ୍ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।**

ନିବେଶ ସୂଚୀ : ସମସ୍ତ ଅଂଶଧନ, ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ପରି ସମ୍ପ□ର ମିଶ୍ରଣ ରାଶିକୁ ନିବେଶ ସୂଚୀ କୁହାଯାଏ କର୍ପୋରେଟ ପ୍ରତିଭୂତି କରେ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବାକୁ ଋହୁଁଥିଲେ ନିବେଶକାରୀ ସେମାନଙ୍କ ଅର୍ଥ ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ୍ ମ୍ନମରେ ପ୍ରତିଭୂତିରେ ବିନିଯୋଗ କରିପାରିବେ ।

ସ୍କୋରସ୍ : ସେବି (SEBI) ରେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ଏକକେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଛି 'ସ୍କୋରସ୍' ।

ଯଦି କୌଣସି ନିବେଶକ ସ୍କୋରସ ସିଷ୍ଟମ୍ ସହ ପରିଚିତ ହୁଅନ୍ତି ସେ ତାଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫର୍ମରେ ପୂରଣ କରି SEBI ସେହି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ଦାଖଲ କରିପାରିବେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ :
ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ - ଖାଉଟି ସଚେତନତା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉ□ରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋ□ର (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଖାଉଟି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ? ଖାଉଟି ସଚେତନତାର ଆବଶ୍ୟକ କ'ଣ ?

ଉ- କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ସେବାକୁ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସେଥିରୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଖାଉଟି ବା ଉପଭୋକ୍ତା କୁହାଯାଏ ।

ବଜାରରୁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ସେବା କ୍ରୟ କରିବା ସମୟରେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୁଣ, ଦର, ମାପ, ଓଜନ ପ୍ରତି ସଚେତନ ରହିବା ଦରକାର । ଏହାକୁ ଖାଉଟି ସଚେତନତା କୁହାଯାଏ ।

କେତେକ ବିକ୍ରେତା ଖରାପ ଜିନିଷ, ଓଜନ ବା ମାପରେ କମ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦାମ୍ ଠାରୁ ଅଧିକ ଦାମ୍ ନେଇ ଜିନିଷ କ୍ରୟକ□ ବା ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଠକିଥାନ୍ତି । ଏସବୁ ଦିଗପ୍ରତି ଖାଉଟି ସଚେତନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୨. ଖାଉଟିମାନେ ବଜାରର କିପରି ଠକାମିର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ଲେଖ ?

ଉ- ଖାଉଟି ଅଜ୍ଞତାବଶତଃ ନିମ୍ନମାନର ନକଲି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅସଲି ଭାବି କିଣିଥାନ୍ତି ଓ କିଣିବା ସମୟରେ ସଠିକ୍ ଓଜନ ବଦଳରେ କମ୍ ଓଜନର ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପାଇଥାଆନ୍ତି ।

ଅସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବେଆଇନ ଭାବେ ଜିନିଷ ମହଜୁଦ କରି କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦରଠାରୁ ଅଧିକ ଦରରେ ବିକ୍ରି କରିଥାନ୍ତି ।

ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ କମ୍ ମାନର ନକଲି / ଦୋହରା ଜିନିଷ କିଣି ସଠିକ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଦୁଃଖର ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ଖାଉଟି ଠକାମୀର ଶିକାର ହେଇଥାଏ ।

୩. ଖାଉଟିମାନେ କିପରି କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ଓ ଉଚ୍ଚଦର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ?

ଉ- ଯେକୌଣସି ଜିନିଷକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦରଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଖାଉଟି ଶୋଷିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବେଆଇନମାନେ ଦ୍ରବ୍ୟ ମହଜୁଦ ରଖି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରନ୍ତି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଖାଉଟିମାନେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବା ସହିତ ଶୋଷଣର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୪. କେଉଁ ଦୁଇଟି କାରଣ ଦ୍ୱାରା ଖାଉଟି ଶୋଷଣର ଶିକାର ହୋଇଥାଏ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ- କାରଣ-ସୀମିତ ତଥ୍ୟ ଓ ସୀମିତ ଯୋଗାଣ ।

ସୀମିତ ତଥ୍ୟ- ଭାରତରେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କର ବଜାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ଖୁବ୍ ସୀମିତ ।

କେଉଁ ଜିନିଷ କେତେ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଛି ତା'ପାଇଁ କେତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି, କେତେ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଉଛି ଏ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ଜ୍ଞାତସାରରେ ନଥାଏ, ଏଗୁଡ଼ିକ ଖବର କାଗଜ, T.V., ରେଡ଼ିଓ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଣାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ସୀମିତ ତଥ୍ୟ ନଜାଣିଥିବାରୁ ଖାଉଟିମାନେ ଶୋଷଣ ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ସୀମିତ ଯୋଗାଣ- ବଜାରରେ ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ଅପେକ୍ଷା କମ୍ ରହେ ସେତେବେଳେ ଖାଉଟି ଶୋଷଣ ଅଧିକ ହୁଏ ।

ଏହି ସୁଯୋଗରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ମହଜୁଦ ରଖି ଉଚ୍ଚ ଦରରେ ଖାଉଟିଙ୍କୁ କିଣିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ସୀମିତ ଯୋଗାଣ ଖାଉଟି ଶୋଷଣ ଅନ୍ୟ ଏକ କାରଣ ।

୫. ଖାଉଟିମାନଙ୍କର କ□ବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କର ।

ଉ- ଖାଉଟିମାନେ ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର କ□ବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ସଚେତନ ରହିବା ବିଧେୟ ।

କ□ବ୍ୟ- ଖାଉଟି ନିଜର ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ ପୂର୍ବରୁ କ□ବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । କ୍ରୟ ସମୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୁଣବ□ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରିବା ପରେ ଦେୟ ଦେଇ ରସିଦ୍ ମାଗିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ଶୋଷଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାଉଟି ସଂଗଠନ ଜରିଆରେ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଚିତ ।

ଅଧିକାର- ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଗୁଣବ□ ଦର ଇତ୍ୟାଦିର ସଠିକ୍ ତଥ୍ୟ ଖାଉଟି ଅଭିଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣି ଓ ସଠିକ ବିଚାର ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ଖାଉଟିମାନେ ତତ୍ପର ହେବା ଜରୁରୀ ।

୬. ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ନିରାପ□ ଚିହ୍ନର ଅଭାବ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

ଉ- ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ନିରାପତ୍ତା ଜନିତ ମୋହର ବା ଚିହ୍ନ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଏହି ମୋହର ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୁଣ ଓ ମାନ ସୂଚୀତ କରିଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜିକାଲି ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ମନୋଭାବ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ସାମନ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ସମୟରେ କି ପ୍ରକାର ନିରାପ□ଜନିତ ମୋହର ଲଗାଇ ନଥାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସେହି ସାମଗ୍ରୀମାନ ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁଣ ଓ ମାନର ହୋଇନଥାଏ । ଖାଉଟିମାନେ ନିରାପ□ ଚିହ୍ନ ନଥିବା ପଦାର୍ଥ କ୍ରୟ ଓ ବ୍ୟବହାର ବେଳେ ସମୟେ ସମୟେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୭. ବିକ୍ରି ପରବ□ ଅସହଯୋଗ ଓ ଅତୃପ୍ତିକର ସେବା ଦ୍ୱାରା ଖାଉଟି କିପରି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ ?

ଉ- ଖାଉଟିମାନେ କୌଣସି କିଣିବା ସମୟରେ ବିକ୍ରେତା ବିକ୍ରି ପରବ□ସେବା ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ଅନେକ ସମୟରେ ବିକ୍ରେତା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଶେଷକରି ଟେଲିଭିଜନ, କମ୍ପ୍ୟୁଟର, ଫ୍ରିଜ୍ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥାଏ ।

ଏପରି ଅସହଯୋଗ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଖାଉଟି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୮. ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଖାଉଟି ବିବାଦର ପ୍ରତି ବିଧାନ ପାଇଁ କ'ଣ କରିଛନ୍ତି ? ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଲେଖ ।

ଉ- ସରକାର ଜିଲ୍ଲା, ରାଜ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ଖାଉଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରତି ବିଧାନ ସଂସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ।

ଆମ ଦେଶରେ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ଖାଉଟି ଅଦାଲତ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ।

ଜାତୀୟ ସ୍ତର (ଦିଲ୍ଲୀ)ରେ ଜାତୀୟ ଖାଉଟି କମିଶନ, ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ରାଜ୍ୟ ଖାଉଟି କମିଶନ ଓ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାର ମ□ ଗଠିତ କରିଛନ୍ତି ।

୯. ଖାଉଟି ଆନ୍ଦୋଳନର ଜନ୍ମଦାତା କିଏ ? ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ କିପରି ହୋଇଥିଲା ?

ଉ- ରାଲଫ୍ ନାଦରକୁ ଖାଉଟି ଆନ୍ଦୋଳନର ଜନ୍ମଦାତା କହନ୍ତି ।

ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପ୍ରଥମେ ଖାଉଟି ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୫ ତାରିଖ ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ ପାଳନ ହୁଏ ।

୧୯୬୨ ମସିହାରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରଥମ ଇସ୍ତାହାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲେ ।

୧୦. ସୀମିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ଅଯଥା ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ କରାଇଥାଏ ଲେଖ ?

ଉ- ଭାରତ ପରି ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଥାଆନ୍ତି ।

ତେଣୁ ବଜାରରେ ଦ୍ରବ୍ୟର ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଓ ଯୋଗାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ସୀମିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ମନଇଚ୍ଛା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଜିନିଷର ଦରଦାମ ଉଚ୍ଚତର ରହେ ଏବଂ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଅଯଥା ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୧୧. ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାର କ'ଣ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ- ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି ଯଥା- ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଆଇନ ପ୍ରୟୋଗ ଶିଳ୍ପବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାରିଗରୀ ନିୟମ ଅନୁସରଣ ।

ପାର୍ଲିଆମେ□ରେ ବିଭିନ୍ନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି ଓ ଥରକୁ ଥର ଉକ୍ତ ଆଇନର ସରଳୀକରଣ ପାଇଁ ପରିବ□ନ ଆଣିଛନ୍ତି ।

ସାଧାରଣ ବ□ନ ପ୍ରଣାଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ବ□ନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାରିଗରୀ ନିୟମାନୁଯାୟୀ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଗୁଣମାନର ମୋହର ଲଗାଇବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରିଛନ୍ତି ।

୧୨. ନକଲି ବା ଦୋହରା ସାମଗ୍ରୀ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଦୋହରା ଦ୍ରବ୍ୟର ଅର୍ଥ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ନକଲି ଅବସ୍ଥାକୁ ବୁଝାଏ, ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ବଜାରରେ ସଠିକ୍ ଗୁଣର ଦ୍ରବ୍ୟ ବଦଳରେ ନକଲି ବା ଦୋହରା ଦ୍ରବ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।

ଦୋହରା ଦ୍ରବ୍ୟ ନିମ୍ନମାନର ହୋଇଥିବାରୁ ଖାଉଟିକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସନ୍ତୋଷ ଦେଇ ନଥାଏ ।

ମାତ୍ର ଖାଉଟି ଜାଣି ନପାରି ଏହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କିଣିଲାବେଳେ ସଠିକ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଦେଇଥାଏ ।

୧୩. ଖାଉଟିମାନଙ୍କର ସଚେତନା କାହିଁକି ଦରକାର କାରଣ ଲେଖ ?

ଉ- ଖାଉଟି ସଚେତନତାର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ- ଯଥା

ନିମ୍ନମାନର ବା ନକଲି ଦ୍ରବ୍ୟ ନ କିଣିବା ।

ସଠିକ୍ ପରିମାପର ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଖି ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦରଠାରୁ ଅଧିକ ଦର ନ ନେବା ।

ଖାଉଟି ନିଜର ତଥା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସଚେତନ ହୋଇ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କଲେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ସହିତ କଲ୍ୟାଣ ସାଧିତ ହୋଇପାରିବ ।

୧୪. ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ଭାରତରେ ଖାଉଟି ସେବା କାହିଁକି କଲ୍ ସେ□ର୍ ମାଧମରେ ସଂପାଦିତ କରିଥାନ୍ତି ?

ଉ- ଭାରତରେ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଅତିକୁଶଳୀ ବିଶାରଦ ଓ ଯନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅଛନ୍ତି ।

ଏହି ଯନ୍ତ୍ରୀମାନେ ନିଜର ବୃଦ୍ଧି ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପାରଦର୍ଶିତା ଯୋଗୁଁ କଲ୍ ସେ□ର୍ ମାଧମରେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବା ସହିତ ସାହାର୍ଯ୍ୟ ମଧ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କମ୍ପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ମୂଲ୍ୟ ବହୁମାତ୍ରାରେ କମ୍ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ମଧ ଲାଭର ପରିମାଣ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାନ୍ତି ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉ□ରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋ□ର (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧. ଖାଉଟି ଅଧିକାର କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ- ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାର ଗୁଣ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିଶୁଦ୍ଧତା ଦର ଆଦିର ସଠିକ୍ ତଥ୍ୟ ଜାଣିବା ।

ବଜରରେ ନିଜର ପସନ୍ଦ ମୁତାବକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାର କ୍ରୟ କରିବା ଏବଂ ଖାଉଟି ଅଭିଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣାଣି ସଠିକ ବିଚାର କରିବା ।

୨. ଦୋହରା ଦ୍ରବ୍ୟ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଦୋହରା ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ନକଲି ଅବସ୍ଥାକୁ ବୁଝାଏ । ଏହି ନିମ୍ନମାନର ହୋଇଥିବାରୁ ଖାଉଟିକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସନ୍ତୋଷ ମିଳି ନଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ କିଣିଲା ବେଳେ ସଠିକ ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୩. ଖାଉଟି ସଂଗଠନ କାହିଁକି ଅଛି ?

ଉ- ଖାଉଟି ସଂଗଠନ ଅନ୍ୟ ନାମ ଖାଉଟି ମ□ଯାହାଦ୍ୱାରା ଖାଉଟି ଶୋଷଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ କରୁଥିବା ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାଉଟି ସଂଗଠନ ଜରିଆ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ ।

୪. ଖାଉଟି ଅଦାଲତ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମ ଦେଶରେ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ଖାଉଟି ବିବାଦ ପ୍ରତିବିଧାନ ସଂସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଜାତୀୟ ଖାଉଟି କମିଶନ, ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ରାଜ୍ୟ ଖାଉଟି କମିଶନ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରମ□

ଏହି ଅଦାଲତରେ ଖାଉଟି ଅଭିଯୋଗର ଶୁଣାଣି ଓ ବିଚାର ତିନିମାସ ମଧରେ ହୋଇଥାଏ ।

୫. ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତ ଦିବସ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ୧୯୮୬ ମସିହା ଉରମ. ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ଆମ ଦେଶର ପାର୍ଲିଆମେ□ରେ ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରଥମଥର ଲାଗି ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ତେଣୁ ଏହି ଦିବସକୁ ଆମ ଦେଶର ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ଦିବସ ବା ଜାତୀୟ ଖାଉଟି ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

୬. ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ କେବେ ଓ କ'ଣ ପାଇଁ ପାଳନ କରାଯାଏ ?

ଉ- ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୫ ତାରିଖକୁ ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

ଖାଉଟି ମାନଙ୍କ କ□ବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାର ସଂପର୍କରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଯିବା ସହିତ କଳାବଜାରୀ ମହଜୁଦକାରୀମାନଙ୍କୁ ମନ୍ଦ କାମରୁ ନିବୃତି କରିବା ପାଇଁ ସତର୍କ କରାଯାଉଛି ।

୭. ଖାଉଟି ସଚେତନତାର ପରିମାଣ କ'ଣ ?

କିମ୍ବା ଦେଶରେ ଖାଉଟି ସଚେତନତାର କ'ଣ ଆବଶ୍ୟକ ଲେଖ ?

ଉ- ଖାଉଟି ପ୍ରତିଦିନ ବଜାରରୁ କିଛି ନା କିଛି ଜିନିଷ କ୍ରୟ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ କେତେକ ବିକ୍ରେତା ଖରାପ ଜିନିଷ, ଓଜନ ବା ମାପରେ କମ୍ ଜିନିଷ, ନକଲି ଜିନିଷ ବା କୌଣସି ଜିନିଷର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦରଠାରୁ ଅଧିକ ଦର ନେଇ ଖାଉଟିକୁ ଠକିଥାନ୍ତି ।

ତେଣୁ ବଜାରରୁ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରିବା ସମୟରେ ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୁଣ ଦର ମାପ ଓ ଓଜନ ପ୍ରତି ସଚେତନ ରହିବା ଦରକାର । ଜିନିଷ କ୍ରୟ କରି ରସିଦ୍ ମାଗିବା ଦରକାର ।

୮. ସୀମିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ- ଭାରତ ପରି ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନରେ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ବଜାରରେ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗାଣ ଓ ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ସେମାନଙ୍କର ଏକଛଟିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଖାଯାଇଥାଏ ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଜିନିଷପତ୍ରର ଦରଦାମ୍ ଉଚ୍ଚରେ ରହେ ଓ ଏହାଦ୍ୱାରା ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରିବାରେ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହେବାକୁ ପଡିଥାଏ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋ□ର)

ସୂଚନା : ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନ ଦର୍ଶାଇ ଗୋଟିଏ ଉ□ର ଲେଖି ଅନ୍ୟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନମ୍ବର ମିଳିବ ନାହିଁ ।

୧. ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଓ ଖାଉଟି କ□ବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଖାଉଟି ଅଧିକାର - ବଜାରରେ ମିଳୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାର ଗୁଣ, ଦର, ବିଶୁଦ୍ଧତା ଇତ୍ୟାଦିର ସଠିକ୍ ତଥ୍ୟ ନିଜର ଇଚ୍ଛା ଅନୁଯାୟୀ ବଜାରରୁ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ, ଖାଉଟି ଅଭିଯୋଗର ଶୁଣାଣି ଓ ସଠିକ୍ ଏବଂ ସମଉପଯୋଗୀ ବିଚାର ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଖାଉଟି କ□ବ୍ୟ - କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରିବା ସମୟରେ ଦେୟ ପ୍ରାପ୍ତିର ରସିଦ୍ ମାଗିବା ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାଉଟି ମ□ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କର ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଚିତ ।

୨. ଖାଉଟି ସଂଗଠନ ଓ ଖାଉଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରତି ବିଧାନ ସଂସ୍ଥା ଆଲୋଚନା କର ।

ଖାଉଟି ସଂଗଠନ - ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାଉଟିମାନେ ଯେଉଁ ସଂଗଠନ ମାଧ୍ୟମରେ ଦାବି ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ତାକୁ ଖାଉଟି ସଂଗଠନ କୁହାଯାଏ ।

ଖାଉଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରତିବିଧାନ ସଂସ୍ଥା - ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲା, ରାଜ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସଂସ୍ଥାମାନ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ତାହା ଖାଉଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରତି ବିଧାନ ସଂସ୍ଥା । ଏହି ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ତିନିମାସ ମଧ୍ୟରେ ଶୁଣାଣି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।

୩. ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ ଓ ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ଦିବସ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ - ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଷଣରୁ ମୁକ୍ତ ରଖିବା ପାଇଁ ୧୯୬୨ ମସିହାରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ଏକ ଇସ୍ତାହାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ରାଲଫ୍ ନାଦର ଖାଉଟି ମ□ଓ ଆନ୍ଦୋଳର ଜନ୍ମଦାତା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ୧୫ କୁ ବିଶ୍ୱ ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଦିବସ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ଦିବସ - ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ଡିସେମ୍ବର ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ଭାରତର ପାର୍ଲିଆମେ□ରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ସେହି ଉରମ ୨୪ ତାରିଖକୁ ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଉଛି ।

୪. ଜାତୀୟ ଖାଉଟି କମିଶନ ଓ ରାଜ୍ୟ ଖାଉଟି କମିଶନ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଜାତୀୟ ଖାଉଟି କମିଶନ - ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଖାଉଟି ଅଦାଲତକୁ ଜାତୀୟ ଖାଉଟି କମିଶନ କୁହାଯାଏ । ଆମ ଦେଶରେ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଅଛି ।

ରାଜ୍ୟ ଖାଉଟି କମିଶନ - ରାଜସ୍ତର ଖାଉଟି ଅଦାଲତକୁ ରାଜ୍ୟ ଖାଉଟି କମିଶନ କୁହାଯାଏ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଓଡ଼ିଶାର ଭୂବନେଶ୍ୱର ରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

୫. ନିମ୍ନମାନର ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଅପମିଶ୍ରିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ନିମ୍ନମାନର ଦ୍ରବ୍ୟ - ବହୁ ସମୟରେ ଖାଉଟିମାନେ ବଜାରରୁ ନିଜ ଅଜ୍ଞାନତାବଶତଃ ନିମ୍ନମାନର ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରି ଅସୁବିଧାରେ ପଡିଥାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଖାଉଟି ଜିନିଷର ପୂରା ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି ମଧ ପ୍ରକୃତ ଜିନିଷ ପାଇ ପାରି ନଥାନ୍ତି ।

ଅପମିଶ୍ରିତ ଦ୍ରବ୍ୟ – ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ବଜାରରେ ଅପମିଶ୍ରିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ - ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

୩ୟ ପାଠ : ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

MCQ

1. **ଉନ୍ନତି ଜୀବନଧାରଣର ଦକ୍ଷତାବୃଦ୍ଧି ଓ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ଅକ୍ଷମତାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(A) ଅଭାବ (B) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (C) ପୃଷ୍ଟିହୀନତା (D) ଅନୁନ୍ନତା ଅବସ୍ଥା

2. **ଗ୍ରାମା□ଳରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ଦୈନିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା କେତେ କ୍ୟାଲୋରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ?**

(A) 2400 (B) 2600 (C) 2100 (D) 2300

3. **ଷଷ୍ଠ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ପ୍ରାକ୍ କାଳରେ ସହରା□ଳ ପାଇଁ କେତେ ଟଙ୍କା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ?**

(A) 65 ଟଙ୍କା (B) 70 ଟଙ୍କା (C) 75 ଟଙ୍କା (D) 80 ଟଙ୍କା

4. **ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଆୟର ବୈଷମ୍ୟକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(A) ଚରମ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (B) ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (C) ସର୍ବାଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (D) ଗଣ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

5. **କେଉଁ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଜଣେ ଲୋକର ମୁଣ୍ଡପିଛା ମାସିକ ବ୍ୟୟ ୬୫ ଟଙ୍କା ଥିଲା ?**

(A) ପ□ (B) ଷଷ୍ଠ (C) ସପ୍ତମ (D) ଅଷ୍ଟମ

6. **ସହରା□ଳ ଜଣେ ଲୋକପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ କେତେ କ୍ୟାଲୋରୀ ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ?**

(A) 2000 (B) 2100 (C) 2200 (D) 2300

7. **ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦାଣ୍ଡେକରଙ୍କ ଅଟକଳ ଅନୁସାରେ ସହରାଞ୍ଚଳର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଗ୍ରାମା□ଳରେ ବସବାସ କରନ୍ତି ?**

(A) 20 (B) 30 (C) 40 (D) 45

8. **ବସ୍ତି ଅ□ଳରେ ରହୁଥିବା ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାହାର ଅଭାବ ଥାଏ ?**

(A) ଶିକ୍ଷା (B) ପୃଷ୍ଟିସାର (C) ଖାଦ୍ୟସାର (D) ପୃଷ୍ଟିହୀନତା

9. **ଭାରତର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ସର୍ବନିମ୍ନ କେତେ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି ?**

(A) 60 ଟଙ୍କା (B) 65 ଟଙ୍କା (C) 70 ଟଙ୍କା (D) 75 ଟଙ୍କା

10. **ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଥାଏ ?**

(A) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (B) ଶିକ୍ଷା (C) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ (D) ଅର୍ଥ

11. **ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କରାଯାଏ ?**

(A) 2 (B) 3 (C) 4 (D) 5

12. **ଭାରତର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ସର୍ବନିମ୍ନ କେତେ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି ?**

(A) 360 ଟଙ୍କା (B) 365 ଟଙ୍କା (C) 370 ଟଙ୍କା (D) 375 ଟଙ୍କା

13. **ଭାରତର ସହରାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ମାସିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଖର୍ଚ୍ଚ କେତେ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି ?**

(A) 339 ଟଙ୍କା (B) 439 ଟଙ୍କା (C) 539 ଟଙ୍କା (D) 639 ଟଙ୍କା

14. **1947 ମସିହାରେ ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଥିଲେ ?**

(A) 50% (B) 60% (C) 65% (D) 70%

15. **2009 ମସିହାରେ ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଥିଲେ ?**

(A) 30.1% (B) 31.1% (C) 32.1% (D) 33.1%

16. **2009 ମସିହାରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ପ୍ରତି ୫ ଜଣରେ କେତେ ଭାରତୀୟ ଗରୀବ ଅଟନ୍ତି ?**

(A) ଜଣେ (B) ଦୁଇଜଣ (C) ତିନିଜଣ (D) ଚାରିଜଣ

17. **ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେଉଁ କାରଣଟି ଦେଶର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧିର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଅଟେ ?**

(A) ନିମ୍ନସ୍ତରର ଆୟ (B) ଦ୍ରୁତ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧ

(C) ସ୍ୱଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା (D) ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗର ଅଭାବ

18. **ଦେଶରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଲୋକ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ?**

(A) 50 (B) 55 (C) 60 (D) 65

19. **ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଆୟର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ କ'ଣ ?**

(A) ସ୍ୱଳ୍ପକାଳୀନ ଶ୍ରମ (B) ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି (C) ବ୍ୟବସାୟ (D) କୃଷି

20. **ମୋଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଲୋକ ଅନୁସୂଚୀତ ଜନଜାତିର ଅଟନ୍ତି ?**

(A) 40% (B) 43% (C) 46% (D) 56%

21. **2019 ମସିହା ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଲୋକ ଦରିଦ୍ର ଅଛନ୍ତି ?**

(A) 21.1% (B) 22.1% (C) 23.1% (D) 24.1%

22. **ବର୍ତ୍ତମାନ ଗ୍ରାମା□ଳରେ କେତେ ଶତକଡ଼ା ଦରିଦ୍ର ଅଛନ୍ତି ?**

(A) 15% (B) 20% (C) 25% (D) 27%

23. **ଦେଶର ମୋଟ ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ଅନୁସୂଚୀତ ଜାତିର ଅଛନ୍ତି ?**

(A) 25% (B) 29% (C) 33% (D) 37%

24. **ଭାରତର ମୋଟ ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ପଛୁଆ ବର୍ଗର ଦରିଦ୍ର ଅଛନ୍ତି ?**

(A) 18% (B) 21% (C) 25% (D) 27%

25. **2019 ମସିହା ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଦୈନିକ କେତେ ଡଲାର ରହିଛି ?**

(A) 1.5 (B) 1.7 (C) 1.8 (D) 1.9

26. **କେତେ ମସିହାରେ ଷଷ୍ଠ ପ□ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?**

(A) 1970-1975 (B) 1980-1985 (C) 1990-1995 (D) 2000-2005

27. **1970-71 ମସିହାରେ ଭାରତରେ ହାରାହାରି ପରିବାର ପିଛା କେତେ ହେକ୍ଟର ଜମି ଥିଲା ?**

(A) 2.3 (B) 2.5 (C) 3.2 (D) 5.2

28. **2004-05 ମସିହା ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଆମ ଦେଶର ଧାନ ଉତ୍ପାଦନ କେତେ କ୍ୱି□ାଲ ଅଟେ ?**

(A) 35.3 (B) 31.9
(C) 29.1 (D) 28.1

29. **ଭାରତରେ ଆର୍ଥନୀତିକ ବୈଷମ୍ୟ ଓ ଅନଗ୍ରସରତା ବାହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଅଟେ ?**

(A) ଗଣ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (B) ଚରମ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (C) ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

(D) ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

30. **କେଉଁ ମସିହାରେ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ କର୍ମ ନିୟୋଜନ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା ?**

(A) 1969-74 (B) 1980-85 (C) 1989-99 (D) 1989-99

ANSWER

1. B 2. A 3.C 4. B 5. B 6. B 7. A 8. D 9.D 10. A 11. A
12. B 13. C 14. D 15. B 16. A 17. B 18. D 19. A 20. B 21.A 22.C
23. B 24.B 25. D 26. B 27. A 28. C 29. A 30. B

(୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମାନବ ସମାଜ ପାଇଁ ଏକ ଅଭିଶାପ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାନବ ପାଇଁ ଏକ ଦୁଃଖଦ ଅବସ୍ଥା ।

(ii) ଉନ୍ନତ ଜୀବନ ଧାରଣ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରକ୍ଷା ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ସହ ମାନବର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା (ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ) ପୂରଣ ଅକ୍ଷମତାକୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(iii) ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଲୋକେ ନଗ୍ନ ଶରୀର । ଖାଲି ପାଦ ସହର ତଳି ଅ*ଳରେ ଥିବା ଚାଳଘର ବା ପଲିଥିନ ଘରେ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ବାସ କରନ୍ତି ।

୨ । ଗ୍ରାମା*ଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କାହିଁକି ଅଧିକ ?

ଉ. (i) ଗ୍ରାମା*ଳରେ ଭୂମି ବ[ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାରତମ୍ୟ ଦେଖା ଯାଇଥାଏ ।

(ii) ଗ୍ରାମା*ଳରେ ବିକଳ୍ପ ବୃତ୍ତିର ଅଭାବ ।

(iii) ଏଠାରେ ଅଧିକ କୃଷକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀ ଥିବା ସ୍ଥଳେ ଭୂମିହୀନ କୃଷକମାନେ ବର୍ଷସାରା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ ପାଇନଥାନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ଗ୍ରାମା*ଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅଧିକ ଦେଖାଯାଏ ।

୩ । ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଉ. (i) ଦେଶରେ ଆୟର ସ୍ତର ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା କୃଷକ ଶ୍ରମିକ ଓ ଗ୍ରାମା*ଳର ଲୋକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

କାରଣ - ନିମ୍ନସ୍ତରର ଆୟ, ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧିହାର, ଭୂମି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମମ୍ପ© ବ[ନର ଅସମାନତା । ସ୍ୱଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦନ ଶୀଳତା ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗର ଅଭାବ ଋଣ ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ।

୪ । କେଉଁ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁସାରେ ସହରା*ଳ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର 20% ଭାଗ ଗ୍ରାମା*ଳ କରେ କାହିଁକି ?

ଉ. (i) ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦାଣ୍ଡେକରଙ୍କ ଅନୁସାରେ ସହରା*ଳର ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା 20 ଭାଗ ଲୋକ ଗ୍ରାମା*ଳର ।

(ii) ଏହି ଲୋକମାନେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ପାଇଁ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଆସିଥାନ୍ତି ।

(iii) ସହରରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଯିବାରୁ ଅଧିକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତି କମ୍ ମଜୁରୀରେ ବିଭିନ୍ନ କାମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇନଥାଏ ।

୫ । ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଆୟର ବୈଷମ୍ୟକୁ ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏହି ପ୍ରକାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଏ ।

(iii) ଆୟ ଓ ସମ୍ପଦ ବ[ନର ଅସମାନତା ଦେଶରେ ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥାଏ ।

୬ । ଦ୍ରୁତ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ଭାରତରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କିପରି ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅତି ଉତ୍କଟ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥାଏ ।

(ii) ଭାରତର ବାର୍ଷିକ 2% ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଏହାଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମ ଯୋଗାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ଏବଂ ମଜୁରୀ ହାର କମିଥାଏ ତେଣୁ ଗରିବ ଲୋକ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗରିବ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୭ । କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ ?

ଉ. (i) ଜୀବନର ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ (ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ) ଯାହା ପାଖରେ ଅଭାବ ଥାଏ ।

(ii) ଯେଉଁମାନେ ଭୋକିଲା ପେଟ, ଖାଲିପାଦ, ଚାଳ ଘରେ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ବସବାସ କରୁଥାନ୍ତି ।

(iii) ଅତି କମ୍ ବୟସରୁ ନିଜର ତଥା ପରିବାର ଗୁଜୁରାଣ ମେ[ାଇବା ପାଇଁ ଦୋକାନ, ବଜାର, ଗ୍ୟାରେଜରେ ପିଲାମାନେ କାମ କରୁଥାନ୍ତି ।

୮ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା କିପରି ଆକଳନ କରାଯାଇଥାଏ ବା, ଦାରିଦ୍ର କିପରି କଳନା କରାଯାଏ ଲେଖ ?

ଉ. ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇଟି ପଦ୍ଧତିରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଥାଏ ଯଥା :

ପରିବାର ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ମାସିକ ଆୟ

ପରିବାରର ଖର୍ଚ୍ଚ ଆକଳନ :

ପରିବାରର ବିଭିନ୍ନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଉପରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଆକଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ସର୍ବନିମ୍ନ ଖାଦ୍ୟ କ୍ୟାଲୋରୀ ଆକରରେ ପ୍ରକାଶ କରାଗଲା ପରେ ସେହି କ୍ୟାଲେରୀକୁ ମୁଦ୍ରା ଆକାରରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥାଏ ।

ପରିବାରର ମାସିକ ଆୟ :

ମାସିକ ଆୟରୁ ପରିବାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ନିରୂପଣ କରାଯାଉଥାଏ । ଖାଦ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ପୋଷାକ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଦରକାର କରିଥାଏ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମାସିକ ଅୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆୟଠାରୁ କଷ୍ଟ ସେମାନଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଥିବା ଆକଳନ କରାଯାଏ ।

୯ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାର କେଉଁ ସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ ଜମିର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବଳକା ଜମିକୁ ଭୂମିହୀନ କୃଷକକୁ ବ[ନ ।

(ii) ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃହତ୍ତ ଶିଳ୍ପ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ କରାଇ ବେକାର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରୋଜଗାର କ୍ଷମ କରାଇବା ଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଶିଳ୍ପ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଆଦି ସାମାଜିକ ସେବାର ଉନ୍ନତି କରି ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଜନସାଧାରଣ ବା ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ସୁଧାର ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଉଛନ୍ତି ।

୧୦ । ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ନିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. ଅନଗ୍ରସରତା ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ବୈଷମ୍ୟ ଗଣ ଦାରିଦ୍ର୍ର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ।

(i) ପ* ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ । ଜମିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ବଳକା ଜମିକୁ ଭୂମିହୀନ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ବ[ନ – କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ଓ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ସହ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଯୋଗାଯୋଗ ପରିବହନ ଜଳଯୋଗାଣ ବିଦ୍ୟୁତକରଣ ପରି ସମାଜ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତିମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ।

(ii) 4 ର୍ଥ ପ* ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (1969 - 74) ଷଷ୍ଠ ପ*ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (1980 - 1985) ସମୟରୁ ଏକ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ କର୍ମନିଯୋଜନ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।

୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ଉତ୍ତର

୧ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରାଯାଏ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଦୁଇଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ ଯଥା (i) ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (ii) ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

ଯେଉଁ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ମୌଳିକ ଉପାଦାନର ଅଭାବ ଥାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କହନ୍ତି ଏହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ଭାରତ ପାଇଁ ବ୍ୟାଧି ।

ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ : ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆୟରେ ଥିବା ବୈଷମ୍ୟକୁ ବୁଝାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ ।

୨ । ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗରିବ କାହିଁକି ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ?

ଉ. (i) ଅଶିକ୍ଷା ନିରକ୍ଷରତା ଧାର୍ମିକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ତଥା କମ୍ ରୋଜଗାର ପରି ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଦ୍ରୁତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଉତ୍କଟ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି ।

(ii) ଦେଶରେ ଉତ୍ପାଦନ ଅନୁରୂପ ବୃଦ୍ଧି ପାଉନଥିବାରୁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମଯୋଗାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ମଜୁରୀ ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦରିଦ୍ର ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୩ । ଗ୍ରାମା*ଳର ଲୋକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଉ. ଗ୍ରାମା*ଳର ଲୋକଙ୍କର ଆୟର ପରିମାଣ ଅତି କମ୍ ହେବାର କାରଣ ବହୁଳ ଜନସଂଖ୍ୟା ସ୍ୱଳ୍ପ ପରିମାଣ ଜମିରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟ ଯୋଗୁଁ କୃଷିରେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ଖଟାଇ ନପାରିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା କମ୍ ହୋଇଥାଏ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚଳୁଥିବା କୃଷକ ଶ୍ରମିକ ଓ ଗ୍ରାମା*ଳର ଲୋକମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୪ । ଭୟଙ୍କର ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା କିପରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ହାର ବୃଦ୍ଧି କରେ ଲେଖ ?

ଉ. ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଅନୁସାରେ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ ଯାହାଦ୍ୱାରା ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ । ନିଯୁକ୍ତି ବୃଦ୍ଧିର କୌଶଳ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ଅଧିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ହିଁ ଭୟଙ୍କର ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ମୂଳକାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହାର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଚାଲିଥାଏ ।

୫ । କେଉଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର ହୋଇପାରିବ ?

ଉ. ଆର୍ôଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ ଭୂମିହୀନ କ୍ଷୁଦ୍ରଚାଷୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୂମିବ[ନ, ଶିଳ୍ପ, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ପରି ସାମାଜିକ ଉନ୍ନତିମୂଳକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର ହୋଇପାରିବ ।

୬ । ଚତୁର୍ଥ ପ*ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପରଠାରୁ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଲେଖ ?

ଉ. ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ : ସମନ୍ୱିତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା, ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ନିୟୋଜନ ଯୋଜନା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ଓ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ସହରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସ୍ୱରୋଜଗାର ଯୋଜନା ଜବାହାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧି ଯୋଜନା । ଗ୍ରାମା*ଳ ନିଶ୍ଚିତ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ଆଦି ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର)

ସୂଚନା (ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ପାର୍ଶ୍ୱର ଉତ୍ତର ଲେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ଲେଖିଲେ ନମ୍ବର ମିଳେ ନାହିଁ)

୧ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଗଣଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. ଦାରିଦ୍ର୍ୟ : ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏକ ଅବସ୍ଥା ଯେଉଁଥିରେ କି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ଯଥା (ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ଓ ବାସଗୃହ) ଆଦିର ଅଭାବ ଥାଏ ।

ଏହି ଲୋକମାନେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଗଣଦାରିଦ୍ର୍ୟ : ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଲୋକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇନଥାନ୍ତି ସେତେବେଳେ ସେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅତି ଚରମ ସୀମାରେ ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଗଣ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଭାରତରେ ଏହା ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ୟାଧି ଅଟେ ।

୨ । ସମନ୍ୱିତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ଓ ଜବାହାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧି ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ?

ଉ. ସମନ୍ୱିତ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା : ଏହା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ଏକ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ସମାଜର ଦରିଦ୍ରତମ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ 1978-79 ମସିହାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ଗୋପାଳନ, କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ, କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ଓ କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ନିମନ୍ତେ ଋଣ ରିହାତି ଦରରେ ଯୋଗାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।

ସେହିପରି ଜବାହାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧି ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜନ ଓ ମଜୁରୀ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏହା ଏକ ମଜୁରୀ ଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ।

୩ । କାହାକୁ ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଯୋଜନା ଓ ଗ୍ରାମା*ଳ ନିଶ୍ଚିତ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା କୁହାଯାଏ ?

ଉ. 1977 ମସିହାରେ ରତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ପାଇଁ "କାମ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଜନା" ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରିହାତି ଦରରେ ଚାଉଳ ଓ ଗହମ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ ।

ଗ୍ରାମା*ଳ ନିଶ୍ଚିତ ଯୋଜନା 2006 ମସିହାରେ ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ 200 ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ।

ଗ୍ରାମା*ଳରେ କାମ ପାଉନଥିବା ଦରିଦ୍ର ପରିବାରର ଜଣକୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବର୍ଷକ ଭିତରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଶହେ ଦିନର କାମ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି ।

୪ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ସହରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସ୍ୱରୋଜଗାର ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

ଉ. ସହରରେ ଥିବା 18 ରୁ 35 ବର୍ଷ ବୟସର (ବେକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ବେକାରୀ) ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ କିଛି କାମ କରିବା ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଗ୍ରାମ୍ୟ – ସ୍ୱରୋଜଗାର ଯୋଜନା 1980 ମସିହାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଛି । ଏହି ଯୋଜନା ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରାମା*ଳର ଗରିବ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଉପରକୁ ଉଠାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି ।

୫ । ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ଉ. ଯେଉଁ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ (ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ)ର ଅଭାବ ଥାଏ । ତାକୁ ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କହନ୍ତି, ଭାରତରେ ଏହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ।

ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆୟରେ ଥିବା ବୈଷମ୍ୟକୁ ବୁଝାଏ । ଏହି ପ୍ରକାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଏ ।

୬ । ଗ୍ରାମା*ଳ ଓ ସହରା*ଳ କ୍ୟାଲୋରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ?

ଉ. ଗ୍ରାମା*ଳର ଲୋକମାନେ ଦୈନିକ ଅଧିକ ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କରିଥାନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଦୈନିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା 2400 କ୍ୟାଲୋରୀ ଯୁକ୍ତ ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟ ଥାଏ । ୬ଷ୍ଠ ପ*ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ଏହାକୁ ମୁଦ୍ରା ଆକାରରେ ଆକଳନ କରି ମୁଣ୍ଡପିଛା ମାସିକ ଖର୍ଚ୍ଚ 365 ଟଙ୍କା ରଖାଯାଇଛି ।

ସହରା*ଳ ଲୋକଙ୍କର ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ କମ୍ ଅଟେ । ସହରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକଙ୍କୁ 2100 କ୍ୟାଲୋରୀର ଖାଦ୍ୟସାର ଦରକାର ହୋଇଥାଏ । ମୁଦ୍ରା ଆକାରରେ ମାସିକ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା କ୍ୟାଲୋରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ 539 ଟଙ୍କା ରଖାଯାଇଛି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

୪ର୍ଥ ପାଠ - ବେକାରୀ

MCQ

1. **ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କେବେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?**

(A) 1950 (B) 1951 (C) 1952 (D) 1953

2. **1951 ମସିହା ଆରମ୍ଭରେ ଭାରତର ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ନିୟୁତରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ?**

(A) 2.3 (B) 2.4
(C) 3.3 (D) 3.4

3. **1991 ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଆମ ଦେଶରେ ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ?**

(A) 35.6% (B) 37.6% (C) 39.6% (D) 39.8%

4. **2011 ମସିହା ଜନଗଣନାରେ ଭାରତର ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ?**

(A) 36.6% (B) 36.7% (C) 39.6% (D) 39.8%

5. **2011 ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ ଦେଶରେ ମହିଳା ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ?**

(A) 20.6% (B) 25.6% (C) 30.6% (D) 35.6%

6. **ସାଧାରଣତଃ ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର କେତୋଟି ଦିଗ ଥାଏ ?**

(A) 3 (B) 4
(C) 5 (D) 2

7. **ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାକୁ କେତୋଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରାଯାଏ ?**

(A) 2 (B) 3
(C) 4 (D) 5

8. **ଦେଶରେ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ଅଂଶ ?**

(A) କ୍ଷୁଦ୍ର (B) ବୃହତ୍
(C) ମଧ୍ୟମ (D) ସମାନ

9. **ସାଧାରଣ ଭାବେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କିପରି ହୋଇଥାଏ ?**

(A) କମ୍ (B) ବେଶୀ
(C) ସମାନ (D) ମଧ୍ୟମ

10. **ଜାତୀୟ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଆମ ଦେଶର କେଉଁ ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ କମ୍ ?**

(A) ପୁରୁଷ (B) ମହିଳା
(C) ବୃଦ୍ଧ (D) ଶିଶୁ

11. **ବେକାରୀଙ୍କୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ?**

(A) 2 (B) 3
(C) 4 (D) 5

12. **ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ନଥାଏ ତାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?**

(A) ବେକାରୀ (B) ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ (C) ଚରମ ବେକାରୀ (D) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ

13. **ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ କେଉଁଠାରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?**

(A) ଶିଳ୍ପ (B) କୃଷି (C) ଖଣିଜ (D) ସହରାଞ୍ଚଳ

14. କେଉଁ ପ୍ରକାର ଦେଶରେ ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ ଅଧିକ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

(A) ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ (B) କୃଷିପ୍ରଧାନ (C) ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଧାନ (D) ଶୀତପ୍ରଧାନ

15. କେଉଁ ଦେଶରେ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

(A) ଭାରତ (B) ଇଂଲଣ୍ଡ (C) ଜାପାନ (D) ଆମେରିକା

16. କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ଅଧିକ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

(A) ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ (B) ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ (C) ସହରାଞ୍ଚଳ (D) କେନ୍ଦ୍ରାଞ୍ଚଳ

17. କେଉଁ ଦେଶରେ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

(A) ବିକଶିତ ଦେଶ (B) ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ (C) ନିମ୍ନ ଆୟ (D) ଉଚ୍ଚ ଆୟ

18. ରିକ୍ସାଚାଳକ କେଉଁ ବେକାରୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ ?

(A) ଋତୁକାଳୀନ (B) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (C) ପ୍ରାବିଧିକ (D) ସଂସ୍ଥାନୀୟ

19. ପୁଞ୍ଜି ଅଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ସୃଷ୍ଟି ହୁଅନ୍ତି ?

(A) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (B) ପ୍ରାବିଧିକ (C) ଅର୍ଦ୍ଧ (D) ସଂସ୍ଥାନୀୟ

20. ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶରେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

(A) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (B) ପ୍ରାବିଧିକ (C) ସଂସ୍ଥାନୀୟ (D) ସଂଘାତଜନିତ

21. ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଲୋକ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ନ ପାଇଲେ କେଉଁ ବେକାରୀ ସୃଷ୍ଟି ହୁଅନ୍ତି ?

(A) ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ (B) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (C) ପ୍ରାବିଧିକ (D) ସଂସ୍ଥାନୀୟ

22. ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ହେଲେ କେଉଁ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ବଢିଥାଏ ?

(A) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (B) ସଂଘାତଜନିତ (C) ସଂସ୍ଥାନୀୟ (D) ଋତୁକାଳୀନ

23. ଭାରତ ପରି ଅଧିକ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଦେଶ ପାଇଁ କେଉଁ ବେକାରୀ କ୍ଷତିକାରକ ?

(A) ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (B) ଋତୁକାଳୀନ (C) ସଂସ୍ଥାନୀୟ (D) ସଂଘାତଜନିତ

24. ଭାରତରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କେଉଁ ଭିତ୍ତିକ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ଶିକ୍ଷାଭିତ୍ତିକ (B) ଶ୍ରମଭିତ୍ତିକ (C) ଋତୁଭିତ୍ତିକ (D) ଅର୍ଥଭିତ୍ତିକ

25. ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଟେ ?

(A) PMRY (B) NGO (C) LPEO (D) FEED

26. ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କରେ କେଉଁ ଶିକ୍ଷାର ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ?

(A) ଶାରୀରିକ ଶିକ୍ଷା (B) ଧନ୍ଦାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା (C) ଇଂରେଜି ଶିକ୍ଷା (D) ଲାଇବ୍ରେରୀ

27. ଆମ ଦେଶରେ କାହାକୁ ତାଲିମ ଦେବା ପାଇଁ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରମାନ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ?

(A) ଶିକ୍ଷକ (B) କୃଷକ (C) ଡାକ୍ତର (D) ବେକାରୀ

28. କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର ହେବା ଦ୍ୱାରା କାହାର ନିଯୁକ୍ତି ହ୍ରାସ ପାଇଆସୁଛି ?

(A) ବୈଜ୍ଞାନିକ (B) ଶିକ୍ଷକ (C) ଶ୍ରମିକ (D) ଉଭାବକ

29. ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା କେଉଁଠି ଅଧିକ ?

(A) ଶ୍ରୀଲଙ୍କା (B) ଚୀନ୍ (C) ଜାପାନ (D) ଜର୍ମାନ

30. ଭାରତ ପରି ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶରେ କେଉଁ ସମସ୍ୟା ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଟେ ?

(A) ବିପତ୍ତି ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ (B) ବେକାରୀ (C) ଶିକ୍ଷା (D) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ

ANSWER

1. B 2. C 3.B 4. D 5. B 6. D 7. B 8. A
9.A 10. B 11. D 12. A 13. B 14. B 15. A
16. C 17. B 18. B 19.D 20. D 21.C 22.B
23.C 24.C 25. A 26. B 27. D 28. C 29. A
30. B

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧ । ବେକାରୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ? ଏହା କେତେ ପ୍ରକାର ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଉ. (i) ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ନଥାଏ ବା କିଛି ରୋଜଗାର କରୁନଥାଏ । ତାକୁ ବେକାର ବା ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ବେକାରୀ ସାଧାରଣତଃ ପା* ପ୍ରକାର ଯଥା -

(iii) ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ, ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ, ସଂଘାତଜନିତ ବେକାରୀ, ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଓ ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ।

୨ । ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି କାରଣ -

(i) ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ତୁଳନାରେ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି କମ୍ ।

(ii) ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଆୟ ମଧ କମ୍ ହୋଇଥାଏ ।

(iii) ଆମ ଦେଶର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଆୟ କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ ଉନ୍ନତମାନର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର ନକରି ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିପାରେ ନାହିଁ । ଏହା ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ।

୩ । ଭାରତର ସହରା*ଳ ଅପେକ୍ଷା ଗ୍ରାମା*ଳରେ ବେକାର ସଂଖ୍ୟା କାହିଁକି ଅଧିକ ଦେଖାଯାଏ ।

ଉ. (i) ସହରା*ଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକ କିଛି ନା କିଛି ରୋଜଗାର କରିଥାନ୍ତି ମାତ୍ର

(ii) ଗ୍ରାମା*ଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିବା ବେଳେ କୃଷି ଋତୁ ଭି©କ ବା ମୌସୁମୀ ଜଳବାୟୁ ଉପରେ ନିର୍ଭର ଥାଏ ।

(iii) ଗ୍ରାମା*ଳ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ ସାଙ୍ଗକୁ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଭିଜ୍ଞତା ମୁତାବକ କାମ ମିଳିନଥାଏ । ସେମାନେ ବେକାରୀ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି ।

୪ । ବେକାରୀ ମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଲେଖ ?

ଉ. (i) ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରାମା*ଳରେ ଭି©ଭୂମିର ବିକାଶ ।

(ii) ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ତାଲିମ କ୍ଷେତ୍ର ।

(iii) ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକାଶ ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଋଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇବା ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଶ୍ରମର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇଛି ।

୫ । ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ସରକାର କି କି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି ?

ଉ. (i) ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ NREP, RLEGP, TRYSSEM, SEPUY, JRY, NRY, EAS, PMRY ଓ Skill Development ପାଇଁ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଉଛନ୍ତି ।

(ii) ଧନ୍ଦାମୂଳକ କେନ୍ଦ୍ର, ଶିଳ୍ପ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରି ତାଲିମ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଉଛନ୍ତି ।

(iii) ଖୁସିର ବିଷୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ସାମିଲ କରି ଛାତ୍ର ଜୀବନରୁ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଉଛନ୍ତି ।

୬ । ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ସହରରେ ଅଧିକ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ?

ଉ. (i) ଗ୍ରାମା*ଳ ଅପେକ୍ଷା ସହରା*ଳରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ।

(ii) ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଟ୍ରାକଟର ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରୟୋଗ ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରର କମ୍ପ୍ୟୁଟର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି ।

(iii) ଭାରତ ପରି ଅଧିକ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ଉପଯୁକ୍ତ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇ ନ ପାରି କିଛି ଶ୍ରମିକ ବେକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୭ । ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଭାରତ ଏକ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ଓ ଏହାର କୃଷି ମୌସୁମୀ ପ୍ରବାହ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଏଠାରେ ଜଳସେଚିତ ଜମିର ପରିମାଣ କମ୍ ।

(ii) କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଲୋକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମୟରେ କାମ ପାଇ ପାରୁ ନଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

୮ । ସଂଘାତଜନୀତ ବେକାରୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଓ ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ କେଉଁ ଦେଶରେ ଦେଖାଯାଏ ଲେଖ ?

ଉ. ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ ହେତୁ ସମୟେ ସମୟେ ଦ୍ରବ୍ୟର ଚାହିଦା ବଜାରରେ କମି ଯିବା ସମୟରେ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

(i) ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଛଟେଇ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

(ii) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଟେଇ ଶ୍ରମିକ ବେକାର ହୋଇ ରହିଥିବା ଅବସ୍ଥାକୁ ସଂଘାତ ଜନିତ ବେକାରୀ କହନ୍ତି ।

(iii) ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହି ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଦେଖା ଯାଇଥାଏ ।

୯ । ବେକାରୀ ଦୂରୀକରଣର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. **କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ :** ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମା*ଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ସହ ଅଧିକ ନିୟୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

(i) ବେକାରୀ ମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ଧନ୍ଦାମୂଳକ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଶିଳ୍ପ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଉଛି ।

(ii) ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନରେ କିପରି ବେକାରୀ ନ ହେବେ ସେଥିପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷାରେ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ସାମିଲ କରାଯାଉଛି ।

(iii) ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ପିଲାମାନେ ଆଗକୁ ଯାଇ ବେକାର ନ ହୋଇ ନିଜ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଦକ୍ଷତା ମୁତାବକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବେ ।

୧୦ । ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର ସାଧାରଣତଃ କେତୋଟି ଦିଗ କଣ କଣ ସେ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର 2 ଟି ଦିଗ ଯଥା ପରିମାଣତ୍ମକ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ।

(ii) ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଆକାର ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ସ୍ଥିତିକୁ ପରିମାଣତ୍ମକ ଦିଗ କୁହାଯାଏ ।

(iii) ସେହିପରି ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର ସ୍ଥିତିକୁ ଗୁଣାତ୍ମକ ଦିଗ କୁହାଯାଏ ।

୧୧ । ଅଧିକ ନିୟୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଲୋଚନା କର ?

ଉ. (i) ବେକାରୀମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଧନ୍ଦାମୂଳକ ତାଲିମ୍ ଦେବା ପାଇଁ ଶିଳ୍ପ ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସହ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷାରେ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ସାମିଲ କରାଇଛନ୍ତି ।

(ii) ଅଧିକ ନିୟୋଜନ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଅଧିକ କଳକାରଖାନା ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଛନ୍ତି ।

(iii) ନୂଆ ନୂଆ କାରଖାନା ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କ ମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଋଣ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଛନ୍ତି ।

୧୨ । ଆମ ଦେଶରେ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ କଣ ଲେଖ ।

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶରେ ଅଣକୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆଶାନୁରୂପକ ବିକାଶ ହୋଇନଥିବା ଯୋଗୁଁ ବେକାରୀ ବୃଦ୍ଧି ପାଉନ୍ତି ।

(ii) ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜ ପ୍ରତି ନିଜ ନୂତନ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଚଳନ ଓ ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ବିକାଶ ହେତୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଛଟେଇ ହୋଇଥାଏ ଯାହାଦ୍ୱାରା ବେକାରୀ ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

(iii) ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ପ୍ରଚଳନ, କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଓ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରଚଳନ ଯୋଗୁଁ ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତି ହ୍ରାସ ପାଇବା ଦ୍ୱାରା ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହେଉଛି ।

୧୩ । କେଉଁ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗୁଁ ବେକାରୀ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ?

ଉ. (i) ଦେଶରେ ଶ୍ରମଶକ୍ତି ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ।

(ii) ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ବେଶି ଭାଗ ଲୋକ ବେକାରୀ ବା ଅର୍ଦ୍ଧ ବେକାରୀ ।

(iii) ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କମ୍ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧ । ବେକାରୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ? 1951 ମସିହାରେ ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ଥିଲା ?

ଉ. (i) ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ନଥାଏ ବା କିଛି ରୋଜଗାର କରୁ ନଥାଏ ତାକୁ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) 1951 ମସିହା ପ୍ରଥମ ପଂଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ସମୟରେ ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା 3.3 ନିୟୁତ ଥିଲା ।

୨ । ଗ୍ରାମାଂଚଳର ଶ୍ରମିକମାନେ ମାତ୍ରାଧିକ ବେକାର ହେବାର କାରଣ ।

ଉ. (i) ଗ୍ରାମାଂଚଳର ଲୋକମାନେ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ଓ ଏହି କୃଷି ଋତୁଭିତ୍ତିକ ଓ ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

(ii) ଗ୍ରାମାଂଚଳରେ ଅଣ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ଗ୍ରାମୀଣ ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କର ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ନଥିବାରୁ ମାତ୍ରାଧିକ ବେକାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

୩ । ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ? ଏହା କେଉଁଠି ଦେଖାଯାଏ ?

ଉ. (i) ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକା ବଳକା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଭାରତର ଗ୍ରାମାଂଚଳର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିପରି ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

୪ । ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ବିଷୟରେ ଟିପ୍ପଣୀ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିବାରୁ ଶ୍ରମିକ ବଦଳରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି ।

(ii) ଏହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏହିପରି ବେକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

୫ । ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିୟୋଜିତ ଶ୍ରମିକ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସମୟ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଦିନମାନଙ୍କରେ କୌଣସି କାମ ପାଇନଥାନ୍ତି ।

(ii) କୃଷି ମୌସୁମୀ ଜଳ ବାୟୁ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଏହା ସହିତ ଆମ ଦେଶରେ ଜଳସେଚିତ ଜମିର ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ କମ୍

୬ । ସଂଘାତ ଜନିତ ବେକାରୀ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? ଏହି ପ୍ରକାର ବେକାରୀ କେଉଁଠି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ?

ଉ. (i) ଗୋଟିଏ ଶିଳ୍ପରୁ ଛଟେଇ ହୋଇ ଶ୍ରମିକ ବା ଶିଳ୍ପରେ କାମ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବେକାରୀ ରହିବାକୁ ବାଧ ହେଉଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଘାତ ଜନିତ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏ ପ୍ରକାର ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

୭ । ନିଯୁକ୍ତି ସମସ୍ୟାର ଦୁଇଟି ଦିଗ କଣ ?

ଉ. (i) ପରିମାଣାତ୍ମକ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଆକାର ଅନୁସାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ସ୍ଥିତି ।

(ii) ଗୁଣାତ୍ମକ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ।

୮ । 2001 ମସିହାରେ ଭାରତର ଶ୍ରମିକ ଜନସଂଖ୍ୟାର କଣ ସୂଚାଉଅଛି ଲେଖ ?

ଉ. (i) ୨୦୦୧ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଭାରତରେ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର 39. 5% ।

(ii) ଉନ୍ନତ ଦେଶ ତୁଳନାରେ ଭାରତର ଶ୍ରମିକ ଅନୁପାତ କମ୍ ବିଶେଷ କରି ମହିଳା ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା ବହୁତ କମ ରହନ୍ତି ।

୯ । ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ କିପରି ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ଲେଖ ?

ଉ. (i) ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

(ii) କାରଣ ଯଦି ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ବଳ ବା ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ ଥିବାରୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତ ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଏହି ଅସୁବିଧା ହିଁ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ।

୧୦ । ଆମ ଦେଶର କିଏ ଅଧିକ ନିୟୋଜନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସହାୟକ ହୋଇଛି ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶର ବ୍ୟାଙ୍କ ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଓ ନୂଆ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଋଣ ପ୍ରଦାନ ମାଧ୍ୟମରେ ସହାୟତା କରିଥାନ୍ତି ।

(ii) ଶିଳ୍ପାୟନର ଦ୍ରୁତ ବିକାଶ ହିଁ ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କ ଅଧିକ ନିୟୋଜନ ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନ)

ବା ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ପାର୍ଥକ୍ୟ ନ ଦର୍ଶାଇ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ଲେଖି ଅନ୍ୟଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନମ୍ବର ମିଳିବ ନାହିଁ

୧ । ବେକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. ବେକାରୀ : ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତି ନଥାଏ ବା କିଛି ରୋଜଗାର କରୁ ନଥାଏ ।

ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ : ଗାଁ ଗହଳରେ ଥିବା କେତେ ଲୋକ ବାହାରକୁ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଜଣା ପଡୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ନ ଥାନ୍ତି ବା କିଛିଦିନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ରହି ଆଉ କିଛି ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥାନ୍ତି ।

୨ । ବିକଶିତ ଦେଶ ଓ ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶର ଶ୍ରମିକ ମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କିପରି ଲେଖ ?

ଉ. ବିକଶିତ ଦେଶ : ଏହି ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ବଳ ଓ ପୁଞ୍ଜି କମ ନଥିବାରୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରି ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିଥାନ୍ତି ।

ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶ : ଏପରି ଦେଶର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଞ୍ଜି କମ୍ ଥାଏ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି ଯାହା ଫଳରେ କି ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି କମ୍ ହୋଇଥାଏ ।

୩ । ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ ଓ ସଂଘାତଜନିତ ବେକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ଉ. ପ୍ରାବିଧିକ ବେକାରୀ : ଶିଳ୍ପ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଶ୍ରମିକ ବଦଳରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ବେକାର ହେଉଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ।

ସଂଘାତଜନିତ ବେକାରୀ : ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ବନ୍ଦ କରି ଦେବା ଫଳରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଛଟେଇ ଯୋଗୁଁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବେକାରୀମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ।

୪ । ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଓ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ?

ଉ. ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ : ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ବଳ ବା ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ ରହିଲେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ : ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମିକ କାମରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ନାହିଁ । ଏହା ପ୍ରକାର ବଳକା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

୫ । ନିଯୁକ୍ତିର ପରିଣାତ୍ମକ ଦିଗ ଓ ନିଯୁକ୍ତିର ଗୁଣାତ୍ମକ ଦିଗ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ଲେଖ ?

ଉ. ନିଯୁକ୍ତିର ପରିମାଣତ୍ମକ ଦିଗ : ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଆକାର ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଏ ।

ନିଯୁକ୍ତିର ଗୁଣାତ୍ମକ ଦିଗ : ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ଆକାର ତୁଳନାରେ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତିକୁ ବୁଝାଏ ।

୬ । ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ ଓ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. ଋତୁକାଳୀନ ବେକାରୀ : କୃଷି ଋତୁ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଅନେକ ଦିନ କୌଣସି କାମ ନ ପାଇ ବେକାର ରହିବା ଶ୍ରମିକ କୁହାଯାଏ ।

ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ : କୌଣସି ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ବଳ ବା ପୁଞ୍ଜିର ଅଭାବ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଉ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବେକାରୀକୁ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ କୁହାଯାଏ ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ଉଦ୍ୟୋଗ ବିକାଶ

ପ୍ରଥମ ପାଠ: ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ

(MCQ)

1. ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(A) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ (B) ଉଦ୍ୟୋଗ (C) ଉଦ୍ୟୋଗୀ (D) କର୍ତ୍ତା

2. ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପରିମାଣାତ୍ମକ ଏକକକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(A) ଉଦ୍ୟୋଗୀ (B) ଉଦ୍ୟୋଗ (C) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ (D) ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ

3. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କେଉଁ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଛି ?

(A) ଲାଟିନ୍ (B) ଇଂରାଜୀ (C) ଗ୍ରୀକ୍ (D) ଫରାସୀ

4. ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରଥମ କରି କେବେ ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳନ କରାଗଲା ?

(A) ଷୋଡ଼ଶ (B) ସପ୍ତଦଶ (C) ଅଷ୍ଟାଦଶ (D) ଉନ୍ନବିଂଶ

5. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଶବ୍ଦଟି କେଉଁ ପ୍ରକୃତି ଗୁଡ଼ିକର ସୂଚନା ଦିଏ ?

(A) ଆର୍ଥିକ (B) ସାମାଜିକ (C) ବ୍ୟବହାରଗତ (D) ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ

6. ଭାରତରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା କେତୋଟି ଦକ୍ଷତା ଗୁଣର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି ?

(A) 10 (B) 20
(C) 15 (D) 25

7. ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରମୁଖ କେତୋଟି ନିୟାମକ ଅଛି ?

(A) 3 (B) 4 (C) 5 (D) 6

8. ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ କାହାର ସେବା ଆବଶ୍ୟକ ?

(A) ଡାକ୍ତର (B) ଇଞ୍ଜିନିୟର (C) ଅଧ୍ୟାପକ (D) ଓକିଲ

9. ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ କାହାର ସେବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ?

(A) ଡାକ୍ତର (B) ଓକିଲ
(C) ପରିବହନକାରୀ (D) ବିଜ୍ଞାପନକାରୀ

10. କେଉଁଟି ଉତ୍ପାଦନର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ନିୟାମକ ?

(A) ପରିବହନ (B) ବ୍ୟାଙ୍କ
(C) ଶ୍ରମ (D) ଜଙ୍ଗଲ

11. ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରମୁଖ ନିୟାମକ କେଉଁଟି ନୁହେଁ ?

(A) ଭୂମି (B) ପୁଞ୍ଜି
(C) ଶ୍ରମ (D) ଯୋଗାଯୋଗ

12. କେଉଁ ଉପାଦାନଟି ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ନୁହେଁ ?

(A) ନୂତନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ
(B) ପ୍ରାବିଧିକ ନବୀକରଣ
(C) ନୂତନ ବଜାର ଅନୁସନ୍ଧାନ

(D) ଲୋକଙ୍କ ଦାବୀ ପୂରଣ

13. ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ଦେଶର କେଉଁ ବିକାଶରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ?

(A) ଆର୍ଥନୈତିକ (B) ସାମଗ୍ରିକ (C) ଖଣିଜ (D) ସାମାଜିକ

14. କାହାକୁ ସବୁ ସମୟରେ ସବୁ ସମୟରେ ନୂଆ ନୂଆ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ ?

(A) ଶିକ୍ଷକ (B) ଉଦ୍ୟୋଗୀ (C) ଓକିଲ (D) ଶିଳ୍ପପତି

15. ରିଚାର୍ଡ କାର୍ଣ୍ଣଇନ୍ କେଉଁ ସ୍ଥାନର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଅଟନ୍ତି ?

(A) ଭାରତ (B) ଜର୍ମାନ (C) ଜାପାନ (D) ଫରାସୀ

16. କିଏ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରଥମ କରି ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ ?

(A) କାର୍ଲ ମାର୍କ୍ସ (B) ହ୍ୱେସେନ (C) ରିଚାର୍ଡ କାଣ୍ଟିଲନ୍ (D) ଆଦାମ ସ୍ମିଥ୍

17. କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ ଓ ଆୟ ବୃଦ୍ଧିରେ କିଏ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ

(B) ଆଇନସଂଗତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

(C) ସୃଜନଶୀଳତା

(D) ଆଶଙ୍କା ମୁକାବିଲା

18. ବିକଶିତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲେ କେଉଁମାନେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନେଇଥାନ୍ତି ?

(A) ଅର୍ଥଲଗାଣକାରୀ (B) ପରିଚାଳକ (C) ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ୍ (D) ଶ୍ରମିକ

19. ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାବେଳେ ତାଙ୍କର କେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ?

(A) ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ

(B) ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଜ୍ଞାନ

(C) ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ

(D) ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି

20. କାହାକୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କୁହାଯାଏ ?

(A) ସୃଜନଶୀଳତା (B) ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ (C) ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ (D) ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି

21. କେଉଁଟି ଆର୍ଥିକ ବିକାଶର ପରିଭାଷା ଅଟେ ?

(A) କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ (B) କୃଷି

(C) ବୃହତ୍ ବ୍ୟବସାୟ(D) ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନ

22. କେଉଁ ସ୍କିମ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଉଦ୍ୟୋଗର ବିକାଶ କରାଯାଇଛି ?

(A) ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୋଜଗାର ଯୋଜନା (B) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ସ୍ୱ-ରୋଜଗାର ଯୋଜନା

(C) ଭାରତୀୟ ଉଦ୍ୟୋଗ ପୁଞ୍ଜି

(D) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ

23. ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଯୋଗାଇ ଦେଲେ କ'ଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ?

(A) କ୍ଷମତା (B) ଦକ୍ଷତା(C) ଯୋଗ୍ୟତା (D) ଉତ୍ପାଦିକା

24. 'ଲଗାନ' ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରରେ ଭୂବନ ଚରିତ୍ର ଗ୍ରାମୀଣ ଯୁବକଙ୍କୁ ନେଇ କ'ଣ ଗଢିଥିଲେ ?

(A) ଉଦ୍ୟୋଗ (B) ମନ୍ଦିର

(C) ନଦୀବନ୍ଧ (D) କ୍ରିକେଟ୍ ଟିମ୍

25. 'ନିରମା' ପାଉଡରର ନିର୍ମାତା କିଏ ?

(A) ହରିଶ୍ ଭାଇ (B) କର୍ଷଣ ଭାଇ (C) କମଲେଶ ଭାଇ (D) ଯୋଗେଶ୍ ଭାଇ

26. ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା ଗୁଣାବଳୀର ସମାହାରକୁ ଇଂରେଜୀରେ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(A) KASH (B) CASH (C) CASE (D) KASS

27. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ ଉତ୍କର୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ କେତୋଟି ଦକ୍ଷତା ଗୁଣର ଅବତାରଣା କରନ୍ତି ?

(A) 5 (B) 10
(C) 15 (D) 20

28. କିଛି କଷ୍ଟ ସାଧ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କରି ଦେଖାଇବାର ଇଚ୍ଛାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(A) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କରଣ (B) ଆଧିପତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା

(C) ସ୍ୱାକ୍ଷରତା ପ୍ରୟୋଜନିତା

(D) ସାଫଲ୍ୟ ଅଭିଳାଷା

29. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଶର କେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଗତି ସୃଷ୍ଟି କରିବ ?

(A) ଶିଳ୍ପ (B) ଆର୍ଥିକ

(C) ଶିକ୍ଷା (D) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ

30. ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

(A) ବାହ୍ୟ ମାଲିକଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା

(B) ବ୍ୟକ୍ତି ସୁଗୁଣର ସୁରକ୍ଷା

(C) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଚେତନତା

(D) ପରିବାରର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା

ANSWER

1. C 2. B 3.D 4. C 5. C 6. C 7. B 8. B 9.A 10. C 11. D
12. D 13. B 14. B 15. D 16. C 17. C 18. B 19. D 20. A 21.D 22.C
23. D 24.D 25. B 26. A 27. C 28. B 29. B 30. B

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧ । ଔଦ୍ୟୋଗିକରଣ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ. ଏହା ତ୍ରିଭୁଜର ତିନି ବାହୁର ସମ୍ପର୍କ ପରି ଅଟେ ।

ଯଥା **ଔଦ୍ୟୋଗିକିରଣ :** ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ି ନିଜସ୍ୱ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ହିଁ ଔଦ୍ୟୋଗିକରଣ ।

ଉଦ୍ୟୋଗୀ : ଯେକୌଣସି ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବା ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାକୁ ଉଦ୍ୟୋଗୀ କୁହାଯାଏ ।

ଉଦ୍ୟୋଗ : ବ୍ୟବସାୟର ପରିମାଣାତ୍ମକ ଏକକକୁ କୁହାଯାଏ ।

୨ । ଦେଶର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତିରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀରଣ ଭୂମିକା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଉ. (i) ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ।

(ii) ଔଦ୍ୟୋଗିକ ରୋଜଗାର ବୃତ୍ତିର ବିସ୍ତାର ଓ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

(iii) ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ୟୋଗ ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

୩ । ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ କଣ କଣ ଆବଶ୍ୟକ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସେବାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) କ*ମାଲ ବା ଉପାଦାନ ଯୋଗାଣକାରୀ ପରିବହନକାରୀ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାକାରୀ, ବିତରଣକାରୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଓ ବିଜ୍ଞାପନକାରୀ ଫାର୍ମ, ହିସାବ ତଦାରଖକାରୀ ଫାର୍ମ ଆଦି ।

୪ । ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦର ସଂଜ୍ଞା କଣ ? ଏହାକୁ କିଏ କେବେ ପ୍ରଥମ କରି ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳିତ କରିଥିଲେ ?

ଉ. (i) ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦରରେ ଉତ୍ପାଦନର ମାଧ୍ୟମକୁ କଣ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉତ୍ପାଦକୁ ଅନିଶ୍ଚିତ ଦରରେ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ।

(ii) ଏହାକୁ ଫରାସୀ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ରିଚାର୍ଡ କା[ଲିନ୍ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦକୁ ପ୍ରଥମେ କରି ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳିତ କରିଥିଲେ ।

୫ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଶବ୍ଦଟି କେଉଁ ଫରାସୀ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଛି ଓ ଏହାର ଅର୍ଥ ଲେଖ ?

ଉ. (i) Entreprede ନାମକ ଫରାସୀ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଛି ।

(ii) ଅର୍ଥ ସୈନ୍ୟ ଅଭିଯାନ ଉପକ୍ରମ ।

(iii) ଏହାର ଅର୍ଥ ଆଶଙ୍କା ଓ ଅନିଶ୍ଚିତତା ବହନକାରୀ ଉତ୍ପାଦକ ସଂସାଧନ ସଂଯୋଜନାକାରୀ ନୂତନ ଉତ୍ପାଦ

ପ୍ରବର୍ତ୍ତନକାରୀ ପୁଞ୍ଜି ଓ ପ୍ରାବଧାନ ।

୬ । ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗୀର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଏହା ଉଦ୍ୟୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

(ii) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବୃତ୍ତି ଚୟନରେ ନିଜସ୍ୱ ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ସମୟରେ ବଜାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ବଜାର ସୁଯୋଗର ସତ୍ ଉପଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ପୁଞ୍ଜି ଯୋଗାଡ଼ ନିପୁଣତାର ସହ କରିବା ଦରକାର ।

(iii) ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ : ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (2) ଆଇନ ସଂଗତ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ସୃଜନଶୀଳତା ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ ଆଶଙ୍କା ମୁକାବିଲା ।

୭ । ପ୍ରଫେସର ଡାଭିଡ ମାକ୍‌ଲେଲାଣ୍ଡ କାହା ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିଥିଲେ ?

ଉ. (i) ପ୍ରଫେସର ମାକ୍‌ଲେଲାଣ୍ଡ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବିକାଶ ସ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସାଫଲ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିଥିଲେ ।

(ii) ସେ ଅନୁସନ୍ଧାନାତ୍ମକ ଗବେଷଣା ମାଧ୍ୟମରେ ଜାଣିପାରିଥିଲେ ଯେ ଦେଶର ପ୍ରଗତିସ୍ତର ସେହି ଦେଶର ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସାଫଲ୍ୟ ଜନିତ ପ୍ରଭାବକାରୀ ଲେଖା ଉପରେ ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ।

(iii) ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ମାଧ୍ୟମରେ ସାଫଲ୍ୟ ପ୍ରେରଣାର ପରିପ୍ରକାଶ ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇଥାଏ ।

୮ । ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଭୂମିକା କଣ ?

ଉ. (i) ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ - ଔଦ୍ୟୋଗିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀର ବ୍ୟବହାର ଦକ୍ଷତାକୁ ହିଁ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ କୁହାଯାଏ ।

(ii) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ପ୍ରକ୍ରିୟା କି ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ବା ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ।

(iii) କାଶ (Kack) ରେ ଏହାକୁ ସ୍ୱଅଭ୍ୟାସ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

୯ । ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଉଦ୍ୟୋଗ ବା ବ୍ୟବସାୟ ବୃତ୍ତି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଗତି ଅନୁଭବ ସହ ସମସ୍ତ ଆହ୍ୱାନକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାର ଆତ୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

(ii) ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦକ୍ଷତା, ପ୍ରେରଣା, ମୂଲ୍ୟବୋଧ ।

(iii) ପରିବେଶଗତ ପ୍ରଭାବ : ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି, ଆର୍ଥନୀତି ଓ ସଂସ୍ଥାନିକ ଢ଼ା* ।

୧୦ । EDIP କ'ଣ ? ସେ ମଧ୍ୟରୁ ୩ ଗୋଟି ଗୁଣର ନାମ ଲେଖ ? ଏହି ସଂସ୍ଥା ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ଉତ୍କର୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ କେତୋଟି ଦକ୍ଷତା ଗୁଣର ଅବତାରଣା କରନ୍ତି ।

ଉ. (i) EDIP stands for Enterprencurship Development Institute of India ର ପୁରା ନାମ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶ ସଂସ୍ଥା ।

(ii) ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଉତ୍କର୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ 15 ଟି ଦକ୍ଷତା ଗୁଣର ଅବତାରଣ କରିଛନ୍ତି ।

(iii) ସେଗୁଡ଼ିକ - ଦକ୍ଷତାଭିମୁଖୀ ହେବା, ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ଦୃଢ଼ମତ ପୋଷଣ, ପ୍ରଭାବକାରୀ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବା ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହେବା ।

୧୧ । ସାଫଲ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ଆଲୋଚନା ପରିସରକୁ କିଏ ଆଣିଥିଲେ ଓ କିପରି ?

ଉ. (i) ପ୍ରଫେସର ଡାଭିଡ୍ ମାକ୍‌ଲେଲାଣ୍ଡ ସାଫଲ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ଆଲୋଚନା ପରିସରକୁ ଆଣିଥିଲେ ।

(ii) ତାଙ୍କରି ପ୍ରସ୍ତାବନା ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବିକାଶ ସ୍ତରର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସାଫଲ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

(iii) ସେଥିପାଇଁ ସେ ୩୯ଟି ଦେଶର ଲୋକପ୍ରିୟ ଗଳ୍ପ, ଲୋକସାହିତ୍ୟ ତଥା ପ୍ରାଥମିକ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ା ଯାଉଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ।

୧୨ । ମାନବ ସମ୍ବଳ ପରିଚାଳନାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏହାର କେତୋଟି ବ୍ୟବହାରିକ ବିକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

ଉ. ମାନବ ସମ୍ବଳ ପରିଚାଳନା ଅର୍ଥ ପାରିତୋଷିକ । ଏହାର ବ୍ୟବହାରି ବିକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା -

(i) ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ନିର୍ଭରଶୀଳ ତଥା ଆଜ୍ଞାକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ନିଯୁକ୍ତି ।

(ii) ଯୋଗ୍ୟ ତଥା ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କର୍ମଚାରୀ ନିଯୁକ୍ତି କରିବା ।

(iii) ଭଲ / ଅଧିକ କାମ କରୁଥିବା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ପାରିତୋଷିକ ।

(iv) ପଦୋନ୍ନତି ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

(v) ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ପୁରସ୍କୃତ କରିବା ।

୧୩ । ଆଇନ ସଂଗତ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଉ. (i) ଆଇନ ସଂଗତ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉଦ୍ୟୋଗିକୀ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ।

(ii) ଆଇନ ସଂଗତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେବା ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

(iii) ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ମୂଲ୍ୟବୋଧଭିତ୍ତିକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫାଇଦା ତଥା ସାମାଜିକ ଲାଭଦାୟୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୪ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସହ ସୃଜନଶୀଳତା କିପରି ଜଡ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. **ଔଦ୍ୟୋଗିକା :** (i) କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ବିନା ସମ୍ବଳର ପଦବାଚ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ ।

(ii) ପରିବେଶରୁ ମିଳୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ କାରକକୁ ଏକାଠି କରି ସମାଜର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଚାହିଦା ମୁତାବକ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାନ୍ତି ।

(iii) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସୃଜନଶୀଳତା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ନୂତନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରେ ନୂତନ ବଜାର ଓ ନୂତନ ସାଧନ ଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ୱେଷଣ କରେ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଉଦ୍ଭାବନ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଢ଼ା*ରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶସ୍ତା ଓ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପାଦନ ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

୧୫ । ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ କାହିଁକି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ/ ପ୍ରସାର ହେଲେ ସାମାଜିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମତା ଆଣିବାରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ।

(iii) ଉଭୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଶିଳ୍ପ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ବିଭିନ୍ନ ଆ*ଳିକ ଅନଗ୍ରସର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆଶା ଭରସାକୁ ପୂରଣ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏ ଦୁଇଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

୧୬ । କ୍ୟାସ୍ KASH କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା ଗୁଣାବଳୀର ସମାହାର ।

(ii) Eng ରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଏହାକୁ କ୍ୟାସ ବା KASH (Knowledge + Attitude + Skill + Habits) କୁହାଯାଏ ।

(iii) ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟର ଜ୍ଞାନ ବୈଷୟିକ କୌଶଳ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶେଷଣ, ଉତ୍ସାହ, ପ୍ରେରଣା ଓ ସୁଅଭ୍ୟାସର ସମାହାରକୁ ବୁଝାଏ ।

୧୭ । ଔଦ୍ୟୋଗୀମାନେ କିପରି ବହୁଲୋକଙ୍କ ଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାନ୍ତି ?

ଉ. (i) ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂଆ ବ୍ୟବସାୟ ବିଭିନ୍ନ ଦକ୍ଷତା, ନିପୁଣତା ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତିର ଉତ୍ସ ହୋଇଥାଏ ।

(ii) ଭୂମିରୁ ଆୟ ନଥିବା କିମ୍ବା ପୁଞ୍ଜି ନଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଜୀବିକାର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

(iii) ଏହା ଶ୍ରମିକ ପରିବାର ଓ ଶ୍ରମଜୀବିଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ନୂତନ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରି ବୃତ୍ତି ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

୧୮ । ଔଦ୍ୟୋଗିକାର ପ୍ରଥମ ତିନୋଟି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଲେଖ ?

ଉ. ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

(i) ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଏହା ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମିକ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମିକ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯାହା ପାଇଁ ଜ୍ଞାନ, ନିପୁଣତା ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ।

(ii) ଜ୍ଞାନ, ନିପୁଣତା ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଦିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ : ଆଇନ ସଙ୍ଗତିଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ହାତକୁ ନେବା ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

(iii) ସୃଜନଶୀଳତା : ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଜଣେ ଅନେକ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିଥାଏ । ଏହା ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ ଓ ଆୟ ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

୧୯ । ଔଦ୍ୟୋଗିକା ପ୍ରେରଣା କେଉଁଠାରୁ ମିଳିଥାଏ ?

ଉ. (i) ସେହିମାନେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇଥାନ୍ତି ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜସ୍ୱ ଦକ୍ଷତା ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତା ପାଇଁ କାହାଠାରୁ ପ୍ରରୋଚିତ ହୋଇନଥାନ୍ତି ।

(ii) ଏକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଲବ୍ଧି ଏବଂ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଦକ୍ଷତା ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଥାଏ ।

୨୦ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ତଥା ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ କିପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି ?

ଉ. ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ଉଭୟ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ତଥା ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି ।

(i) ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ଦେଶର ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି, ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ ଓ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟିରେ ସହଯୋଗ କରିଥାନ୍ତି ।

(ii) ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବ୍ୟବସାୟିକ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣ ମାନରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିଥାନ୍ତି ।

୨୧ । ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କର ତିନୋଟି ଭୂମିକା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. **ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ :** ଉଦ୍ୟୋଗ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣର ସ୍ଥାନ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସେଥିପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ନିଜର ସ˜ତ ଅର୍ଥ ସହ ପରିବାର, ସାଙ୍ଗ ସାଥିମାନଙ୍କ ଅର୍ଥବିନିଯୋଗ କରି ପୁଞ୍ଜି ଗଠନ କରିଥାନ୍ତି ।

ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି : ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଫଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଅନେକ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରି ବହୁଲୋକ ଜୀବନକୁ ସରସ ସୁନ୍ଦର କରିଥାନ୍ତି ।

ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା : ଉଦ୍ୟୋଗ ସ୍ଥାପନ ହେଲେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସହ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥାଏ ।

୨୨ । ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ପ୍ରୟୋଜନିତା କଣ ? ଔଦ୍ୟୋଗିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଅର୍ଥ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

ଉ. ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଇଚ୍ଛାକୁ ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ପ୍ରୟୋଜନତା କୁହାଯାଏ । ଅନ୍ୟ କାହା ପାଇଁ କାମ ନ କରି ନିଜ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜେ ନେବା ସହ ନିଜକୁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରାଇବା ।

ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା ଅନ୍ୟ ପାଇଁ କାମ ନ କରିବାର ସଂକଳ୍ପକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ।

ଏହି ଇଚ୍ଛା ହିଁ ସାମର୍ଥ୍ୟର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏହା ବାହ୍ୟ ମାଲିକଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ନୁହେଁ ବରଂ ବ୍ୟକ୍ତି ସୁଗୁଣର ସୁରକ୍ଷାକୁ ବୁଝାଏ ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତର ମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ)

୧ । ବିକାଶ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ସାଧାରଣତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ ବା ଉନ୍ନତ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଏ ।

(ii) ଭୌଗୋଳିକ, କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ତଥା ବୈଷୟିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ବିବିଧତା ଆଣିବାକୁ ବିକାଶ କୁହାଯାଏ ।

୨. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କି କି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରେ ?

ଉ. (i) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ।

(ii) ଏହା ରୋଜଗାର ଓ ବୃତ୍ତିର ବିସ୍ତାର ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସହ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

୩ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଓ ଏହା କିପରି ସୃଜନାତ୍ମକ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯେଉଁଥିରେ ସ୍ୱଭାବଗତ ନିପୁଣତା ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ ।

(ii) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ନବୀନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନୂଆ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରେ ନୂତନ ବଜାର ଓ ନୂତନ ସାଧନାର ଅନ୍ୱେଷଣ ଓ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ଉଦ୍ଭାବନ ଓ ନୂଆ ନୂଆ ଢାଂଚାରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶସ୍ତା ଓ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପାଦନ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏହିସବୁ କାରଣରୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ସୃଜନାତ୍ମକ ଅଟେ ।

୪ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀକୁ ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ?

ଉ. (i) ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ।

(ii) ଏଥିପାଇଁ କିଛି ସ୍ୱଭାବଗତ ନିପୁଣତା ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଥାଏ ।

୫ । ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଜ୍ଞାନ ଦକ୍ଷତା କ'ଣ ? ଏହା କିପରି ହାସଲ ହୋଇପାରିବ ?

ଉ. (i) କୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗ ବା ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଭିନ୍ନ ତଥ୍ୟ ପ୍ରାଦ୍ୟୋଗିକ ବୃତ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଜ୍ଞାନ ଦକ୍ଷତା କୁହାଯାଏ ।

(ii) ସାଧାରଣତଃ ପୁସ୍ତକ ଓ ବିଷୟ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନାରୁ ଏହା ହାସଲ ହୋଇଥାଏ ।

୬ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହେବାକୁ ହେଲେ କେଉଁ କେଉଁ ଗୁଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଜଣେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ସୂଚନା ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆକର୍ଷିତ ଓ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା କ୍ଷମତା ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ଜ୍ଞାନ, ଉତ୍ସାହ, ନିପୁଣତା ଓ ସୁଅଭ୍ୟାସ ଆଦି ଗୁଣ ହିଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏକ ଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହେବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

୭ । ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ କେଉଁ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତତ୍ପର ରହିବା ଉଚିତ୍ ?

ଉ. (i) ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଅନବରତ ନୂଆ ନୂଆ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

(ii) ନୂତନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ, ନୂତନ ବଜାରର ଅନୁସନ୍ଧାନ ପ୍ରାବିଧିକ ନବୀକରଣ । ବ୍ୟବସାୟିକ ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ନୂତନ ବଜାର ଅନ୍ୱେଷଣ ଆଦିରେ ତତ୍ପର ରହିବାକୁ ବାଧ କରିଥାଏ ।

୮ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ କେଉଁ ସବୁ ସାଧନର ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରୟୋଗର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଥାଏ ?

ଉ. (i) କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରଥମତଃ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ନକ୍ସା, ସ୍ଥାନ, ସମୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉପଯୋଗିତା ।

(ii) ୨ୟତଃ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ଭୂମି ଶ୍ରମ ପୁଞ୍ଜି ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ।

୯ । କାହିଁକି ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ କର୍ମଚାରୀକଲ୍ୟାଣ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହେବା ଉଚିତ୍ ?

ଉ. (i) ଯେକୌଣସି ଉଦ୍ୟୋଗର ସଫଳତା ସେଥିରେ ନିଯୁକ୍ତି କର୍ମଚାରୀ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭର ।

(ii) ବ୍ୟବସାୟୀ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହୁଅନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ସହ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ ।

୧୦ । ଆଧିପତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା କଣ ? କେଉଁମାନଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ?

ଉ. (i) ଅନ୍ୟକୁ ନିଜ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ଲକ୍ଷ୍ୟ ତଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ କରାଇବାକୁ ହିଁ ଆଧିପତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନିତା କୁହାଯାଏ ।

(ii) ସାଧାରଣ ଜୀବନରେ ରାଜନେତା ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ବା ଜନସେବାକାରୀକୁ ଆଧିପତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ।

ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ : ୨ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର ।

ମନେକର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ପାର୍ଶ୍ୱର ଉପର ନିଷ୍ଟୟ ଲେଖିବ ।

ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର ଲେଖିଲେ ନମ୍ବର ମିଳେ ନାହିଁ ।

୧ । ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗୀ (କାହାକୁ କହନ୍ତି) ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. ଉଦ୍ୟୋଗ : ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକରଣର ପରିମାଣାତ୍ମକ ଏକକକୁ କୁହାଯାଏ ।

ଏହା ପରିମାଣ ବା କ୍ରିୟା ଫଳ ଅଟେ । ଉଦ୍ୟୋଗ ରୋଜଗାର ଓ ବୃତ୍ତିର ବିସ୍ତାର ଭଳି ଦୁଇଟି ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ଉଦ୍ୟୋଗୀ : ବ୍ୟବସାୟ ବା ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାକୁ କୁହାଯାଏ ।

ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଏକ ଉଦ୍ୟମୀ ଅଟେ । ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇବା ସହିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବୃତ୍ତି ଯୋଗାଇ ଥାଏ ।

୨ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ପରିଚାଳନା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ?

ଉ. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ : ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଚାକିରୀ ବା ବୃତ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ି ନିଜସ୍ୱ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କୁହାଯାଏ ।

ଉଦ୍ୟୋଗକୁ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଦିଏ ।

ଏହା ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୃଜନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପରିଚାଳନା : ଏକ ଚଳନ୍ତି ବ୍ୟବସାୟକୁ ସୁଚାରୁ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନା କରାଇବାକୁ ପରିଚାଳନା କୁହାଯାଏ ।

ପରିଚାଳନା ଔପଚାରିକ ଢଙ୍ଗ ଅଟେ ।

ପରିଚାଳନା ସମ୍ବଳକୁ ନେଇ କିପରି ସୁଚାରୁ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ଥାଏ ।

୩ । ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ବିଷୟରେ ପୃଥକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ : ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ଆତ୍ମ ନିଯୁକ୍ତିର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି କକ୍ଷେ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ଉଦ୍ୟୋଗୀ : ବ୍ୟବସାୟ ବା ଉଦ୍ୟୋଗ ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କଂମାଲ ବା ଉପାଦାନ ଯୋଗାଣକାରୀ, ପରିବହନକାରୀ, ବିତରଣକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଉଦ୍ୟୋଗୀକୁ ସବୁବେଳେ ନୂଆ ନୂଆ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

୪ । ମାଲିକ ଓ କର୍ମଚାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. ମାଲିକ : କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ବ୍ୟବସାୟର ପୂର୍ବସ୍ଥିତିକୁ ଆହ୍ୱାନ କ୍ରମେ କରି ବେଳେବେଳେ ଆଶଙ୍କା ଓ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ସାହାସ ଓ ଦୃଢ଼ତାର ସହ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

କର୍ମଚାରୀ : ଔଦ୍ୟୋଗରେ ଦରମା ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ମାଲିକ ବା ବ୍ୟବସାୟ ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ ପରିଶ୍ରମ ବଦଳରେ ପାରିଶ୍ରମୀକ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କର୍ମଚାରୀମାନେ ସମୂହ ଭାବେ କାମ କରନ୍ତି । ମାନବ ସମ୍ବଳକୁ ସୁଚାରୁ ରୂପେ ପରିଚାଳନା କରିପାରନ୍ତି ।

୫ । ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ଓ ତଥ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

ଉ. ଅଧ୍ୟବସାୟୀ : ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ସେହିମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ଯିଏ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବା ସଫଳ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ ଜାରି ରଖିଥାଏ ।

ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ସଫଳ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଖରେ କଦାପି ହାର ନ ମାନିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ରହିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଜରୁରୀ ।

ତଥ୍ୟ ଜିଜ୍ଞାସା : ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଜ୍ଞାନ ପିପାସୁ ହେବା ସହ ନିଜ କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ବିଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା ବିଷୟ ବିଶେଷଜ୍ଞ ସହ ପରାମର୍ଶ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ ସହ ବିଭିନ୍ନ ମାଗାଜିନ, ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ସହ ବିଭିନ୍ନ ମତାମତ ଓ ତଥ୍ୟ ସହ ଉଦାର ଭାବପୋଷଣ କରିଥାଏ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ

ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଠ

(MCQ)

1. ଦେଶକୁ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭର କରିବା ପାଇଁ ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା କାହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଅଛି ?

(A) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର

(B) ରାଜ୍ୟ ସରକାର

(C) କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟର ମିଳିତ ସହଯୋଗ (D) ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ

2. କେଉଁ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପର ଯୋଗ୍ୟତାଗୁଡ଼ିକ ଘୋଷଣା କରାଯାଉଥିଲା ?

(A) ଘରୋଇ (B) ଅର୍ଥ

(C) ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ (D) ପ୍ରତିରକ୍ଷା

3. ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ କେବେ କେଉଁ ତାରିଖରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ?

(A) 15 Aug 2016 (B) 17 Feb 2017 (C) 1 April 2017 (D) 26 January 2017

4. ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ କେତେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇନଥିବା ଉଚିତ୍ ?

(A) 2 (B) 3

(C) 4 (D) 5

5. ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଥମ କେତେବର୍ଷର ଲାଭ ଉପରେ ଟିକସ ଛାଡ଼ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ?

(A) 2 (B) 3

(C) 4 (D) 5

6. କେଉଁଟି ସ୍ୱଳ୍ପ ବିଦେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗର ଏକ ଉତ୍ତମ ବିକଳ୍ପ ଅଟେ ?

(A) ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀ (B) ପରୀ ନିବେଶକ

(C) ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି

(D) ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ

7. ନିଜସ୍ୱ ଅର୍ଥ ଓ ସମ୍ବଳ ବିନିଯୋଗକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(A) ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି (B) ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି (C) ସ୍ୱ-ଉତ୍ଥାନ (D) ପରୀ ନିବେଶ

8. ଓଡ଼ିଶା ସରକାର କେବେ ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କଲେ ?

(A) 2015 (B) 2016 (C) 2017 (D) 2018

9. ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନାର ଶୀର୍ଷକ କ'ଣ ରଖାଯାଇଛି ?

(A) କୌଶଳ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା

(B) ଓଡ଼ିଶା ବିକାଶ

(C) ଉତ୍କଳ ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ (D) ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ

10. କେତେ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ହଜାରେ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସାହାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି ?

(A) 2020 (B) 2021
(C) 2022 (D) 2025

11. କେଉଁମାନେ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ବ୍ୟତିତ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି ?

(A) ସ୍ୱ-ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗକାରୀ

(B) ସାଧାରଣ ଲୋକ

(C) ପରୀ ନିବେଶକ

(D) ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀ

12. 2021 ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶା ସରକାର କେତେ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସାହାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେବେ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ?

(A) 500 (B) 1000
(C) 1500 (D) 2000

13. କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଏକ ମାତା ପିତା ରୂପେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇପାରେ ଯିଏ କି ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ଶିଶୁକୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରେ ?

(A) ତ୍ୱରକ

(B) ଉଷ୍ମାୟନ

(C) ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା

(D) ନବପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଯୋଜନା

14. କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଚାଲୁ ରଖିବା ମାଧ୍ୟମରେ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ?

(A) ତ୍ୱରକ (B) ଉଷ୍ମାୟନ (C) ଷ୍ଟାର୍ଟ ଅପ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (D)ନବପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ

15. ସ୍ୱ-ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣଙ୍କ କାହା ସହ ସଂଯୁକ୍ତ ରହିଥାଏ ?

(A) ବ୍ୟବସାୟ (B) ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ (C) ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ (D) କର୍ମ ସଂସ୍ଥାନ

16. ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ କୁଶଳୀ ତଥା ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକଯୁବତୀ ମାନେ କ'ଣ ହେବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥାନ୍ତି ?

(A) ଶିକ୍ଷିତ (B) ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ (C) ଶିଳ୍ପପତି (D) ପୁଞ୍ଜିପତି

17. ରାଜ୍ୟର କୁଶଳୀ ତଥା ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକଯୁବତୀ ମାନେ ରାଜ୍ୟର କେଉଁ ପ୍ରକାର ସମୃଦ୍ଧିରେ ଭାଗିଦାରୀ ହୋଇପାରନ୍ତି ?

(A) ଆର୍ଥିକ (B) ସାମାଜିକ (C) ବୈଷୟିକ (D) କେଉଁଟି ନୁହେଁ

18. ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବା ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିକାଶ ହେଲେ କାହାର ବିକାଶ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ଶିକ୍ଷା (B) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ (C) ବାଣିଜ୍ୟ (D) ଶିଳ୍ପ

19. ପୋଷଣୀୟ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କାହାର ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ?

(A) ବିକାଶ (B) ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି (C) ବିଦେଶ ଗମନ (D) ନିଯୁକ୍ତି

20. ଷ୍ଟାର୍ଟ-ଅପ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗୀକ ? ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ସହ ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କର କେଉଁ ଗୁଣକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ?

(A) ଶାରୀରିକ (B) ମାନସିକତା (C) ବୌଦ୍ଧିକତା (D) ସ୍ୱଭାବ

ANSWER

1. A 2. C 3.B 4. D 5. B 6. D 7. C 8. B 9.D 10. B 11. C
12. B 13. B 14. A 15. A 16. B 17. A 18. C 19. D 20. B

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଲେଖ (୩ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)

୧ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଆମ ଦେଶକୁ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭର କରିବା ପାଇଁ ଷ୍ଟାର୍ଟଅପ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବା ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି ।

(ii) ଏହା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଣିତ ସଦ୍ୟତମ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନା, ଦେଶରେ ନବ ସୃଜନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସହ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ପାଇଁ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏହାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

(iii) ଏହି ଅଭିଯାନ ପୋଷଣୀୟ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହ ଅନେକ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

୨ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ?

ଉ. (i) ଏହି ଯୋଜନା ସମାଜରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କ ମାନସିକତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା, ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସହନ ଦେବା ନୂଆ ହୋଇ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଅଭିବୃଦ୍ଧିମୂଳକ ଉଦ୍ୟୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ।

(ii) ଆଂଚଳିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅନଗ୍ରସର କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସାଧନ ଯୋଗାଣ ମାଧ୍ୟମରେ ନିମ୍ନସ୍ତରରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ମେ଼ଣ୍ଟାଇବା ସହ ସମନ୍ୱିତ ଓ ପୋଷଣୀୟ ବିକାଶ ହାସଲ କରିବା ।

୩ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ବା ଷ୍ଟାର୍ଟଅପ୍ ପ୍ରକଳ୍ପ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ କହିଲେ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଯାହା ଭାରତରେ ସାମିଲ ହୋଇଥିବ ବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବ ଏବଂ ପାଂଚବର୍ଷ ଆଗରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ନଥିବ ।

(ii) ପୂର୍ବବର୍ଷମାନଙ୍କର ଏହି କମ୍ପାନୀର ବାର୍ଷିକ କାରବାର 25 କୋଟିରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବ ।

(iii) ବୈଷୟିକ କୌଶଳ ବୌଦ୍ଧିକ ସମ୍ପଦ ଅଧିକାର ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ସୃଜନାତ୍ମକ, ବିକାଶମୂଳକ, ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବା ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିକାଶ କରୁଥିବ ।

୪ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କଣ ?

ଉ. (i) ଦେଶର ନବସୃଜନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ସମାଜରେ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଉଦ୍ୟୋଗ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କ ମାନସିକତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ।

(ii) ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାଧାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ହେବାର ଉଦ୍ଦୀପନା ବଢାଇବା ଓ ଔଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବିଷୟରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

(iii) ଆଂଚଳିକ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅନଗ୍ରସର କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଅଧିକ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସାଧନ ଯୋଗାଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ମେ଼ଣ୍ଟାଇବା ସହ ପୋଷଣୀୟ ବିକାଶ ହାସଲ କରିବା ।

୫ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର ।

ଉ. ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାର୍ଯ୍ୟ :

ବନ୍ଧୁଭାବାପନ୍ନ, ସରଳ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନକ୍ଷମ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଘୋଷଣା । ପରିବେଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତ ସାଧନ ଗୋଟିଏ ସମ୍ପର୍କ କେନ୍ଦ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରିବା ।

(i) ଏକ ଦୀର୍ଘତମ ପ୍ରସ୍ଥାନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ନୂତନ ତଥା ସୃଜନାତ୍ମକ ଯୋଜନାରେ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ।

(ii) ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମ ତିନିବର୍ଷର ଲାଭ ଉପରେ ଟିକସ ଛାଡ଼ ।

(iii) ସ୍ୱଳ୍ପ ନିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗର ଉତ୍ତମ ବିକଳ୍ପ, ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ଋଣ ପାଉନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ପାଇଁ ଅଣ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ୍ ଅର୍ଥ ନିଗମଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଣ କରାଇବା ।

୬ । ସ୍ୱ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ଜଣେ ନିଜସ୍ୱ ଅର୍ଥ ଓ ସମ୍ବଳ ବିନିଯୋଗ କରିବା ହିଁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଡ଼ର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ ଭାବେ ବିବେଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସ୍ୱ – ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏହା ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗକାରୀ ବ୍ୟବସାୟ ସହ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହେ ।

(iii) ସ୍ୱଳ୍ପ ନିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗର ଏକ ଉତ୍ତମ ବିକଳ୍ପ ।

୭ । ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

ଉ. (i) ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ଦିଗରେ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ବା ଦାନ କରିବାକୁ ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି କୁହାଯାଏ ।

(ii) ଏହା ଦ୍ୱାରା ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ପୁଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକତା ମେ[ାଇବା ସହଜ ହେବ ।

(iii) ଅତୀତରେ ଅନେକ ସଂସ୍ଥା ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବାର ଉଦାହରଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୌଳିକ ନୀତି ଭିତ୍ତିକ ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାରତ ପାଇଁ ନୂଆ ।

୮ । ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମ୍ଭାବନା ଥିବା କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକରେ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ପେଶାଦାର ଢ଼ଙ୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କେତେକ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛନ୍ତି ।

(ii) ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀ କମ୍ପାନୀର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

(iii) ବିଶେଷଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶ ତଥା ଏହାର ପୋଷଣୀୟତା ତଥା ବିସ୍ତାର କ୍ଷମତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସହ ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ଥିତି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଥାନ୍ତି ।

୯ । ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ରାଜ୍ୟକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ତଥା ଅଧିକ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର 2016 ମସିହାରେ ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଛନ୍ତି । ଏହାର ଶୀର୍ଷକ "ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ" ।

(ii) ଏହି କ୍ରମରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଷ୍ଟାର୍ଟଅପ୍ ହବ୍ ବା ଶୁଭାରମ୍ଭ ନାଭିକେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି ।

(iii) ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର କୁଶଳୀ ତଥା ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ କରିବା ।

୧୦ । 1917 ଫେବୃଆରୀ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ କେଉଁ କେଉଁ ମାନଦଣ୍ଡ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

ଉ. (i) ଏକ କମ୍ପାନୀ ଯାହା ଭାରତରେ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରିଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବ ଓ ପା*ବର୍ଷ ଆଗରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନଥିବ ।

(ii) ପୂର୍ବ ପୁରୁଷମାନଙ୍କରେ କାରବାର 25 କୋଟିରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନଥିବ ।

(iii) ବୈଷୟିକ କୌଶଳ, ବୌଦ୍ଧିକ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାର (IPR) ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ସୃଜନାତ୍ମକ / ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ, ସେବା ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିକାଶ କରୁଥିବ ।

୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

୧ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା କ'ଣ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଦେଶକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭର କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି ।

(ii) ଏହା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ସଦ୍ୟତମ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନା ।

୨ । ସ୍ୱ – ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ଯୋଜନା କ'ଣ ?

ଉ. (i) ସ୍ୱ – ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ଯୋଜନା କହିଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜସ୍ୱ ଅର୍ଥ ବା ସମ୍ବଳର ବିନିଯୋଗ ।

(ii) ଏହା ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ ବ୍ୟବସାୟ ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହେ । ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ଦିଗରେ ଏହା ଏକ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗରେ ଉତ୍ତମ ଉପାୟ ।

୩ । ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି କଣ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମ୍ଭାବନା ଥିବା କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକରେ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ପେଶାଦାର ଢ଼ଙ୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କେତେକ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛନ୍ତି ।

(ii) ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀମାନେ କମ୍ପାନୀର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି, ବିଶେଷଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶ । ଏହାର ପୋଷଣୀୟ କ୍ଷମତାକୁ ତଥା ବିସ୍ତାର କ୍ଷମତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସହ ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ଥିତି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଥାନ୍ତି ।

୪ । ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ ବିଷୟରେ ଲେଖ ?

ଉ. (i) ରାଜ୍ୟକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ତଥା ଅଧିକ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ 2016 ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିଲେ ତାହାର ଶୀର୍ଷକ "ନବପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀ" ରଖାଯାଇଛି ।

(ii) ଏହି ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଶୁଭାରମ୍ଭ ନାଭି କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି ।

୫ । ସହଜ ପ୍ରସ୍ଥାନ କାହାକୁ କହନ୍ତି ?

ଉ. (i) ବ୍ୟବସାୟରେ ଅସଫଳତା ଯୋଗୁଁ ସଂସ୍ଥା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେଲେ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟୀ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ପୁଞ୍ଜି ପୁନଃ ବିନିଯୋଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି ।

(ii) ଫଳରେ ଏକ ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀକ ପ୍ରସ୍ଥାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ନୂତନ ତଥା ସୃଜନାତ୍ମକ ଯୋଜନାରେ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିବ ।

୬ । ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ନାଭିକେନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. (i) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭାରମ୍ଭ ପରିବେଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାଧନ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରିବା ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

(ii) ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଜ୍ଞାନର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଓ ପୁଞ୍ଜି ଉପଲବ୍ଧ କରାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୭ । ନବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଲହରୀର ଆଭିମୁଖ୍ୟ କ'ଣ ?

ଉ. (i) ଏହାଦ୍ୱାରା 2021 ମସିହା ସୁଦ୍ଧା 1000 ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା ।

(ii) ଓଡ଼ିଶାର କୁଶଳୀ ତଥା ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବା ସହ ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ସମୃଦ୍ଧିରେ ଅଂଶୀଦାର ହୋଇପାରିବେ ।

୮ । ଲଘୁବିତ୍ତବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅଣ ବ୍ୟାଙ୍କୀୟ ଅର୍ଥନୀଗମ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ?

ଉ. (i) ପାରମ୍ପରିକ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗରୁ ଋଣ ପାଉନଥିବା ବା ଋଣ ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟତା ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ପାଇଁ ଲଘୁବିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅର୍ଥ ସୁଲଭ କରିଥାଏ ।

(ii) ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟାଙ୍କ ପାଇଁ ଜରୁରୀ ବିଭିନ୍ନ ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ବିନା ଅଣ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ୍ ଅର୍ଥ ନିଗମ ଗୁଡ଼ିକ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ (୨ ନମ୍ବର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର)

ଏହିପରି ପ୍ରଶ୍ନର ଦୁଇଟି ଯାକ ଉତ୍ତର ନଲେଖି ଗୋଟିଏ ଲେଖି ଅନ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନମ୍ବର ମିଳିବ ନାହିଁ ।

୧ । ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି ଓ ପରୀନିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ଉ. **ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି :** ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ଦିଗରେ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ବା ନିବେଶ କରିବାକୁ କୁହାଯାଏ ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ପୁଞ୍ଜିର ଆବଶ୍ୟକତା ମେ[ାଇବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ ।

ପରୀ ନିବେଶ : ନୂତନ ଭାବେ ଗଢ଼ି ଉଠୁଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପରେ ନିଜସ୍ୱ ବଳକା ଅର୍ଥ ନିବେଶ କରିବାକୁ ପରି ନିବେଶ କୁହାଯାଏ ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଅର୍ଥଯୋଗାଡ଼ କରି ହୁଏ ଏବଂ ପରିନିବେଶକାରୀମାନେ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ବ୍ୟତୀତ ପରାମର୍ଶଦାତା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ ।

୨ । ବ୍ୟାପାର ଉଷ୍ମାୟନ ଓ ତ୍ୱରକ କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କଣ ?

ଉ. ବ୍ୟାପାର ଉଷ୍ମାୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଏକ ମାତା / ପିତା ଭାବେ କଳ୍ପନା କରାଯାଇପାରେ ଯିଏ କି ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ (ଶିଶୁ)କୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରେ ।

ତ୍ୱରକ କେନ୍ଦ୍ର : ତ୍ୱରକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଚାଲୁ ରଖିବା ବା ବୃହତ୍ ଲମ୍ଫ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ ।

୩ । ଲଘୁବିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅଣବ୍ୟାଙ୍କୀୟା ଅର୍ଥ ନିଗମ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କଣ ?

ଉ. **ଲଘୁ ବିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା :** ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାରମ୍ପରିକ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଋଣ ପାଉ ନଥିବା ବା ଋଣ ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟତା ନଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ପାଇଁ ଲଘୁବିତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅର୍ଥ ସୁଲଭ କରାଇଥାଏ ।

ଅଣବ୍ୟାଙ୍କୀୟ ଅର୍ଥ ନିଗମ : ଅଣବ୍ୟାଙ୍କୀୟ ଅର୍ଥ ନିଗମଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟାଙ୍କର ଆଇନ୍‌ଗତ ନିୟମ ବିନା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

୪ । ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି ଓ ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

ଉ. **ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି :** ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ କରିବାକୁ ସମଷ୍ଟିଗତ ପୁଞ୍ଜି କୁହାଯାଏ ।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଶୁଭାରମ୍ଭ ପ୍ରକଳ୍ପ ତଥ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ପୁଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି : ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶକାରୀମାନେ କମ୍ପାନୀର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି, ବିଶେଷଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶ ତଥା ଏହାର ପୋଷଣୀୟତା ତଥା ବିସ୍ତାର କ୍ଷମତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସହ ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ଥିତି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରି ଯେଉଁ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରନ୍ତି ତାକୁ ଉଦ୍ୟମ ପୁଞ୍ଜି କୁହାଯାଏ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କରେ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ପେଶାଦାର ଢଙ୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କେତେକ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛନ୍ତି ।

୫ । ଷ୍ଟାର୍ଟଅପ୍ ଇଣ୍ଡିଆ (Startup India) ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା ଓ ଷ୍ଟାର୍ଟଅପ୍ ଓଡ଼ିଶା (Startup Odia) ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କଣ ଲେଖ ?

ଉ. **ଶୁଭାରମ୍ଭ ଭାରତ ଯୋଜନା :** କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣିତ ସଦ୍ୟତମ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଜନା । ଦେଶରେ ନବସୃଜନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସହ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ପାଇଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏହାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହି ଅଭିଯାନ ପୋଷଣୀୟ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହ ଅନେକ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟିରେ ସହାୟକ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି ।

ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା : ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟକୁ ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ତଥା ଅଧିକ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ 2016 ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଶୁଭାରମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଶୁଭାରମ୍ଭ ନାଭିକେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବା ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶା କୁଶଳୀ ତଥା ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀ ମାନେ ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବା ସହ ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ସମୃଦ୍ଧିରେ ଭାଗିଦାରୀ ହୋଇପାରିବେ ।

MODEL QUESTIONS
Set-1

ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ନିଜ ଭାଷାରେ ଉତ୍ତର ଦେବେ । ଡାହାଣ ପାଖରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ସୂଚାଉଛି ।

ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଲେଖ ।

ଖ ବିଭାଗ

ଭୂଗୋଳ ଓ ଅର୍ଥନୀତି

ବହୁ ବିକଳ୍ପ ଉତ୍ତରମୂଳକ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଚାରୋଟି ବିକଳ୍ପ ଉତ୍ତର ଦିଆଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟି ବାଛି ଲେଖ ।

୧. ଆର୍ଥନୈତିକ ଭୂଗୋଳରେ କାହାକୁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତାଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ?

(କ) ସମ୍ବଳ (ଖ) ଜଳ
(ଗ) ଭୂମି (ଘ) ମନୁଷ୍ୟ

୨. ପବନ ଶକ୍ତିକୁ କେଉଁ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ସାଂସ୍କୃତିକ (ଖ) ଅବିରାମ
(ଗ) ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ
(ଘ) ନବୀକରଣ ଅଯୋଗ୍ୟ

୩. ଭାରତରେ ସମୁଦାୟ ଭୂ-ସମ୍ବଳର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ସମତଳ ଭୂମି ଅଟେ ?

(କ) 23 (ଖ) 33
(ଗ) 43 (ଘ) 53

୪. ଗାଙ୍ଗେୟ ସମତଳ ଭୂମିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ନୂତନପଟୁ ମୃତ୍ତିକାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ଖାଦର (ଖ) ଭାଙ୍ଗର
(ଗ) ଭାବର (ଘ) କଙ୍କର

୫. ବୋରିୟର ଉଦ୍ଭିଦ କେଉଁଠାରୁ ଆସିଅଛି ?

(କ) ଆଫ୍ରିକା (ଖ) ଆମେରିକା
(ଗ) ଚୀନ (ଘ) ମାଲୟେସିଆ

୬. ମାନସ ବ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପ କେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(କ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ (ଖ) ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ
(ଗ) ଗୁଜୁରାଟ (ଘ) ଆସାମ

୭. ଜୈବ ବିବିଧତା ଆଇନ୍ କେବେ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା ?

(କ) 2000 (ଖ) 2001
(ଗ) 2002 (ଘ) 2003

୮. ରୌପ୍ୟତନ୍ତୁ ବିପ୍ଳବ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

(କ) କାର୍ପାସ (ଖ) ଝୋଟ
(ଗ) ସାର (ଘ) ତୈଳବୀଜ

୯. ଭାରତର ପ୍ରଥମ ବହୁମୁଖୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ (ଖ) ଗୋବିନ୍ଦସାଗର
(ଗ) ଦାମୋଦର (ଘ) ହୀରାକୁଦ

୧୦. କେଉଁ ମସିହାରେ ଜାତୀୟ ଜଳନୀତି ପ୍ରଣୟନ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) 1967 (ଖ) 1977
(ଗ) 1987 (ଘ) 1997

୧୧. ଭାରତରୁ ସର୍ବାଧିକ ଲୁହାପଥର ରପ୍ତାନୀ ହେଉଥିବା ଦେଶ–

(କ) କୋରିଆ (ଖ) ଜାପାନ
(ଗ) ଜର୍ମାନ (ଘ) ଋଷିଆ

୧୨. କୋଟାରେ ଥିବା ଆଣବିକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ତାରାପୁର (ଖ) ରାଓ୍ୱତଭଟ୍ଟା
(ଗ) ନେଭେଲି (ଘ) ନାରୋରା

୧୩. 79-93% ଅଙ୍ଗାରକ ଥିବା କୋଇଲାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ପିଟ୍ (ଖ) ବିଟୁମିନସ
(ଗ) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ (ଘ) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍

୧୪. ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ ଆସାମରେ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ରେ (ଖ) ଝୁମ

(ଗ) ରେହ (ଘ) କୁମରୀ

୧୫. କେବେ ଭାରତରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା କାଗଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) 1860 (ଖ) 1960

(ଗ) 1880 (ଘ) 1980

୧୬. ଭାରତରେ କେବେ ରେଳ ଚଳାଚଳର ଶୁଭାରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ?

(କ) 1863 (ଖ) 1853

(ଗ) 1873 (ଘ) 1843

୧୭. ଆମ ଦେଶରେ କେତେ କି.ମି. ଦ୍ରୌପ୍ୟ ଜାତୀୟ ରାଜପଥ ଅଛି ।

(କ) 25000 (ଖ) 30000

(ଗ) 35000 (ଘ) 52000

୧୮. ଟାଟା ଲୌହଇସ୍ପାତ କାରଖାନା କେବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ?

(କ) 1905 (ଖ) 1906

(ଗ) 1907 (ଘ) 1908

୧୯. 1947 ମସିହାରେ ଭାରତରେ ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଥିଲେ ?

(କ) 60% (ଖ) 70%

(ଗ) 80% (ଘ) 95%

୨୦. ପ୍ରଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କେବେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) 1950 (ଖ) 1951

(ଗ) 1952 (ଘ) 1953

୨୧. ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦାଣ୍ଡେକରଙ୍କ ଅନୁସାରେ ସହରାଞ୍ଚଳ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଭାଗ ପଲ୍ଲୀବାସୀ :

(କ) 10 (ଖ) 15

(ଗ) 20 (ଘ) 25

୨୨. ଦରବୃଦ୍ଧି ସାଧାରଣତଃ କେତୋଟି ପଦ୍ଧତିରେ ନିରୂପିତ ହୁଏ ?

(କ) 2 (ଖ) 3

(ଗ) 4 (ଘ) 5

୨୩. ଜାତୀୟ ସଞ୍ଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ କେତେ ବର୍ଷ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ଅନୁବନ୍ଧନ ପତ୍ର ?

(କ) 4 (ଖ) 5

(ଗ) 6 (ଘ) 7

୨୪. ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବା କ୍ରୟ କରି ସେଥିରୁ କିଏ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରେ ?

(କ) ଉତ୍ପାଦକ (ଖ) ଶ୍ରମିକ

(ଗ) ଖାଉଟି (ଘ) ଶ୍ରମିକ

୨୫. ଔଦ୍ୟୋଗୀୟ ଦକ୍ଷତା ଗୁଣାବଳୀର ସମାହାରକୁ ଇଂରେଜୀରେ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(କ) CASH (ଖ) KASH

(ଗ) KASS (ଘ) CASE

୨. (କ) ସମ୍ବଳ ଯୋଜନାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆଲୋଚନା କର । (୪)

କିମ୍ବା, ଭାରତରେ ଭୂସମ୍ବଳକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଲେଖ ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

(ଖ) ଭାରତର କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ତୁଳନାରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ କମ୍ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ? (୪)

କିମ୍ବା, ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ରୋକିବା ପାଇଁ କି କି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇପାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ?

୩. (କ) ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାକୁ ଆଧୁନିକ ଭାରତର ମନ୍ଦିର ବୋଲି କାହିଁକି କୁହାଯାଏ ? (୩)

କିମ୍ବା, ଭାରତରେ ରବି ଫସଲର ବିଶେଷତ୍ୱ ଓ ବଣ୍ଟନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖ ?

(ଖ) ଆକାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶିଳ୍ପକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖି ବର୍ଣ୍ଣନା କର । (୩)

କିମ୍ବା, ଶିଳ୍ପ ଜନିତ ପ୍ରଦୂଷଣ ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

(ଗ) ଉଦାରୀକରଣ ନୀତିର ବିଶେଷଣ ଲେଖ ? (୩)

କିମ୍ବା, ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲେଖ ।

୪. (କ) ଲୌହକୁ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାର ମେରୁଦଣ୍ଡ କ'ଣ ପାଇଁ କୁହାଯାଏ ? (୨)

କିମ୍ବା, ଶକ୍ତି ସମ୍ବଳର ସଂରକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

(ଖ) ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରାକୃତିକ ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ । (୨)

କିମ୍ବା, ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ ଓ ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ କୋଇଲା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

(ଗ) ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ: (୨)

ଜାତୀୟ ଆୟ ଓ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ

କିମ୍ବା, ଖାଉଟି ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

(ଘ) ଖାଉଟି ସଚେତନତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? (୨)

କିମ୍ବା, ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଲେଖ ।

Set-2

୧. ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ତଃନିର୍ଭରଶୀଳତାର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ କିଏ ?

(କ) ପ୍ରବୃତ୍ତି (ଖ) ଅନୁଷ୍ଠାନ

(ଗ) ମନୁଷ୍ୟ (ଘ) ସମ୍ବଳ

୨. ସୌରଶକ୍ତି କେଉଁ ସମ୍ବଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ?

(କ) ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ (ଖ) ସ୍ଥାନୀୟ

(ଗ) ସାଂସ୍କୃତିକ (ଘ) ଅବିରାମ

୩. ଭାରତରେ ସମୁଦାୟ ଭୂଭାଗକର କେତେ ଭାଗ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ?

(କ) 25 (ଖ) 35

(ଗ) 45 (ଘ) 55

୪. ଗାଙ୍ଗେୟ ସମତଳ ଭୂମିରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ପୁରାତନ ପଟୁ ମୃତ୍ତିକାକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଖାଦର (ଖ) ଭାଙ୍ଗର

(ଗ) ଭାବର (ଘ) କଙ୍କଣ

୫. କ୍ରାନ୍ତୀୟ କଣ୍ଟାବନ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଉଥିବା ରାଜ୍ୟର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ପଞ୍ଜାବ (ଖ) ହରିୟାଣା

(ଗ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ (ଘ) ଛତିଶଗଡ଼

୬. ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ଥିବା ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) କାହ୍ନା (ଖ) ଦୁଧ୍ୱା

(ଗ) ସୁନ୍ଦରବନ (ଘ) ବାନ୍ଦୀପୁର

୭. ମନୁଷ୍ୟ ପାଇଁ ଅରଣ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି କେଉଁ ମସିହାରେ ଅରଣ୍ୟ ନୀତିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ?

(କ) 1977 (ଖ) 1988

(ଗ) 1999 (ଘ) 2009

୮. ବାଦାମୀ ବିପ୍ଳବ କେଉଁ ଚାଷକୁ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଫୁଲଚାଷ (ଖ) ମାଛଚାଷ

(ଗ) ମହୁଚାଷ (ଘ) କୁକୁଡାଚାଷ

୯. ପୃଥିବୀର ଉଚ୍ଚତମ ନଦୀବନ୍ଧଯୋଜନାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ନାଗାର୍ଜୁନ ସାଗର (ଖ) ଗୋବିନ୍ଦ ସାଗର

(ଗ) ଭାକ୍ରାନଙ୍ଗଲ (ଘ) ଦାମୋଦର

୧୦. ଭାକ୍ରା ଡ୍ୟାମର ଦୈର୍ଘ୍ୟ କେତେ ମିଟର ?

(କ) 226 (ଖ) 262

(ଗ) 518 (ଘ) 581

୧୧. ପୃଥିବୀର ଶତକଡ଼ା କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଅଭ୍ର ଭାରତ ଉତ୍ପାଦନ କରେ ?

(କ) 40% (ଖ) 50%

(ଗ) 60% (ଘ) 70%

୧୨. ଗୁଜୁରାଟ ପରମାଣୁ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) କାକ୍ରାପରା (ଖ) ନାରୋରା

(ଗ) ନଇଗା (ଘ) ବରାଉଣୀ

୧୩. **94-98%** ଥିବା ଅଙ୍ଗାରକ ପୂର୍ଣ୍ଣ କୋଇଲାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (ଖ) ବିଟୁମିନସ

(ଗ) ପିଟ୍ (ଘ) ଲିଗ୍ନାଇଟ୍

୧୪. ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡରେ କେଉଁ ନାମରେ ନାମିତ କରାଯାଇଛି ?

(କ) ରେହ (ଖ) କୁରୁଓ୍ୱା

(ଗ) ପେଣ୍ଡା (ଘ) ଝୁମ

୧୫. ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଭାରତରେ ପ୍ରଥମ କରି କାଗଜ କଳ କେବେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ?

(କ) **1860** (ଖ) **1960**

(ଗ) **1970** (ଘ) **1980**

୧୬. ଭାରତରେ କେବେ ବେସାମରିକ ବାୟୁ ପରିବହନକୁ ଜାତୀୟକରଣ କରାଗଲା ?

(କ) **1853** (ଖ) **1953**

(ଗ) **1956** (ଘ) **2000**

୧୭. ଭାରତରେ କେତୋଟି ଆକାଶବାଣୀ ଷ୍ଟେସନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ?

(କ) **100** (ଖ) **200**

(ଗ) **300** (ଘ) **350**

୧୮. ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପରେ ବିନିଯୋଗ ଅର୍ଥର ପରିମାଣ କେତେ ରଖାଯାଇଛି ?

(କ) **10** ଲକ୍ଷ (ଖ) **20** ଲକ୍ଷ

(ଗ) ଏକ କୋଟି (ଘ) ଦୁଇକୋଟି

୧୯. **1991** ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଆମେ ଦେଶର ଶ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ?

(କ) **37·4** (ଖ) **37·5**

(ଗ) **37·6** (ଘ) **37·7**

୨୦. **1951** ରେ ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା କେତେ ଥିଲା ?

(କ) **2·2** ନିୟୁତ (ଖ) **2·3** ନିୟୁତ

(ଗ) **3·2** ନିୟୁତ (ଘ) **3·3** ନିୟୁତ

୨୧. ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ କ୍ୟାଲୋରୀ ଖାଦ୍ୟସାର ଦରକାର:

(କ) **2200** (ଖ) **2300**

(ଗ) **2400** (ଘ) **2500**

୨୨. ଦେଶରେ ଦରବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନକୁ ସଂକୁଚିତ କ୍ଷମତା କାହାର ଥାଏ ?

(କ) ରାଷ୍ଟ୍ରପତି (ଖ) ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ

(ଗ) ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ

(ଘ) ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ

୨୩. ଜାତୀୟ ସଞ୍ଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ସଞ୍ଚୟ ଯୋଜନାରେ ସୁଧହାର କେତେ ?

(କ) **7·8** (ଖ) **8**

(ଗ) **8·5** (ଘ) **8·8**

୨୪. ଅଂଶଧନ ବଜାରରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା ଯେକୌଣସି ଅଭିଯୋଗକୁ ପ୍ରଥମେ କିଏ ସମୀକ୍ଷା କରେ ।

(କ) ସରକାର (ଖ) ସେବି

(ଗ) ବିଚାରାଳୟ (ଘ) ପୋଲିସ

୨୫. ରିଚାର୍ଡ କାଣ୍ଟିଲନ କେଉଁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ?

(କ) ଫ୍ରାନ୍ସ (ଖ) ଗ୍ରୀସ

(ଗ) ଲାଟିନ୍ (ଘ) ଚୀନ

Subjective : Part-II

Full Mark = 25

୧. (କ) ପ୍ରୟୋଜନଭିତ୍ତିକ କୃଷି ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କର । (୪)

କିମ୍ବା, ଜଳାଭାବର କାରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

(ଖ) ମାଲିକାନା ଅନୁସାରେ ସମ୍ବଳକୁ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ନାମ ଲେଖି ବର୍ଣ୍ଣନା କର । (୪)

କିମ୍ବା, ଭୂସମ୍ପଳ ବ୍ୟବହାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

୩. (କ) ନଦୀବନ୍ଧ କିପରି ଜଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ପରିଚାଳନାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । (୩)

କିମ୍ବା, ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାକୁ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

(ଖ) ଭାରତରେ କେତୋଟି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନବନ୍ଦର ଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ନାମ ଲେଖ । (୩)

କିମ୍ବା, ସଡ଼କପଥ ସମସ୍ତ ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାହିଁକି ?

(ଗ) ସ୍ୱଳ୍ପ ଦରବୃଦ୍ଧି କିପରି ଦେଶ ପାଇଁ ମଙ୍ଗଳକାରୀ ଲେଖ । (୩)

କିମ୍ବା, ଖାଉଟି ବିବାଦୀୟ ପ୍ରତି ବିଧାନ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟ ଲେଖ । (୩)

୪. (କ) ମଟର ନିର୍ମାଣ କାରଖାନା ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ନିକଟରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ କାହିଁକି ?(୨)

କିମ୍ବା, ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କାରଖାନାକୁ ବୃହତ ଶିଳ୍ପ କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

(ଖ) ଦେଶରେ କେତୋଟି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର ଅଛି ନାମ ଲେଖ ।

(୨)

କିମ୍ବା, ମୁମ୍ବାଇକୁ ଭାରତରେ ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାରା କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ?

(ଗ) ବେକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧବେକାରୀ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ । (୨)

କିମ୍ବା, ଅଂଶଧନ ବଜାର ଓ ମ୍ୟୁଚୁଆଲ ଫଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ?

(ଘ) ଖାଉଟି ସଚେତନତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଲେଖ । (୨)

କିମ୍ବା, ଜବାହାର ରୋଜଗାର ଯୋଜନାର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ?

Set-3

୧. ବିତରଣ ଅନୁସାରେ କେଉଁ ସମ୍ବଳ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ?

(କ) ମୃତ୍ତିକା (ଖ) ଭୂମି
(ଗ) ଜଳ (ଘ) ବାୟୁ

୨. ଲୁଆର ଶକ୍ତିକୁ କେଉଁ ସମ୍ବଳ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ସ୍ଥାନୀୟ (ଖ) ଅବିରାମ
(ଗ) ଅପୁରଣୀୟ (ଘ) ସାଂସ୍କୃତିକ

୩. ସମୁଦାୟ ଭୂମିର କେତେ ଶତକଡ଼ା ଅରଣ୍ୟ ଭୂମି ଆମ ଦେଶରେ ଅଛି ?

(କ) 22·52% (ଖ) 23·63%
(ଗ) 24·39% (ଘ) 25·16%

୪. ଚୂନଗୋଡ଼ି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଥିବା ମୃତ୍ତିକାକୁ କ'ଣ କହନ୍ତି ?

(କ) ଭାଙ୍ଗର (ଖ) କଙ୍କର
(ଗ) ଖାଦର (ଘ) ଭାବର

୫. କ୍ରାନ୍ତୀୟ କଣ୍ଟାବନ ଓ ଗୁଳ୍ମ ଅରଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଉଥିବା ରାଜ୍ୟର ନାମ ।

(କ) ରାଜସ୍ଥାନ (ଖ) ଛତିଶଗଡ଼
(ଗ) ହରିୟାଣା (ଘ) ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ

୬. ଗୀର ଜାତୀୟ ପାର୍କ କେଉଁଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ?

(କ) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ (ଖ) ଗୁଜୁରାଟ
(ଗ) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର (ଘ) ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ

୭. ଲାଲତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଥମ କେବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ?

(କ) 1955 (ଖ) 1966
(ଗ) 1977 (ଘ) 1988

୮. ପୂର୍ଣ୍ଣତନ୍ତୁ ବିପ୍ଳବ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ ?

(କ) ଝୋଟ (ଖ) ମହୁ
(ଗ) ଫୁଲ (ଘ) କାର୍ପାସ

୯. ପୃଥିବୀର ଦୀର୍ଘତମ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ହୀରାକୁଦ (ଖ) ଦାମୋଦର

(ଗ) ନାଗାର୍ଜୁନ ସାଗର (ଘ) ଗୋବିନ୍ଦ ସାଗର

୧୦. ଭାକ୍ରା ଡ୍ୟାମର ଉଚ୍ଚତା କେତେ ମିଟର ।

(କ) **226** (ଖ) **622**

(ଗ) **262** (ଘ) **422**

୧୧. ପୃଥିବୀର ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ?

(କ) ପ୍ରଥମ (ଖ) ଦ୍ୱିତୀୟ

(ଗ) ତୃତୀୟ (ଘ) ଚତୁର୍ଥ

୧୨. ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା ପରମାଣୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ନାରୋରା (ଖ) ତାରାପୁର

(ଗ) କାକ୍ରାପରା (ଘ) ହଳଦିଆ

୧୩. **44-71%** ଅଙ୍ଗାରକ ଥିବା କୋଇଲାର ନାମ କ'ଣ ?

(କ) ଆନ୍ଥ୍ରାସାଇଟ୍ (ଖ) ପିଟ୍

(ଗ) ବିଟୁମିନସ (ଘ) ଲିଗନାଇଟ୍

୧୪. ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କୃଷିକୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

(କ) କୁରୁଓ୍ୱା (ଖ) କୁସୁରୀ

(ଗ) ରେ (ଘ) ରେକା

୧୫. କାର୍ପାସ ଶିଳ୍ପ ବମ୍ବେଠାରେ କେବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ?

(କ) **1854** (ଖ) **1855**

(ଗ) **1856** (ଘ) **1857**

୧୬. ଭାରତରେ କେବେ ସୀମାନ୍ତ ସଡ଼କ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଗଲା ?

(କ) **1960** (ଖ) **1961**

(ଗ) **1962** (ଘ) **1963**

୧୭. ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୃଥିବୀରେ ଭାରତ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି ?

(କ) ପ୍ରଥମ (ଖ) ଦ୍ୱିତୀୟ

(ଗ) ତୃତୀୟ (ଘ) ଚତୁର୍ଥ

୧୮. ଭାରତୀୟ ରେଳବାଇ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ରେଳ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରି ଆସୁଅଛି ।

(କ) **90** (ଖ) **100**

(ଗ) **150** (ଘ) **200**

୧୯. **2009** ମସିହାରେ ଶତକଡ଼ା କେତେ ଲୋକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିଲେ ?

(କ) **31·1** (ଖ) **31·2**

(ଗ) **32·2** (ଘ) **34·2**

୨୦. କେଉଁ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ସମୟରୁ ବେକାରୀ ସମସ୍ୟା ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି ?

(କ) ପ୍ରଥମ (ଖ) ଚତୁର୍ଥ

(ଗ) ପଞ୍ଚମ (ଘ) ଷଷ୍ଠ

୨୧. ସହରାଞ୍ଚଳର ଲୋକ ପାଇଁ କେତେ କ୍ୟାଲୋରୀ ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ?

(କ) **2100** (ଖ) **2200**

(ଗ) **2300** (ଘ) **2400**

୨୨. ଦେଶରେ କେତୋଟି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପାଇକାରୀ ଦର ସୂଚକ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ?

(କ) **360** (ଖ) **460**

(ଗ) **560** (ଘ) **660**

୨୩. ଜାତୀୟ ସଞ୍ଚୟ ସାର୍ଟିଫିକେଟକୁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ କେତେ ବର୍ଷରେ ଭଙ୍ଗା ଯାଇ ପାରେ ?

(କ) **2** (ଖ) **3**

(ଗ) **4** (ଘ) **5**

୨୪. ଖାଉଟିଙ୍କୁ ଶୋଷଣରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ କିଏ ପଦକ୍ଷେପ ନିଅନ୍ତି ?

(କ) ପୋଲିସ (ଖ) ସରକାର

(ଗ) ଖାଉଟି ମଞ୍ଚ (ଘ) ଖାଉଟି ଅଦାଲତ

୨୫. କିଏ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଶବ୍ଦକୁ ଅର୍ଥନୀତିରେ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ ?

(କ) କାର୍ଲମାର୍କ୍ସ (ଖ) ହ୍ୱେସନେ

(ଗ) ରିଚାର୍ଡ କାଣ୍ଟିଲନ (ଘ) ଆଦାମସ୍ମିଥ

Subjective : Part-II

Full Mark = 25

୨. (କ) ଭାରତରେ କୃଷି ଋତୁ ଓ କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ଲେଖ । (୪)

କିମ୍ବା, ସମ୍ବଳ ଯୋଜନାର ଚାରିଗୋଟି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆଲୋଚନା କର ।

(ଖ) ଲୋହିତ ମୃତ୍ତିକା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କର । (୪)

କିମ୍ବା, ଅରଣ୍ୟର ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ଲେଖ ।

୩. (କ) ଭାରତରେ ରବି ଫସଲର ବିଶେଷଜ୍ଞ ଓ ବଣ୍ଟନ ବିଷୟରେ ଲେଖ ? (୩)

କିମ୍ବା, ଜୈବ ବିବିଧତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ଲେଖ ।

(ଖ) ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଦେଶର ଜୀବନରେଖା କୁହାଯାଏ କାହିଁକି ? (୩)

କିମ୍ବା, ରାଜ୍ୟରାଜପଥ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀ ଲେଖ ।

(ଗ) ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? (୩)

କିମ୍ବା, ସରକାର ଖାଉଟି ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କି କି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ?

୪. (କ) ପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ଓ ଅଣପାରମ୍ପରିକ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ । (୨)

କିମ୍ବା, ସଘନକୃଷି ଓ ବ୍ୟାପକ କୃଷି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

(ଖ) ଯୌଥ ଶିଳ୍ପ କାହାକୁ କହନ୍ତି ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ । (୨)

କିମ୍ବା, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ମହାରାଜମାର୍ଗ କେଉଁ କେଉଁ ରାଜ୍ୟକୁ ସଂଯୋଗ କରିଛି ଲେଖ ।

(ଗ) ଖାଉଟି ସଚେତନତା କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝ ? (୨)

କିମ୍ବା, ଆପେକ୍ଷିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କାହାକୁ କହନ୍ତି ?

(ଘ) ଦେଶର ଗରିବ ଲୋକମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗରିବ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ? (୨)

କିମ୍ବା, ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସଂସ୍ଥାନୀୟ ବେକାରୀ ଦେଖାଯିବାର କାରଣ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

---XXX---

ASHOK DAS
FOUNDATION

ଅଶୋକ ଦାସ ଫାଉଣ୍ଡେସନ୍

ଜହ୍ନବଗିର୍ଘ, ଯାଜପୁର
E-mail : ashokdasfoundation0990@gmail.com
Ph. No.- 8249185453